

Sametingets plenum

Møtebok 01/08

Ávjuváргеaidnu 50, N-9730 Kárášjohka
Telefon +47 78 47 40 00
Telefaks +47 78 47 40 90
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no

Tid: 26.02.08 - 29.02.08

Sted: Karasjok

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
001/08	Konstituering
002/08	Sametingsrådets beretning om virksomheten
003/08	Spørsmål til Sametingsrådet
004/08	Kunngjøring av nye saker
005/08	Sametingsrådets miljø- og arealpolitiske redegjørelse
006/08	Sametingets årsmelding 2007
007/08	Samarbeidsavtale mellom Finnmark fylkeskommune og Sametinget
008/08	Samiske videregående opplæring - forvaltningsmodell
009/08	Revisjon av retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre
010/08	Programbeskrivelse for verdiskaping i næringskombinasjoner og samisk reiseliv
011/08	Tilsetning av direktør i Sametinget
012/08	Sametingets møteplan 2008 - endringer

Møtesekvenser

Tid	Sak	Side
26.02.08 kl.09.00 - 09.15	001/08	4
kl.09.15 - 12.30	002/08	7
kl.13.30 - 14.30	003/08	25
kl.14.30 - 16.35	004/08	33
kl.16.35 - 17.00	005/08 framlegging	46
27.02.08 kl. 14.00 - 17.20	006/08	54
28.02.08 kl. 09.10 - 09.40	007/08	127
kl. 09.40 - 13.40	008/08	130
kl. 13.40 - 14.00	009/08	135
kl. 14.00 - 16.50	010/08	139
29.02.08 kl. 09.00 - 11.30	005/08, forts.	46
kl. 11.30 - 11.40	011/08	179
kl. 11.40 - 11.45	012/08	181

Sak 01/08 Konstituering

Saken påbegynt tirsdag 26.02.08 kl. 09.00.

Representanter

Følgende representanter var til stede ved konstitueringen:

1. Magnhild Mathisen	23. Tor Mikalsen
2. Gunn-Britt Retter	24. Hilde Anita Nyvoll
3. Knut Store	25. Randi A. Skum
4. Marianne Balto	26. Bjarne Store-Jakobsen
5. János Trosten	27. Lene Hansen
6. Tom Christer Sottinen (vara for Per-Ivar Henriksen)	28. Ann-Mari Thomassen
7. Egil Olli	29. Berit Oskal Eira
8. Terje Tretnes	30. Susanne Amalie Andersen
9. Synnøve Solbakken-Härkönen	31. Kjersti Myrnes Balto
10. Ingen vara for Marie Therese N. Aslaksen	32. Vibeke Larsen
11. Mikkel Nils A. Sara (vara for Aili Keskitalo)	33. Age Nordkild (vara for Roger Pedersen)
12. Per Andersen Bæhr	34. Tone Finnesen
13. Isak Mathis O. Hætta	35. Anders Urheim
14. Klemet Erland Hætta	36. Miriam Paulsen
15. Tone Merete O. Olsen (vara for Josef Vedhugnes)	37. Jarle Jonassen
16. Olaf Eliassen	38. Sten Erling Jønsson
17. Ronny Wilhelmsen (vara for Wiebke Synnøve Slåtsveen)	39. Laila Wilks (vara for Kirsten Appfjell-Eira)
18. Per Edvind Varsi	40. Rita-Alise Porsanger
19. Jon Harald Skum	41. Jørn Are Gaski
20. Toril Bakken	42. Johan Mikkel Sara
21. Inger Jørstad	43. Kirsti Guvsam
22. Willy Ørnebakk	

Innvilgende permisjoner

Permisjoner for hele plenumsmøtet

Representant nr. 06 Per-Ivar Henriksen
Representant nr. 10 Marie Therese N. Aslaksen
Representant nr. 11 Aili Keskitalo
Representant nr. 15 Josef Vedhugnes
Representant nr. 17 Wiebke Synnøve Slåtsveen
Representant nr. 33 Roger Pedersen
Representant nr. 39 Kirsten Appfjell-Eira

Permisjoner for deler av plenumsmøtet

Representant nr. 05 Jánoš Trosten 26.02.08 kl. 15.30 - 29.02.08
Representant nr. 08 Terje Tretnes 27.02.08 fra kl. 14.00 - 16.00 og 29.02.08 fra kl. 10.30 og ut møtet.
Representant nr. 09 Synnøve Solbakken-Härkönen 28.02.08 fra kl. 12.00 - 29.02.08
Representant nr. 25 Randi A. Skum 29.02.08
Representant nr. 27 Lene Hansen 28.02.08 fra kl. 12.00 - 29.02.08
Representant nr. 28 Ann-Mari Thomassen 26.02.08 fra kl. 09.00 - 13.30
Representant nr. 35 Anders Urheim 27.02.08 - 29.02.08
Representant nr. 36 Miriam Paulsen torsdag 28.02.08 fra kl. 15.00 - 29.02.08
Representant nr. 40 Rita Alise Porsanger 26.-27.02.08
Vararepresentant Mikkel Nils A. Sara 26.02.08 fra kl 15.15 og ut dagen

Vararepresentanter

Ingrid Nordal møtte for representant nr. 05 Jánoš Trosten
Tom Christer Sottinen møtte for representant nr. 06 Per-Ivar Henriksen
Mikkel Nils A. Sara møtte for representant nr. 11 Aili Keskitalo
Tone Merete Orti Olsen møtte for representant nr. 15 Josef Vedhugnes
Ronny Wilhelmsen møtte for representant nr. 17 Wiebke Synnøve Slåtsveen
Åge Nordkild møtte for representant nr. 33 Roger Pedersen
Laila Wilks møtte for representant nr. 39 Kirsten Appfjell-Eira

I Dokumenter

Møteinnkalling av 01.02.08 med forslag til saksliste.

II Forslag og merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

1. Innkalling av 01.02.08 med forslag til saksliste godkjennes.
2. Ny sak 012/08 Sametingets møteplan 2008 - endringer, legges til sakslista og behandles som siste sak fredag 29.02.08.

III Votering

Av 43 representanter var 37 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Møtelederskapets innstilling 1 ble enstemmig vedtatt.
- Møtelederskapets innstilling 2 ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

Innlegg	Replikk
1 Jarle Jonassen, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Innkalling av 01.02.08 med forslag til saksliste ble godkjent.

Ny sak 012/08 Sametingets møteplan 2008 - endringer, legges til sakslista og behandles som siste sak fredag 29.02.08.

Behandlingen av saken ble avsluttet 26.02.08 kl. 09.15.

Sak 02/08

Sametingsrådets beretning om virksomheten

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

08/260

Saken påbegynt tirsdag 26.02.08, kl. 09.15.

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1			Oversikt over møter og representasjoner
2	13.12.07		SUPUs rapport for perioden 2006-2007
3	23.11.07		Rapport for samarbeidet mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune i 2007

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget.

Sametinget tar sametingsrådets virksomhetsberetning til orientering.

1. Om virksomheten

Beretningen omfatter sametingsrådets aktiviteter i perioden 17.11.07-08.02.08.

Sametingsrådet har i denne perioden avholdt 2 rådsmøter og behandlet 46 saker. Sametingsrådet vil i denne beretningen omtale flere saker rådet har arbeidet med i perioden.

Som det fremgår av vedleggene har sametingsrådet i tillegg deltatt på flere møter og representasjoner.

Tilsetting av direktør på åremål

Sametingsrådet har i møte onsdag 13.02.08 innstilt Rune Sverre Fjellheim som direktør ovenfor Sametingets plenum. Prosessen er gjennomført med bl.a. aktive søk, vurdering av innkomne søknader, personlighetstest, intervju, referanseintervju og påfølgende vurderinger med utgangspunkt i kravspesifikasjonen for stillingen. På bakgrunn av dette og en helhetlig vurdering av kvalifikasjoner og egnethet ble Rune Sverre Fjellheim innstilt til stillingen som direktør. Representant for tjenestemannsorganisasjonene og politisk tilsettingsråds varamedlem Randi Skum (for Aili Keskitalo) er enig i vurderingene.

Rune Sverre Fjellheim er 43 år og er utdannet som sosialøkonom. Han er for tiden tilsatt som generalsekretær i Artic Council Indigenous Peoples's Secretariat i København. Han har tidligere hatt stillinger som rådgiver, underdirektør og avdelingsdirektør i Sametinget, og har også arbeidet i et privat konsulentfirma.

Rune Sverre Fjellheim er sørsame, og er oppvokst i Karasjøk. Han er samboer og har tre barn.

Endelig tilsetning vil bli foretatt i denne ukas plenumsmøte.

2. Saksområder

Sametingets budsjett for 2009

Sametingsrådet hadde 21.01.08 møte med Landbruks- og matdepartementet, Kultur- og kirkedepartementet, Miljøverndepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Utenriksdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet om Sametingets budsjettbehov 2009, jfr. Sametingets budsjett sak 60/07, vedtatt 30.11.07.

Sametinget forventer at budsjettet for 2009 må kompensere for nasjonale satsinger og at rammen på post 50 bør økes med kr 65 000 000 i 2009.

Den foreslåtte økningen er helt nødvendig. Det samiske samfunnet er fortsatt i en fase der Sametingets rolle som samfunnsutvikler stadig blir tydeligere. I tillegg til at sametingsrådet ser det som et demokratisk problem at man ikke har mulighet til selv å gjøre prioriteringer på sitt eget budsjett, er utfordringene i samiske samfunn så store at det å spesifisere på tiltaksnivå blir lite tilfredsstillende.

Sametingsrådet uttrykte på møtet at for å oppfylle den rolle Sametinget er tillagt, må det økonomiske driftsgrunnlaget være på et slikt nivå at forventningene fra det samiske folk blir innfridd på en tilfredsstillende måte. Driften av Sametingets politiske og administrative virksomhet må ha mulighet til å videreutvikles. Dette vil i praksis også måtte innebære en gradvis styrking av driftsbudsjetter. Situasjonen i dag er at flere av midlene er øremerket til spesielle tiltak. Tiltakene følges ikke opp gjennom en styrking til forvaltning. For at Sametinget skal kunne ivareta oppgaveløsningen for det samiske samfunnet, må rammene økes.

Sametingsrådet vil følge saken opp.

Retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre

Sametinget behandler under dette plenum sak 09/08 Revidering av retningslinjene for Sametingets tilskuddsstyre. Retningslinjene foreslås harmonisert i forhold til retningslinjer for Sametingets søkerbaserte tilskuddforvaltning og strukturen i sametingsbudsjettet.

Sametingsrådet ser at flere prinsipielle og praktiske forhold gjør dagens tilskuddsforvaltning utfordrende for Sametinget. For det første gir Sametingets plenum fra 2008 klarere prioriteringer for bruken av Sametingets økonomiske virkemidler enn tidligere. Dette har medført at tilskuddsstyrets mulighet til å utøve politisk skjønn er blitt mindre.

For det andre er sametingspresidenten ansvarlig for å føre tilsyn med at Sametingets samlede virksomhet utøves i samsvar med de vilkår og vedtak som Sametinget til enhver tid setter, jf. Sametingets vedtak i sak 17/05 om ansvar og myndighet for økonomiforvaltningen i Sametinget. Sametingspresidenten er ansvarlig overfor plenum for Sametingets økonomiforvaltning (jf. Sametingets økonomireglement), men samtidig ikke parlamentarisk ansvarlig når det gjelder tilskuddsstyrets tilskuddsforvaltning (jf. grunnreglene pkt. 2-3 bokstav b). Denne situasjonen skaper uoversiktighet mht presidentens ansvar.

For det tredje innebærer dagens tilskuddsforvaltning at det er uklare koblinger mellom Sametingets lovforvaltningsutøvelse (f.eks av opplæringsloven, samelovens språkregler og kulturminneloven), som

sametingsrådet er ansvarlig for på den ene siden og tilskuddsordninger for å understøtte disse lovforvaltningsoppgavene, som tilskuddsstyret er ansvarlig for på den andre siden.

For det fjerde er tilskuddsstyret avhengig av at saker forberedes og følges opp av en administrasjon for å kunne utøve sin virksomhet. Administrasjonen er underlagt sametingsrådet og ikke tilskuddsstyret, noe som medfører usikkerhet i ansvars- og instruksjonslinjer i den administrative forberedelse og oppfølging av tilskuddsstyrets vedtak.

For det femte gir tilskuddsforvaltningen betydelige utfordringer for ivaretagelse av rettssikkerheten ved klagesaksbehandling, fordi det i dag ikke er en utvetydig og klar tottrinnsbehandling av klagesaker i saksforberedelsene.

For det sjette krever tilskudd til samisk allmennkultur og næringsutvikling stor grad av faglige vurderinger uten at faglig kompetanse eller representasjon er et vektlagt hensyn ved oppnevningen av tilskuddsstyret.

På denne bakgrunn ønsker sametingsrådet å vurdere den framtidige forvaltningen av Sametingets tilskuddsordninger. Sametingsrådet ser det som avgjørende viktig at eventuell nye forvaltningsordninger for Sametingets tilskuddsmidler bare kan skje gjennom bred oppslutning i Sametinget. Sametingsrådet ønsker derfor å legge til rette for en involverende prosess i vurderingen av framtidige forvaltningsordninger. Eventuelle forslag om endringer vil fremmes for Sametingets plenum våren 2009 og kan tre i kraft fra neste valgperiode.

Likestilling

Sametinget hadde 04.02.08 møte med Susanne Puchberger fra den europeiske kulturhovedstaden 2009, Linz og Tore Tanum fra Utenriksdepartementet. Med på møtet var også representanter fra Sámi NissonForum og Sáráhkka. Puchberger og Tanum ønsket å møte Sametinget som et ledd i planleggingen av et mulig likestillingsseminar i Linz i 2009. På møtet ble det informert om organisasjonenes og Sametingets arbeid med likestilling i samiske samfunn, og det ble diskutert hvordan dette eventuelt kan integreres og synliggjøres under arrangementer i Linz i 2009.

Rettigheter

Samerettsutvalget

Samerettsutvalget som har utredet rettighetsforholdene for områdene sør for Finnmark avleverte sitt arbeid den 03.12.07. Sametingspresidenten var til stede under overleveringen og holdt et kort innlegg. I brev av 07.01.08 til justisministeren ba sametingspresidenten om at det legges opp til ulike høringsfrister for ulike deler av innstillingen, for at regjeringen tar i betraktning Samerettsutvalgets forslag innenfor de lovområder der det allerede er pågående lovprosesser i regjeringen. I tillegg bør høringen av forslag som omhandler kyst- og fjordfiske koordineres med Kystfiskeutvalgets utredning. Samerettsutvalgets utredning sendes på høring med høringsfrist 15.02.09, men Justisdepartementet åpner samtidig for at deler av utredningen kan få kortere frist. Dette for å samordne utredningen med andre lovprosesser.

Fylkekommunene i Troms og Nordland sammen med Universitetet i Tromsø arrangerte 10.-11.12.07 konferanse om Samerettsutvalgets utredning. Sametingsrådet deltok på konferansen med et innlegg med overordnede synspunkter på utvalgets forslag. Sametingsrådet anser flere av forslagene til Samerettsutvalget som gode utgangspunkt for framtidig lovgiving av samiske grunn- og ressursrettigheter. Særlig gledelig er det at utvalget legger til grunn forhold som var særlig viktig å få inn i finnmarksloven. Rådet ser det likevel som problematisk at utvalget ikke har lagt tilstrekkelig vekt på den selvstendige plikten staten har til å anerkjenne samiske landrettigheter etter ILO 169 artikkel 14 nr. 1, som da har betydning for begrunnelsen for valg av styringsmodell og allmennhetens

rettigheter. Sametingsrådet vil fortsette et bredt og samlende samarbeid i Sametinget i oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning.

Grenseoverskridende arbeid

Møter med Utenriksdepartementet

20.12.07 hadde sametingsrådet det halvårige kontaktmøtet med statssekretær Elisabeth Walaas. Agenda for møtet var nordområdespørsmål og klima, oppfølging av urfolkserklæringen, nordisk samekonvensjon og reinbeitekonvensjonen, finansiering av Sametingets arbeid internasjonalt, samt barentssamarbeidet og Arktisk råd.

UD orienterte om at GASPROM og StatoilHydro intensiverer sitt samarbeid. Dette representerer utfordringer i nordområdepolitikken, spesielt med hensyn til infrastruktur og logistikk.

Sametingsrådet uttrykte bekymring over fraværet av samisk representasjon i den norske delegasjonen på Bali og understreket viktigheten av å vise det internasjonale samfunn at Norge trekker urfolk inn i slike essensielle fora.

Sametingsrådet oppfordrer til å holde Arktisk Råds ministermøte i 2009 i Kautokeino. UD vurderer hyppigere politiske møter i Arktisk råd på statssekretærnivå. Sametingspresidenten vil bli invitert til møtene.

Under agendapunktet om Barentssamarbeidet orienterte leder for Arbeidsgruppen for urfolk (WGIP), Bjarne Store-Jakobsen, om WGIP sitt arbeid. Store-Jakobsen viste til folk-til-folk-samarbeidet med Russland og ytret ønske om å etablere et næringsfond for urfolk i samarbeid med Sametinget, Barentssekretariatet, Sverige, Finland og Russland. Et slikt fond kan bidra til å styrke reindrift, jakt, fiske, fangst og duodji som næring og kultur i Barentsregionen. Sametingsrådet viste til UD's satsing i Vest-Russland på totalt 123 millioner NOK og ytret ønske om at tre til fem millioner NOK øremerkes næringsfondet.

Avslutningsvis drøftet partene Goliatutbyggingen i regi av Eni Norge. Sametingsrådet viste til ENI's urfolkspolicy og anser dette som et godt eksempel til etterfølgelse. Nødvendigheten av de beste miljøstandarder og god dialog med urfolk i StatoilHydro sitt engasjement i nordvest Russland ble også drøftet, samt visumbestemmelser for smidigere grensepasseringer mellom Norge og Russland.

Sametinget hadde møte med avdelingsdirektør Robert Kvile fra UD 06.02.08 i Karasjok. Sametinget tok opp videreføring av opplæringstilbud i nordsamisk for samiske studenter fra russisk side og et styrket samarbeid med russisk side til beste for skoltesamene i Norge. Kvile viste i denne sammenheng til de prosjektmidler UD rår over og oppfordret til å fremme forberedte prosjekter.

Arktisk Råd

Sametinget har deltatt i Norges delegasjon på møte på embetsmannsnivå (Senior Artic Officials, SAO) i Narvik 28.-29.11.07. Samerådet deltok i regi av sin rolle som permanent deltaker, på linje med 5 andre urfolksorganisasjoner og de åtte involverte arktiske statene. På møtet ble det gitt rapport på status og fremdrift til de seks arbeidsgruppene i Arktisk råd. Videre sto følgende saker på agendaen: klimaendringer, energi, hav, helse, overvåking samt flere rapporteringer fra ulike samarbeidsorganer. Det ble også presentert en ny utredning om olje og gass. Det forventes at utredningen vil legge føringer på mye av det framtidige arbeidet i regi av Arktisk Råd.

Nordområdene

14.01.08 deltok sametingsrådet på konferansen: Kompetanse i, for, og om nordområdene. Konferansens tema omhandlet kunnskap og kunnskapsproduksjon i nordområdene, herunder hvordan økt satsing både politisk og i forskningssammenheng er essensielt for videre vekst i områdene. Det ble fokusert på den grenseoverskridende dimensjon både på lokalt, regionalt og

nasjonalt nivå. I denne sammenheng var budskapet at nordområdene er mer enn petroleumsaktivitet, og at kulturutveksling og kollektiv kunnskapsproduksjon er veien å gå. Sametingsrådet drøftet i sitt innlegg urfolksdimensjonen i nordområdene og fokuserte på kunnskapsproduksjon på lokalt nivå og i grenseoverskridende sammenheng.

Samarbeidsavtalen med Finnmark fylkeskommune

Sametingspresidenten og fylkesvaraordføreren har 23.11.07 undertegnet en ny samarbeidsavtale mellom Finnmark fylkeskommune og Sametinget, det vises for øvrig til at avtalen er en egen sak under dette plenumet. Rapporten for samarbeidet mellom partene i 2007 ligger ved denne beretningen.

Kultur

Idrett

Sametingspresidenten hadde 09.01.08 møte med representanter fra Samenes idrettsforbund-Norge/Sámiid valástallanlihttu-Norga (SVL-N) og representanter fra SVLs internasjonale komite. Sistnevnte er ansvarlig for Sápmis deltakelse i Arctic Winter Games (AWG). Tema var samisk idrett generelt og AWG spesielt. Når det gjelder samisk idrett ble bl.a. tema som spillemidler til samisk idrett, samiske idrettsanlegg, idrettsgalla og organisering av reinkappkjøring tatt opp. AWG arrangeres i Yellowknife i Canada i mars. SVL informerte om prosessen med forberedelsene, uttak og planlagt gjennomføring av Sápmis deltakelse i arrangementet. Sametingspresidenten informerte at han i egenskap av president i SPR vil reise til Canada og overvære årets AWG.

Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)

Sametingets ungdomspolitiske utvalg for perioden 2006-2007 avholdt sitt avsluttende møte i Oslo 13.12.07. Samme dag hadde de også møte med sametingsrådet. SUPU orienterte om utvalgets rapport for perioden (vedlagt) og overleverte en uttalelse om seksuelle overgrep mot barn og unge. Sametingsrådet orienterte om oppnevningen av medlemmer og varamedlemmer til SUPU for perioden 2008-2009. Følgende medlemmer er oppnevnt av sametingsrådet:

- leder Anne Helene Saari (vara: Tone Merete O. Olsen)
- nestleder Mats Jonas Pavall (vara: Runar Myrnes Balto)
- Johan Vasara (vara: Ailo Kemi Gjerpe)
- Sandra Nystø Ráhka (vara: Marja Lisa Partapuoli)
- Ida Marie Bransfjell (vara: Anne Silja Turi)

SUPU har deltatt i Sametingets årlige møte med Barneombudet 23.01.08 i Karasjok. På møtet ble blant annet rapportering til FNs barnekonvensjon, oppfølging av Barneombudets ungdomsråd, og Barneombudets prosjekt "Retten til delaktighet for samiske barn og unge" drøftet.

Samiske medier

Etter anmodning fra avisen Ságat ble det 28.11.07 avholdt et møte mellom Ságat og sametingsrådet.

Etter anmodning fra de samiskspråklige avisene Áššu og Min Áigi ble det 30.11.07 avholdt møte med sametingsrådet. Tema for begge møtene var Medietilsynets forslag til nye retningslinjer for tilskudd til samiske aviser (pressestøtten).

Som en oppfølging av møtene med de samiske avisene har presidenten hatt møte med ansvarlig statssekretær i Kultur- og kirkedepartementet for å drøfte samiske medier og pressestøtte. Kultur- og kirkedepartementet har igangsatt arbeidet med revidering av forskrift om tilskudd til samiske aviser. Forslag til revidert forskrift vil bli sendt ut på høring til berørte parter. Sametingsrådet vil følge opp saken overfor departementet etter høringsrunden.

Samisk film

Sametingsrådet har hatt møte med samisk filmfestival. Samisk filmfestival orienterte om sine planer fremover og om programmet for filmfestival 2008. På møtet var også festivalens økonomiske situasjon og fremtiden for festivalen tema.

Samisk kunst

Sametingsrådet hadde møte den 21.01.08 med Dáidaguovddáš om flytting fra eksisterende lokaler til Gjestgiveriet i Karasjok. På det samme møtet deltok også politisk ledelse i Finnmark fylkeskommune og Rica hotell. Dáidaguovddáš redegjorde for sine tidligere planer som betinger en tilleggsbevilgning på 1,0 millioner kroner fra Sametinget og fylkeskommunen. Rådet minte Dáidaguovddáš at de har fått økning i budsjettet i 2008. Administrasjonen i Sametinget skulle følge opp saken.

Samiske museer

Sametingsrådet er svært bekymret for den økonomiske situasjonen for de samiske museene. Saken har i perioden blitt tatt opp både med Kultur- og kirkedepartementet (KKD) og ABM-utvikling. 15.01.08 hadde sametingsrådet møte med statssekretær Halvard Ingebrigtsen i KKD. Hovedtema på møtet var museumsreformen og de manglende økonomiske bevilgninger til samiske museer i forbindelse med gjennomføringen av den. Videre var muligheten for å bruke samiske tegn i offentlige registre tema for møtet, samt konsekvensene av den nye pensjonsreformen for museenes økonomi. Museumsreformen og samiske tegn i offentlige registre var også tema på møtet med ABM-utvikling. I tillegg ga begge parter en orientering om sitt arbeid og sine prosjekter.

Sametingsrådet deltok på et seminar i Lakselv 04.12.07 der samisk museumsnettverk ble etablert. Nettverket skal være et knutepunkt mellom museer som har samisk historie og tradisjonskunnskap som del av sin virksomhet. Målsettingen med nettverket er å legge til rette for rasjonell arbeidsdeling og samordning, forhindre konkurrerende prosjekter og sikre faglig sammenheng og god ressursutnyttelse. Etableringen av nettverket er en del av museumsreformen. Sametinget håper nettverket skal sette større fokus på faglige utfordringer knyttet til samisk språk og kultur i museene, samtidig som det er et fora hvor slike utfordringer kan diskuteres og kanskje løses. RidduDuottarMusea er ansvarlig for å koordinere nettverket.

Sametingsrådet hadde møte med Nesseby kommune og Varanger Samiske Museum 29.01.08. Et av temaene på møtet var de økonomiske bevilgningene og museumsreformen. Museet har stor aktivitet til tross for små bevilgninger. Nesseby kommune står for en forholdsmessig stor andel av museets driftsinntekster. Museet inngår i Tana og Varanger museumssiida, og beregninger viser at siidaen har behov for en økning på 1,9 mill. i økt driftstilskudd for å dekke merkostnadene ved en eventuell konsolidering. I tilknytning til kulturminneområdet på Mortensnes ønsker museet å bygge opp et senter for tro og mytologi. Samlokalisert med dette arbeider de for et nasjonalparksenter for Varangerhalvøya nasjonalpark. Dette vil bidra til et viktig kunnskapscenter og et kvalitetsmessig solid samisk reiselivsprodukt.

Samisk språk

Sametingsrådet deltok 22.01.08 på et møte i Kjøpsvik der temaet var Tysfjord kommunes innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk. På møtet deltok representanter fra Nordland fylkeskommune, Fylkesmannen i Nordland, Sosial- og helsedirektoratet, fylkeslegen i Nordland samt ordfører, rådmann og representanter fra ulike etater i Tysfjord kommune. Tysfjord kommune informerte om status i arbeidet med forvaltningen av samisk språk i kommunen. Sosial- og helsedirektoratet informerte om arbeidet som gjøres i forhold til samisk samfunnsmedisin i direktoratet. Kåfjord kommune informerte om deres arbeid med samisk språk.

Avslutningen av det treårige Divvun-prosjektet ble markert med en seremoni i Kunnskapsdepartementet den 12.12.07. Gjennom Divvun – prosjektet er det utviklet et

korrekturprogram for nord og lulesamisk. Sametinget har nå igangsatt et nytt 3-årig prosjekt med utvikling av tilsvarende korrekturprogram for sørsamisk.

Opplæring

Sametinget har på administrativt nivå hatt det årlige møtet med Kunnskapsdepartementet. Det ble gitt en gjensidig orientering om hverandres arbeid. Departementet orienterte spesielt om statsbudsjettet, oversettelse av rammeplan for barnehager og tilhørende pedagogiske temahefter til sør- og lulesamisk. Sametingets eventuelle deltakelse under fylkesmennenes tilsyn i barnehager ble også tatt opp.

Sametingsrådet har hatt møte med Bodø kommune angående barnehagetilbud i Bodø for samiske barn.

Det er utgitt et nummer av barnehagetidsskriftet ”Stullán”. Tidsskriftet gir informasjon om aktuelle tema som angår barnehage.

Sametingsrådet hadde møte med forlaget Idut 17.12.07. Dette var en oppfølging etter et møte holdt i oktober. Her ble det lagt fram status for læremiddelproduksjonen, og den videre prosessen for noen av læremiddelprosjektene ble drøftet.

Sametingets administrasjon hadde orienteringsmøte for forlagene om den nye tilskuddsordningen 09.01.08.

Sametingsrådet hadde møte med Sálas 17.01.08. På møtet ble blant annet satser for utvikling av lærebøker og skjønnlitteratur tatt opp.

17.01.08 ble det holdt administrativt samarbeidsmøte mellom fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark, Samisk høyskole/Nordisk samisk institutt og Sametinget. Her ble felles samarbeidsprosjekter i barnehage og skole drøftet. Det ble foreslått at skolekonferansen 2008 også omfatter barnehage og at konferansen arrangeres slik at en ser barnehage og skole som et 18-årig opplæringsløp. Samisk høyskole/Nordisk samisk institutt orienterte om ”Senter for samisk i opplæringen”, som foreløpig er organisert som et prosjekt ved Samisk høyskole/Nordisk samisk institutt, men hvis mål er å bli etablert som et permanent fagmiljø. Senteret skal ha fokus på lesing og skriving på sør-, lule- og nordsamisk fra barnehage til videregående opplæring.

Sametingsrådet har bedt om konsultasjoner om nye samiske læreplaner, herunder avklaring angående deling av duodjifaget og parallell likeverdig samisk læreplan i historie for allmennfaglig påbygging for samiske elever.

Sametingsrådet har gjort vedtak om at det ikke fastsettes samisk innhold i nasjonale læreplaner for programområder på Vg3 i utdanningsprogrammer for elektrofag og for teknikk og industriell produksjon. Det vil bli fastsatt samisk innhold i noen programområder under andre yrkesfaglige utdanningsprogrammer.

Miljø og areal

Møte med Miljødepartementet

Det er avholdt et dialogmøte i Oslo den 10.12.07 mellom miljø- og utviklingsminister Erik Solheim og sametingsrådet. Partene drøftet følgende saker: oppfølging av retningslinjer for vern i samiske områder, videreføring av prosessen for bruk og vern i lulesamisk område; Tysfjord/Hellemo, framtidig samisk kulturminneforvaltning, rovvilt og bestandsovervåkning, ny plan- og bygningslov, Ceavccageadgi/Mortensnes som et samisk verdensarvsted i Norge, Skoltebyen i Neiden og

campingplassen, og gassanlegget på Melkøya. Gjennom drøftinger på møtet ble avklaringer og orienteringer gjort, og det var enighet om videre oppfølging på sakene.

Møte under konvensjonen om biologisk mangfold

Sametinget har deltatt i Norges delegasjon på det sjette møtet i arbeidsgruppen for genressurser under konvensjonen om biologisk mangfold. Møtet fant sted i Genève den 21.-25.01.08. Samerådet deltok også i regi av sin status som ikke-statlig urfolksorganisasjon. På møtet ble det oppnådd enighet om et sett av komponenter som skal inn i det internasjonale regimet for tilgang og fordeling av fordeler ved utnyttning av genressurser. Det var også enighet om hvilke komponenter som det er behov for å vurdere nærmere. Urfolkenes posisjoner er til dels ivaretatt i de anbefalinger som gis videre til partsmøtet. Dette gjelder i forhold til temaet som omhandlet tradisjonelle kunnskaper som knytter seg til genressurser. Partsmøtet finner sted i slutten av mai 2008 i Bonn i Tyskland.

Miljøverndepartementet har etter samråd med Sametinget nominert klimaforskningsprosjektet om reindrift; EALÁT v/prosjektleder Ole Henrik Magga, Samisk høgskole/Nordisk samisk institutt til deltakelse på et internasjonalt ekspertmøte under konvensjonen om biologisk mangfold. Ekspertmøtet foregår i Helsinki 25.-28.03.08. Temaet er klimaendringer og urfolk, med særlig fokus på påvirkning på tradisjonelle kunnskaper som er relatert til det biologiske mangfoldet.

Verneplaner – konsultasjoner

Sametinget har gitt sitt samtykke til forslag om verneplan for Sylan landskapsvernområde og Sankkjølen naturreservat i Sør-Trøndelag til Miljøverndepartementet. Samtykket tar forbehold om at reindriftsinteressene skal delta i den framtidige forvaltningen av verneområdene.

Sametinget og Miljøverndepartementet har blitt enige om formuleringer knyttet til verneforskriften til frivillig vern av 12 skogsområder. 2 av disse naturreservatene ligger i samiske områder, det er Strengivatnet i Brønnøy i Nordland og Murudalen i Bjung i Sør-Trøndelag.

Sametinget har gitt tilbakemelding til Fylkesmannen i Nordland om at det ikke er nødvendig å gjennomføre konsultasjoner på et tidlig stadium i verneplanprosessen for fredning av skog på statens grunn i Nordland.

Sametinget og Direktoratet for naturforvaltning har blitt enige i ordlyden vedrørende motorferdsel på barmark i forvaltningsplanen for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark i Trøndelag.

Sametinget har gitt merknader til verneplan for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvern og 4 tilhørende naturreservater i Røros og Tydal kommuner i Sør-Trøndelag til Miljøverndepartementet. Dersom Sametingets merknader ikke innarbeides i verneplanforlaget må det gjennomføres konsultasjoner før endelig beslutning i Regjeringen.

Finnmarksloven - Finnmarkseiendommen/Finnmárkkuoopmodat, FeFo

Sametinget har bidratt med innlegg og deltakelse på temadag i planforum i regi av Finnmark fylkeskommune den 11.12.07 i Vadsø. Temadagen omhandlet Sametingets retningslinjer for endret bruk av utmark etter § 4 i finnmarksloven.

Sametinget har avgitt høringsuttalelse til Storstiltforvaltningen på Finnmarkskeiendommen. Sametinget har ikke hatt vesentlige merknader til hvordan elgjakta forvaltes i dag. Når det gjelder lisensjakt på rovdyr på Finnmarkskeiendommen har Sametinget vektlagt at det bør tilrettelegges for gjennomføring av lisensjakt.

Fredning mot reinbeite og bedre sikring av reindriften arealer

Sametinget har i en henvendelse til Landbruks- og matdepartementet bedt om å bli orientert om arbeidet med potensiell endring av forskrift om fredning av visse områder i Finnmark mot reinbeite. I den samme henvendelsen ba Sametinget også om å bli orientert om departementets prosjekt "En

bedre sikring av reindriftens arealer". Målet til prosjektet er å få økt oppmerksomhet og kunnskap om arealforvaltning og reindrift samt tilrettelegge for bedre sikring av reindriftens arealer. Sametinget vil på bakgrunn av tilbakemeldingene vurdere behovet for konsultasjoner om sakene.

Energisaker

Sametingsrådet deltok 25.01.08 på et møte i Tromsø i regi av Statnett om planer om å bygge ny kraftledning fra Hammerfest til Balsfjord. På møtet deltok også berørte kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn. Sametinget har avgitt høringsuttalelse til utredningsprogrammet, og krevd konsultasjon med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) før fastsetting av programmet. I henhold til konsultasjonsavtalen vil Sametinget konsultere med statlige myndigheter på de ulike nivåene i planprosessen. Saksbehandlingen gjøres etter energiloven, plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger og lov om overføring av fast eiendom.

Sametinget og NVE er i dialog om felles kjøreregler for behandling av energisaker. Dette arbeidet skal ses i lys av konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget. NVE har utarbeidet et utkast til rutiner for konsultasjoner om vassdrags- og energianlegg. Sametinget skal gi tilbakemelding på forslaget. I stedet for å forholde seg til sakene enkeltvis og fortløpende, ser Sametinget at regionale helhetlige vurderinger av planlagte energiltak kan være en del av løsningen.

NVE hadde 24.01.08 møte om konsesjonssøknader for småkraftverk i Narvik og Brønnøy kommuner som Sametinget har deltatt på. Møtet var fortrinnsvis myntet på reindrifftsinteressene i området. Sumvirkninger av eventuelle utbygginger var et sentralt tema for dagen.

Sametinget har mottatt søknader om 420 kV kraftledning Namsos-Roan til høring. I tillegg er det kommet meldinger om flere planlagte vindkraftverk i Namdalen og på Fosen. Det er også fremmet en felles melding for samordnet nettilknytning for flere av vindkraftverkene. Sametinget har avgitt høringsuttalelse til utredningsprogrammet, og krevd konsultasjon med NVE før fastsetting av programmet. Sametinget vurderer at de samlede planene om kraftledninger og vindkraft i Namdalen og Fosen vil være av et så stort omfang at det kan ha negative virkninger for samisk kultur. Sametinget har bedt om at det lages en samlet framstilling av alle utredningene for prosjektene, og at den planlagte utbyggingen sammenholdes med eksisterende tiltak i området.

Tradisjonell kunnskap

Det har vært møte mellom Sametinget og samiske institusjoner 10.01.08 i Karasjok. Bakgrunnen for møtet var at det i Sametingets budsjett 2008 er opprettet to poster for dokumentasjon og formidling av tradisjonell kunnskap. Budsjettet vektlegger metodeutvikling for dokumentasjon, at kunnskapen forvaltes av samisk institusjon og at det samarbeides med relevante fagmiljø, samiske institusjoner og samiske tradisjonsbærere.

Institusjonene orienterte om pågående og planlagte prosjekter knyttet til árbediehtu/tradisjonell kunnskap, og de uttrykte videre et sterkt ønske om samarbeid om samenes tradisjonelle kunnskaper. Det var enighet om det er et behov for at det utarbeides en rapport om vurderinger og anbefalinger i form av retningslinjer for håndtering av dokumentert materiale. Alle institusjonene ga uttrykk for at det vil være naturlig at Samisk høyskole/Nordisk samisk institutt har et hovedansvar for utvikling av retningslinjer for dette arbeidet.

Sametingsrådet er innstilt på å bidra med økonomiske virkemidler for å få igangsatt et slikt arbeid med kunnskapsbasert forvaltning av árbediehtu. Dette skal blant annet bidra til å gjennomføre kartleggings- og dokumentasjonsarbeid, styrke kompetanse- og kapasitetsbyggingen av samiske kunnskaps- og kulturinstitusjoner, samt å styrke samiske lokalsamfunn og grunnlaget for bærekraftig samfunnsutvikling.

Helse og sosial

Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV)

Sametingsrådet er opptatt av å sikre at de samiske brukerne i NAV-systemet blir møtt med samisk språk- og kulturkompetanse, og kunnskap om samiske samfunnsforhold. Dette er avgjørende for at samiske brukere skal få et tilfredsstillende hjelpe- og oppfølgingstilbud. Sametinget har fortsatt arbeidet vedrørende samiske tjenestemottakeres rettigheter og behov innefor reformen. Sametinget har derfor på ny sendt et brev til Arbeids- og inkluderingsministeren hvor disse spørsmålene tas opp.

Sametingsrådet har deltatt på et informasjonsmøte i Salangen kommune angående en prosjektplan for ivaretagelse av samiske brukere i NAV. Gjennom prosjektet ønskes etablering av et samisk kompetansesenter innenfor NAV-systemet utredet. Prosjektet har som målsetting å realisere en arbeids- og velferdsetat som ivaretar samiske NAV-brukere i hele landet. Dette er også spørsmål som sametingsrådet har tatt opp med sentrale myndigheter.

Sametingsrådet har også deltatt ved åpning av NAV-kontoret i Karasjok, hvor det ble informert om Sametingets helse- og sosialpolitikk, og satt fokus på behovet for samisk språk- og kulturkompetanse innenfor NAV-etaten.

Oppdragsdokumenter til de regionale helseforetak (RHF)

23.01.08 ble oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene for 2008 offentliggjort. Her framkommer det for første gang klart at samiske pasienters rett til og behov for tilrettelagte tjenester må etterspørres og synliggjøres i planlegging, utredning og når beslutninger tas. Dette viser at Sametingets konsultasjoner med Helse- og omsorgsdepartementet har gitt resultater. Sametinget har nå et godt utgangspunkt i det videre arbeidet for å sikre at helsetilbudet til samiske pasienter i større grad tar hensyn til samisk språk og kultur.

Sametingets kandidater til styrene i de regionale helseforetak

Etter forslag fra Sametinget fortsetter sittende styrerepresentant i Helse Nord RHF Tone Finnesen som styremedlem for en ny periode.

Møte med Barneombudet

24.01.08 hadde sametingsrådet møte med Barneombudet. På møtet tok sametingsrådet opp generelle problemstillinger når det gjelder ivaretagelse av samiske barns språklige og kulturelle rettigheter i det kommunale og statlige barnevernet, der i blant Barnas Hus. Barnas Hus er en ny avhørsmodell lansert av Justisdepartementet i Norge for barn som har opplevd vold og overgrep. Barneombudet uttrykte at dette var forhold og informasjon som de vil følge opp i sitt videre arbeid. Sametingsrådet orienterte om situasjonen for samiske læremidler og arbeidet med strategisk plan for læremidler. Andre saker som ble tatt opp var samiske barn i fosterhjem, samiske ungdommer og skolegang og ivaretagelse av samisk kultur i bysamfunn.

Næringsutvikling

Sametingsrådet hadde møte med Innovasjon Norge 04.12.07. Formålet med møtet var å drøfte innhold i en nasjonal samarbeidsavtale mellom Innovasjon Norge og Sametinget. Avtalen vil berøre områder som samarbeid, innsatsområder for næringer, organisering m.m

Møte med Gamvik kommune

Sametingsrådet hadde møte med Gamvik kommune 21.01.08. Kommunen la fram sine utfordringer når det gjelder samiske spørsmål i kommunen. Av saker som ble diskutert var veiutløsning til Nervei, undervisning i samisk språk både for de som er skolepliktig alder og voksne, næringsutvikling og vindmølleutbygging. Kommunen trakk også fram motorferdselloven og de utfordringer den skaper for vinterturismen.

Småskalaproduksjon

Sametingsrådet hadde møte med Tana videregående skole 21.01.08 om etablering av et kurs- og testsenter for småskalaproduksjon. Saken er fortsatt på planleggingsstadiet, og Sametinget avventer videre initiativ fra skolen.

Konsultasjoner og dialog med Fiskeri- og kystdepartementet om fiskerisaker

Sametingsrådet har tatt opp blant annet distriktskvoteordninga, reguleringene av fiskeriene for 2008 og strukturering av kystflåten mellom 11 og 15 meter i konsultasjonsmøte og dialog med Fiskeri- og Kystdepartementet og fiskeri- og kystminister Helga Pedersen. Sametingsrådet vurderer det slik at konsekvensene av summen av reguleringene som begrenser mulighetene for å komme inn i fiskeriene for fjordfiskere i samiske kyst- og fjordstrøk, er alvorlige. Særlig fartøyene under 11 meter må prioriteres når fiskeriene struktureres i stadig større grad for å sikre gode nok rammebetingelser for de minste aktørene i kystfiskeflåten.

Forvaltning av anadrome og marine ressurser

Sametingsrådet arbeider aktivt for å følge opp konsekvensene av regjeringens fiskeripolitikk for sjøsamiske kyst- og fjordområder.

Reguleringene for 2008

Sametingsrådet har tatt opp distriktskvoteordninga og strukturering av kystflåten gjeldende for fartøy mellom 11 og 15 meter i konsultasjonsmøte med Fiskeri- og kystdepartementet. Sametingsrådet vurderer at konsekvensene av reguleringene som begrenser mulighetene for å komme inn i fiskeriene for tradisjonelle fjordfiskere i samiske kyst- og fjordstrøk, er alvorlige. Særlig fartøyene under 11 meter må prioriteres når fiskeriene struktureres. Når det gjelder deltakelse i den åpne gruppa i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62. breddegrad, mener Sametingsrådet at en begrensning av deltakelse til fartøy under 11 meter vil ha minst konsekvenser for sjøsamiske lokalsamfunn.

Tiltak mot rømming av oppdrettsfisk fra anlegg

Sametingsrådet har tatt opp saken med statsråden i Fiskeri- og kystdepartementet. Sametingsrådet ser med bekymring på konsekvensene av at rømt oppdrettsfisk kan overføre sykdom og genetiske forandringer til villaksbestandene. De største lakseførende vassdragene ligger i samiske områder, og situasjonen for villaksen er alvorlig. Sametingsrådet oppfordret Fiskeri- og kystdepartementet å sette i gang tiltak som bidrar til hindring av rømminger, samtidig som tiltak for økt gjenfangst av rømt oppdrettsfisk snarest bør etableres.

Eierskapsbegrensninger i kystfiskeflåten

Sametingsrådet har i et hørings svar til Fiskeri- og kystdepartementet stilt seg positiv til eierskapsbegrensninger i kystfiskeflåten. Begrensningen skal sikre et spredt eierskap og slik legge til rette for en lokalt forankret kystfiskeflåte som er med på å sikre bosetting og sysselsetting langs kysten. Sametingsrådet har gått inn for at en slik begrensning bør fastsettes i lov, ettersom dette er et grunnleggende prinsipp bak opprettholdelsen av kystfiskeflåten. Begrensningen bør være så lav som mulig, slik at dagens varierte eierstruktur, der få eier mer enn to fartøyskvoter, opprettholdes. Sametingsrådet ønsker heller ikke at landindustrien eller havfiskerederier gis adgang til å etablere majoritetseierskap i kystfiskeflåten.

Regulering av fiske etter anadrome laksefisk

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har foreslått dramatiske innskrenkninger i sjølaksefisket. Sametingsrådet arbeider for at sjølaksefisket i sjøsamiske kyst- og fjordstrøk opprettholdes på dagens nivå og gis en spesiell beskyttelse ved reguleringer. Samtidig må laksebestandene i elvene forvaltes bærekraftig, og ved reguleringer må det tas hensyn til den elvesamiske kulturen og rettighetene til de som bor i områdene. Det har vært gjennomført konsultasjoner med DN og Fylkesmannen i Finnmark om saken.

Sametingsrådet har deltatt og holdt innlegg på sjølaksefiskarmøte i Lakselv, sammen med ulike sjølaksefiskerorganisasjoner, FeFo og Fylkesmannen i Finnmark.

Kystfiskeutvalget for Finnmark

Sametingsrådet har sammen med Finnmark fylkeskommune innledet dialog med Fiskeri- og kystdepartementet om informasjonsopplegg angående Kystfiskeutvalget for Finnmarks utredning om samers og andres rett til fiske i havet utenfor Finnmark. Sametingsrådet har presisert at det er av stor betydning at innstillingen fra utvalget behandles i Stortinget i inneværende stortingsperiode. Kystfiskeutvalgets arbeid er en følge av finnmarksloven og Stortingets vedtak om at en rask oppfølging på kystsamiske rettigheter bør prioriteres høyt av departementet.

Vernetiltak for norsk kysttorsk i 2008

Sametingsrådet har i høringssvar om vern av kysttorsk, tatt opp forhold som vedrører bestandens betydning langs kysten og særlig i samiske kyst og fjordstrøk. Blant annet har sametingsrådet anført at de samiske områder må få tilbakeført kvoterettigheter som har gått tapt, og at det må innføres lokalt tilpassede fredningsordninger for å sikre næringslivet i kyst- og fjordområdene. Av hensyn til en kontrollert beskatning av fjord- og kysttorsk, er det påkrevd at trålfisket foregår 12 nautiske mil utenfor grunnlinjen. Tilsvarende gjelder for de havgående autolinebåtene. Sametingsrådet legger også til grunn at snurrevad bør defineres som et aktivt redskap og henstiller til at fjordområder må totalfredes mot bruk av dette redskapet.

Sametingsrådet viser til betydningen av å verne bestanden av både kyst- og fjordtorsk, fordi begge artene er i dårlig forfatning. På denne måten kan bestanden over tid bygges opp til et bærekraftig nivå.

For å minimere dødeligheten av kysttorsk mener rådet at det bør vurderes økt uttak av kystsel. Sametingsrådet mener at ekstraordinær forskningsinnsats må gjennomføres for å få økt viten om dynamikken mellom kysttorsk og faktorer som kan innvirke på bestandsutviklingen.

Sjøpattedyrrådets forvaltning av kystsel

Regulering og forvaltning av sel er et sentralt ledd i Sametingets kyst- og fiskeripolitikk. Sametingsrådet ser verdien av kystsel som en ressurs. Produkter av sel, som skinn til duodjiproduksjon, kjøtt og selspekk, vil kunne danne en viktig næringsinntekt. Sametingsrådet mener likevel at bestanden må holdes på et slikt nivå at den ikke reduserer fiskebestanden i fjordene. En ukontrollert utvikling av selbestanden vil kunne medføre at fjordene tømmes for fisk, og spesielt er det viktig å forhindre at den sårbare kysttorsk ikke beskattes av kystselen.

Forvaltning av kongekrabbe

Sametingsrådet konstaterer at innholdet i St.meld. nr. 40 forvaltningen av kongekrabbe i stor grad er i tråd med rådets syn på en framtidig krabbeforvaltning. Blant annet vises det til at den overordnede målsetting i størst mulig grad skal være å begrense en videre spredning av kongekrabbe i norske havområder, og sikre en lavest mulig bestand av kongekrabbe utenfor kommersielt fangstområde. Videre finner sametingsrådet områdeforvaltningen i meldingen som et positivt ledd i en framtidig krabbeforvaltning. Meldingen er og positiv ved at en søker å balansere økt beskatning/kommersiell fangst i de mest berørte områdene i Øst-Finnmark og vestover til og med Porsanger opp mot uttynning/begrensning/nedfisking i vestfylket.

I møte med Stortingets næringskomité i Vadsø ble det sterkt understreket at flåten under 11 meter fra Øst-Finnmark inklusive kommunene Porsanger og Nordkapp skal ha fri adgang til fiske etter kongekrabbe innenfor avgrenset område. Likeså mener sametingsrådet at indre deler av Porsangerfjorden skal tilhøre avgrenset område, og ikke utenfor slik som meldingen foreslår. Sametingsrådet understreket videre overfor næringskomiteen at det må innføres leveringsplikt til de nærliggende landanleggene i Øst-Finnmark, slik at kongekrabben blir bearbeidet lokalt. Dette gjelder særlig i fjordfiskeområdene i Porsanger og Varanger. Likeså må det innføres forbud mot ombordproduksjon, for å unngå at fangstene lastes om bord i større kjøpefartøy som frakter råstoffet ut av regionen.

Representasjon fra Sametinget til styret i Havforskningsinstituttet

Sametingsrådet har fremmet overfor Fiskeri- og kystdepartementet at Sametinget skal være representert i styret til Havforskningsinstituttet. Et slikt styreverv vil være med på å sikre økt samisk fokus på kyst- og fjordområdene.

Jordbruk

Sametingsrådet hadde møte med Finnmark bondelag 07.02.08 om jordbruksforhandlingene for 2008. Formålet med møtet var å utveksle synspunkter om muligheten av å ha like innspill fra samiske områder. På møtet var det enighet om blant annet å prioritere å øke grensen for arealtilskudd, ta i bruk melkekvoter på bruk som er lagt ned og å få kompensasjon for økte kunstgjødsel- og kraftforpriser.

Samisk reiseliv

Sametingsrådet hadde møte med Nærings- og handelsdepartementet 19.11.07 der Sametinget ga innspill til regjeringens arbeid med nasjonal reiselivsstrategi. Sametinget ga innspill på områder som omfatter; beskrivelse av dagens situasjon, utfordringer i reiselivsnæringen og forslag til innsatsområder.

Sametinget deltok på et seminar i Kautokeino 30.-31.01.08 hvor temaet var samisk kultur brukt i reiselivssammenheng/turisme. Seminaret ble arrangert av Samisk høyskole/Nordisk samisk institutt og Destinasjon Kautokeino. Det ble drøftet hvordan samiske kulturuttrykk kan brukes og synliggjøres i en voksende reiselivsnæring, og hvordan få til bedre utvikling av samisk reiseliv i Finnmark, både hva gjelder organisering, produktutvikling og markedsføring. Det ble også gitt en orientering fra reiselivsbedrifter om deres virksomheter og de utfordringer de ser for seg i fremtiden. Videre var det en orientering om det nye hotellet i Kautokeino og hvordan etableringen av filmlandsbyen Gilli 1852 planlegges brukt i den stedlige reiselivssatsingen i Kautokeino.

Sametinget orienterte om sin satsing innenfor reiselivet. I Sametingets budsjett for 2008 er prioriteringene knyttet til opplevelsesbaserte reiselivsprodukter med basis i samisk kultur. Det ble gitt uttrykk for at aktører som står bak samiske reiselivsprodukter bør ha samisk kulturell kompetanse og kunnskap.

Sametinget hadde sammen med Troms og Nordland fylkeskommuner planlagt å arrangere et seminar om samisk reiseliv. Arrangementet skulle legges til Tromsø og gjennomføres i løpet av mars 2008. Dette seminaret er avlyst og Sametinget planlegger nå å arrangere et reiselivsseminar i forbindelse med verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner og samisk reiseliv. Seminaret er planlagt gjennomført i løpet av høsten 2008.

Verdiskapningsprogrammet

Sametingsrådet hadde høringsmøte om verdiskapningsprogrammet 21.01.08. De organisasjoner som deltok var Duojáríid eáhussearvi, Sámi duodji, Bivdi, Goahtegearret og Sámi bivdo- ja meahcástansearvi. Organisasjonene la fram sine innspill på møtet. Innspillene er vurdert i forbindelse med sak 10/08 Programbeskrivelse for verdiskaping i næringskombinasjoner og samisk reiseliv.

Evaluering av Samisk utviklingsfond

Norut NIBR har på oppdrag av Sametinget gjennomført en evaluering av Samisk utviklingsfond (SUF). Evalueringen omfatter perioden 2002 – 2006 og kartlegger hvordan Samisk utviklingsfond har fungert i forhold til fondets målsettinger og hvilke resultater eller utvikling som er oppnådd gjennom fondets støtteordninger. Rapporten vil bli offentliggjort i løpet av februar 2008.

Møte med duodjiorganisasjonene

Sametinget hadde et møte 05.02.08 med Duojáríid eáhussearvi og Samiid Duodji. På møtet deltok også Duodjeinstituhta. Følgende saker ble diskutert: status og videreføring av læringoordninga, fellesverksteder og veiledning, bruk av Sametingets duodjimidler i 2007, oppfølging av næringsavtalen, arbeidsstipend, merkevarebygging og etablererkurs. Sametingsrådet skal vurdere

hvordan lærlingeordningen kan realiseres siden ingen hadde søkt om tilskudd fra den ordningen pr. 01.02.08.

Sametingsrådets oppfølging av nye saker kunngjort på plenum i november 2007, sak 57/07

Forslag 1: Den nye finansieringsordningen for samiskfaget i videregående skoler er katastrofal for samiskundervisningen

Denne saken ble kunngjort på plenum i september og er besvart i sak 55/07.

Forslag 2: Tiltak for samiskopplæringen utafør forvaltningsområdet

Det samme som forslag 1.

Forslag 3: Likeverdig helsetilbud i lulesamisk område

Sametingets helse og sosialpolitikk har som målsetting en helhetlig og likeverdig helse og sosialtjeneste til det samiske folk, på lik linje med befolkningen for øvrig. Et likeverdig tilbud forutsetter at tilbudet tar utgangspunkt i samisk språk og kultur.

Sametingsrådet arbeider kontinuerlig for å nå denne målsettingen. Etter at sametingsrådet har hatt konsultasjoner med Helse og omsorgsdepartementet, fremkommer det i oppdragsdokumenter til regionale helseforetak at samiske pasienters rett og behov må etterspørres og synliggjøres i planlegging, utredning og når beslutning tas. Dette ansvarliggjør Helse Nord, som blant annet har ansvaret for å ivareta lulesamenes språklige og kulturelle rettigheter innenfor spesialisthelsetjenesten. Dette vil sametingsrådet følge opp i det videre arbeidet.

Videre vil sametingsrådet gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til permanent tilrettelegging av helse- og sosialtjenester som bygger på samisk kultur- og språkkompetanse på alle nivåer. Det er blant annet i Sametingets budsjett for 2008 satt av kr 500 000 til prosjekter som omhandler kunnskaps- og kompetansedokumenter innenfor helse- og sosial om samiske brukere i lule- og sørsamiske områder.

Forslag 4: Samisk spesialisthelsetjeneste må styrkes

Sametingsrådet deler Utsis bekymring vedrørende utviklingen av det samiskspråklige tilbudet innenfor somatiske helsetjenester.

Sametingsrådet ser at utviklingen av behandlingstilbud innen somatikk rettet mot samiske pasienter, ikke har hatt den samme positive utviklingen som innenfor psykiatri. Sametingsrådet mener at opprettelse og utvikling av et samisk nasjonalt kompetansesenter innen psykiatri har styrket samiske pasienters mulighet til å bli møtt med samisk språk og kulturforståelse i sin behandling. Opprettelsen av dette kompetansesenteret har også ført til større forståelse for et språklig og kulturelt tilpasset behandlingstilbud innenfor psykiatrien generelt, samtidig som det har styrket rekrutteringen av samiske fagfolk.

Innenfor somatikk har ikke utviklingen vært like positiv. Sametingsrådet vil opprette en dialog med relevante faginstitusjoner for å drøfte hvordan samiske pasienter på dette området kan få et bedre språklig og kulturelt tilpasset tilbud.

Forslag 5: CO2-utslippet fra gassanlegget i Hammerfest

Sametingsrådet deler Arbeiderpartiets sametingsgruppes bekymringer om utslippene fra gassanlegget på Melkøya i Hammerfest. Snøhvit startet produksjonen den 21.08.07, og i oppstartsperioden fram til

driftsstansen den 09.11.07 førte produksjonstrøbbel på StatoilHydros LNG-fabrikk til betydelige ekstraordinære CO₂-utslipp. Det er brenning av overflødig gass fra produksjonen, såkalt fakling, som har ført til ekstra store utslipp som følge av både oppstart- og nedstegninger. I tillegg er det sluppet ut CO₂ fra kraftproduksjonen. Samt utslipp av NO_x, og utslipp av sot og PAH (polyaromatiske hydrokarboner) som følge av fakling. Utslippene fra anlegget av sot har også vært større enn forventet i oppstartsperioden.

Sametingrådet har tatt opp problemstillingen i møter med statsråd Erik Solheim i Miljøverndepartementet 10.12.07, og med statssekretær Elisabeth Walaas i Utenriksdepartementet på det halvårlege kontaktmøtet om nordområdene 19.12.07. Miljøverndepartementene gav inntrykk av at de ser svært alvorlig på situasjonen, og følger saken i tett dialog med Olje- og energidepartementet og Statens forurensningstilsyn (SFT). Miljøverndepartementet understreket at industrianlegg av denne type, med kostnadsrammer opp mot nesten 60 milliarder kroner, selvsagt skal ha forutsigbare rammer for drift innenfor gitte utslippstillatelser. Men at nye tillatelser av ekstraordinære utslipp på bakgrunn av uforutsette driftsproblemer må være gjenstand for grundige vurderinger og avveininger etter forurensningsloven. Miljømyndighetene vil påse at StatoilHydro setter i verk absolutt alle tiltak som kan hindre eller begrense utslippene fra anlegget og at oppstartfasen gjøres så kort som overhode mulig. Det var enighet om at Sametinget skal få oversendt relevante rapporter m.v. fra SFT om forholdene angående fakkell ved Hammerfest LNG etter hvert som disse foreligger. Rapporten fra målinger viser at utslippene av komponenter med lokal miljøvirkning så langt har vært lave, og gir liten grunn til bekymring for at befolkningen i Hammerfest har vært utsatt for utslipp som gir skadelige helseeffekter.

Hammerfest LNG ble startet opp igjen den 24.01.08. SFT har nå lagt ut en ny søknad fra StatoilHydro om utvidet oppstartperiode for Hammerfest LNG på høring. Det søkes om å få forlenget oppstartperioden slik at den kan vare fram til etter en planlagt revisjonsstans sommeren 2008. Etter høringsfristen den 01.03.08 vil SFT ta stilling til søknaden om forlenget oppstart og eventuelt andre endringer i tillatelsen. StatoilHydro skal innen 01.03.08 komme med ny redegjørelse til SFT for hvordan faklingen kan begrenses, og hvordan sotdannelse kan reduseres. Sametingrådet vil følge opp saken i en videre dialog med miljømyndighetene.

Forslag 6: Samisk kulturkunnskap og krav om tolketjenester

Sametinget har som et overordnet mål at samisk språk skal kunne benyttes på alle områder i livet, både i privat og offentlig sammenheng. Bruken av samisk i offentlig sammenheng er først og fremst regulert i samelovens bestemmelser, og rettighetene er knyttet til de kommunene som omfattes av forvaltningsområdet for samisk språk. Forvaltningsområdet for samisk språk omfatter for første gang alle de tre språkområdene på norsk side, og gjenspeiler også en språklig- og samfunnsmessig virkelighet som er innbyrdes svært forskjellig. I nord er den samiskktalende befolkningen i majoritet i flere kommuner, mens den lenger sør utelukkende er i minoritet.

Rett til å bruke samisk i offentlig sammenheng følger også av andre lover som omfatter flere livsområder. Av dette er helselovgivning et sentralt område.

Sametinget har i dag ingen formell rolle i språkspørsmål utenfor samelovens system, verken gjennom formell myndighet eller gjennom økonomiske virkemidler. Sametingrådet har imidlertid lagt et betydelig arbeid i å synliggjøre behovet for samisk språk- og kulturkompetanse på ulike samfunnsområder.

Samisk høyskole/Nordisk Samisk Institutt har på oppdrag for Kultur- og kirke departementet foretatt en evaluering av samelovens språkregler. En av hovedkonklusjonene i denne evalueringen fra 2007 er at sameloven ikke er i samsvar med den utvikling som har skjedd, verken nasjonalt eller i forhold til internasjonal rett.

Sametingsrådet vil følge opp disse konklusjonene, og arbeide videre for å utvikle system og regelverk som sikrer at samiske brukere i størst mulig grad blir møtt av offentlig ansatte med god samisk språk- og kulturkompetanse.

Forslag 7: Samisk pressestøtte - forslag fra Medietilsynet

Sametingsrådet har i møte med Kultur- og kirke departementet 18.12.07 tatt opp problemstillinger vedrørende pressestøtte til samiske aviser, deriblant behovet for samiskspråklig dagsavis. I møtet ble også problemstillinger knyttet til merkostnadene ved produksjon av samiske aviser og avisenes betydning for samisk språk og kultur.

Kultur- og kirke departementet har igangsatt arbeidet med revidering av forskrift om tilskudd til samiske aviser. Det vises til St. prp. nr. 1 (2007-2008). Denne er sendt ut på høring til berørte parter med høringsfrist 26.03.08.

Sametingsrådet anser pressestøtten til samiske aviser som svært viktig og vil følge opp saken i dialog med departementet. Det er viktig at ordningen skal være forutsigbar og at den reflekterer merkostnadene knyttet til produksjon av samiske aviser og avisenes rolle i bevaring og utvikling av de samiske språkene. Etter høringsfristen vil høringsuttalelsene være en del av grunnlaget for Sametingsrådets konklusjoner i saken. Saken vil bli tatt opp med Kultur- og kirke departementet gjennom etablert konsultasjonsordning. Det er enighet med departementet om det.

Forslag 8: Oljetankere og trafikken utenfor Finnmarkskysten

Kystverket er ansvarlig for beredskapen ved akutt forurensning som oljeutslipp. Beredskapen ivaretas av tre parter henholdsvis private, kommunale og statlige instanser.

Den primære beredskapsplikten er tillagt privat virksomhet. Statens forurensningstilsyn har stilt særskilte beredskapskrav til virksomheter med potensiell risiko for akutt forurensning, herunder petroleumsvirksomheten. Norsk Oljevernforening For Operatørselskap (NOFO) ivaretar operatørselskapenes oljevernberedskap på kontinentalsokkelen. NOFO sørger for at myndighetenes krav til oljevernberedskap følges. Som ett av flere tiltak for å styrke oljevernet i Lofoten og Barentshavområdene, har NOFO opprettet et fond som skal støtte opp under forbedring av oljevernberedskapen i Nord-Norge. Fondets formål er å stimulere næringslivet i Nord-Norge og lokale ressurser til nyskaping innen forskning og utvikling og andre tiltak som kan styrke oljevernet i regionen.

Den kommunale beredskapen er organisert i 34 beredskapsregioner. Et interkommunalt utvalg for akutt forurensning (IUA) i hver region ivaretar beredskaps- og aksjonsplikten. Den statlige beredskapen er en tilleggsbeskyttelse som rettet inn mot fare for eller bekjempelse av større tilfeller av skipsforurensninger og ukjente kilder. Kystverket har ansvaret for drift og utvikling av statens beredskap mot akutt forurensning, herunder statens aksjonsorganisasjon. Dersom et akutt utslipp bekjempes av ansvarlig forurensner eller kommunal beredskap, vil Kystverket innta en tilsynsfunksjon. Kystverket skal kunne overta en aksjon helt eller delvis dersom den private eller kommunale beredskapen ikke strekker til. I slike tilfeller vil den private, kommunale og statlige beredskapen sammen bekjempe utslippet, under ledelse av Kystverket.

Dagens ansvarsfordeling for beredskap ved akutt forurensning som olje ligger primært på operatørselskapene. Dette er også allerede søkt ivaretatt med blant annet et fond for styrking av oljevernet i Nord-Norge. På denne bakgrunnen ser derfor ikke Sametingsrådet nå nødvendigheten av initiativ overfor sentrale myndigheter for etablering av ordninger med avgiftsbelegging av oljetanktransport.

Forslag 9: Pressestøtten til de samiske avisene

Se svaret til forslag 7.

III Votering

Av 43 representanter var 35 til stede. Det ble ikke votert i denne saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Egil Olli, saksordfører	Tor Mikalsen
		Miriam Paulsen
		Marianne Balto
	Egil Olli	
	Johan Mikkel Sara, til forretningsorden	
2	Randi A. Skum	Terje Tretnes
		Egil Olli
		Jánoš Trosten
	Randi A. Skum	
3	Terje Tretnes	Jørn Are Gaski
		Bjarne Store-Jakobsen
		Magnhild Mathisen
	Terje Tretnes	
4	Jánoš Trosten	Marianne Balto
		Susanne Amalie Andersen
	Jánoš Trosten	
5	Johan Mikkel Sara	Egil Olli
		Olaf Eliassen
		Marianne Balto
	Johan Mikkel Sara	
6	Anders Urheim	Marianne Balto
		Jánoš Trosten
		Egil Olli
	Anders Urheim	
7	Per Andersen Bæhr	Terje Tretnes
		Egil Olli
		Johan Mikkel Sara
	Per Andersen Bæhr	
8	Olaf Eliassen	Jánoš Trosten
		Egil Olli
		Kirsti Guvsám
	Olaf Eliassen	
9	Isak Mathis O. Hætta	Jánoš Trosten
		Marianne Balto

		Egil Olli
	Isak Mathis O. Hætta	
10	Willy Ørnebakk	Terje Tretnes
		Kirsti Guvsám
		Tor Mikalsen
	Willy Ørnebakk	
11	Jørn Are Gaski	
12	John Harald Skum	
13	Berit Oskal Eira	
14	Synnøve Solbakken-Härkönen	
15	Per Edvin Varsi	
16	Age Norkild	
17	Magnhild Mathisen	
18	Susanne Amalie Andersen	
19	Tor Mikalsen	
20	Hilde Anita Nyvoll	
21	Tone Finnesen	
22	Ronny Wilhelmsen	
23	Gunn-Britt Retter	
24	Tom Christer Sottinen	
25	Bjarne Store-Jakobsen	
26	Johan Mikkel Sara	
27	Vibeke Larsen	
28	Jørn Are Gaski	
29	Egil Olli, saksordfører	
	Terje Tretnes, til forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Sametingsrådets beretning tas til etterretning.

Behandlingen av saken ble avsluttet 26.02.08 kl. 12.30.

Sak 03/08

Spørsmål til sametingsrådet i henhold til Sametingets forretningsorden § 11

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

08/261

Saken påbegynt tirsdag 26.02.08 kl.13.30

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	18.02.08	Representant Sten Jønsson, Aps sametingsgruppe	Saksbehandlingen i Sametinget
2	19.02.08	Representant Anders Urheim, Samisk Sosialdemokratisk Parti	Svært mangelfull lulesamisk og sørsamisk pressestøtte
3	19.02.08	Representant Susanne Amalie Andersen, NSRs sametingsgruppe	Lokalisering av ny hovedflystasjon
4	13.02.08	Representantene Åge Nordkild og Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe	Ny valgordning
5	19.02.08	Representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe	Samiske barns rettigheter til opplæring til opplæring også på samisk
6	19.02.08	Representant Jánoš Trosten, Klar samisk røst	Virksomheten i SPR

II Spørsmål og svar

Spørsmål 1, Representant Sten Jønsson, Aps sametingsgruppe

Saksbehandlingen i Sametinget

Som Sametingets ombudsmenn får man ofte henvendelser fra folk som opp i gjennom årene har opplevd at man ikke får svar på sine henvendelser til Sametinget.

sametingsrådet har i sin tiltredelseserklæring uttalt:

sametingsrådet ønsker en grundig gjennomgang av dagens politiske - og administrative organisering med tanke på mulig effektivisering og mere ressurser til folket. Målsettingen er at det skal være et åpent og tettest mulig forhold mellom Sametinget og det samiske samfunnet.

Mitt spørsmål til sametingsrådet er:

Hva har sametingsrådet tenkt å gjøre for å følge opp intensjonen i tiltredelseserklæringen med hensyn til et åpent og tettest mulig forhold mellom Sametinget og det samiske samfunn?

Sametingsrådets svar på spørsmål 1:

Sametinget har i 2006 utredet prosjektet innføring av ett felles postmottak og felles telefonnummer, "Bedre service til brukerne". Målsettingene med dette var bl.a. å bidra til forbedret og økt service overfor Sametingets brukere på alle områder, brukerne skal oppleve Sametinget som åpen og serviceinnstilt, og som en arena for dialog og enkeltinitiativ innenfor alle Sametingets tjenester.

I 2007 ble prosjektet felles postmottak og felles telefonnummer iverksatt. Felles telefonnummer er allerede innført og iverksatt i 2007. Når det gjelder felles adresse, så er denne delen av prosjektet noe forsinket. Dette skyldes i hovedsak tekniske forhold og at vi ikke har fått implementert den nye versjonen av saksbehandlingssystemet. I løpet av våren vil felles adresse også være på plass.

Det vises videre til Sametingets budsjett 2008, kap. 17.3.1. der direkte dokumentinnsyn i Sametingets elektroniske dokumentarkiv skal åpnes i løpet av året. Sametingsrådet planlegger å få dette på plass i løpet av 1. halvåret, slik at det skal bli mulig å åpne for direkte dokumentinnsyn fra den nye offentlighetsloven vil bli iverksatt, dvs. fra 01.07.08..

Sametingsrådet arbeider også kontinuerlig med utvikling av Sametingets hjemmeside, og den siste måneden er bl.a. innholdet vedrørende konsultasjoner oppdatert.

De vises videre til rådets beretning hvor sametingsrådet ønsker å vurdere den framtidige forvaltningen av Sametingets tilskuddsordninger. Som en naturlig konsekvens av dette vil også den utøvende forvaltningsvirksomheten måtte vurderes. En vurdering av Sametingets forvaltningsvirksomhet må også foretas som en oppfølging av Sametingets behandling av sak 08/08 Samiske videregående opplæring.

Sametingsrådet har også varslet at den vil komme med en egen institusjonsmelding. Et sentralt perspektiv i en slik melding vil være hvordan det sivile samiske samfunnet kan styrkes for blant annet å bedre samspillet mellom Sametinget og det sivile samiske samfunnet representert med samiske institusjoner, organisasjoner, bygdelag mv.

Sametingsrådet følger derfor konkret opp på flere områder tiltredelseserklæringens målsetting om et mer åpent og tettere forhold mellom Sametinget og det samiske samfunn

Spørsmål 2, Representant Anders Urheim, Samisk Sosialdemokratisk Parti

Svært mangelfull lulesamisk og sørsamisk pressestøtte

Samisk Sosialdemokratisk Parti viser til Kultur- og kirke departementets høringsutkast av 12.02.2008 vedrørende endringer i forskrift om tilskudd til samiske aviser. Høringsfristen er satt til 26. mars 2008, mao. svært kort tid til drøftinger og uttalelser – på tross av at saken har vært kjent lenge.

Det vises til bakgrunnen og gjeldende ordning, jf. St.prp. nr. 1 (2007-2008) og den bebudede økningen til ca kr 18,5 millioner kroner, fordelt med hhv. ca kr 10,5 mill.kr. til nordsamiske Ávvir (sammenslåingen av Min Áigi og Aššu) og ca kr 8 mill. kr til norskspråklige Ságat, sum ca kr 18,5 mill. kr.

I departementets forslag foreslås tilskudd til lulesamiske sider avgrenset kun til maksimalt 1% av det totale tilskuddet, mao. en økning på kr 46.000,- - fra kr 138.000,- til ca kr 184.000,- av samlet 18,5 mill.kr.

Iflg. departementet åpnes det nå for produksjon på avissider på sørsamisk etter modell etter ordningen for lulesamisk, men avgrenset til maksimalt 2 % av den samlede pressestøtten for begge

språkene. I praksis betyr dette at det kan ytes pressestøtte til lulesamisk og sørsamisk på maksimalt hhv. ca kr 184.000,- til hvert av språkene.

I følge Sametinget er alle tre språkene; nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk likestilte. En naturlig følge av dette er at det burde komme til uttrykk ved rent budsjettmessige fordelinger. 98 % av pressestøtten går til nordsamisk-språklige / nordsamisk-baserte aviser, men lulesamisk og sørsamisk kan i følge utkastet tildeles kun maksimalt 2 % av den totale pressestøtten.

Sametinget er anført som høringsinstans. Jeg finner derfor grunn til å stille følgende spørsmål:

Har Sametinget og sametingsrådet unnlatt å ta den viktige pressestøtten og fordelingen av denne opp i konsultasjoner med regjeringen?

Mener Sametinget / sametingsrådet at foreslåtte tildelinger er rettferdige og representative?

Mener Sametinget / sametingsrådet at den foreslåtte støtte til lule- og sørsamiske aviser bidrar til å realisere samiske utgivelser på lulesamisk og sørsamisk?

Hva akter Sametinget å gjøre med departementets forslag?

Sametingsrådets svar på spørsmål 2:

Sametingsrådet er opptatt av at de samiske avisene skal ha rammevilkår som gjør de i stand til å dekke det samiske samfunns behov, og ser derfor på den samiske pressestøtten som fundamentet for å kunne oppnå dette.

Sametingsrådet har vært i dialog med Kultur- og kirkedepartementet (KKD) om samisk pressestøtte, og spørsmålet ble blant annet tatt opp på møte med departementet den 18.12.2007.

Departementet har som kjent et arbeid i gang med revidering av forskrift for tilskudd til samiske aviser. Utkast til endringer i forskrift om tilskudd til samiske aviser er sendt ut på høring til berørte parter. Høringsfristen er 26.03.2008. Sametingsrådet og departementet har vært, og er i dialog om saksgangen i denne saken. Sametingsrådet vil blant annet på grunnlag av høringsuttalelsene ta stilling til saka, og rådet tar da sikte på å fremme saka overfor departementet gjennom den etablerte konsultasjonsordningen.

Sametingsrådet er opptatt av at pressestøtten skal være forutsigbar og at den reflekterer merkostnadene knyttet til produksjon av samiske aviser og avisenes rolle i bevaring og utvikling av alle de aktuelle samiske språkene. Rådet vil imidlertid ikke på det nåværende tidspunkt komme med synspunkter og konklusjoner på de problemstillinger representanten Anders Urheim her tar opp, men viser til den saksbehandlingsprosessen sametingsrådet har lagt opp til i denne saka.

Spørsmål 3, Representant Susanne Amalie Andersen, NSRs sametingsgruppe

Lokalisering av ny hovedflystasjon

Forsvarskomiteen skal om ikke lenge innstille til vedtak om lokalisering av ny hovedflystasjon og organisering av Luftforsvarets fly- og helikopteraktivitet i Nord-Norge. Evenes kommune, med Harstad-Narvik flyplass, har seilt opp som en het kandidat som ny hovedflystasjon.

Hvis dette blir en realitet vil de samiske markebygdene på grensen mellom Nordland og Troms både møte evakuering, helseskadelig flystøy og vil trolig utsettes for fraflytting. Levende samiske bygdesamfunn er avgjørende for en vital samisk kultur.

Det vil være behov for en konsekvensutredning og en bredere redegjørelse for samiske rettigheter og for hvordan dette vil påvirke den samiske befolkningens dagligliv i området før en eventuell hovedflystasjon kan lokaliseres til Evenes. Det er både jordbruk og reindrift i områdene rundt flyplassen, og det kan slå negativt ut med økt støy også for disse primærnæringene. Det er sannsynlig at det vil bli økt forurensning også i området.

Det vil være utslagsgivende at Sametinget handler raskt og konkret i denne saken.

Har sametingsrådet vært i kontakt med Evenes kommune om saken? Er det etter sametingsrådets syn aktuelt å ta kontakt med andre myndighetsinstanser i denne saka?

Hva vil sametingsrådet gjøre for å sikre ivaretaking og utvikling av tradisjonelt markasamisk bosettingsmønster i Evenes og Skånland?

Hvilke grep vil sametingsrådet foreta seg i den videre prosessen?

Sametingsrådets svar på spørsmål 3:

Spørsmålet om valg av ny hovedflystasjon for forsvaret er aktualisert gjennom høringen av NOU 2007:15 Et styrket forsvar og Forsvarssjefens forsvarsstudie 07. Disse utredningene har vært på høring av Forsvarsdepartementet med frist 4. desember 2007. Sametinget har ikke avgitt høringsuttalelse til disse utredningene.

Utredningene og høringsuttalelsene vil være noen av grunnlagene for neste langtidsplan for forsvaret som Forsvarsdepartementet tar sikte på å fremme som en Stortingsproposisjon våren 2008. Saken foreligger altså ikke til behandling i Stortinget slik spørsmålsstiller forutsetter.

I NOU 2007:15 Et styrket forsvar foreslås ingen konkrete lokaliseringalternativer for forsvarets virksomhet. Det anbefales retningslinjer som anviser en klar retning for den videre utviklingen av basestrukturen. I Forsvarssjefens forsvarsstudie 07 foreslås konkret en samlokalisering av luftvern og basesett til Bodø hovedflystasjon. Ørlandet hovedflystasjon anbefales lagt ned, mens Andøya og Rygge ikke anbefales som framtidige kampflybaser særlig knyttet til konsekvensene for økt flystøy og infrastrukturtiltak. Evenes vurderes som operativt godt egnet som kampflybase, men vil kreve betydelig investeringer i infrastruktur. Det er til disse forslagene blant annet Evenes kommune og Sør-Troms regionråd har uttalt seg positivt for valg av Evenes som hovedflystasjon.

Sametingsrådet forutsetter at et eventuelt forslag av hovedflystasjon fra Regjeringen i en stortingsproposisjon foretas på bakgrunn av overordnede vurderinger også knyttet til samfunnsmessige konsekvenser, og at seinere oppfølging for eventuell realisering vil kreve ordinære planprosesser som konsekvensutredninger og arealplaner etter plan- og bygningsloven.

Sametingsrådet vil følge opp saken med et brev til Forsvarsdepartementet der de gjøres oppmerksom på at konsekvensene for samiske samfunn og bosetting nær Evenes flystasjon må vurderes ved valg av hovedflystasjon, og at det i den sammenheng må foretas en vurdering opp mot forpliktelsene staten har etter ILO-konvensjonen nr. 169 artikkel 16 nr. 1 og 2 1 og Urfolkserklæringen artikkel 30 2, samt konsultasjonsavtalen, jf. ILO 169 artikkel 6.

1 Artikkel 16

1. Med de begrensninger som finnes i de følgende bestemmelsene i denne artikkel, skal vedkommende folk ikke flyttes fra landområder der de lever.

2. Når flytting av disse folk anses nødvendig som ekstraordinært tiltak, skal slik forflytting bare finne sted etter at de har avgitt et fritt og informert samtykke. Dersom deres samtykke ikke kan oppnås, skal slik forflytting bare finne sted i samsvar med hensiktsmessige prosedyrer fastsatt i nasjonal lovgivning og forskrifter, inkludert offentlige høringer når det er aktuelt, der vedkommende folk er sikret reell representasjon.

2 Article 30

1. Military activities shall not take place in the lands or territories of indigenous peoples, unless justified by a relevant public interest or otherwise freely agreed with or requested by the indigenous peoples concerned.

2. States shall undertake effective consultations with the indigenous peoples concerned, through appropriate procedures and in particular through their representative institutions, prior to using their lands or territories for military activities.

Spørsmål 4, Representantene Åge Nordkild og Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe

Ny valgordning

Viser til sak 06/08 "Sametingets årsmelding" hvor sametingsrådet under punktet "Ny valgordning", side 2 sier:

Tekst:

"Videre mener Sametinget at de nye valgkretsene bør få navn i sameloven. Derfor er det også fremsatt et forslag på samiske og norske navn på valgkretsene".

Spørsmål:

Hvilket samisk språk/språkvariant skal navnet på hver enkel valgkrets være på?

Er det riktig at for eksempel navnet på en sørsamisk valgkrets skal nevnes/skrives på normert nordsamisk?

Enda vanskeligere blir det når det gjelder den foreslåtte valgkrets nr.5 fra Dyroy i nord til Saltfjellet i sør. Den dekker flere samiske språk/språkvarianter.

Hvordan har sametingsrådet kvalitetssikret forslagene sine angående samiske navn på de ulike valgkretsene?

Har rådet konsultert samiskspråklige og samiskhistoriske fagfolk/kjentfolk innenfor de ulike språk/språkvariantområdene når man har utarbeidet forslag på valgkretsene?

Sametingsrådet hadde satt frist til 23.januar 2008 angående innspill til navn på valgkretsene.

Vi er kjent med at det er kommet flere innspill på samme valgkrets. Hvilken framdriftsplan har Rådet angående fastsettelse av navn på valgkretser?

Sametingsrådets svar på spørsmål 4:

Sametingsrådet la fram forslag til navn på valgkretser under plenum i november, gjennom sametingsrådets beretning i Sak 49/07. Dette forslaget forelå kun på samisk. Sametingsrådet ba om snarlige tilbakemeldinger fra representantene. Det kom inn fem forslag og to av disse var språklige presiseringer. Forslagene var utarbeidet med innspill fra fagpersoner med stedsnavnkunnskaper, kunnskap om samisk terminologi og historie.

Rådet vurderte de nye navneforslagene på rådsmøtet i uke 51 og besluttet samtidig at valgkretsene også skulle ha norske navn. Etter dette ble navneforslagene oversendt gruppelederne med frist 23. januar 2008 for å komme med eventuelle nye forslag eller kommentarer. Etter dette kom det inn ett nytt forslag. Sametingsrådet besluttet de endelige navnene 15.02.2008 og navnene på valgkretsene ble formelt overlevert statssekretær Raimo Valle av president Egil Olli under konsultasjonsmøtet 21.02.2008.

Valgkrets 1 til 4 og 7 har navn på nordsamisk. Valgkrets 5 har navn på lule- og nordsamisk. Valgkrets 6 har navn på sørsamisk.

Spørsmål 5, Representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Samiske barns rettigheter til opplæring også på samisk

Sametingets plenum har vedtatt at alle samiske barn i grunnskolealder må få rett til opplæring også på samisk.

18.1.1 Samisk grunnskoleopplæring

I henhold til opplæringslovens kapittel 6 har barn i grunnskolealder i samiske distrikt individuell rett til opplæring i og på samisk. Utenfor samiske distrikt har elever rett til slik opplæring dersom det er minst ti elever i en kommune, og dersom gruppene kan videreføres med minst seks elever, jf opplæringsloven § 6-2.

Tidligere sametingsråd ønsket å endre opplæringsloven slik at også grunnskoleelever bosatt utenfor de samiske forvaltningsområdene skal ha individuell rett til opplæring på samisk.

I opplæringsloven betyr definisjonen samiske distrikt = forvaltningsområdet for samisk språk. Samiske distrikt bør endres i opplæringsloven til å hete forvaltningsområdet for samisk språk. Det er mange samiske barn som bor i samiske bygder/distrikt som ligger utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, f.eks Lántdievva i Skånland og Áravuopmi i Narvik, men som ikke har rett til opplæring på samisk.

Spørsmål til sametingsrådet:

Har sittende råd fortsatt arbeidet med å få endret opplæringsloven slik at samiske barn får rett til opplæring på samisk uansett bosted?

Sametingsrådets svar på spørsmål 5:

Sametingsrådet skal innlede konsultasjon med Kunnskapsdepartementet om gjennomføring av arbeidsgruppens tilrådninger og anbefalinger i rapport om fremtidig forvaltningsansvar for de statlige samiske videregående skolene, Jf sak 08/08 Samisk videregående opplæring – forvaltningsmodell. I tilknytning til dette vil også endring av opplæringsloven bli tatt opp. Det anses naturlig å ta opp spørsmålet om styrking av retten til opplæring på samisk i tilknytning til rapportens kapittel 4 Anbefalinger, pkt 1 om revisjon av opplæringslovens kapittel 6 og forskrifter til loven. Det er videre naturlig å ta opp forhold til opplæring på samisk i tilknytning til pkt 6 om plan for organisering og oppfølging av forvaltningsansvaret for samisk grunnopplæring i nord-, sør- og lulesamiske område og pkt 8 om utviklings- og gjennomføringsplan for å styrke samisk språk og kultur. Strategi for konsultasjoner legges opp etter at Sametinget har fattet vedtak i sak 08/08.

Spørsmål 6, Representant Jánoš Trosten, Klar samisk røst

Virksomhetene i SPR

Protokollene bevitner at det er få saker som behandles og få møter som holdes i Samisk Parlamentarisk Råd.

SPR er et viktig redskap i samiske samfunnsspørsmål, men det synes som om det nye rådet ikke prioriterer utviklingen av rollen til Sametinget i Norge.

Spørsmål:

Hvorfor virker det som om virksomheten til SPR har stoppet helt opp og hvordan vil sametingsrådet virke til at SPR igjen får en sentral og solid plass i forhold til de grunnleggende målene?

Sametingsrådets svar på spørsmål 6:

Sametingsrådet understreker at SPR er et svært viktig organ for det samiske samarbeidet over grensene. SPR-styret har den 20.02.08 hatt møte i Tromsø. Her ble regionale, nasjonale og internasjonale saker av betydning for samer i de respektive land drøftet. Her nevnes spesielt SPR sitt forslag til kandidat i Menneskerettighetsrådets nyopprettede spesialorgan om urfolks rettigheter. For øvrig behandlet SPR-styret rapport om samisk undervisning i grunnskolen i Norden, parlamentarikerkonferansen 2008, oppnevning av medlemmer til bedømmingskomiteen-gollegiella og samiske verdensarvsteder. SPR-styret har også vedtatt møteplan for 2008 og 2009. Her vil planlagt aktivitet framkomme. Protokollen fra møtet vil bli gjort tilgjengelig.

Spørsmålsstiller formodes for øvrig å være kjent med at dette samarbeidet involverer tre sameting, og at så vel møteplaner som dagsorden forutsettes å avspeile disse tre sametings omforente prioriteringer.

III Votering

Av 43 representanter var 35 til stede. Det ble ikke votert i denne saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Sten Erling Jønsson	
	Egil Olli	
	Sten Erling Jønsson	
	Egil Olli	
2	Anders Urheim	
	Vibeke Larsen	
	Anders Urheim	
	Vibeke Larsen	
3	Susanne Amalie Andersen	

	Vibeke Larsen	
	Susanne Amalie Andersen	
	Vibeke Larsen	
4	Åge Nordkild	
	Egil Olli	
	Åge Nordkild	
	Egil Olli	
5	Ann-Mari Thomassen	
	Jørn Are Gaski	
	Ann-Mari Thomassen	
	Jørn Are Gaski	
6	Jánoš Trosten	
	Egil Olli	
	Jánoš Trosten	
	Egil Olli	
	Anders Urheim, til forretningsorden	
	Isak Mathis O. Hætta, til forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Behandlingen av saken ble avsluttet 26.02.08 kl. 14.30

Sak 04/08

Kunngjøring av nye saker

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

08/262

Saken påbegynt tirsdag 26. februar 2008

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	250208	Representant Johan Mikkel Sara, Samer bosatt i Sør-Norge	Situasjon for samiske innsatte i norske fengsler
2	250208	Representant Johan Mikkel Sara, Samer bosatt i Sør-Norge	Utflyttede samers rett til å høste av utmarka i sine hjemkommuner
3	250208	Representant Johan Mikkel Sara, Samer bosatt i Sør-Norge	Evaluering av samisk hus i Oslo
4	250208	Representant Johan Mikkel Sara, Samer bosatt i Sør-Norge	Fredning mot reinbeite i Finnmark
5	250208	Representant Susanne Amalie Andersen, NSRs sametingsgruppe	Lokalisering av ny hovedflystasjon kan ødelegge den tradisjonelle markasamiske bosettingen i Skånland og Evenes.
6	250208	Representant Isak Mathis Hætta, Kautokeino fastboende liste	Stopp arbeidet med å fjerne fredningsområder rundt bygdene i Finnmark.
7	250208	Representant Terje Tretnes, Samefolkets Parti	
8	250208	Representant Terje Tretnes, Samefolkets Parti	Rett og plikt for utlendinger til deltakelse i introduksjonsprogram.
9	250208	Representant Terje Tretnes, Samefolkets Parti	Eget samisk barneombud
10	250208	Representant Terje Tretnes, Samefolkets Parti	
11	250208	Representant Kirsti Guvsám, NSRs sametingsgruppe	Samisk barnehagetilbud i Oslo og omegn.
12	250208	Representant Kirsti Guvsám, NSRs sametingsgruppe	Elsa Laura Renbergs fødselsdag som offisiell flaggdag.
13	250208	Representant Klemet Erland Hætta, NSRs sametingsgruppe	Sápmi
14	250208	Representant Randi Skum, NSRs sametingsgruppe	Rettingsskjemisjon for reindrift
15	250208	Representant Ann-Mari Thomassen, NSRs Sametingsgruppe	Innlemming av Lavangen kommune i forvaltningsområdet for samisk språk
16	250208	Representant Gunn-Britt Retter NSRs Sametingsgruppe	Helhetlig plan for vindkraftutbygginger
17	250208	Representant Anders Urheim, Samisk Sosialdemokratisk Parti	Bygging av kunstgressbaner på Drag, i Musken og Bjørkvik.
18	250208	Representant Magnhild Mathisen, Arbeiderpartiets Sametingsgruppe	Nasjonalparksentre i samiske områder
19	250208	Representant Willy Ørnebakk, Arbeiderpartiets Sametingsgruppe	Ordning med kjøp og salg av melkekvoter må avvikles.
20	250208	Representant Knut Store, Arbeiderpartiets Sametingsgruppe	Forlengelse av elgjakta.
21	250208	Representant Inger Jørstad, Arbeiderpartiets Sametingsgruppe	Rammebetingelser for politisk arbeid etter ny valgordning
22	250208	Representant Bjarne Store Jakobsen, Arbeiderpartiets Sametingsgruppe	Nominering av samer til statsstipendiatsordningen.

II Forslag og merknader

Forslag 1, representant Johan Mikkel Sara, Samer bosatt i Sør-Norge

Situasjon for samiske innsatte i norske fengsler

Det har i den senere tid vært stor fokus for situasjonen til samiske fanger i norske fengsler. Det er helt på det rene at situasjonen ved norske fengsler ikke er tilrettelagt samiske fanger og de rettighetene de har i henhold til Norges forpliktelser ovenfor den samiske befolkningen i Norge.

Sametinget må snarest ta kontakt med de rette myndighetene slik at tilbudene blir tilrettelagt også for samiske fanger. Dette gjelder utøvelse av samisk kultur, språk, helse, utdanning, mat, .. osv.

Forslag 2, representant Johan Mikkel Sara, Samer bosatt i Sør-Norge

Utflyttede samers rett til å høste av utmarka i sine hjemkommuner

Det bor mange samer i Sør-Norge. Veldig mange har forlatt sine hjemkommuner pga. skolegang og arbeid. Slik ordningen er i dag fratas disse retten til kulturutøvelse på mange viktige områder. Dette gjelder f.eks bruk av utmark, jakt og fiske.

Dette er et stort problem og en krenkelse av dine personlige tradisjonelle rettigheter.

Sametinget må arbeide for at utflyttede samer får like rettigheter til bruk og utnyttelse av utmark som lokalbefolkningen i sine fraflyttede hjemkommuner.

Dette gjelder bl.a jakt og fiske i elver og innsjøer.

Selvfølgelig bør disse rettighetene tilpasses slik at samiske primærnæringer ikke blir skadelidende.

Det er viktig også med tanke på den oppvoksende generasjon og videreføring av de tradisjonelle samiske kunnskapene.

Forslag 3, representant Johan Mikkel Sara, Samer bosatt i Sør-Norge

Evaluering av samisk hus i Oslo

Det forrige sametingsrådet hadde programfestet en evaluering av Samisk hus i Oslo.

sametingsrådet må snarest sette i gang et evalueringsarbeid av det samiske huset i Oslo da det stadig kommer henvendelser om at huset ikke fungerer slik forventet av et samisk kulturhus.

Dette gjelder bl.a ledelse og sammensetning av styret, beliggenhet og ikke minst innholde og hva som forventes av et samisk kulturhus.

Ved en evaluering er det helt avgjørende at brukernes interesser vektlegges.

Forslag 4, representant Johan Mikkel Sara, Samer bosatt i Sør-Norge

Fredning mot reinbeite i Finnmark

Samer bosatt i Sør-Norge (SBS) viser til at Landbruksdepartementet gjennom forskrift av 29.01.85 har fredet enkelte områder i Finnmark mot reinbeite.

Imidlertid har reindrifststyret funnet ut at grunnlaget for fredning har falt bort i mange områder i Finnmark, og at områdene dermed nå skal bli gjort om til reinbeiteområder. Områdene det her er

snakk om er fredet på forskjellig grunnlag, og fredningen rundt visse samiske bygder i Finnmark er gjort av hensyn til den bruken bygdefolk har av sine tradisjonelle nærrområder. En opphevelse av fredningsvedtaket vil medføre at disse fredningsområdene tilfaller reindriften som nytt beiteland. Dette mener vi er helt uakseptabelt da det ser ut som reindriftsstyret ikke har lagt til grunn den faktiske bruken bygdefolk har av de fredede områdene, og de ulempene opphevelsen av fredningen har for de berørte bygdene. Blant annet så benyttes disse fredede områdene til beiteland for kjøpere og bufe tilhørende bygdefolk, til utmarksnæringsvirksomhet. Det er også uholdbart å foreta en oppheving av fredningsvedtaket mht. at Finnmarkskommisjonen ikke har kommet i gang med sitt identifiserings arbeid. Det kan fort vise seg at enkelte bygder har bruks- og eiendomsrettigheter til de samme områdene, gjennom alderstidsbruk. Saken var sendt til høring og SBS har fått opplysninger om at iallefall ett bygdelag ikke har fått komme med høringsuttalelse pga. Reindriftsforvaltningens manglende opplysninger og informasjon.

Forslag 5, representant Susanne Amalie Andersen, NSRs sametingsgruppe

Lokalisering av ny hovedflystasjon kan ødelegge den tradisjonelle markasamiske bosettingen i Skånland og Evenes.

Forsvarskomiteen skal om ikke lenge innstille til vedtak om lokalisering av ny hovedflystasjon og organisering av Luftforsvarets fly- og helikopteraktivitet i Nord-Norge. I denne sammenheng har Evenes kommune, med Harstad-Narvik flyplass, blitt en betydelig kandidat som ny hovedflystasjon

Bygdene i den umiddelbare nærheten til Harstad-Narvik flyplass består i stor grad av markesamiske bygder. Det ligger også viktige og godt etablerte samiske institusjoner i området rundt, blant annet Márkománák sámí mánáidgardi / Márkománák samisk barnehage og Várdobáiki sámí guovddáš / Várdobáiki samisk senter. Boltås skole, en barneskole hvor over halvparten av elevene har samisk undervisning på ulike nivå, ligger også i det samme området.

Det ventes en endelig støyrapport for området som vil beskrive det sannsynlige støynivået, delt inn i rød og gul sone. I rød sone vil det bli gitt tilbud om innløsning av bolig, i dette ligger det en sterk anbefaling om å flytte, det vil også være restriksjoner for nybygging i rød sone. I gul sone vil støyisolering bli vurdert og ved nybygging vil man måtte dokumentere blant annet isolasjon. Det er ikke avklart hvor mye forsvarets nye fly vil støye, men det er skissert et støynivå på inntill 15 dB mer enn dagens F-16.

I følge en foreliggende rapport om støynivået vil det i de markesamiske bygdene være omtrent 100 bebodde hus i den røde sonene. Deler av bygdene hvor Márkománák samisk barnehage og Boltås skole ligger, vil antakeligvis havne innenfor rød sone. Vel 160 bebodde hus vil være innenfor den gule sonen.

NSR's-sametingsgruppe er meget bekymret for de enorme konsekvensene det vil få for den markesamiske befolkningen og markesamiske kulturen. Etableringen av hovedflystasjon vil innebære at store deler av de markesamiske bygdene vil bli lagt øde, og at grunnlaget for en videre levende kultur vil forsvinne.

Sametinget må snarest kontakte forsvaret og sentrale myndigheter, og forlange at det gjennomføres en grundig konsekvensutredning både i forhold til urfolksperspektivet, miljø, sosiale og økonomiske konsekvenser ved en etablering av hovedflystasjon.

NSR's-sametingsgruppe ber Sametinget handle raskt og kontant i denne saken.

Sametinget må straks starte arbeidet med å forhindre en etablering av hovedflystasjon ved Harstad-Narvik flyplass.

Forslag 6, representant Isak Mathis Hætta, Kautokeino fastboende liste

Stopp arbeidet med å fjerne fredningsområder rundt bygdene i Finnmark.

Det arbeides i disse dager med å fjerne fredet områder rundt bygdene slik at de skal bli til reinbeiteland. Dette er en viktig sak som Sametinget må ta tak i, fordi at det er mange små bygder som vil miste sin levesett som følge av fjerning av fredningen.

Sametinget er snar å ta opp sakene når det er snakk om reinbeiter og rovdyr.

Denne saken er så viktig for de små bygdene og man forventer at Sametinget vil ta opp saken snarest. Denne saken er som en dom ”leve eller legge ned bygdene”.

Vi ser i dag at områder som blir tatt til beiteområde er neste ikke mulig til å bruke i forbindelse med utvikling av bygdene, derfor vil dette være katastrofe og bygdedreper.

Flere bygder ønsker å opprettholde områdene til eget bruk som før, og til det som områdene er brukt til i langt tid.

Det er ubehagelig at reindriften beiter helt til trappa, og i tillegg ønsker de at man ikke beveger utenfor huset for da skremmer man reinen. Det har vært flere konfrontasjoner mellom reineiere og fastboende i de områdene allerede. Man hadde fra bygdene ønsket at myndighetene påser at det ikke drives ulovelig beiting i disse områdene.

Fastboende samer som bor i disse bygdene føler seg presset til å flytte, og da vil bygdene dø ut og en viktig del av samisk kultur gå tapt.

De fastboende har også aktiviteter i områdene som de har gjort i generasjoner som jakt på vinteren, snarefangst, fiske med garn under isen, bær plukking, hogst av brensel/transport osv, flere at aktivitetene vil komme i konflikt.

I tillegg er det har man skoleaktiviteter i noen av områdene, og derfor er områdene viktig hvis man skal opprettholde og utvikle skolen til feltskole.

I disse dager opprettes Finnmarkskommisjonen, det er ikke riktig å ta bort beitefredningen for finnmarkskommisjonen er i arbeid.

Sametinget må reagere fort, for å berge de små samiske bosetninger. Det gjøres ved at man tar opp saken med Landbruksdepartementet, og andre off. organ for å stoppe arbeidet.

Forslag 7, representant Terje Tretnes, Samefolkets Parti

Sametinget ber sametingsrådet snarlig ta kontakt med firmaet Sápmi ks i Karasjok vedrørende Deres patent rett og bruk av navnet Sapmi. Sametinget ber sametingsrådet i en god dialog med firmaet be dem om å gi avkall på dette navnet samt slette dette fra offentlige registre.

Videre ber Sametinget at fremtidig bruk av navnet Sápmi samt rettighet til å benytte seg av dette skal ligge hos Samisk Parlamentarisk råd. Sametinget bør og ha en dialog med samerådet vedrørende denne sak. Videre bør så samisk parlamentarisk råd ta dette opp på felles ministermøte de tre presidentene har med sin lands ministere for en avklaring slik at de respektive lands patentkontor ikke gir firmaer eller andre umiddelbar rett til bruk av navnet Sapmi (as, os, ks ans osv).

De tre sameting skal ha fellesmøte til høsten i Rovaniemi og dette bør absolutt være en sak som tas opp der.

Dette innebærer ikke at navnet Sapmi ikke kan benyttes som tillegg eller navn 2 i et firmanavn, eks Sápmi Guovdageaidnu, Sápmi siida , Deanu Sápmi siida el.

Forslag 8, representant Terje Tretnes, Samefolkets Parti

Rett og plikt for utlendinger til deltakelse i introduksjonsprogram.

I introduksjonsloven av 2003 fremkommer det at innvandrere og nyankomne utlendinger som har fått asyl eller arbeids – og oppholdstillatelse har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet.

Denne plikt innebærer bl.a. 300 timers opplæring i norsk språk og samfunnskunnskap.

Sametinget vil at i de samiske kommunene (innenfor forvaltningsområdet) bør denne rett og plikt til opplæring i norsk språk kunne individuelt velges samisk isteden for norsk. Siden norsk og samisk er likestilte språk.

Begrunnelsen er at i de samiske kommuner blir dessverre ikke lovens formål (Formålet med denne loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.) tilstrekkelig ivarettatt og at de ny innflyttede utlendinger ikke integreres i lokalsamfunnet men i mange tilfeller heller ekskluderes.

I de samiske kommunene er det oftest krav om kunnskap i samisk språk for å kunne jobbe i helsesektor, barnehage skole med mer. Staten finansierer denne ordning pr. i dag. Hver kommune tilbyr dette i henhold til loven, altså norsk opplæring. Med dette vil Sametinget at denne ordning kan det velges mellom samisk eller norsk i de samiske kommunene og at staten finansierer og de som velger samisk fremfor norsk oppnår lik behandling, samt at deltakerbevis tildeles.

Forslag 9, representant Terje Tretnes, Samefolkets Parti

Eget samisk barneombud

Sametinget har i de siste år hatt 2 møter med barneombudet. På disse møtene har Sametinget etterspurt hvilke og hvordan barneombudet har ivarettar den samiske kompetansen. På begge møter innrømmet daværende barneombud at de ikke innhar dette samt beklaget det.

På 90 tallet var et eget prosjekt igangsatt med egen samisk barneombud, målet var at barneombudet i denne prosjektperiode samt etter endt prosjekt skulle tilegne seg kompetanse vedrørende samiske barn- samisk språk –identitet og samisk kulturliv generelt. Jamfør rapport "Like som snøkrystaller"1995.

Der konkluderes og kommer følgende tilrådninger:

Etablere en sakkyndig talsperson for samiske barn og unge.

Innføre en individuell, lovfestet rett til opplæring i samisk.

Øke samiske den etniske kompetansen i hjelpetjenester for barn og unge.

Øke samiske barn og unges innflytelse på utvikling av det samiske samfunn.

Initiere innhenting av mer kunnskap om samiske oppvekstkår

Øke ikke-samiske barn og unges kunnskap om urbefolkningen og deres kulturarv.

Men dessverre er ikke disse mål oppnådd og barneombudet mangler fortsatt kompetanse vedr. samiske barn. I henhold til FN` barnekonvensjon artikkel 28 som omhandler urfolk skal også myndighetene inneha kompetanse for dette, der urbefolkningens spesielle situasjon tydeliggjøres.

Sametinget krever nå at det opprettes et eget samisk barneombud underlagt Barne- og likestillings departementet for å ivareta og sikre samiske barns og unges rettigheter. Samtinget mener at staten ikke har vist vilje til å implementere samisk kompetanse ved denne viktige ombudsrollen, selv om et eget prosjekt med klare målsetninger og tilrådninger er gjennomført.

Sametinget vil be om en konsultasjon med staten snarlig for å få på plass et eget samisk barneombud.

Forslag 10, representant Terje Tretnes, Samefolkets Parti

Sametinget bør snarest igangsette tiltak for å avklare Sametingets rolle i kontrollfunksjoner for implementeringen av kunnskapsløftet samisk, samt kontrollfunksjon for de samiske barnehagene som i dag ligger hos Fylkesmannen slik at disse i fremtiden skjer i samarbeid mellom Fylkesmannen og Sametinget. Opplæringsloven bør og omfattes av dette arbeidet. Fylkesmenn er lovtolkere, dette innebærer at Sametinget også må få denne rollen i henhold til §6, og gjelde for alle kommuner/fylker som har elever med samisk undervisning.

Sametinget har et klart ansvar å tilrettelegge slik at all undervisning for samiske skolebarn i fremtiden foregår til det beste for de samiske samfunn. Det vises til både ILO-169 samt Fn's barnekonvensjon.

Tillegg bør Sametinget ta høyde for en evaluering av Sametingets opplæringsavdeling med tanke på de evt. nye oppgaver dette vil medføre samt den nye strategiske plan for utvikling av samiske læremidler er i vente. Slik at denne avdeling og Sametinget blir best mulig rustet til å møte de nye utfordringer den samiske skole står overfor.

Forslag 11, representant Kirsti Guvsám, NSRs sametingsgruppe

Samisk barnehagetilbud i Oslo og omegn.

Samisk barnehage i Oslo er det eneste samiske barnehagetilbudet i hele Sør-Norge. Samiske barn fra Oslos nabokommuner har ikke anledning til å søke barnehageplass i Oslo kommune selv om samisk barnehage har ledige plasser. Konsekvensen av det blir at den samiske barnehagen må fylle ledige plasser med ikke-samiske barn. En annen konsekvens er at barn som nå har plass i barnehage og bor utenfor Oslo kommune, fratras plassen i barnehagen.

Barnehagens målsetting er at samiske barn også utenfor samisk kjerneområder skal ha mulighet til å ivareta og videreutvikle samisk språk- og kultur. Samisk barnehage i Oslo vil være med på å styrke barnas identitet og tilhørighet til det samiske miljø, samfunn og levemåte, og forene dette med barnas miljø i byen.

NSR sametingsgruppe mener det er uakseptabelt at en samisk barnehage fylles opp med ikke-samiske barn. NSR påpeker at alle kommuner skal legge forholdene til rett for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og kultur i den enkelte barnehage.

Fylkesgrenser og kommunegrenser er ofte til hinder for utvikling i det samiske samfunn. NSR mener at samisk barnehage i Oslo må bli barnehage for Oslo og omegn. Det må være mulig å finne en løsning hvor de andre kommunene kan kjøpe plasser fra Oslo kommune.

NSR forventer at sametingsrådet går i dialog med Oslo kommune og omliggende kommuner for snarest mulig å få en løsning på dette.

Forslag 12, representant Kirsti Guvsám, NSRs sametingsgruppe

Elsa Laura Renbergs fødselsdag som offisiell flaggdag

Elsa Laura Renberg ble født 29.november 1877, og NSR ønsker hennes fødselsdag skal bli en offisiell flaggdag i hele Sápmi. Elsa Laura Renberg grunnla den første samiske kvinneforeningen på norsk side, og initierte til det første samiske møtet 6. februar 1917. Hun var en betydningsfull kvinne som gikk i front for samiske rettigheter.

Renbergs engasjement kommer tidlig til uttrykk i kampskriftet "Inför lif och död" som hun ga ut i 1904. Dette samepolitiske manifestet er nå under oversettelse til sør-, lule- og nordsamisk. NSR mener at en slik betydningsfull kvinne må æres med en egen samisk flaggdag, og ber om at sametingsrådet følger opp dette.

Forslag 13, representant Klemet Erland Hætta, NSRs sametingsgruppe

Sápmi

NSR ber sametingsrådet snarlig ta kontakt med firmaet Sápmi KS og Sápmi AS i Karasjok vedrørende deres patentrett og bruk av navnet Sapmi/Sápmi. NSR ber sametingsrådet gå i dialog med firmaet og be dem om å gi avkall på dette navnet samt slette dette fra offentlige registre.

NSR mener at fremtidig bruk av navnet Sápmi/Sapmi samt rettighet til å benytte seg av dette skal ligge hos Samisk Parlamentarisk råd. Sametinget bør også ha en dialog med Samerådet vedrørende denne sak. Videre bør Samisk parlamentarisk råd ta dette opp på møtet mellom sametingspresidentene og ministrene i de respektive land for en avklaring. NSR mener det er viktig at patentkontorene i de ulike land ikke gir firmaer eller andre umiddelbar rett til bruk av navnet Sapmi/Sápmi (as, os, ks ans osv).

De tre sameting skal ha fellesmøte til høsten i Rovaniemi og dette bør være en sak som tas opp der.

Dette innebærer ikke at navnet Sápmi/Sapmi ikke kan benyttes som tillegg eller navn 2 i et firmanavn, eks Sápmi Guovdageaidnu, Sápmi siida, Deanu Sápmi siida, Hotel Sápmi el.

Forslag 14, representant Randi Skum, NSRs sametingsgruppe

Rettighetskomisjon for reindrift

Reindriften har gjennom flere år vært preget av uklarhet med hensyn til interne rettsforhold. Dette skaper uforutsigbarhet og kamp om beiteressursene i næringen. I Finnmark utgjør soneinndelingen en slik utfordring, hvor en snarlig avklaring er særlig påkrevet på grunn av det store beitepresset som er i fellesbeiteområdene. I områdene sør for Finnmark kan rettighetsspørsmål som bla. dukker opp i kjølvannet av Reinbeitekomisjonens arbeid bli aktuell. Dette er problemstillinger som i de fleste tilfeller vil finne sin løsning ved meglings eller ved bruk av Jordskifterett, men som til slutt vil ende opp i domstolssystemet.

Når interne rettighetsspørsmål må avklares i domstolene, vil dette kunne skape en uklar rettighetssituasjon da avgjørelsene nødvendigvis må basere seg på enkelte tilfeller i stede for at disse settes i en større sammenheng. Bruk av domstoler innebærer dessuten store kostnader, i tillegg til at domstolbehandling tar lang tid.

Selv om det ikke er utelukket at Finnmarkskommisjonen kan utrede reindriftsrettigheter på Finnmarkseiendommens grunn, er det grunn til å tro at en slik utredning vil kreve så mye ressurser at kommisjonen ikke vil makte å gjennomføre dette innen rimelig kort tid, spesielt da den også skal utrede andre rettighetssaker.

NSR er opptatt av å få en snarlig avklaring på de interne rettsforholdene i reindriften, som i dag er med på å hemme næringsutøvelsen både i Finnmark og ellers i landet. Dette tilsier at reindriftsutøvere må få utrede sine bruksrettigheter.

På bakgrunn av dette må sametingsrådet så snart som mulig igangsette arbeid med å få opprettet en egen rettighetskommisjon for reindrift.

Forslag 15, representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Innlemming av Lavangen kommune i forvaltningsområdet for samisk språk

Lavangen kommune gjorde torsdag 14.02.08 et nesten enstemmig vedtak om å søke om å bli innlemmet i samisk språkforvaltningsområde. Det er Norske Samers Riksforbunds sametingsgruppe meget fornøyd med.

NSRs sametingsgruppe ber nå Sametinget om umiddelbart å sette i gang prosessen med å få Lavangen kommune innlemmet i samisk språkforvaltningsområde. Det må settes av midler i neste års statsbudsjett for en ny kommune.

NSR sametingsgruppe oppfordrer også Sametinget til å kontakte Evenes og Skånland kommuner for å høre hvor langt disse kommunene er kommet i prosessen med å søke om å bli innlemmet i språkforvaltningsområdet. Om nødvendig bør Sametinget bistå kommunene med informasjon i denne prosessen.

Forslag 16, representant Gunn-Britt Retter NSRs sametingsgruppe

Helhetlig plan for vindkraftutbygginger

Dagens praksis for behandling av konsesjonssøknader for nye vindkraftutbygginger er at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) behandler søknadene etter hvert som de kommer inn.

NSR/SåB ser dette som problematisk da man ser at landområder blir utbygd med vindmølleparker uten en helhetlig oversikt over de samlede konsekvenser av utbyggingene. NSR/SåB ønsker at vindkraft utbygginga ikke kommer i konflikt med samisk nærings- og kulturutøvelse, samtidig som man anser vindkraft som et alternativ for produksjon av energi.

NSR/SåB ber Sametinget jobbe for at det utarbeides en helhetlig plan for utbygging av vindmølleparker for hele Norge, eller eventuelt for hele regioner. Under planarbeidet bør det foretas risikoanalyser og helhetlig konsekvensutredning der miljømessige, økonomiske og sosiale konsekvenser utredes.

Forslag 17 , representant Anders Urheim, Samisk Sosialdemokratisk Parti

Bygging av kunstgressbaner på Drag, i Musken og Bjørkvik

Sametinget bes snarest mulig sammen med Nordland fylkeskommune bidra til å finne finansieringsløsninger i forhold til Kulturdepartementet med hensyn til tildelinger av tippemidler, slik at det snarest kan bygges kunstgressbaner på Drag og i Musken, samt Bjørkvik, i Tysfjord, Nordland. De to sistnevnte er av mindre størrelser.

Disse prosjektene vil være meget viktige for å sikre levende samiske lokalsamfunn, og sikre likeverdige levekår i fht andre deler av landet. Samisk idrett må gis rom for å utvikle sitt viktige arbeid. Særsilt vil dette være meget viktige tiltak med hensyn til å sikre gode og trygge oppvekstvilkår for samiske barn og samisk ungdom, og å utvikle deres samiske identitet, men også andre.

Det er viktig å avgrense til disse samiske områdene i første omgang bl.a. for å vinne erfaringer for overføringsverdi til andre samiske områder. Satsingen på samiske barn og unge er for øvrig et eget kapittel i samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune, der det å skape gode oppvekstvilkår for disse og utvikle deres samiske identitet er et eget satsingsområde, jf kapittel 17.

Bakgrunn for forslaget:

Dagens regelverk for rammetildelinger av tippemidler (TM) forvaltes av Kulturdepartementet. Jf. Dagens regelverk, kan kun inntil 45% av et TM-tiltak tildeles som statlige tippemidler. Øvrig finansiering må kommuner, idrettslag eller andre forestå. I disse tilfellene (nevnt i forslag) er det urealistisk at det fins rom for den øvrige finansieringen (55%) for bygging av disse banene. Eksempelvis kan da en løsning være dispensasjon fra gjeldende regelverk, eller at eksterne statlige midler tilføres - for å realisere disse svært viktige arenaene for samiske barn og samisk ungdom. Dette har svært stor betydning også i distriktspolitiske sammenhenger, og særskilt i marginale samiske områder.

Det vises for øvrig til nylig avholdt informasjonsseminar i regi av Nordland fotballkrets som ble avholdt i Nord-Salten region. Leder i Anleggsutvalget i Norges fotballforbund og tidligere visepresident i UEFA, Per Ravn Omdal, anbefaler meget klart bygging av kunstgressbaner framfor gress- eller grusbaner, med gitte begrunnelser.

Med dagens svært gode kvalitet på kunstgressbaner, framfor gress- og grusbaner, vil man slik sikre tilnærmet helårs bruk pga svært få begrensninger. Dette vil tjene alle lokalsamfunn, og bidra til økt fysisk aktivitet for alle aldersgrupper, men også allmenn trivsel og gjør det attraktivt å bo i distriktene.

Med hensyn til banen i Musken, må dette prioriteres snarest, mens det enda bor folk i siste veiløse lulesamiske fjordbygda. Det vises her til utallige tidligere mobiliseringsprosjekter, feilslått statlig politikk - på tross av gode intensjoner.

Forslag 18, representant Magnhild Mathisen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Nasjonalparksentre i samiske områder

Sametinget har deltatt i forarbeidet med opprettelsen av nasjonalparker i samiske områder. Vern av samiske områder kan medvirke til å beskytte de materielle forutsetningene for opprettholdelse, utvikling og videreføring av samisk kultur.

Det unike med nasjonalparksentrene i samiske områder er lokalbefolkningens bruk av området i uminnelige tider. Ved opprettelse av disse naturparksentrene bør en vektlegge lokalisering til eksisterende områder hvor infrastrukturen allerede finnes. Nasjonalparksentrene kan med fordel lokaliseres til eksisterende kulturanlegg i området. En slik samlokalisering vil være gunstig fra både økonomisk og et faglig perspektiv, og det vil øke besøkendes mulighet for å få en større innsikt i områdets natur og kulturhistorie.

Slike nasjonalparksentre må inneha en solid kulturhistorisk samisk kompetanse. På denne måten vil sentrene kunne synliggjøre den samiske tilstedeværelsen og bruken av områdene.

Dette må også sees i forhold til Regjeringens nordområde politikk og strategier i form av forvaltning av miljøet og naturressursene i nordområdene.

Sametinget må medvirke til at tidligere og nye nasjonalparksentre i samiske områder, får en tilfredsstillende økonomi til sin virksomhet.

I en tid der vi opplever at forurensning, klimaendringer og ødelegging av økosystemer, er det en god grunn til å gjøre den tradisjonelle samiske naturforståelsen mer kjent for allmennheten.

Varangerhalvøya nasjonalpark ble opprettet i 2007, og allerede mens saken var ute til høring ble det fremlagt et forslag om å få etablert et nasjonalparksenter for hele Varangerhalvøya. Det vil være naturlig å etablere et slikt senter i innfallsporten til Varangerhalvøya nasjonalpark.

En lokalisering av et nasjonalparksenter må sikre et samisk perspektiv i forvaltningen av Varangerhalvøya nasjonalpark. Kunnskapen om lokale kulturhistoriske interesser, økologi og tradisjonell naturbruk må videreføres.

Varangerhalvøya framviser et fantastisk naturlandskap, med et særpreg av plante- og dyreliv. Samtidig som halvøya representerer en barsk og hardfør natur og delvis tilhører den arktiske klimasonen, er naturen her meget sårbar og kan lett endres og ødelegges av tankeløs menneskelig aktivitet. Man skal imidlertid også være klar over at Varangerhalvøya ikke kun er urørt natur. Der er klare spor av aktiv bruk av halvøya fra lang tid tilbake. Varangerhalvøya er, i motsetning hva man synes å tro meget rik på kulturspor. Varangerhalvøya har helt frem til i dag vært et sentralt ressursområde både for Varangers sjøsamer og reindriftssamer. Bruken av området har med andre ord kontinuitet fram til nyere tid, og den samiske befolkningen i Indre Varanger har ennå høy kompetanse på tradisjonell bruk av området.

Forslag 19, representant Willy Ørnebakk, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Ordnings med kjøp og salg av melkekvoter må avvikles

Ordnings med kjøp og salg av melkekvoter ble innført i en tid med overproduksjon av melk i landet. Hensikten var å kjøpe produsenter ut av næringa. Etter mange år med kutt i kvotene etter ostehøvelprinsippet, innførte myndighetene ordningen for å få færre utøvere å fordele produksjonen på, for på den måten å gi mulighet for økt produksjon og økt lønnsomhet på hvert gårdsbruk. I dag er situasjonen en helt annen. Det er underskudd på melk i markedet, samtidig som antall utøvere som ønsker å slutte i næringen fortsatt er meget høyt. Lav arbeidsledighet gjør det enkelt å finne annet arbeid.

Ordnings med kjøp og salg av melkekvoter resulterer i at gårdsbruket hvor kvoten selges fra, aldri mer kan produsere melk ettersom man må ha kvote for å få kjøpe mer kvote. Det vil bli færre og færre bruk. Rekruttering vanskeligjøres.

Ordnings bidrar også til at de som skal fortsette i næringen, pådrar seg stor, ekstra gjeldsbelastning gjennom kjøp av kvoter. De som tjener på ordningen er utøvere som uansett skal slutte i næringen, og bankene som finansierer kjøpene.

Sametinget må jobbe for å få tilbake den gamle ordningen med kostnadsfri omfordeling av kvotene mellom brukene etter hvert som antallet bruk endres.

Ordnings med kjøp og salg av melkekvoter må avvikles.

Det må etableres ordninger som sikrer at de som har brukt mye penger på kjøp av kvoter i denne perioden ikke blir skadelidende.

Forslag 20, representant Knut Store, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Forlengelse av elgjakta

Ordnings med søknader om forlengelse av elgjakta i Finnmark har tidligere vært avgjort i kommunene. Dette er nå endret til at det er Fylkesmannen som behandler og avgjør søknader om forlengelse av elgjakta. Arbeiderpartiets sametingsgruppe ønsker å gjeninnføre den tidligere ordningen med at kommunene foretar slike avgjørelser.

Vi mener at denne forvaltningen skal være på et lavest mulig nivå, det vil si på kommunalt nivå.

Kommunene har inngående lokal kjennskap til elgjakta og forvaltningen av denne, dette også i forhold til å ha lokal samordning med reindrifta. For kommunene som skal ivareta bestandsplaner og for elgjegerne, vil det være en betryggelse med en kort og hurtig avgjørelse på et lokalt forvaltningsnivå.

Forslag 21, representant Inger Jørstad, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Rammebetingelser for politisk arbeid etter ny valgordning

Ny valgordning med overgang fra 13 til 7 valgkretser vil bli gjennomført ved neste valg. Valgkretsene vil bli større, og dette vil endre behovet for midler til politisk arbeid, jfr Sametingets vedtak i fht budsjettbehov 2009, hvor dette er stipulert til 3 mill kr pr år. sametingsrådet bes nedsette et utvalg for å gjennomgå behov, og foreslå retningslinjer for Sametingets fremtidige støtteordninger for politisk arbeid, sett i lys av de nye og store valgkretsene.

Forslag 22, representant Bjarne Store- Jakobsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Nominering av samer til statsstipendiatsordningen

Årlig fastsetter Stortinget en bevilgning til statsstipendiatsordningen. Ordningen administreres av Kultur- og kirke departementet i samarbeid med Kunnskapsdepartementet. Målgruppen er personer innenfor tverrfaglige eller uvanlige arbeidsfelt av samfunnsmessig betydning, spesielt personer som på grunn av arbeidsområdet eller manglende formell kompetanse har begrensede muligheter til å få stillinger ved vitenskapelige institusjoner eller kulturinstitusjoner.

Samiske kandidater til denne ordningen faller i stor grad utenfor denne ordningen av ulike årsaker. Behovet for en slik ordning er imidlertid åpenbar. Ordningen må tilpasses det samiske samfunn og må gis en tilleggsdimensjon i forhold til den statsstipendiatsordningen som vi kjenner fra Stortinget. Her er ordningen knyttet mot enkeltpersoners virke og er en personlig ordning. For en liknende samisk stipendordning må det samfunnsmessige aspekt gis stor betydning. Stipendet skal likevel være et årlig beløp som mottakeren fritt skal kunne bruke i sitt virke. I praksis vil dette utgjøre inntekten til de aktuelle stipendiater.

Stipendiaten vil ha plikt til å sende en årsmelding der vedkommende beskriver sin bruk av stipendiet. Stipendiatene vil velges ut fra en nominasjon som underskrives av en gruppe enkeltpersoner. For statsstipendiatsordningen er det gjerne kulturpersoner som nominerer stipendiater. For en liknende samisk ordning må nomineringsordningen tilpasses situasjonen i det samiske samfunnet.

Forslag til samisk nomineringsordning

Ordningen etableres etter mønster av statsstipendiatsordningen. Det er imidlertid viktig at man for den samiske ordningen betoner det samiske samfunnets behov. En slik dimensjon vil inkludere de som gjennom en uegennyttig innsats har bidratt til styrking av det samiske samfunn. Videre er det behov for at ivaretagelse og dokumentasjon av samisk tradisjonell kunnskap og utvikling av en samisk modernitet omfattes av den samiske nomineringsordningen. Dette er viktig med bakgrunn i at tradisjonsoverføring og nyskaping ofte skjer i uformelle sammenhenger blant samer.

Det er også viktig at sentrale prinsipper om likestilling mellom kjønnene blir markert gjennom ordningen.

Det naturlige ville være at Sametinget nominerer kandidater til stipendordningen etter forslag fra kompetente personer eller organisasjoner, og at ordningen administreres av de samme departementer som forvalter statsstipendiatorningen. Ordningen kan bli innført med et par stipendier i starten og at antallet på sikt blir utvidet.

III Votering

Av 43 representanter var 29 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Møtelederskapets forslag:
- Nye saker 1-22 oversendes sametingsrådet for behandling
- Møtelederskapets forslag ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Johan Mikkel Sara	Egil Olli
		Terje Tretnes
	Johan Mikkel Sara	
2	Johan Mikkel Sara	Isak Mathis O. Hætta
		Toril Bakken
	Johan Mikkel Sara	
3	Johan Mikkel Sara	Willy Ørnebakk
		Terje Tretnes
	Johan Mikkel Sara	
4	Johan Mikkel Sara	Anders Urheim
		Per Andersen Bæhr
	Johan Mikkel Sara	
5	Susanne Amalie Andersen	
6	Isak Mathis O. Hætta	
7	Terje Tretnes	
8	Terje Tretnes	Bjarne Store-Jakobsen
		Susanne Amalie Andersen
	Terje Tretnes	
9	Terje Tretnes	
10	Kirsti Guvsám	Willy Ørnebakk
		Johan Mikkel Sara
	Kirsti Guvsám	
	Terje Tretnes, til forretningsorden	
11	Kirsti Guvsám	
12	Klemet Erland Hætta	Terje Tretnes
	Klemet Erland Hætta	
13	Randi A. Skum	Berit Oskal Eira
		Per Andersen Bæhr

	Randi A. Skum	
14	Ann-Mari Thomassen	Johan Mikkel Sara
		Vibeke Larsen
	Ann-Mari Thomassen	
15	Gunn-Britt Retter	Per Edvin Varsi
	Gunn-Britt Retter	
16	Anders Urheim	Miriam Paulsen
	Anders Urheim	
17	Magnhild Mathisen	Vibeke Larsen
		Gunn-Britt Retter
	Magnhild Mathisen	
18	Willy Ørnebakk	Bjarne Store-Jakobsen
		Olaf Eliassen
	Willy Ørnebakk	
19	Knut Store	
20	Inger Jørstad	Kirsti Guvsám
	Inger Jørstad	
21	Bjarne Store-Jakobsen	

VI Sametingets vedtak

- Nye saker 1-22 oversendes sametingsrådet for behandling

Behandlingen av saken ble avsluttet 26.02.08 kl. 16.35.

Sak 05/08

Sametingsrådets miljø- og arealpolitiske redegjørelse

Arkivsaknr.
07/2483

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet		
Sametingets plenum	26. - 29.02.08	05/08

Saken påbegynt tirsdag 26.02.08 kl. 16.35

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1			Liste over pågående verneplaner

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget tar rådets redegjørelse til etterretning.

1. Innledning

En viktig forutsetning for en miljøvennlig utvikling i våre områder er styrkingen og anerkjennelsen av urfolks menneskerettigheter både i internasjonale folkerettsinstrumenter og i nasjonal politikk og rett. Rettighetsarbeid er derfor også miljøarbeid.

Et kritisk blikk på hvordan vi i det samiske samfunnet ivaretar og bruker vårt miljø er viktig. Kan hende er det slik at den umyndiggjøring vi samer har blitt utsatt for i bruk, ivaretagelse og forvaltning av våre områder og ressurser har medvirket til at vi har lagt oss til holdninger der vi tar mindre ansvar for resultatene av våre egne handlinger enn hva tilfellet var tidligere. Myndighet er ikke bare noe vi får, men også noe vi tar tilbake. Det gjør vi først og fremst med å arbeide for et rammeverk, knyttet til lovgiving, institusjonsutvikling og økonomiske virkemidler, som setter det samiske samfunnet i stand til å være en sentral aktør i beslutningsprosesser.

2. Miljø- og arealpolitikk som del av det internasjonale arbeidet

De store miljøutfordringene knyttet til klimaendringer, bevaring av det biologiske mangfoldet og spredning av miljøgifter krever samlet handling fra verdenssamfunnet, og må skje gjennom inngåelse av internasjonale avtaler og oppfølging av disse. Klimaendringene, tap av biologisk mangfold og miljøforurensing har konsekvenser for urfolks næringer, kultur, helse og levekår og slik også for

samfunnslivet. Sametingsrådet ser nødvendighetne av å bidra med å sette økt fokus på disse grunnleggende utfordringene. Vi trenger økt kunnskapen om disse endringene og om tiltak som kan iverksettes for å begrense endringene, samt se ulike tilpasningsstrategier. Selv om samene i denne sammenhengen er et lite folk, med få ressurser og liten myndighet, kan vi likevel bidra med vårt.

Deltakelsen, sammen med andre urfolk, på den internasjonale arena styrker inkluderingen av urfolksperspektivet i utredninger, dokumenter, forskning og informasjon. Dette er igjen betydningsfullt for utformingen av miljøpolitikken internasjonalt.

Sametinget deltar aktivt i det internasjonale arbeidet i oppfølgingen av Konvensjonen om biologisk mangfold. Sametinget har ikke i samme grad deltatt i arbeidet for et forpliktende globalt klimaregime. Sametingets arbeid med klimautfordringene har så langt i all hovedsak vært knyttet til arbeidet i Arktisk råd, noe som også framkommer i Sametingsrådet Keskitalos melding om internasjonale satsingsområder, som ble behandlet i plenum i november 2006.

Sametingsrådet vil intensivere arbeidet med de globale miljøutfordringene gjennom:

- Kapasitetsbygging - finansiering av Sametingets internasjonale arbeid
- Fortsatt tett internasjonal deltakelse for oppfølging og implementering av Konvensjonen om biologisk mangfold
- Internasjonal deltakelse i arbeidet for et globalt klimaregime, workshop om urfolk og klimautfordringen i Helsinki våren 2008, Permanent Forum 2008 hvor klimaspørsmålet er på dagsorden
- Synliggjøring av urfolksdimensjonen ved klimautfordringene – plenumsseminar mai 2008

3. Tradisjonell kunnskap

Konvensjonen om biologisk mangfold og Unesco-konvensjonen om immateriell kulturarv er viktige føringer for arbeidet med behandling, dokumentasjon og formidling av tradisjonell kunnskap. Arbeidet i Arktisk råd og World Intellectual Property Right Organisation (WIPO) danner også sentrale premisser for arbeidet med tradisjonell kunnskap.

Den samiske tradisjonelle kunnskapen har på mange måter blitt svekket som resultat av de endringer, omstillinger og umyndiggjøringen det samiske samfunnet har vært utsatt for de siste tiårene. Sametingsrådet ser derfor at ivaretagelse og videreført bruk av tradisjonelle kunnskap er en viktig forutsetning for å opprettholde miljøvennlige utvikling og samiske næringer.

I tillegg til at tradisjonell kunnskap i seg selv er viktig å dokumentere, er en slik dokumentasjon i økende grad av betydning for å kunne oppnå en bærekraftig bruk. Tradisjonell kunnskap vil også være helt sentralt i arbeidet med tilpasningsstrategier ved stadig raskere klimaendringer.

Dokumentasjon og behandling av innsamlet tradisjonelt kunnskapsmateriale reiser flere dilemmaer og etiske utfordringer knyttet til metode, lagring, tilgjengelighet, innsyn, bruk, kontroll og eierskap. Det har også fram til i dag blitt foretatt en god del arbeid med dokumentasjon av tradisjonell kunnskap. Sametingsrådet ser det som avgjørende viktig at dette materialet og framtidig innsamlet materiale blir behandlet og håndtert på en systematisk og forsvarlig måte både for tradisjonsbærerne i dag og for framtidige generasjoner. Utvikling av metoder for dokumentasjon av tradisjonell kunnskap er også sentralt for en forsvarlig forvaltning av tradisjonell kunnskap. Ved vedtakelsen av Sametingets budsjett for 2008 ble det for første gang avsatt økonomiske midler til målrettet arbeid med tradisjonell kunnskap.

Rådet har allerede igangsatt konkret oppfølging av budsjettvedtaket ved å:

- Gjennomføre møte med samiske institusjoner og relevante forskningsprosjekter om samarbeid i arbeidet med tradisjonell kunnskap
- Drøfting av oppdrag til Samisk høyskole/Nordisk samisk institutt og samarbeidende samiske institusjoner for utarbeiding en rapport som skal danne grunnlag for utvikling av et kunnskapsbasert system for forvaltning av dokumentert tradisjonell kunnskap.

Rådet er for øvrig opptatt av at det gis økonomisk støtte til prosjekter som vektlegger:

- Utvikling av metoder for kartlegging og dokumentasjon for samiske tradisjonell kunnskap
- Konkret dokumentasjon, samt skaffer oversikt over allerede innsamlet relevant tradisjonsmateriale.

4. Arealgrunnlaget

Hvordan områdene utnyttes styres i stor grad av miljø- og ressurslovgivingen. Regjeringens forslag til ny plan- og bygningslov, som ble lagt fram 16.02.08 og som følger opp den enigheten Sametinget har oppnådd med Miljøverndepartementet om denne loven et betydelig skritt framover for ivaretagelsen av arealgrunnlaget for samiske næringer og er en viktig anerkjennelse av samiske utmarksnæringer.

De pågående konsultasjonene med Nærings- og handelsdepartementet og Miljøverndepartementet om henholdsvis ny minerallov og ny naturmangfoldslov er sentrale for sikring av det samiske materielle kulturgrunnlaget og samisk deltakelse i forvaltningen av våre naturressurser. Oppfølgingen av Kystfiskeutvalgets forslag vil innebære arbeid for å sikre det samiske materielle kulturgrunnlaget som fisket utgjør. For Sametingsrådet er det helt klart at verken forvaltning, vern eller inngrep i samiske områder kan være av en slik karakter at de i vesentlig grad hindrer utøvelse av samisk kultur og slik kommer i strid med Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27. Dette vil være et bærende prinsipp i vurderingen av hvilken myndighet og deltakerrolle Sametinget må ha ved beslutninger om forvaltning, vern og mineralutvinning. Urfolkserklæringens artikkel 32 nr. 2 må naturlig legges til grunn i en slik sammenheng³.

Reindriften opplever til stadighet å bli fortrent fra sentrale reinbeiteområder på bekostning av øvrige samfunnsmessige interesser. Tap av reinbeiteland er den største trusselen for framtidig samisk reindrift. For Sametingsrådet er det prinsipielt viktig å få fram at reintallstilpassingen og sikringen av reindriftas arealgrunnlag må ses i sammenheng. Arbeidet for å styrke reindriftas arealvern er derfor viktig. Den nye formålsbestemmelsen om sikring av reindriftsarealene i reindriftsloven må aktivt følges opp og gis et reelt innhold.

Sametingsrådet vil arbeide med å:

- Få på plass ny rettighets- og ressurslovgiving som helhetlig ivaretar samerettslige forhold
- Utarbeide en overordnet arealpolitikk for sikringen av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringer og samfunnsliv.
- Utarbeide en egen melding om Sametingets reindriftspolitikken der reindriftas arealgrunnlag vil være et viktig forhold.

5. Vernearbeid

En måte å sikre arealgrunnlaget på er gjennom formelt vern av områder. Vedlagt denne meldingen følger en statusoversikt over vernesaker Sametinget har vært og er involvert i.

³ Urfolkserklæringen artikkel 32 nr. 2: Statene skal konsultere og samarbeide i god tro med berørte urfolk gjennom deres representative institusjoner med formål å oppnå deres frie og informerte samtykke før det gis tillatelse til enhver form for tiltak som påvirker deres land eller territorier og andre ressurser, særlig gjelder dette i forbindelse med utvikling, utnytting og utvinning av mineraler, vann og andre ressurser

Det er Sametingsrådets mening at vern i samiske områder kan medvirke til å beskytte de materielle forutsetningene for opprettholdelse, utvikling og videreføring av samisk kultur. Dette forutsetter imidlertid at verneprosess, innhold og forvaltningsregime ikke virker fremmedgjørende og umyndiggjørende, men styrkende for samisk kultur. Retningslinjer for verne- og forvaltningsplanarbeid i samiske områder av 31.01.07 er derfor en viktig konkretisering av konsultasjonene mellom vernemyndigheten, Sametinget og lokale samiske interesser.

De siste års omfattende vernearbeid i samiske områder har skapt uro og misnøye i mange samiske lokalsamfunn. Sametingsrådet mener det må foretas konkrete vurderinger av vernebehovet i hvert enkelt tilfelle ut fra aktuelle verneverdier og mulighetene for fortsatt tradisjonell samisk utmarksbruk og næringsutøvelse. Ved slike konsekvensvurderinger i verneprosessen blir en lokal samisk deltakelse avgjørende. I vurderingen av vern og ved eventuelt vedtak om vern er det svært viktig at den samiske historiske tilstedeværelsen og bruken dokumenteres og formidles.

Sametinget har siden 2005 vært helt tydelig på at forvaltningsmyndigheten for verneområder må legges til egne forvaltningsstyrever med betydelig samisk deltakelse. Dette begrunnes særlig med ILO 169 artikkel 6 (konsultasjon) og 15 (deltaking i forvaltningen), men følger også av SP artikkel 27. Slike fellesforvaltningsordninger er et perspektiv Norge framhevet betydningen av senest i FNs Permanente Forum for urfolk i mai 2007. Så langt har norske myndigheter ikke vært villig til å praktisere slike ordninger hjemme. Det foregår nå evalueringer av ulike prøveordninger for lokal forvaltning av verneområder i Sør-Norge. Det er etablert en dialog med Direktoratet for naturforvaltning med tanke på å etablere en felles administrativ arbeidsgruppe for å se på mulige framtidige forvaltningsordninger.

Sametingsrådet har med interesse merket seg at regjeringen har bevilget 30 mil kr over fem år til et felles utviklingsfond for de tre berørte kommunene Rollag, Sigdal og Nore og Uvdal, hvor Trillemarka naturreservat er opprettet. Sametingsrådet ser det som naturlig at slike utviklingsmidler også blir stilt til rådighet der det skjer utstrakt vern i samiske områder.

Sametingsrådet vil arbeide for:

- Implementering av retningslinjene for vernearbeid i samiske områder
- Etablering av fellesforvaltningsordninger av verneområder i samiske områder
- Synliggjøring av samisk historisk tilstedeværelse og bruk ved formidling av verneområder
- Utviklingsmidler til samiske områder der det er flere og store verneområder

6. Utmarksbruk og næringsutøvelse

Utmarksbruk og næringsutøvelse er fremdeles viktig grunnlag for livsoppholdelse i det samiske samfunnet både for kvinner og menn. Denne flersidige og bærekraftige bruken og tilpasningen er særlig miljøvennlig fordi det har gitt flere bein å stå på. Ved all ressurslovgiving er det derfor sentralt at tradisjonell utmarksbruk og næringsutøvelse sikres.

Kystfiske med mindre båter og fiske kombinert med andre næringer har vist seg å være det mest omstillingsdyktige, miljøvennlige og kulturbærende fisket. Også ut fra et miljøperspektiv vil derfor Sametingsrådet arbeide for en fiskeripolitikk som styrker det kystnære og miljøvennlige fisket som mindre fartøy utøver. Anerkjennelsen av samiske fiskerettigheter og forvaltningsløsninger som både sikrer samisk kultur og miljøvennlig høsting vil være viktige oppfølginger av Kystfiskeutvalgets utredning.

Lokal matproduksjon og videreforedling fra jordbruket vil også være betydningsfullt for en miljøvennlig utvikling i samiske samfunn. Dette vil redusere miljøødeleggende transport og det vil medvirke til å sikre arealene til jordbruksformål og opprettholde kulturlandskapet.

Sametinget forvalter tilskuddsmidler som i stor grad går til næringsutvikling og miljø- og kulturarbeid. Sametingsrådet ser at Sametinget i større grad enn i dag bør vurdere å stille tydeligere miljøkrav knyttet til bærekraftig bruk i sin tilskuddsforvaltning. Dette stiller Sametinget overfor store utfordringer i hele tilskuddskjeden fra utarbeidelse av retningslinjer, utlysning av midler, saksbehandling av søknader, vedtak om tilskudd, og kontroll og evaluering av tilsagn.

Sametingsrådet vil arbeide for at:

- Tradisjonell utmarksbruk sikres i ressurslovgivingen
- Samiske rettighetene til fiske skal anerkjennes og kartlegges i hele det samiske området
- Tilskuddsforvaltningen ivaretar bærekraftsperspektiv på en tydeligere måte
- Lokal matproduksjon og videreforedling opprettholdes og videreutvikles

7. Kulturminnevern

Etableringen av et eget samisk kulturminnevern i 1994 har medført bedre ivaretagelse og større oppmerksomhet og formidling av den samiske kulturarven. Det samiske kulturminnevernet har likevel flere utfordringer.

Sametingsrådet ser det som avgjørende at Sametingets kulturminneforvaltning ikke er under instruksjon og direkte styring fra departement eller direktorat. Sametingsrådet vil derfor følge opp Sametingets vedtak i Sak 37/07 Framtidig samisk kulturminneforvaltning for en endring av kulturminneloven. Dette vil også ses i sammenheng med de endringene som må fortas i sameloven for å på å tydeliggjøre og lovkodifisere gjeldende rett hva angår Sametingets formelle stilling.

Kunnskapsmiljøene for samiske kulturminner og kulturmiljø er få og små. Grunnlaget for en god kulturminneforvaltning legges ofte ved forskning, utredninger, rapporter og registreringer. Sametingsrådet er derfor opptatt av å videreutvikle og styrke samspillet med forsknings- og utredningsmiljøene som arbeider med samisk kulturhistorie. Samtidig er det en utfordring å få utviklet egne samisk faglige miljøer knyttet til kulturarv og kulturminner. Rådet vil komme tilbake til denne utfordringen i meldingen om samiske institusjoner.

Riksantikvaren forvalter i dag alle oppdragsmidler som kan benyttes til rapporter og utredninger om samiske kulturminner. Det er positivt at Riksantikvaren benytter slike midler også til samisk kulturminnevern, men Sametingsrådet ser det som nødvendig at slike utredningsmidler først og fremst forvaltes og prioriteres av Sametinget ut fra egne vurderte behov.

Sametinget har tatt initiativ til at Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde nomineres på den norske tentative lista for områder til Unescos verdensarvliste. Det er ingen tvil om at Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde oppfyller kriteriene for å oppføres på Unescos verdensarvliste. Områdets samiske kulturhistorie er en viktig tilleggsdimensjon for oppføringen på verdensarvlisten. Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim har på møtet 10.12.07 uttrykt vilje til at Miljøverndepartementet mer aktivt følger opp denne saken.

Sametingsrådet vil arbeide for å:

- Endre kulturminneloven slik at Sametinget i lov overføres myndigheten for forvaltningen av samiske kulturminner
- styrke det strategiske samarbeidet med lokale samiske institusjoner og samspillet med aktuelle forsknings- og utredningsmiljø. Rådet vil komme tilbake til dette i meldingen om samiske institusjoner
- FoU midler til samisk kulturminnevern overføres Sametinget
- Få Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde på Unescos liste over verdens natur og kulturarv

8. Rovvilt

Rovvilt er en naturlig del av naturen i samiske områder, og det har alltid blitt tatt ut rovvilt for å opprettholde næringsgrunnlaget. Sametingsrådet mener rovviltartene er og fortsatt skal være en del av det biologiske mangfoldet også i våre områder. Det er likevel viktig at rovviltbestandene balanserer mot muligheten for ivaretagelse av det materielle kulturgrunnlaget etter artikkel 27 i FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter av 1966.

Nasjonale bestandsmål for de enkelte regioner og nasjonale bestandsmål for de enkelte arter ble sist fastsatt i St.meld. nr. 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur med etterfølgende stortingsbehandling. Bestandsmålene for de samiske områdene er etter rådets vurdering satt for høyt i forhold til beitegrunnlag for rein og sau. En revidering av bestandsmålene vil derfor være nødvendig. Sametingsrådet forutsetter at når en slik revidering skal foretas så vil det skje ved konsultasjoner med Sametinget.

Sametingets oppnevning av ett medlem i fire av de åtte regionale rovviltnemnder er én måte å ivareta forpliktelsene om offentlig rettslig deltaking i forvaltningen av naturressursene etter ILO-konvensjonen nr. 169 artikkel 15 nr. 1. Ordningen med rovviltnemnder synes i det store og hele å fungere godt. De er imidlertid en stor utfordring å ha en tett og tillitsfull dialog mellom Sametinget, fylkeskommuner, rovviltnemndene og næringa, og da særlig reindrifta i det sørsamiske området. Sametinget har derfor avholdt et rovviltseminar for disse aktørene 22. februar 2008. Ved oppnevningen av representantene til rovviltnemndene heter det at det bare skal være folkevalgte representanter fra fylkeskommunene og Sametinget. Sametingsrådet mener dette for Sametingets del virker for begrensende på valg av kandidater. Sametinget bør derfor kunne stå noe friere til valg av representanter til rovviltnemndene. Sametingsrådet er likevel av den oppfatning at medlemmene i rovviltnemndene skal ha et helhetlig perspektiv i sin forvaltningsutøvelse.

Sametingsrådet vil arbeide for:

- Økte ressurser til bestandsovervåking
- Effektivisere uttak av rovvilt
- Gjennomgang og fastsetting av nye bestandsmål for de enkelte rovviltartene
- Styrke dialogen med rovviltnemndene om forvaltningsutfordringene i samiske områder

9. Motorferdsel

Motorferdsel i utmark har de siste årene har hatt et økende omfang, særlig i Nord-Troms og Finnmark. Motorferdsel på barmark kan i sum bidra til store naturødeleggelser, i noen områder mer enn andre. Slik sett vil i særlig grad barmarkskjøring på sikt kunne svekke naturgrunnlaget for samisk kultur.

For mange i det samiske samfunnet er motorferdsel i utmark en måte å oppnå kontinuitet i utmarksbruk og utmarkshøsting. Bruken og nærheten til landskapet er endret over tid, og motorferdsel er ett uttrykk for det. Men kunnskapen og kunnskapsuniverset er på mange måter bevart og overført gjennom sosial og praktisk involvering i landskapet der denne kunnskapen er lokalisert. Ved å bruke landskapet skapes en bevissthet om egen historie og rettigheter knyttet til landskapet. Dette er en viktig dimensjon å ta med seg i arbeidet med eventuell ny motorferdselslovgiving.

Sametingsrådet er opptatt av at det føres en motorferdselspolitikk og utvikles en motorferdselslovgiving som legger til grunn internasjonal urfolksrett og vektlegger bærekraftig bruk, og prioriterer ferdsel knyttet til næringsvirksomhet, husbehovsmessig utnyttelse, og innebygdsboendes virksomhet.

Sametingsrådet vil:

- Konsultere ved et eventuelt lovarbeid i Miljøverndepartementet om ny motorferdselslovgiving

10. Avslutning – Kunnskap, kapasitet og myndighet

En redegjørelse gir ikke anledning til å nå over alle arbeidsområder og alle utfordringer. Miljø og arealpolitikken skal også ivareta likestillingsdimensjonen og helse og levekårsdimensjoner. Sametingsrådet ser at utfordringene er mange og store. Vi vil derfor komme tilbake med en egen melding om Sametingsrådet miljø- og arealpolitikk, og tar sikte på å fremme den til november 2008. Debatten over denne redegjørelsen vil danne et viktig grunnlag for arbeidet med meldinga.

En miljøvennlig utvikling som sikrer det samiske materielle kulturgrunlaget er ikke bare spørsmål om å utforme mange gode enkelttiltak, men også å bygge et rettslig, økonomisk og institusjonelt rammeverk som gir mulighet til deltakelse og resultater.

Kunnskap, kapasitet og myndighet er forutsetningen for at det samiske samfunnet skal kunne påvirke og ha kontroll over sin livssituasjon. Innenfor disse områdene gjenstår det fremdeles mye. Myndighet må gis gjennom lover. Kunnskap må utvikles gjennom forskning og oppbygging av samenes egne institusjoner for dette, og kapasitet må realiseres gjennom bedre økonomiske rammevilkår for Sametinget og samiske institusjoner.

III Votering

Av 43 representanter var 30 til stede. Det ble ikke votert i denne saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Vibeke Larsen, saksordfører	
2	Kirsti Guvsám	Kjersti Myrnes Balto
	Kirsti Guvsám	
3	Sten Erling Jønsson	Tor Mikalsen
	Sten Erling Jønsson	
4	Per Andersen Bæhr	Bjarne Store-Jakobsen
	Per Andersen Bæhr	
5	Susanne Amalie Andersen	Gunn-Britt Retter
		Inger Jørstad
		Sten Erling Jønsson
	Susanne Amalie Andersen	
6	Berit Oskal Eira	Terje Tretnes
		Kirsti Guvsám
		Tor Mikalsen
	Berit Oskal Eira	
7	Olaf Eliassen	Kirsti Guvsám

		Gunn-Britt Retter
		Sten Erling Jønsson
	Olaf Eliassen	
8	Terje Tretnes	Vibeke Larsen
		Per Andersen Bæhr
	Terje Tretnes	
9	Mikkel Nils A. Sara	Tor Mikalsen
		Terje Tretnes
		Olaf Eliassen
	Mikkel Nils A. Sara	
10	Magnhild Mathisen	Susanne Amalie Andersen
		Sten Erling Jønsson
		Bjarne Store-Jakobsen
	Magnhild Mathisen	
11	Tor Mikalsen	Gunn-Britt Retter
		Sten Erling Jønsson
	Tor Mikalsen	
12	Tom Christer Sottinen	Tor Mikalsen
		Gunn-Britt Retter
		Olaf Eliassen
13	Kjersti Myrnes Balto	
14	Tone Merete Orti Olsen	
15	Susanne Amalie Andersen	
16	Hilde Anita Nyvoll	
17	Gunn-Britt Retter	
	Vibeke Larsen, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Sametinget tar rådets redegjørelse til etterretning.

Behandlingen av saken ble avsluttet 29.02.08 kl. 11.30

Sak 06/08 Sametingets årsmelding 2007

Arkivsaknr.
07/5345

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	15.01.08	R 011/08
Plan- og finanskomiteen	12. - 14.02.08	02/08
Sametingets plenum	26. - 29.02.08	06/08

Saken påbegynt onsdag 27.02.08 kl. 14.00

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
-----	-----------	-------------------	--------

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget gir sin tilslutning til den fremlagte Sametingets årsmelding 2007.

Sametinget

Sametingsrådet legger til grunn at den norske staten er etablert på territoriet til to folk: Samer og nordmenn. Begge folk har den samme rett og de samme krav til å utvikle sin kultur og sitt språk. Som urfolk har samene et folkerettslig krav på et særlig kulturvern. Sametinget arbeider for vitalisering av samisk språk, kultur, nærings- og samfunnsliv.

Sametingets rolle som samenes eget parlament er å utvikle en politikk som gagnar de samiske samfunn. Samtidig må Sametinget få reell innflytelse til å iverksette denne politikken på områder som er viktig for de samiske samfunn. Sametinget må ha reell innflytelse når de politiske og økonomiske rammebetingelsene skal fastsettes.

Ny valgordning

Sametinget har fremmet et lovforslag til ny valgordning som er oversendt Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Lovforslaget tar utgangspunkt i fagutvalgets innstilling om valgordningen som ble lagt fram i april 2007. Omleggingen til en ny valgordning innebærer blant annet at antall valgkretser reduseres fra 13 til 7 og antallet representanter fra 43 til 39. Målene med omleggingen er primært å få økt proporsjonalitet mellom avgitte stemmer og hvem som blir valgt inn på Sametinget,

samt å sikre at valgoppgjøret går raskere. Videre mener Sametinget at de nye valgkretsene bør få navn i sameloven. Derfor er det også fremsatt et forslag på samiske og norske navn på valgkretsene.

Sametinget har til Regjeringen foreslått at Sametinget tillegges forskriftskompetanse i forbindelse med gjennomføring av sametingsvalg. Det må være en forutsetning at Sametinget i størst mulig grad gis myndighet til å beslutte over gjennomføring av egne valg. Departementet mener at innføringen av en ny valgordning skal kunne la seg gjennomføre i tide til valget i 2009.

Likestilling

Likestilling er en integrert del av Sametingets politikk. Sametinget har som målsetning å integrere et likestillingsperspektiv som en gjennomgående del av alt arbeid i Sametinget.

Sametinget har gjennom dialog med ulike organisasjoner funnet prosjekter som kan fremme likestilling i samiske samfunn. Sametingets likestillingsmidler har delvis finansiert ulike prosjekter og konferanser. Sametinget vil spesielt vise til konferansen om ungdom og holdninger til seksualitet i Sápmi. Sametinget har også vært med på å finansiere seminaret om vold i nære relasjoner i samiske lokalmiljø, arrangert av Norgga-Sáráhkká. Sametinget har videre gitt tilskudd til mannforeningen Dievddut i Kautokeino.

Sammen med flere samiske organisasjoner har Sametinget arrangert Sámis – nordisk samisk likestillingskonferanse. Konferansens målsetting var å innlemme samisk likestillingsarbeid i det etablerte nordiske samarbeidet. Det ble satt fokus på kjønnslikestilling i samiske samfunn spesielt, og urfolkssamfunn generelt. Konferansen hadde deltakere fra Norge, Sverige og Finland, samt urfolksrepresentanter fra Grønland og Nordvest-Russland. Konferanserapporten konkluderer med at arbeidet med samisk likestilling må institusjonaliseres, og at det må arbeides med å koordinere samisk likestillingsarbeid i fire land.

Som en oppfølging av likestillingskonferansen ble det arrangert et miniseminar om likestilling for Sametingets representanter i mai. Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse ble samtidig lagt fram for Sametingets plenum. Sametingets likestillingspolitiske handlingsplan vil bli lagt fram i 2008.

Samisk statistikk

For å kunne ta gode politiske beslutninger må en ha kunnskap om utviklingen i samfunnet. Dette innebærer tallmateriale og kunnskapsbasert beslutningsgrunnlag som kan gi et bilde av hvor vi er. Statistikk og forskning er verktøy som både kan fortelle oss hvor vi er, og måle effekten av politiske tiltak. I dag finnes det lite statistikk om samiske samfunnsforhold.

Rammeavtalen mellom Sametinget og Statistisk sentralbyrå om produksjon av samiskrelatert statistikk er videreført i 2007. I februar 2008 blir andre utgave av samisk statistisk årbok utgitt. Utvalget til statistikken er geografisk basert og definert til å omfatte det geografiske virkeområdet (nord for Saltfjellet) for Sametingets søkerbaserte tilskudd til næringsutvikling. Statistisk sentralbyrå samarbeider med Samisk Høgskole/Nordisk Samisk Institutt om utarbeiding av statistikken.

Det ble i 2007 nedsatt en faglig analysegruppe som årlig skal avlegge en rapport om situasjon og utviklingstrekk i samiske samfunn. Dette i henhold til konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget.

Samarbeid

Det regionale samarbeidet

Samarbeidsavtalene

Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med alle fylkeskommuner i de samiske områdene. Samarbeidsavtalene er et redskap for å sikre mer stabile og forutsigbare rammebetingelser. Målet med samarbeidsavtalene er å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv. Det avholdes årlige møter på politisk nivå med de aktuelle fylkeskommunene. Det rapporteres årlig til fylkestingene og Sametinget over aktivitet, utvikling og midler som er brukt.

Samarbeidsavtalene revideres og oppdateres jevnlig. Revidert samarbeidsavtale mellom Troms fylkeskommune og Sametinget ble vedtatt av plenum i november. Revidert samarbeidsavtale mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune er signert av partene og vil bli behandlet i 2008. Avtalen inkluderer blant annet nye artikler om bærekraftig utvikling, Finnmarkseiendommen, arealforvaltning og folkehelse. Videre legger den til rette for en utvidet satsing på kultur, næringsutvikling og nordområdearbeid.

Det årlige møtet på politisk nivå mellom Sametinget og fylkeskommunene i sørsamisk område ble avholdt i mai. Hensikten med møtet var å gjennomgå status for tiltakene i samarbeidsavtalen som ble inngått i 2005. Prioriterte områder for 2008 vil være språkutviklingsprogrammet, samisk innhold i den videregående skole og skolenettverk. I tillegg er det ønskelig å få til samarbeid om rovvilt.

Sametinget vil arbeide for å videreutvikle samarbeidsavtalenes innhold og geografiske virkeområde. I første omgang vil et samarbeid med Oslo kommune være naturlig.

Forvaltningsreformen

Fra 2010 skal det gjennomføres en forvaltningsreform. Nye folkevalgte regioner skal erstatte dagens fylkeskommuner, ansvars- og oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene skal avklares og den regionale statlige forvaltningen skal gjennomgås.

Sametinget har vært opptatt av at oppgaveoverføringene ikke må svekke innflytelsen som Sametinget har i saksområdene. Dette innebærer at Sametinget ved oppgaveoverføringer til regionene fortsatt skal ha tilsvarende innflytelse som man har gjennom konsultasjonsavtalen.

Det samiske samarbeidet

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et institusjonalisert samarbeid mellom sametingene i Finland, Sverige og Norge i saker som berører samer i flere stater eller samene som ett folk. Samene fra russisk side er permanente deltakere. SPR er den samiske stemmen internasjonalt.

Sametinget i Norge har i februar 2007 overtatt presidentvervet i SPR. SPR har vært opptatt av arbeidet med FN's urfolkserklæring og nordisk samekonvensjon.

Ved Permanent forums sesjon i mai 2007 hadde SPR et eget arrangement hvor arbeidet med Nordisk samekonvensjon ble tatt opp. Forut for sesjonen tok SPR initiativ til å arrangere en arktisk workshop med medlemmer fra statlige myndigheter, sametingene, urfolkorganisasjoner og eksperter. Det ble utferdiget en rapport fra workshopen til Permanent forum.

SPR anser likestillingsarbeidet som svært viktig for det samiske samfunnet og har derfor for første gang utdelt Nordisk likestillingspris i mars 2007. Prisen gikk til Ristenrauna Magga for hennes arbeid for samisk språk, samiske helsetjenester og sitt arbeid mot rusmisbruk.

Under Nordisk Råds åpningssesjon i Oslo i oktober fremhevet presidenten i SPR at språk, miljø og tradisjonelle kunnskaper som sentrale temaer for det samiske folket. Videre ble de nordiske stater utfordret til å sikre at en fremtidig nordisk samekonvensjon blir en realitet.

Årlige møter mellom sameministrene og sametingspresidentene

De nordiske ministrene ansvarlig for samiske saker og sametingspresidentene har hatt møte i Stockholm i november. Under møtet ble det konstatert at spørsmålet om finansiering av Samisk parlamentarisk råd for øyeblikket synes løst, ved at budsjettmidler vil bli stilt til rådighet i alle tre land. Videre ble det besluttet å redusere antall medlemmer i bedømningskomiteen for den samiske språkprisen "Gollegiella" fra sju til fem. Reduksjonen skjer ved at kun den regjering som har formannskapet skal være representert i bedømningskomiteen.

Ministrene og sametingspresidentene konstaterte med tilfredshet at FNs generalforsamling har vedtatt FNs urfolkserklæring. Urfolkserklæringen representerer et viktig bidrag i utformingen av samepolitikken i Finland, Norge og Sverige. Sverige har påtatt seg å oversette erklæringen til nordsamisk og svensk.

Interreg IV A Nord og delprogram Interreg IV A Sápmi

I det nye Interregprogrammet for programperioden 2007-2013, har Sametinget gått inn for videreføring av samisk programdeltakelse. Interreg IV A Sápmi skal dekke hele det samiske bosettingsområdet. Sametinget ved Samisk parlamentarisk råds norske delegasjon vil fortsatt foreslå representanter til den samiske beslutningsgruppen og til overvåkningskomiteen.

Det internasjonale samarbeidet

Nordområdeutvikling

For Sametinget er det svært viktig at urfolkene i nord skal ha en sterk posisjon og rolle i utviklingen av sin egen situasjon. Det er derfor viktig med jevnlig kontakt og dialog om nordområdespørsmål mellom Sametinget og statlige myndigheter. På de halvårige kontaktmøtene mellom Sametinget og Utenriksdepartementet har følgende tema vært drøftet: Nordområdestrategier, urfolksarbeidet innenfor rammen av Arktisk råd, Barentssamarbeidet, FNs urfolkserklæring, samiske programmer i EUs territoriale samarbeid, reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige, arbeidet med Nordisk samekonvensjon, samenes tradisjonelle kunnskaper, klimaendringer, informasjons- og kommunikasjonsprosjekt om muligheter og rammer for næringsutvikling i samiske områder og kulturdimensjonen i nordområdene samt finansiering av Sametingets internasjonale satsning. Siste møte ble avholdt i desember 2007.

Sametinget ser det som svært viktig at urfolksrettighetene inkluderes i Utenriksdepartementets arbeid med menneskerettighetene i Russland. Dette ga Sametinget innspill om til møtet mellom utenriksministrene i Norge og Russland i april 2007. Daværende sametingspresident deltok i Norges delegasjon under statsministerens besøk i Russlands i juni 2007. Energisamarbeid, klima og nordområdesatsing sto i sentrum for samtalen. Sametinget ba statsministeren spesielt opp utfordringer knyttet til Kola Saami Radio-Guoládaga Sámi Radio i møtet med guvernøren i Murmansk.

I forbindelse med urfolkernes internasjonale polarår har Sametinget ved flere anledninger framhevet at sikring av urfolksrettigheter som bidrar til ivaretagelse av tradisjonelle kunnskaper og naturressursene, også bidrar positivt med hensyn til klimautfordringene.

Sametinget har i 2007 bevilget midler til flere tiltak innenfor nordområdesatsning. SEG – Samisk nærings- og utredningssenter i Tana har fått tilskudd til prosjektet "Re-etablaring av familiebasert reindrift på Kola". Sametinget har tildelt midler til Árran i Tysfjord til utvikling av studieopplegg om urfolk i et nordområdeperspektiv. Nordland fylkeskommune, og samarbeidspartene Árran og Høyskolen i Bodø bidrar også til finansieringen.

Arktisk samarbeid

Sametinget har fulgt opp det norske formannskapet i Arktisk råd gjennom deltakelse i Norges delegasjoner på Senior Arctic Officials (SAO) møtene i 2007. SAO-møtene foregår på embetsmannsnivå, og forestår den løpende oppfølgingen av saker mellom ministermøtene. Klimaendringer og tilpasningsstrategier, helhetlig ressursforvaltning, styrket kunnskapsbase og mer effektivt samarbeid innen bærekraftig utvikling er blant sakene som det jobbes med. Det foregår prosjekter innenfor temaer som klima, energi, hav, helse og overvåking. Sametinget samarbeider tett med Samerådet, som er en av seks urfolksorganisasjoner som har status som permanent deltaker i Arktisk Råd. Sametingets plenum har foreslått at ministermøtet i april/mai 2009 legges til Kautokeino. Dette ble fulgt opp i møtet med UD i desember.

Det arktiske samarbeidet omfatter også samarbeid mellom de parlamentariske forsamlingene i de arktiske statene. De Arktiske parlamentarikerkonferansene arrangeres annet hvert år. I periodene mellom konferansene er samarbeidet ivaretatt gjennom en komité som møtes noen ganger i året. Det er Samisk parlamentarisk Råd (SPR) som følger møtene i Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region (SCPAR). På møtene har blant annet den Nordlige dimensjon, EUs maritime politikk, klimaendringer og helseproblemer stått på agendaen. I tillegg har det pågått planlegging av den åttende parlamentarikerkonferansen som finner sted i Alaska i august 2008.

Barentssamarbeidet

Sametinget anser det som viktig å styrke og videreutvikle Barentssamarbeidet som et satsingsområde innenfor nordområdesatsingen. Det er derfor Sametinget, som eneste aktør, bevilger årlig støtte til drift av urfolkskontoret i Murmansk. Urfolkskontoret er svært viktig for å bidra til å bedre samarbeidet for urfolk på russisk side.

Arbeidsgruppen for urfolk har utarbeidet et Handlingsprogram for urfolk for perioden 2005 – 2008. En av hovedutfordringene for å realisere tiltakene er finansiering. Sametingsrådet har tatt opp manglende finansiering med Utenriksdepartementet.

Barents Youth Seminar 2007 ble arrangert i Rovaniemi. Hovedtema for seminaret var aktivt medborgerskap og mangfold. Det ble utarbeidet en erklæring som ble lagt fram for utenriksministrene under ministermøtet i Rovaniemi november. I erklæringen ble det understreket at statene må sikre urfolkenes rettigheter i Barentsregionen ved å ratifisere ILO-konvensjon nr. 169, og bruke den nylig vedtatte FN-erklæringen om urfolks rettigheter i sitt arbeid.

Det ble avholdt et fellesmøte mellom Barents Regionale ungdomsråd (BRYC) og Barents Regionale Arbeidsgruppe for ungdomsspørsmål (RWGYI) under seminardagene. SUPU er representert som urfolkenes representant i BRYC, og Sametinget ved administrasjonen er representert som urfolkenes representant i RWGYI.

I forbindelse med revideringen av samarbeidsavtalene mellom Sametinget og fylkeskommunene i Troms og Finnmark er partene blitt formelt enige om å særskilt arbeide videre med spørsmål om urfolksrepresentasjon i Barentsrådet og Barents regionråd, samt om det skal avsettes midler til oppfølging av handlingsprogrammet for urfolk innenfor barentssamarbeidet.

Europapolitisk forum

Sametinget deltar i Europapolitisk forum. På Europapolitisk forums møte i mars var ett av temaene "Urfolksdimensjonen i Europa - utfordringer og muligheter". Sametinget bidro også i forkant av møtet med forslag til innhold og bidragsytere. Sametinget deltok også på møtet i november hvor temaet var energi og klima.

FN

Forente Nasjoners Permanente Forum (PFII) for urfolk avholdt sin 6. sesjon i mai 2007. Denne sesjonens hovedtema var urfolks landområder territorier og naturressurser. Sametingene, Samerådet,

Grønlands hjemmestyre og ICC hadde utarbeidet en seminarrapport som ble forelagt FN's permanente forum på bakgrunn av Arctic Regional Workshop som ble avholdt i København i mars. Sametinget ser at det er store utfordringer knyttet til oppfølgingen av de prioriterte tiltakene i meldingen om internasjonale satsningsområder. Dette gjelder særlig meldingens overordnede strategier. Sametinget forventer at det raskt opprettes en fast rammebevilgning for Sametingets internasjonale arbeid over Utenriksdepartementets budsjett.

Sametinget ser behovet for snarlig å realisere et pilotprosjekt om samenes tradisjonelle kunnskaper i regi av Samiske institusjoners nordområdenettverk. Sametinget ser det som nødvendig at nordområdestrategiene konkretiseres ved å etablere et prosjekt om systematisk kartlegging, dokumentasjon og opprettholdelse av tradisjonelle kunnskaper.

Sametinget vil intensivere arbeidet med å få etablert et fireårig informasjons- og kommunikasjonsprosjekt om muligheter og rammer for næringsutvikling i samiske områder. Prosjektets målsetting vil være å kommunisere muligheter, rammer og krav som gjelder næringsutvikling, og ved å etablere informasjonskanaler.

Sametinget understreker at urfolksperspektivet vektlegges når samarbeidsstrukturene i Barentssamarbeidet gjennomgås. Urfolkene må være en likeverdig part i det institusjonelle samarbeidet.

Rettigheter

På det overordnede planet berører Sametingets virksomhet alle typer rettsspørsmål innenfor alle samfunnsområder. Samer har ulike typer rettigheter; individbaserte, som eget folk og som urfolk. Samer har nedarvede rettigheter til sine tradisjonelle land- og vannområder og rett til ressursene i disse områdene som danner det felles materielle kulturgrunnlaget. Rettighetene knytter seg også til områder som språk, utdanning, helse og kulturminner. Rettsgrunnlaget finnes i internasjonale folkerettslige bindende konvensjoner, i intern norsk rett og i samenes sedvaner og rettsoppfatninger.

Som samenes folkevalgte organ i Norge er Sametingets mål å arbeide for anerkjennelse av samenes grunnleggende rettigheter som grunnlag for å ivareta og styrke samisk kultur, språk og samfunnsliv og eksistensen av ulike samiske tradisjoner. Sametinget vil prioritere arbeidet med å sikre at pågående samiske rettighetsprosesser finner snarlige konklusjoner og løsninger i samsvar med samiske historiske rettigheter og folkeretten. Endelige konklusjoner og beslutninger skal ikke treffes før samene har sluttet seg til disse.

Selvbestemmelse

I september 2007 vedtok FN's generalforsamling erklæringen om urfolks rettigheter. Vedtaket er en historisk milepæl i arbeidet for anerkjennelsen av urfolks menneskerettigheter og grunnleggende friheter. Erklæringen anerkjenner uttrykkelig urfolks rett til selvbestemmelse, herunder det samiske folkets rett til fritt å bestemme over egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling og egne naturressurser, samt retten til å fritt bestemme over sin politiske stilling. Erklæringen understreker også samenes rett til å styrke sin politiske, rettslige og økonomiske institusjoner, herunder det folkevalgte Sametinget.

FN's menneskerettighetskomité har i sine spørsmål til Finland, Norge og Sverige i 1999 forutsatt at samene har status som folk med rett til selvbestemmelse i henhold til Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 1966 artikkel 1 (SP/ØSK artikkel 1). Dette forutsettes også av ekspertkomiteen som har utredet og foreslått en nordisk samekonvensjon. Regjeringen har ved godkjennelsen av FN's urfolkserklæring

også uttrykt at de anser at samene har rett til selvbestemmelse. En naturlig og nødvendig forlengelse av erkjennelsen fra regjeringen er at den også klart uttrykker den oppfatning at samene utgjør et folk med rett til selvbestemmelse i den betydning som følger av SP/ØSK artikkel 1, slik Sverige har gjort i sin rapport til FNs menneskerettighetskomité i 2006.

Det er fortolkningen av ordlyden i SP/ØSK artikkel 1 som danner det rettslige utgangspunkt og rammeverk rundt det materielle innholdet i selvbestemmelsesretten slik den er formulert i urfolkserklæringen og forslaget til nordisk samekonvensjon. Det materielle innholdet i selvbestemmelsesretten må i praksis utformes som et resultat av en gradvis og dynamisk internasjonal fortolkning av disse folkerettsinstrumentene. Sametinget kan ikke se at det foreligger noe folkerettslig grunnlag for å hevde at samenes rett til selvbestemmelse skal tolkes annerledes enn den retten til selvbestemmelse alle folk har etter folkeretten i tråd med disse folkerettsprinsipper. Sametinget ser prinsipielt at det materielle innholdet i selvbestemmelsesretten vil komme til uttrykk på ulike måter avhengig av situasjonen det angjeldende folk eller urfolk er i. Det er ikke opp til den enkelte land å fritt fortolke, avgrense og definere urfolks rett til selvbestemmelse i strid med det synet FNs medlemsstater har gitt uttrykk for i FN erklæringen for urfolks rettigheter. Dette ville i så fall kunne bidra til å undergrave selve meningen med både selvbestemmelsesretten og folkeretten som sådan.

Det konkrete innholdet i selvbestemmelsesretten vil måtte gjennomføres og konkretiseres blant annet gjennom nasjonal lovgiving. Lovarbeidsprosesser innenfor miljø-, ressurs- og landrettighetsfeltet vil her være sentralt, likeledes vil lovgiving knyttet til Sametingets formelle stilling og konsultasjonsrolle overfor statlige myndigheter være viktig ved gjennomføringen av selvbestemmelsesretten. Sametinget ser det som problematisk at regjeringen på den ene siden uttrykker at samene har rett til selvbestemmelse, men på den andre siden konsekvent har unngått å foreta en reell konkretisering av denne retten i lovprosesser som har vært gjenstand for konsultasjoner i 2007, dette være seg plan- og bygningssloven, havressursloven, mineralloven, naturmangfoldsloven og sameloven.

Sametinget har merket seg at regjeringen i flere sammenhenger har funnet det nødvendig å gi uttrykk for at urfolks rett til selvbestemmelse er avgrenset mot mulighetene for egen statsdannelse. Sametinget vil i den sammenhengen understreke at retten til selvbestemmelse etter folkeretten per se ikke gir adgang til løsrivelse. Fra samisk hold blir det heller ikke og det har aldri vært hevdet noe ønske om løsrivelse. Spørsmålsstillingen virker derfor hemmende for debatten istedenfor at den bidrar til å videreutvikle forståelsen og utviklingen av urfolks rett til selvbestemmelse generelt. Sametinget mener det naturlige utgangspunkt og det mest konstruktive for debatten vil være at man øker fokuset mot selvbestemmelsesrettens kjerneinnhold, nemlig at samene fritt skal kunne bestemme over sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling, og for sine egne formål fritt forføye over sine naturressurser.

Konsultasjoner

Det har vært flere konsultasjonssaker mellom statlige myndigheter og Sametinget i henhold til prosedyrer godkjent av Sametinget 1. juni 2005 og fastsatt ved kgl. res. 1. juli 2005. I 2007 har det vært fullført 13 konsultasjonssaker med departementene. Disse omfatter: plan- og bygningsloven, havressursloven, Norges posisjoner i arbeidet med urfolkserklæringa, tiltakene i stortingsmeldinga om strukturpolitikken for fiskeflåten, tiltakene i stortingsmeldinga om forvaltningen av kongekrabben, forskriften for Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark, Finnmarkskommisjonens sammensetning, mandat og sammensetning av utvalg for fisket i Tanavassdraget, retningslinjer for vernearbeid i samiske områder, verdiskapingsprogram for samiske næringskombinasjoner, verneplan for løvskog i Finnmark, oppdragsdokument til regionale helseforetak og læreplaner i 9 ulike fag i grunn- og videregående skoler. For lovforslaget om ny reindriftslov og tiltakene i stortingsmeldinga om strukturpolitikken for fiskeflåten ble det ikke fullført konsultasjoner før lovforslag og melding ble fremmet og det var heller ikke etablert enighet med Sametinget om forslagene. For havressurslovens del har Sametinget ikke motsatt seg at loven

fremmes nå, men at det i proposisjonen framkommer at og hvordan Regjeringen raskt forplikter seg til å følge opp urfolksdimensjonen slik at loven i sin helhet vil være innefor udiskutable folkerettslige rammer. For de øvrige konsultasjonssakene som har vært avsluttet i 2007 har det i større eller mindre grad vært etablert enighet.

Det pågår i alt 9 konsultasjoner med departementene. Dette omfatter: mineralloven, naturmangfoldsloven, endringer av samelovens valgbestemmelser, forvaltningsreformen, framtidig samisk kulturminneforvaltning, vannkraftutbygging av Forsanvatnet i Nordland, tiltak i stortingsmeldinga om samepolitikken og Sametingets formelle stilling og budsjettprosedyrer. I tillegg til dette pågår flere konsultasjoner om verneplaner i henhold til retningslinjer for vernearbeid i samiske områder.

Konsultasjonsavtalen har virket til at Sametinget har kommet i en tydelig posisjon til statlige myndigheter når det gjelder lover og administrative tiltak av betydning for samiske samfunn. Beslutningene har i større grad ivaretatt samiske interesser og rettigheter og gitt de en breiere legitimitet. For Sametinget er det viktig å være tydelig på at de folkerettslige konsultasjonsforpliktelsene, som er konkretisert i konsultasjonsavtalen, blir fulgt. Dette også fordi ILOs ekspertkomite i forbindelse med den norske periodiske rapporten i november/desember 2003 slo fast at: ”Prosess og innhold uoppløselig er knyttet sammen i konvensjonens krav”.

Kontakten med statlige myndigheter har blitt bedre etter iverksettingen av konsultasjonsavtalen. Det gjenstår imidlertid fremdeles flere utfordringer med å få konsultasjonsavtalen til fullt ut å fungere. Dette knytter seg særlig til at departementene i flere tilfeller har begrenset handlingsrom for å finne løsninger med Sametinget gjennom konsultasjonene, mangel på informasjon og dokumenter i konsultasjonsprosessen fra departementene, og at problemstillinger knyttet til urfolksrettslige spørsmål skyves over i framtidige og parallelle prosesser slik at sakene ikke gis en helhetlig vurdering og behandling.

I forbindelse med utarbeidelsen av konsultasjonsprosedyrene mellom statlige myndigheter og Sametinget var det enighet mellom departementet og Sametinget om en egen prosess for å komme frem til prosedyrer i tilknytning til Sametingets budsjett, siden dette ville reise særskilte spørsmål og problemstillinger.

På konsultasjonsmøtet i desember 2005 mellom sametingspresidenten og arbeids- og inkluderingsministeren ble det enighet om å nedsette en administrativ arbeidsgruppe som skulle utrede og fremme forslag om Sametingets formelle stilling når det gjelder statens nye budsjettprosedyrer mellom regjeringen og Sametinget. Arbeidsgruppen avleverte sin rapport i april 2007. Arbeidsgruppen foreslo egne budsjettprosedyrer hvor det blant annet fremmes krav og tilbud som det konsulteres om, og som leder fram til en egen stortingsproposisjon om budsjett for de overordnede økonomiske rammene for Sametingets virksomhet og til samiske formål for øvrig. Et enstemmig Sameting har gitt sin tilslutning til de foreslåtte budsjettprosedyrene. Sametinget konstaterer at Regjeringen så langt har signalisert at den ikke ønsker å følge opp arbeidsgruppens forslag, men heller vil utvikle møterutiner i forkant av regjeringens budsjettkonferanser. Sametinget ser fram til å komme i gang med konsultasjoner om prosedyrer for budsjettkonsultasjoner. Sametinget anser det likevel som meget vanskelig å ivareta forpliktelsene som følger av ILO 169 artikkel 6 og 7 om det skal oppnås reelle budsjettkonsultasjoner i god tro, med målsetting om å oppnå enighet og med full informasjon på alle stadier når regjeringen vil søke å utforme prosedyrer som skal forholde seg til den ordinære budsjettprosessen i regjeringen.

Sametingets formelle stilling

En administrativ arbeidsgruppe med medlemmer fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Justisdepartementet og Sametinget avleverte i april rapporten om Sametingets formelle stilling og budsjettprosedyrer. Rapporten konkluderer med at det bør foretas flere lovmessige tiltak for å bidra

til å sikre Sametingets mer uavhengige stilling til regjeringen, herunder at det i sameloven stadfestes at Sametinget er et eget rettssubjekt.

Sametinget vedtok enstemmig at den samepolitiske og samerettslige utviklingen siden vedtakelsen av sameloven i 1987 gjør det nødvendig å formelt og i lovs form klargjøre Sametingets selvstendighet og uavhengighet til regjeringen. En fastsetting av Sametinget som eget rettssubjekt i lov er det eneste reelle alternativet for å oppnå dette. Regjeringen har ikke fulgt opp dette med initiativ til konsultasjoner med Sametinget om en slik lovendring av sameloven i 2007, men har signaliser at den i 2008 vil starte et lovarbeid med sikte på å tydeliggjøre og lovkodifisere gjeldende rett hva angår Sametingets formelle stilling. Sametinget ser fram til at dette arbeidet kommer raskt i gang med sikte på en lovproposisjon i 2008.

Sametingets forvaltningsmyndighet etter kulturminneloven har vært en prøveordning siden 2001. I april 2005 ble det opprettet en administrativ arbeidsgruppe med medlemmer fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Miljøverndepartementet, Riksantikvaren og Sametinget. Arbeidsgruppen ferdigstilte sin rapport i august 2007. Arbeidsgruppens medlemmer fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Sametinget er enige om at Sametingets myndighet etter kulturminneloven fastsettes gjennom lov, men medlemmene fra Miljøverndepartementet og Riksantikvaren mener en slik myndighet bør departementsdelegeres Sametinget.

Spørsmålet om hvordan myndigheten til å forvalte den samiske kulturarven overføres Sametinget har berøringspunkter med en nærmere avklaring av Sametinget formelle stilling til regjeringen. Miljøverndepartementet har derfor villet avvente en konsultasjon om den framtidige samiske kulturminneforvaltningen til dette spørsmålet er avklart.

Sametinget har enstemmig vedtatt at det forventer at Sametinget så snart som mulig gis myndighet i kulturminneloven for forvaltning av samiske kulturminner, som en helt sentral del av den samiske kulturarven. Videre har Sametinget vedtatt at det forventer at det må gis en nødvendig budsjettmessig styrking for en framtidsrettet og forsvarlig forvaltning av samiske kulturminner, og at det ikke det ikke vil foreligge et grunnlag for en samisk kulturminneforvaltning lagt til Sametinget om disse forventningene ikke følges opp på en forsvarlig måte. Sametinget ser det derfor som påkrevd at det raskt kommer til en avklaring om Sametingets framtidige myndighet for samiske kulturminner.

Utvikling og oppfølging av internasjonale folkerettsinstrumenter

Folkeretten er grunnsteinen ved lovgivingsarbeid som berører naturressurser, landrettigheter, miljø, språk, kultur og utdanning.

I september 2007 vedtok FNs Generalforsamling erklæringen om urfolks rettigheter. Dette er et arbeid som har pågått siden 1984. De samiske organisasjonene og sametingene i Norden har samarbeidet tett med det internasjonale urfolkssamfunnet for denne erklæringen. De Nordiske statene har også arbeidet konstruktivt for erklæringen. Vedtaket er en milepæl i arbeidet for anerkjennelsen av urfolks menneskerettigheter. Erklæringen bekrefter at urfolk er å anse som "folk" med samme verdighet og rettigheter som alle andre folk. Erklæringen er viktig for å gjøre slutt på usynliggjøring og diskriminering av urfolk. Utviklingen av slike folkerettsinstrumenter som urfolkserklæringen er avgjørende viktig for folk som ikke når fram der alminnelig flertallsstyre regjerer. Verdier som retten til eget språk, egen kultur, kontroll over egne naturressurser og råderett over egne landområder er så grunnleggende at et flertall ikke skal kunne krenke dem. Slike begrensninger av flertallsstyret er en akseptert del av et demokrati. Sametinget er selv et resultat av folkeretten og ivaretagelsen av minoritetshensynene innenfor det demokratiske styringssystemet. Sametinget er opptatt av at urfolkserklæringen følges opp og konkretiseres i den videre utviklingen av sameretten og samepolitikken i Norge. Sametinget ser derfor et behov for at regjeringen og Sametinget i fellesskap foretar en gjennomgang av hvilke rettslige og politiske konsekvenser erklæringen vil ha overfor samene i Norge, og hvilke tiltak som eventuelt bør iverksettes.

Urfolkserklæringen må også være helt sentral i Norges utenriks- og bistandspolitikk overfor land med urfolk. Selv om erklæringen ikke er rettslig bindende på linje med en konvensjon, innebærer det likevel en politisk forpliktelse for staten Norge overfor samene som urfolk. Sametinget ser det som naturlig at Norge arbeider for at erklæringen utvikles gjennom FNs organer til en konvensjon.

Ekspertgruppen for Nordisk samekonvensjon avleverte sin rapport i november 2005. Det var den gang enighet om at denne rapporten skulle følges opp med konsekvensanalyser av forslaget når det gjelder nasjonal lovgiving og internasjonale menneskerettighetsforpliktelser. Disse analysene skal i sin tur kunne utgjøre et grunnlag for posisjoner og forhandlinger om en konvensjon. En felles administrativ arbeidsgruppe mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Justisdepartementet, Utenriksdepartementet og Sametinget i Norge avleverte 3. oktober en rapport med gjennomgang av utkastet til Nordisk samekonvensjon med tanke på gjeldende folkerettslige forpliktelser og intern rett. Tilvarende analyse er foretatt av den svenske regjeringen hvor Sametinget i Sverige har blitt informert om arbeidet. Den finske regjeringen har ikke ferdigstilt sitt analysearbeid, men vil gjøre dette i løpet av våren 2008. På minister- og sametingspresidentmøte i Stockholm 14. november ble det enighet om at det videre arbeidet med samekonvensjonen fortsetter når Finlands analyser er ferdigstilt våren 2008. Det nordiske embetsmannsorganet skal da sørge for raskt å utarbeide et forslag til hvordan forhandlingene om en samekonvensjon skal gjennomføres med sikte på en beslutning om dette på neste møte mellom ministrene og sametingspresidentene. Det er sametingspresidentene i Finland, Norge og Sverige sin felles posisjon at sametingene skal delta som selvstendige parter i forhandlingene, slik at det vil være snakk om 6 partsforhandlinger. Sametinget er opptatt av at Norge er en pådriver overfor Finland og Sverige for å få på plass en Nordisk samekonvensjon.

Den relativt breie vurderingen av ILO 169 som er foretatt siden Norge ratifiserte konvensjonen i 1990, og den internasjonale praksisen som har vært av denne konvensjonen burde gjøre det uproblematisk at denne konvensjonen inkorporeres i menneskerettsloven på linje med blant annet FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen sagt at den vil inkorporere kvinnekonsensjonen i menneskerettsloven. Regjeringen bør samtidig sørge for at ILO-konvensjonen nr. 169 tas med. Dermed vil de viktigste menneskerettighetskonvensjonene sikres lik status og et effektivt vern i norsk rett. Et slikt skritt vil også være enda mer påkrevd nå som Norge også har stemt for FNs urfolkserklæring.

Anerkjennelse og lovfesting av samiske land- og ressursrettigheter

Stortingets vedtak av finnmarksloven i 2005 var et langt og viktig skritt i retning av anerkjennelse av samiske landrettigheter og ressursrettigheter. Deler av loven ble implementert juli 2006. I den forbindelse var det påkrevd å få på plass retningslinjer for endret bruk av meahcci (utmark) i Finnmark fylke. På grunn av manglende tid til en omfattende høringsprosess for disse retningslinjer ble disse bare midlertidige og skulle gjelde for ett år. Endelige retningslinjer ble etter to omfattende høringsrunder, 7 folkemøter og egne drøftingsmøter med Finnmark fylkeskommune vedtatt av Sametinget i mai 2007. Retningslinjene ble godkjent av Arbeids- og inkluderingsdepartementet 11. juni 2007. Ved utformingen av retningslinjene la sametingsrådet til grunn det prinsipp som nå fremkommer av FNs urfolkserklæring om at endringer eller inngrep kun kan skje på grunnlag av et frivillig avgitt samtykke basert på god informasjon, og på grunnlag av fremforhandlede vilkår.

Sametinget har gjennomført konsultasjoner med Justis- og politidepartementet og kommet til enighet om forskrift om Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark. Forskriften utfyller reglene i finnmarksloven kapittel om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter. Lovens kapittel 5 om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter har imidlertid trukket ut for iverksettelse. Sametinget ser det som viktig at kommisjonen ble oppnevnt ved årsskiftet 2007/2008.

Samerettsutvalget avga sin innstilling i desember 2007. Med avleveringen av denne innstillingen anser Sametinget at perioden med de store utredningene for utformingen av sameretten og samepolitikken i

Norge for å være avsluttet. Sametinget ser det som viktig at det nå gjennomføres et grundig og målrettet arbeid for å sikre samiske eiendoms-, bruks- og deltakelsesrettigheter til grunn og ressurser. Samerettsutvalget har foreslått tre nye lover som gjelder en kartleggings- og anerkjennelseslov, en hålogalandsallmenningslov og en saksbehandlings- og konsultasjonslov. I tillegg foreslår samerettsutvalget endringer i fjelloven, bergverksloven, naturvernloven, plan- og bygningsloven, reindriftsloven og friluftslivsloven. Samerettsutvalget har også vurdert behov for lovendringer for kyst og fjordfiske, men overlater til kystfiskeutvalget å foreslå konkrete tiltak på dette området. Kystfiskeutvalget vil overlevere sin innstilling i februar 2008. Når det gjelder endringer med ny minerallov og naturmangfoldslav er det i 2007 allerede igangsatt konsultasjoner mellom departement og Sametinget. For endringer i plan- og bygningsloven er konsultasjonene avsluttet og enighet er oppnådd mellom Miljøverndepartementet og Sametinget.

Det er det samlede resultatet av de ulike lovprosessene sammenholdt med Norges folkerettslige forpliktelser som vil avgjøre om samiske rettigheter blir tilstrekkelig ivaretatt. Sametinget ser det derfor som viktig at de ulike lovforslagene behandles som en helhet, og at de samerettslige sidene fullt ut ivaretas for hele det tradisjonelle samiske området i de beslutningsprosessene som er i gang. Sametinget er videre opptatt av at intensjonen om å fremme sak til Stortinget det i inneværende periode om samer og andres rett til fiske blir fulgt.

Internasjonal politikonferanse

Sametinget deltok på den internasjonale politikonferansen "Annual Colloquium on Crime Prevention" som i år ble arrangert av ICPC (International Centre for Prevention of Crime) og Politidirektoratet. I forbindelse med dette ble det holdt et innlegg av sametingspresidenten om trygghet i urfolksområder.

Med dagens rekrutteringsproblemer, omlegging til mer sentralisering og sammenslåing av politidistrikter er Sametinget bekymret for at tilbudet og tilgjengeligheten i de samiske områdene blir dårligere. Sametinget ba om at det tilrettelegges for at politi som har kompetanse på samiske rettsoppfatninger, sedvaner og språk får mulighet til å tjenestegjøre i distrikt med spesielt behov for denne kunnskapen. Sametinget understreket at de samiske rettighetene som allerede foreligger må bli fulgt opp på en god måte av politiet. Videre fremhevet Sametinget utfordringene rundt utvikling av samisk juridisk terminologi, kvalitetssikring av tolker i rettssystemet og retten til å benytte samisk i kontakt med rettssystemet generelt. Rettssikkerhet for samer var et gjennomgående tema i innlegget.

Bærekraftig miljøforvaltning

Miljø er grunnlaget for våre liv og levemåter. Naturen er grunnlaget for tradisjonell næringsvirksomhet, rammen for livsområde, opplevelse av fortiden, kunnskap og levemåte. Endring i samspillet mellom mennesker og natur har alltid skjedd. For urfolk verden over oppleves dette særlig sterkt fordi levemåte, selvforståelse og kultur fremdeles er tett knyttet til bruken av naturen og naturgodene.

Tilpasninger til nye betingelser har vært nødvendig, og en styrke for å opprettholde kontinuitet i kultur og identitet. I dag skjer endringer av livsgrunnlag og samfunn raskere og mer omfattende enn noen gang før. Dette stiller store krav til kunnskap, kapasitet og myndighet for å kunne påvirke vår livssituasjon. Samiske samfunn står overfor utfordringer som krever dynamisk politikk og forvaltning som sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur. Det internasjonale arbeidet for utvikling av urfolks rettigheter, og nasjonal anerkjennelse av urfolks rettigheter er forutsetningen for en miljøvennlig utvikling i samiske områder. Rettighetsarbeid er derfor også miljøarbeid. Sametingsrådet vil legge fram en miljøpolitisk utredning for Sametinget.

Klimaendringer

Miljøutfordringene knyttet til klimaendringer krever handling fra verdenssamfunnet. Klimaendringene berører særlig urfolk som tradisjonelt har en nær avhengighet og tilknytning til naturen. Miljøpolitikken internasjonalt må derfor settes på den politiske dagsorden.

Urfolks tradisjonelle kunnskaper har vist seg nyttig med hensyn til arbeidet med klimaendringer og for å utvikle positive tilpasningsstrategier. Det er derfor behov for dokumentasjon om tradisjonell kunnskap for å finne nye tilpasningsstrategier. Slik dokumentasjon vil både supplere vitenskapelig kunnskap og bidra til å øke forutsigbarheten rundt de konsekvensene som ulike tiltak kan medføre. Sikring av urfolkrettigheter som bidrar til ivaretagelse av tradisjonelle kunnskaper og naturressursene bidrar positivt til klimautfordringene vi står ovenfor. God urfolkspolitikk er også god klimapolitikk.

Arealvern

Arealgrunnlaget har stor betydning for samisk næringsutøvelse og bosetting, for kulturell tilhørighet, og for videreføring og utvikling av samfunnslivet. Tradisjonelle samiske næringsformer forutsetter bruk av store arealer. I forvaltning og utnyttelse av miljø og arealer er det to forhold som er bestemmende. Det ene er en avklaring av retten til grunnen, og det andre er lovverket for miljø- og ressursforvaltning.

Hvordan områdene utnyttes blir i stor grad styrt av miljø og ressurslovgivingen. Sametinget har derfor lagt mye arbeid i å få gjennomslag for sikringen av samiske interesser i en ny plan- og bygningslov. Sametinget har oppnådd enighet med Miljøverndepartementet om ny plandel i plan- og bygningsloven. Der skal arealplanlegging ha som formål å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringer og samfunnsliv. Sametinget gis innsigelsesmyndighet i saker som kan svekke dette formålet. Denne lovendringen er en viktig anerkjennelse av samiske utmarksnæringer.

Sametingets nye rolle i arealforvaltningen er avhengig av styrket saksbehandlingskapasitet og muligheten for å utarbeide egne samiske perspektiver i arealforvaltningen. Dette vil gi større forutsigbarhet for og økt hensynstaking fra de kommunale planmyndighetene. Sametinget har forventninger om å bli konsultert i det videre arbeidet med å utarbeide retningslinjer. Sametinget er nå i gang med konsultasjoner med Miljøverndepartementet om en ny naturmangfoldslov og med Fiskeri- og kystdepartementet om ny havressurslov. Dette er begge sentrale lover for å sikre det samiske materielle kulturgrunnlaget og den samiske deltakelsen i forvaltningsutøvelsen av våre naturressurser.

Verneplaner

Vern i samiske områder kan medvirke til å beskytte de materielle forutsetningene for opprettholdelse, utvikling og videreføring av samisk kultur. Dette forutsetter imidlertid at verneprosess, innhold og forvaltningsregime ikke virker fremmedgjørende, men styrkende for samisk kultur.

Avtalen om retningslinjene for verneplanarbeid i samiske områder av januar 2007, konkretiserer konsultasjonene mellom vernemyndigheten og lokale samiske interesser, og mellom vernemyndighetene og Sametinget. Avtalen innebærer at Sametinget på en forutsigbar, helhetlig og faglig forsvarlig måte skal konsultere tre ulike forvaltningsnivå. Samtidig skal man ha kontakt og dialog med samiske interesser og lokalsamfunn, og sikre lokal samisk deltakelse og premisslegging for alt verneplanarbeid i samiske bruks- og bosettingsområder.

Det har vært gjennomført konsultasjoner for nasjonalparker, landskapsvern og naturreservater etter at avtalen ble inngått. I tillegg har det vært gjennomført konsultasjoner om forvaltning og forvaltningsplaner.

Miljøverndepartementet og Sametinget har oppnådd enighet i vernesaker som har vært til behandling i Regjeringen og hos Direktoratet for naturforvaltning. Videre er det oppnådd enighet på lokalt-

/regionalt nivå med Fylkesmenn om etableringer av egne arbeidsutvalg for verneprosesser. Det er gjennomført en konsultasjon med Direktoratet for naturforvaltning om delegering av forvaltningsmyndigheten for to nasjonalparker (Varangerhalvøya og Seiland) hvor det ikke ble oppnådd enighet.

Sametinget mener å ha registrert økende grad av lydhørhet og forståelse fra vernemyndighetene for de synspunkter som fremmes fra Sametinget. Når det gjelder delegeringen av forvaltningsmyndigheten for nasjonalparker mener Sametinget at for å oppnå en forvaltning som er innenfor de krav som følger av ILO-konvensjonen nr. 169 art 15 nr. 1 om offentligrettslig deltaking ved bruk, forvaltning og vern av ressurser, må det etableres egne forvaltningsstyrer med representanter også oppnevnt av Sametinget. Sametinget vil fortsette å arbeide for etableringer av felles forvaltningsordninger.

Konvensjonen om biologisk mangfold

I 2007 har Sametinget deltatt på to arbeidsgruppemøter under konvensjonen om biologisk mangfold. Det ene arbeidsgruppemøtet omhandlet forhandlinger om et internasjonalt regime om tilgang og fordeling av goder knyttet til genetiske ressurser. Det er vedtak på partsmøtet til konvensjonen om at forhandlingene skal gjennomføres innen år 2010. Genressurser er den tredje bærekjelken under konvensjonen om biologisk mangfold, de to første er bevaring og bærekraftig bruk av det biologiske mangfold. En rettferdig fordeling av godene knyttet til genressurser skal blant annet bidra til å bekjempe fattigdom i verden. Arbeidsgruppemøtet bar preg av at partene fremdeles står langt fra hverandre, og at det gjenstår vanskelige forhandlinger før et internasjonalt regime om genressurser er på plass.

Det andre arbeidsgruppemøtet omhandlet artikkel 8(j) i konvensjonen som dreier seg om å respektere, bevare og opprettholde urfolks tradisjonelle kunnskaper. Artikkelen omhandler også fornying og utøvelsene av tradisjonelle kunnskaper som legitimerer tradisjonelle levemåter som er relevant for en bærekraftig bruk og bevaring av det biologiske mangfoldet. Vedtakene fra dette arbeidsgruppemøtet bar preg av at statene som stemte mot FN's erklæring om urfolksrettigheter, herunder Australia, New Zealand og Canada, benyttet anledningen til å gjøre vedtakene svakere med hensyn på urfolks rettigheter. Dette gjelder særlig tekst om informert samtykke fra ufolk og landrettigheter.

Rovviltforvaltning

Rovvilt forårsaker store tap av rein og sau i samiske områder. Det økonomiske grunnlaget for saue- og reindriftsnæringen skal ikke utarmes på grunn av rovvilt. Det kan ikke være riktig at den enkelte bonde og reineier skal bære det økonomiske ansvaret som skyldes en økologisk ubalansert forvaltning av rovvilt. Utfordringen er å beskytte næringsinteressene i områder med høye rovvilttap.

Overvåking og bestandsregistrering av rovvilt er fortsatt ikke tilfredsstillende. Sametinget har ikke tillit til registreringene som danner grunnlag for reguleringer av rovviltstammene. De reelle rovviltbestandene er høyere enn det som er registrert.

Sametinget mener at det må tildeles nødvendige ressurser til å effektivisere uttak av rovvilt. De aller fleste skadefellingstillatelser gir ikke felling av skadegjørere.

Det må satses mere på forskning for å utvikle kunnskaper. Reindriften lever med rovvilt hver dag hele året. Særlig i områder med reindrift er det gjort lite på dette området.

Det må påbegynnes utvikling av en forvaltning av kongeørn. Dagens situasjon med en passiv erstatningsutbetaling uten å gjøre noen tiltak eller reguleringer kan ikke fortsette. For eksempel er det i Finnmark gjennom flere år dokumentert at kongeørn gjør omlag like stor skade som jerv.

Sametinget oppnevner et av fem medlemmer i de regionale rovviltnemndene i områder med samiske næringsinteresser. Sametinget er opptatt av at medlemmene skal ha en god dialog med næringsinteressene i området. Det må etableres faste møteplasser for organisasjoner og rovviltforvaltningen for å sikre dette.

Sametinget krever at det bevilges midler til bedre bestandsregistrering, bedre ordninger for uttak av skadedyr, mer forskning, utvikling av forvaltningsmetode for kongeørn, samt at det satses på bedre dialog mellom organisasjoner og forvaltning for å klare å gjennomføre vedtatt rovviltpolitikk. Inntil det gjøres tiltak på disse områdene vil tap, skader og erstatningsutbetalinger bare fortsette å stige.

Energi og vindkraft

Sametinget og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) hadde i januar 2007 et møte om vindkraftutbygging og andre energisaker i samiske områder. Det var enighet om at NVE og Sametinget i fellesskap skal utarbeide kjøreregler/prosedyrer for behandling av energisaker når det gjelder konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget. NVE skal lage et utkast til slike kjøreregler/prosedyrer. Det vurderes om det skal avholdes faste halvårlige møter mellom NVE og Sametinget. NVE vil fortsatt avholde egne møter om energisaker hvis samiske interesser kan bli berørt av disse.

Det er flere store utbyggingssaker på gang innenfor samiske områder. Sametinget har framsatt krav om konsultasjoner når det gjelder den planlagte kraftlinja mellom Balsfjord og Hammerfest, planlagt Nordkyn vindkraftverk i Lebesby og Gamvik kommuner samt i forbindelse med konsesjonssøknaden for Hamnefjell vindkraftverk i Båtsfjord kommuner. Sametinget har også mottatt høringsbrev for 9 vindkraftverk på Fosen-halvøya med tilhørende nettilknytninger. Noen vannkraftsutbygginger blant annet i Finnmark og i Nordland, vil komme i konflikt med reindriftnæringen. Det vil bli behov for konsultasjoner i flere av disse sakene. Sametinget ønsker derfor at den påbegynte prosessen med NVE om kjøreregler/prosedyrer sluttføres relativt raskt.

Motorferdsel

Motorisert ferdsel i utmark er en moderne måte å videreføre utmarksbruk og utmarkshøsting. Samtidig vet vi at motorferdsel på barmark kan bidra til skader på naturen. Slik sett vil barmarkskjøring på sikt kunne svekke naturgrunnet for samisk kultur. Økt motorferdsel vil på den ene siden kunne svekke naturgrunnet for samisk kultur, mens det på den andre siden vil kunne være med på styrke samisk kulturell identitet. Dette gjør problematikken omkring barmarkskjøring til en krevende sak å håndtere.

Sametinget har avgitt høringsuttalelse om forslag til nytt regelverk for motorferdsel i utmark og vassdrag. Sametinget vil avvente konsultering om ny motorferdselslov til Miljøverndepartementet eventuelt tar saken til behandling. Sametinget har videre vektlagt at dokumentasjonsgrunnet for forslaget er svært svakt, og at det ikke er foretatt noen vurdering av hvilke verdier som ligger til grunn for bruk og forståelse av natur og landskap. Det etterlyses vurderinger opp mot internasjonal miljørett og menneskerettighetene, samt at det påpekes at forslaget ikke foretar en nærmere distinksjon mellom næringsvirksomhet, husbehovsmessig utnyttelse og fritidsbruk.

Kunnskap, kapasitet og myndighet

Kunnskap, kapasitet og myndighet er forutsetningen for at det samiske samfunnet skal kunne påvirke sin livssituasjon. Finnmarksloven skapte ny dynamikk i gjennomføringen av folkerettslige forpliktelser overfor samene i Norge. Sametinget har fått betydelige nye oppgaver å ivareta. Konsultasjonsavtalen, retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder, endringer i plan- og bygningsloven og egne rovviltnemnder med representanter oppnevnt av Sametinget er eksempler på at Sametinget og samiske organisasjoner/lokalsamfunn har fått større deltakelse i forvaltningen av våre omgivelser. Det gjenstår likevel mye på myndighetsområdet.

Dersom Sametingets rolle skal være å ivareta samiske interesser og delta i miljøforvaltningen må kapasiteten styrkes betydelig. Sentrale myndigheter har ikke styrket Sametinget ressursmessig på dette området. Sametinget ser svært alvorlig på dette.

De samiske kunnskapsmiljøene omkring miljø- og kulturkunnskap må styrkes både ved økte bevilgninger og strategisk samarbeid. En miljøvennlig utvikling som sikrer det samiske materielle kulturgrunnlaget er ikke bare spørsmål om å utforme mange gode enkelttiltak. Det gjelder også å bygge et rettslig, økonomisk og institusjonelt rammeverk som gir mulighet til deltakelse og resultater.

Kulturminnevern

Samiske kulturminner er en miljøressurs, ressurs for verdiskapning i samiske samfunn og et viktig dokumentasjonsmateriale for samisk historie og forhistorie. Kulturminnene vitner om hvordan man har forholdt seg til og utnyttet landskap og natur gjennom tidene, så vel som landskapet og naturens betydning for økonomiske, sosiale og religiøse forhold. Kulturminnene inngår i en samisk samtidssammenheng ved at de gir historisk kunnskap, kulturell tilhørighet og bevissthet om hvordan man både skal bruke og ferdes i naturen i dag.

Sametinget er delegert myndighet etter kulturminneloven til å forvalte samiske kulturminner. Sametinget har ansvar for et stort geografisk område som strekker seg over 6 fylkeskommuner og områder i Oppland og Møre og Romsdal. Sametinget har behandlet en stor mengde plansaker der kontakten med kommuner, tiltakshavere og andre ledd i kulturminneforvaltningen er sentralt. Som en del av myndighetsutøvelsen foretar Sametinget en rekke større og mindre befaringer. Gjennom aktivt arbeid med kulturminner og kulturmiljøer dokumenterer Sametinget den samiske historien på samenes egne premisser. Gjennom Sametingets tilskuddsordning til kulturminnevern har eiere og andre interesserte blitt gitt mulighet til skjøtsel, tilrettelegging og dokumentasjon av samiske kulturminner.

I løpet av det siste året er det foretatt større registreringsarbeider i Sætermoen, Mauken og i Reisa nasjonalpark. Det er blitt registrert mange automatisk fredete samiske kulturminner. I disse innlandsområdene er kultursporene i stor grad knyttet til eldre tids villreinfangst og reindrift. Kartlegging av kulturminner bidrar både til bedre vern av den samiske kulturarven og økt kunnskap om samisk historie.

Sametinget har i 2007 fulgt opp sin langtidsplan for skjøtsel av samiske kulturminner og bergkunst 2006-2020. Dette har skjedd gjennom sikring av urgravfelt ved Murgget/Klubben på grensen mellom Unjárgga giella/Nesseby kommune og Vadsø kommune, skjøtsel av helleristningene på Álda/Aldon i Unjárgga giella/Nesseby kommune og skjøtsel av samiske kulturminner i Gjerdalen i Hamarøy kommune, samt arkeologiske undersøkelser av gravplassen i Skoltebyen i Neiden i Sør-Varanger kommune.

Bygningsvernplanen til Sametinget er fulgt opp gjennom at det planlagte prosjekt Sirbmá i Deatnu – Tana er startet opp. Målet med prosjektet er i tillegg til konkret vernearbeid, å utvikle vårt bygningsvernarbeid. Der har vært drevet dokumentasjon, restaurering og opplæring av lokale håndverkere. Tana kommune, bygdelaget og skolen har vært involvert i arbeidet. Arbeidet har vært støttet av Riksantikvaren.

Sametinget ser behov for et kompetansemiljø for samisk båt- og båtbyggertradisjon. Fartøyvernssenteret skal være den ansvarlige institusjonen for dette fagområdet i nasjonal sammenheng.

Sametinget har arbeidet for å fremme Ceavccageadgi/Mortensnes som et område på Unescos verdensarvliste. Denne saken er tidligere fremmet til Miljøverndepartementet og diskutert i Sametingets plenum.

Sametinget behandlet i september 2007 saken om framtidig samisk kulturminneforvaltning. Det ble lagt vekt på at samene selv må forvalte sin kulturarv. De samiske kulturminnene er en viktig del av denne kulturarven. Sametinget, som det representative organ for samene, må i lov gis myndighet for forvaltningen av samiske kulturminner. Dette vil virkeliggjøre statens overordnede samepolitikk der Sametinget skal gis økt innflytelse og avgjørelsesmyndighet i saker som er av spesiell interesse for den samiske befolkningen. Stortinget vil gjennom lov- og budsjettforslag samt behandling av stortingsmeldinger, fortsatt legge de overordnede føringene for en helhetlig kulturminnepolitikk i Norge. Sametinget har framhevet at en framtidig kulturminneforvaltning betinger en nødvendig økning av ressursene.

Digital geografisk informasjon har de siste årene blitt mer og mer etterspurt. Sametinget og Finnmark fylkeskommune igangsatte i 2005 et samarbeidsprosjekt om innføring av geografiske informasjonssystemer (GIS) innen kulturminnevernet. I de to årene som prosjektet har løpt, har man fått på plass nye digitale rutiner hva gjelder geodata og har økt kompetansenivået betydelig innenfor organisasjonen. Prosjektet har på en god måte styrket samarbeidet med Finnmark fylkeskommune og kan betegnes som en suksess. I framtiden vil GIS kunne brukes innenfor andre fagfelt enn samisk kulturminnevern

Sametinget har som mål at alle fredete samiske kulturminner skal være registrert i Askeladden, den nasjonale databasen for kulturminner, og har hatt et eget prosjekt med dette som formål. Det meste av registreringene av samiske kulturminner for Finnmark, Troms og Nordre Nordland er lagt inn i databasen. I det sørsamiske området er registreringen i startfasen. Et eget prosjekt for registrering av samiske hus er satt i gang. Askeladden-prosjektene er delvis finansiert med støtte fra Riksantikvaren.

Sametinget har i løpet av året synliggjort Sametingets kulturvernarbeid i ulike fora. En slik synliggjøring bidrar til å skape ytterligere forståelse og legitimitet for det gode og omfattende arbeid som Sametinget utfører på dette fagfeltet.

Samefolkets fond

Stortinget har i Samefolkes fond avsatt 75 millioner kroner som kollektiv erstatning for skadene og den uretten fornorskningspolitikken har medført for det samiske folk. Avkastningen fra fondet skal forvaltes av Sametinget.

Sametingets vedtok i november å ta i bruk Samefolkets fond. I vedtaket ble det besluttet a Sametingets plenum er fondets styre, og at den nærmere bruken av avkastningen fastsettes av Sametinget i de årlige budsjettvedtak. Sametinget har vedtatt prioriteringer og satsingsområder for bruken av Samefolkets fond for perioden 2008-2009. Deler av fondsmidlene skal brukes på språkutviklingstiltak, litteratur og dokumentasjon av og formidling av tradisjonell kunnskap.

Kultur

Kulturlivet er en viktig kraft for å styrke identiteten samtidig som den bidrar til levende lokalsamfunn hvor folk vil bo. En sterk samisk kultur gir trygghet og viktige ringvirkninger i form av trivsel og livskvalitet. Kultur er også de arenaene og møteplassene der kunsten og kulturen formidles, og i en videre forstand inkluderes i tillegg idrett, museer, bibliotek og media.

Lokale, regionale og nasjonale samiske institusjoner og kulturelle arenaer og møteplasser er viktige for utviklingen av samiske samfunn. Uttrykk som kommer frem via film, musikk, litteratur, kunst og teater er med på å synliggjøre samisk kultur.

Kulturelle uttrykk

Samisk musikk bidrar til å synliggjøre og løfte samisk kultur både i den samiske befolkningen og i verden for øvrig. Det er viktig å styrke og utvikle samisk musikkmiljø og å gi mulighet for å formidle samisk musikk. Gjennom samarbeidsavtalene med fylkeskommunene skal Sametinget bidra til å legge til rette for produksjon og formidling av samisk musikk. Sametinget vil vurdere opprettelse av et etnomusikksenter, og vil arbeide aktivt for formidling av joik og annen samisk musikk.

Sametinget er opptatt av at rammevilkårene for utvikling av samisk film blir bedre. Økt aktivitet i utvikling og produksjon av samisk film vil kreve bedre økonomiske rammer og utvikling av flere arenaer for fremme av samisk film. I den forbindelse ser Sametinget meget positivt på de planene som foreligger om opprettelse av et internasjonalt samisk filmsenter i Kautokeino. Et slikt filmsenter vil kunne bidra til bedre utviklingsmuligheter for samisk film, bedre samarbeid over landegrensene og nye muligheter for utvikling av film i et urfolksperspektiv.

Rammevilkårene for utgivelse av samisk skjønnlitteratur og driftsstøtte til samiske forlag har over mange år vært lite tilfredsstillende. Sametinget har imidlertid de to siste årene hatt mulighet til å prioritere dette høyere, men fremdeles er det et stort antall ferdigstilte skjønnlitterære manuskript som er klare for utgivelse. Sametinget vil bruke en del av midlene fra Samefolkets fond for realisering av en del av disse prosjektene. Dette er også fulgt opp i budsjettet for 2008.

De samiske teatrene spiller en viktig rolle som arenaer for formidling og opplevelse av scenekunst. Sametinget har som målsetting å sikre teatrene bedre økonomiske rammevilkår, slik at de kan gi tilbud til hele det samiske bosettingsområdet. Sametinget har prioritert å styrke driftsfinansieringen til Beavváš Sámi Teáhter. Sametinget har hatt møter med KKD om bygging av en samisk nasjonal scene i Kautokeino.

Áarjelhsaemien Teatre har en viktig funksjon for å styrke sørsamisk språk, kultur og identitet. Fra og med 2006 har teateret fått fast driftstilskudd over Sametingets budsjett. Samfinansiering av Áarjelhsaemien Teatre har vært drøftet med partene i samarbeidsavtalen i sørsameområdet.

Kunstneravtalen Sametinget inngikk i 2004 en samarbeidsavtale med Sámi Dáiddárráđđi/Samisk kunstnerråd (SDR). Sametinget har i 2007 ført forhandlinger med disse angående ny avtale for 2008. Disse forhandlingene endte med brudd, og ble derfor fastsatt gjennom Sametingets budsjett for 2008. Gjeldende ramme på de postene som omfattes av kunstneravtalen for 2008 er kr. 4 350 000, den samme som for 2007.

Kulturelle arenaer og møteplasser

Samiske institusjoner

Sametinget prioriterer større satsning på samisk kultur og har derfor som mål å møte alle samiske kulturinstitusjoner og -organisasjoner. Sametinget har hatt møte med Beavváš Sámi Teáhter, Ája samisk senter, Samisk kunstnersenter, Nordvestsamisk museumssiida, Samisk museumslag og Árran lulesamisk senter. Saker som har vært drøftet er oppfølgingen av samarbeidsavtalene med fylkeskommunene blant annet om muligheter for å bruke samiske tegn i databaser og finansiering av kostnader ved tospråklighet.

Várdobáiki samisk senter har utarbeidet rom- og funksjonplan for kombinasjon av samisk senter – kulturhus. Planen er utarbeidet på grunnlag av Sametingets vedtak av delutredningen om samisk

museumsvirksomhet i Nordre Nordland og Troms. Planen skisserer behov for et kulturhus som rommer et komplett museum, kontorer, møte- og kursrom samt lokaler for felles aktiviteter.

Sametinget legger til grunn at museumsvirksomheten i Troms og Nordre Nordland skal utvikles som en del av de eksisterende kultursentrene. Dette betyr at Ája Samiske Senter tillegges samisk museumsansvar for Nord-Troms og nordlige Midt-Troms. Det skal utvikles et samisk museum som blir underlagt Sametingets forvaltning. Museumsutbyggingen blir en del av den planlagte utbygging ved Ája Samiske senter.

Idrett

Sametinget ønsker å motivere samisk ungdom til å satse på idrett. Sametinget har derfor opprettet en idrettspris for samiske idrettsutøvere. Prisen ble for første gang utdelt i 2007 til Oda Utsi Onstad i friidrett og Siv Anja Mienna i taekwondo.

Sametinget har i flere år arbeidet aktivt for økte økonomiske rammer for samisk idrett. Dette er viktig for at samisk idrett kan utøves og videreutvikles både på bredde- og toppidrettsnivå. I 2007 fikk samisk idrett en andel av spillemidlene på kr. 500 000. Midlene forvaltes av Sametinget, og Sametinget har stilt dem til disposisjon for Sámiid valášállanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N). Målsettingen er at forholdene legges til rette for samisk idrettsutøvelse, spesielt for barn og unge.

Sámiid Valášállanlihttu/Samenes idrettsforbund (SVL) organiserer idrettsaktiviteter i samiske bosettingsområder, sett i et grenseoverskridende perspektiv. SVL-N og Sámi spábbačiekčanlihttu/Samisk fotballforbund (SSL) er de forbundene tilsluttet SVL som organiserer aktiviteten i Norge. SVL organiserer samiske mesterskap og samiske landslag og er på den måten en viktig og verdifull bidragsyter til å styrke og utvikle den samhörigheten som eksisterer mellom samene på tvers av landegrensene. SVL tar ut deltakere til Arctic Winter Games som blir arrangert annethvert år. Dette er en positiv arena som forener idrett og urfolksungdom på et internasjonalt plan.

I februar 2007 var samisk idrett, i regi av SVL, i fokus i Tromsø med fotballandskamp for damer mellom Sápmi og Åland, ski/lassomesterskap, idrettsgalla og NM i reinkappkjøring.

Utfordringen for samisk idrett fremover er etableringen av et samisk nasjonalt idrettsanlegg, basert på samarbeid mellom de ulike idrettsorganisasjonene. Samtidig skjer det et arbeid med standardisering av typiske samiske idrettsaktiviteter.

Kirke

Sametinget hadde møte med Samisk kirkeråd i februar 2007, der Samisk kirkeråd informerte om sin virksomhet og om viktige saker som rådet behandler. Kirkelivet har en sentral plass hos mange samer, og Sametinget ser derfor på funksjonen til Samisk kirkeråd som viktig. Sametinget vil holde løpende kontakt med Samisk kirkeråd angående aktuelle saker.

Museer

Sametinget har hatt fokus på museumsreformen i 2007. I 2006 ble Saemien Sijte og Nordvestsamisk museumssiida etablert som konsoliderte enheter i henholdsvis sørsamisk og nordsamisk område. I 2007 har arbeidet vært konsentrert om konsolideringen av Tana og Varanger museumssiida. I Troms og Nordre Nordland har det blitt laget en egen delutredning for hvordan reformen skal gjennomføres.. Denne ble vedtatt i plenum i februar 2007. Med utgangspunkt i et helhetlig samisk perspektiv har Sametinget gått inn for at samisk museumsvirksomhet utvikles som en del av de eksisterende kultursentrene i området. Kultursentrene må imidlertid selv arbeide fram et grunnlag for museumsvirksomhet, og Sametinget har i den anledning gitt tilskudd til utviklingsprosjekter til Árran lulesamisk senter, Várdobáiki samisk senter og Ája samisk senter.

Nordvestsamisk museumssiida fikk i 2006 tildelt ansvaret som nettverkskoordinator for det nasjonale samiske museumsnettverket. Det ble i den forbindelse utarbeidet og undertegnet en nettverksavtale

mellom Sametinget og Nordvestsamisk museumssida, som beskriver deres ansvar, rolle og plikter i henhold til nettverket. Nordvestsamisk museumssida sto som arrangør for oppstartseminar av det nasjonale samiske museumsnettverket i desember 2007. Sametinget deltok med innlegg på seminaret.

Det er skuffende at de samiske museene ikke får ta del i den økonomiske styrkingen som har skjedd i forhold til norske museer. De samiske museene har blitt tilgodesett med en økning på 2 millioner kroner i perioden 2002-2007, noe som må regnes som en symbolsk sum. Denne økningen er imidlertid ikke tilstrekkelig for å kunne dekke de store behovene og utfordringene som de samiske museene står overfor. Museumsinstitusjonene og Samisk museumslag har spesielt tatt opp museumsreformen og de økonomiske forutsetningene for de samiske museene. Sametinget har stor forståelse for bekymringene til de samiske museene, og fremmet museumsreformen som sak på møtet med kommunal- og forvaltningskomiteen på Stortinget i november. Sametinget har bedt om møte med statsråden for å diskutere økonomien til de samiske museene. Dette møtet finner sted 22. januar 2008.

Sametinget har ikke egne midler til bygging av samiske kulturhus og museer. Sametinget arbeider imidlertid i samarbeid med utbyggerne politisk mot bevilgende myndigheter. I 2007 startet endelig byggingen av Østsamisk museum i Neiden - samisk tusenårssted. Realiseringen av museumsbygget fører arbeidet med å styrke det østsamiske samfunnet over i en ny fase. Etableringen av en egen østsamisk institusjon er en viktig forutsetning for å kunne arbeide med å utvikle språk, kultur, næringsliv og rettigheter for østsamene. Sametinget har sammen med Sør-Varanger kommune gitt driftsstøtte til museumsprosjektet siden 2003.

Saemien Sijte er et annet byggeprosjekt som Sametinget har prioritert. I 2007 ble det klart at det blir utbygging av Saemien Sijte. Sametinget vil berømme Nord-Trøndelag fylkeskommune, som både har jobbet politisk og stilt garantier for finansiering av bygget. Sørsamiske samfunn har behov for et sterkt kultursenter. Denne skal fungere som møteplass og skal dokumentere og formidle historie forskning, kultur og samfunnsliv. Saemien Sijte er tenkt å fylle denne rollen.

Sametinget har gitt sin tilslutning til prosjekt for bygging av samisk kunstmuseum. Ansvar for prosjektet er gitt Nordvestsamisk museumssida, som har sendt søknad om planleggingsmidler til Kultur- og kirke departementet (KKD). Det er imidlertid ikke bevilget midler i forbindelse med statsbudsjettet for 2008. For å få fortgang i saken har Sametinget derfor innvilget midler til forprosjekt i 2008. Sametinget har oppfordret både regionale og sentrale myndigheter om å bidra til en fullfinansiering av forprosjektet.

Stortinget har bevilget 3 millioner kroner til byggeprosjektet Ája samisk Senter. Sametinget har ambisjon om å være den sentrale tilrettelegger i den samiske institusjonsutviklingen. Med utgangspunkt i at Sametinget trolig vil være den største tilskuddsyteren til drift i etterkant av utbyggingen, vil det være naturlig at Sametinget er representert administrativt i prosjektets kontaktgruppe.

Sametinget forventer at Vardobáiki samisk senter blir realisert etter at utbyggingen av Ája er ferdigstilt.

Recalling Ancestral Voices – Tilbakeføring av samisk kulturarv

Interreg-prosjektet "Recalling Ancestral Voices -Tilbakeføring av samisk kulturarv" ble avsluttet i 2007. Prosjektets målsetting har vært å kartlegge den samiske kulturarven som finnes på institusjoner i Norden og Europa. Prosjektet har vært et samarbeidsprosjekt mellom Varanger Samiske Museum, Siida-museet i Finland og Ájtte i Sverige. Sametinget har arbeidet for å fullfinansiere prosjektet. I forbindelse med prosjektet ble det holdt en internasjonal konferanse i Enare i oktober. Sametinget holdt innlegg på konferansen med fokus på at Sametinget må ha forvaltningsansvaret for samisk

gjenstandsmateriale. På konferansen kom det også fram at Norsk folkemuseum har vedtatt at de vil åpne for tilbakeføring av samisk gjenstandsmateriale.

Grenselosene

Det har vært arbeidet lenge for at grenselosene i Tysfjord skal få sin oppreisning. I statsbudsjettet 2006 ble det bevilget midler til Sametinget for å etablere en forsknings- og dokumentasjonsvirksomhet om grenselosene i Tysfjord, som knyttes til Árran lulesamisk senter. I den forbindelse fattet Sametingets plenum vedtak i saken, og at Árran lulesamiske senter gis ansvar for etableringen, i samsvar med St.prp. nr 1 (2005-2006). I 2007 er det avsatt kr 1 mill til Árran til dette formål. Med bakgrunn i vedtaket ble det utarbeidet en avtale mellom Sametinget og Árran i 2007, avtalen beskriver hvordan virksomheten skal gjennomføres.

Samarbeid mellom Sametinget og ABM-utvikling

Sametinget har i 2007 arbeidet for å etablere et formalisert samarbeid med ABM-utvikling (statens senter for arkiv, bibliotek og museum). Sametingsrådet hadde møte med ABM-utvikling i mars, og dette ble fulgt opp av nytt samarbeidsmøte i november. ABM-utvikling har lang erfaring og faglig tyngde innenfor fagfeltene bibliotek og museum. Dette er bakgrunnen for at Sametinget ønsker å etablere faste årlige møter med dem.

Media

Medier er viktig i det samiske samfunnet. For å sikre god kvalitet av medietilbudet er rammevilkårene viktig. Samiskspråklige medier har en særskilt rolle i synliggjøringen av det samiske skriftspråket og de fungerer ofte som språkmodeller. Sametinget er fornøyd med at det er blitt en økning på fem millioner kroner til samiske aviser, noe som gir mulighet for etablering av samisk dagsavis. På møtet med Kulturdepartementet ga Sametinget uttrykk for at høyere utgifter til samiskspråklige aviser bør kompenseres. Dette bør gjenspeiles i fordelingen av midlene.

Språk

En sentral forutsetning for den samiske kulturens fremtid er befolkningens mulighet til å bruke sitt eget språk. Bevaring og utvikling av det samiske språket må skje kontinuerlig.

Sametinget har avsluttet et stort treårig prosjekt, Divvun, som er et korrekturprogram for nord- og lulesamisk. Programmet består av stavekontroll og orddeling for nordsamisk og stavekontroll for lulesamisk. Det vil heretter bli mye lettere å skrive samisk, og dette er et viktig skritt for å ta vare på det samiske språket. Verktøyene er gratis tilgjengelige for alle. Sametinget starter nå et nytt tilsvarende prosjekt for sørsamisk, som planlegges å være ferdig om tre år.

Tysfjord kommune er fra 1. januar 2007 innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. På grunn av en del startvansker, har kommunen ikke kommet i gang med lovpålagte oppgaver før mot slutten av året. Kommunen sliter blant annet med å få tilsatt språkkonsulent og annet samisktalende personell.

Høsten 2007 ble det klart at Snåsa kommune skal innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk fra 01.01.08. Det betyr at også Nord-Trøndelag fylkeskommune innlemmes fra samme dato. Snåsa kommune vil være den første kommunen i Norge som har sørsamisk som forvaltningspråk, likestilt med norsk. Sametinget er meget fornøyd med at regjeringen i budsjettet for 2008 har satt av midler til den vedtatte utvidelsen av forvaltningsområdet.

Sametinget gir tilskudd til i alt ni samiske språksentre. Språksentrene representerer både sør-, lule- og nordsamisk språkområde. Sametinget er fornøyd med det arbeidet som gjøres ved de samiske språksentrene, og ser på arbeidet som skjer der som et meget viktig fundament for bevaringen og utviklingen av samisk språk. Språksentrene møtes og avholder et felles seminar en gang i året. Målet med dette er utveksling av erfaringer og ideer. Sametinget er meget fornøyd med at en på denne måten i fellesskap møtes for å utvikle arbeidet med å fremme bruken av samisk språk.

Sametinget avsetter årlig språkprosjektmidler til tiltak både innenfor og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Formålet med språkprosjektmidlene er å styrke samisk språk. I 2007 ble følgende prioriteringer valgt for områdene innenfor forvaltningsområdet for samisk språk: innsamling, utvikling og registrering av terminologi, innsamling av samiske stedsnavn, prosjekter som gir barn og unge et tilbud om arenaer hvor samisk språk høres og synes, og som gir positive relasjoner til språket og satsing på alternative arenaer utenom skole og barnehage. For området utenfor forvaltningsområdet for samisk språk ble følgende prioriteringer valgt: utvikling av alternative språkarenaer for samiske barn og unge, samiske stedsnavn og innsamling, utvikling og registrering av terminologi.

Sametinget ser det som viktig at arbeidet med fremme av samisk språk skjer på tvers av landegrensene, og har derfor i 2007 tatt initiativ overfor Samisk Parlamentarisk Råd (SPR) til at det opprettes en arbeidsgruppe som skal utrede framtidig organisering, finansiering og rollefordeling av samisk språkarbeid innenfor Sametingenes og SPRs ansvarsområde. I tillegg skal arbeidsgruppen vurdere strategier for opprettelse av et forsknings- og ressurscenter for samisk språk.

Sametinget har i samarbeid med ulike aktører, blant annet partene i samarbeidsavtalen for sørsameområdet, arbeidet for å sikre Elgå oppvekstsenter videre drift. Sametinget har tidligere vært med på å finansiere et svært vellykket språkmotiveringsprosjekt ved oppvekstsenteret. Sametingets språkstyre er et rådgivende organ for Sametinget angående saker som gjelder samisk språk. Språkstyret velges for fire år av gangen. Språkstyret har i 2007 behandlet saker som blant annet gjelder godkjenning av offentlige navn, rapporter fra kommuner, fylkeskommuner og språksentra, bruken av samefolkets fond og opprettelsen av et ressurscenter for de samiske språk.

Barnehage

Sametinget arbeider for at samiske barn får et barnehagetilbud tilpasset sitt samiske språk og kulturbakgrunn. Sametinget forvalter det særskilte tilskuddet til samiske barnehager. I 2007 er tilskuddet tildelt samiske barnehager og norske barnehager med samiske barn. Sametinget har avholdt møter med noen av søkerkommunene. Bakgrunnen for møtene var at noen av søknadene var ufullstendige og at Sametinget ønsker dialog med kommunene og barnehagene om tilbudet i samisk språk og kultur i barnehagene. Sametinget har gitt veiledning til både samiske og norske barnehager, blant annet til søknad om tilskudd, barnehagens innhold og samisktalende ansatte.

Det er utarbeidet en ny strategisk plan for samiske barnehager 2008-2011. Planen ble vedtatt i Sametingets plenum i september 2007.

Sametinget har avholdt den årlige samiske barnehagekonferansen og nettverksmøter for ulike grupper ansatte i barnehager med samiske barn. Tema for årets konferanse var blant annet tospråklighet og rammeplan for barnehager. Sametinget har også arrangert flere nettverksmøter for ulike grupper ansatte i barnehager med samiske barn. Det er bevilget midler til læremiddelutvikling og prosjektarbeid for barnehagesektoren, blant annet til prosjekter for utvikling av samisk utelekeområde og språkprosjekter

Det er bevilget midler til læremiddelutvikling og prosjektarbeid for barnehagesektoren. Sametinget har utgitt to utgaver av barnehagetidsskriftet "Stullán". Tidsskriftet er et gratis fagtidsskrift for barnehager med samiske barn og distribueres barnehager med samiske barn og andre interesserte.

Sametinget har sammen med Barne- og likestillingsdepartementet avholdt konferanse om samisk oppvekst. Konferansen hadde søkelys på ulike sider ved det å vokse opp med samisk identitet og tilhørighet til samisk kultur i dag. Sametingsrådet har videre deltatt under Guovssahas samiske barnehages offisielle åpning i Tromsø.

Gjennom samarbeid med foreldre, barnehager og barnehageeiere har Sametinget arbeidet for at samisk språk og kultur blir en del av barnehagetilbudet til samiske barn. Utfordringene fremover vil være informasjon til barnehager og foreldre om samiske innhold i barnehagetilbudet, kompetanseheving for barnehageansatte, rekruttering av ansatte og læremidler tilpasset samiske barns behov.

Opplæring

Kunnskap og kompetanse er grunnlaget for ethvert samfunn. Det har vært et mål for Sametinget å arbeide for at samiske barn og unge får en god kvalitetsmessig opplæring.

Kunnskapsløftet – Samisk

Sametinget har lagt ned et betydelig arbeid i utvikling av forskrifter (læreplaner) for Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet – Samisk. Kunnskapsløftet er tatt i bruk grunnskole og i videregående opplæring på Vg1 og Vg2 nivå, og skal fra høsten 2008 være tatt i bruk i hele grunnopplæringen.

I 2007 har Sametingets arbeid med Kunnskapsløftet i særlig grad vært konsentrert om ”Prinsipper for opplæringen – Samisk” og utvikling og fastsetting av læreplaner for videregående opplæring. Prinsipper for opplæringen for Kunnskapsløftet - Samisk ble vedtatt i Sametingets plenum i mai 2007. Den 3. juli 2007 fastsatte Kunnskapsdepartementet “Prinsipper for opplæringen - Samisk” i tråd med Sametingets vedtak. Prinsippene utdypet den samiske skolens og lærebedriftens ansvar for å legge tilrette for at elevene/lærlingene får en kvalitetsmessig god opplæring med basis i samisk språk, kultur og samfunnsliv og gjelder fra skoleåret 2007/2008.

Sametinget har i år utarbeidet og fastsatt forskrift om læreplan i fordypning i samisk for grunnskolen. For videregående opplæring har Sametinget utarbeidet og fastsatt følgende fem særskilte samiske læreplaner: læreplan for design og duodji/duodje/duedtie, læreplan for reindrift på Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogrammer og læreplaner for programfagene samisk historie og samfunn, samisk visuell kultur og samisk musikk og scene i studieforberedende utdanningsprogrammer.

Sametinget har utarbeidet forslag til samiske parallelle likeverdige læreplaner for fellesfagene samfunnsfag, historie, geografi og religion og etikk for studieforberedende utdanningsprogrammer, og Kunnskapsdepartementet fastsatte disse etter konsultasjoner med Sametinget våren/høsten 2007.

Sametinget har fastsatt samisk innhold i forskrifter til nasjonale læreplaner for yrkesfaglige utdanningsprogrammer Vg2 i 14 fag. Sametinget har også igangsatt arbeid med forslag til samisk innhold i sju nasjonale læreplaner for fagopplæring i arbeidslivet/Vg3 i skole.

Sametinget har foreslått for Kunnskapsdepartementet at det utvikles nye læreplaner for særskilte samiske fag i videregående opplæring innen følgende yrkesfaglige utdanningsprogrammer: studieforberedende medier og kommunikasjon, reiseliv, studieforberedende naturforvaltning, samisk utmarksnæring/naturbruk som valgfritt programfag innen utdanningsprogram for naturbruk. Sametinget har dessuten fremmet forslag om forsøk med programfagene i samisk naturbruk/naturforvaltning som særskilt programfag i programområdet for samfunnsfag og økonomi i utdanningsprogram for studiespesialisering.

Sametinget har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet oversatt og kvalitetssikret læreplanene i Læreplanverket Kunnskapsløftet – Samisk til nordsamisk. Alle fastsatte læreplaner er oversatt til nordsamisk og læreplanene i faget samisk er også oversatt til sør- og lulesamisk.

Kompetanseheving

Sametinget har mottatt en tilleggsbevilgning fra Utdanningsdirektoratet til kompetanseutvikling i forbindelse med Kunnskapsløftet – Samisk. Formålet med bevilgningen er å stimulere til kompetanseheving som kan fremme samisk språk og kultur. I samarbeid med Samisk høyskole er det igangsatt arbeid med planlegging av etterutdanningstilbud for lærere i grunn- og videregående opplæring og faglige ledere og instruktører i lærebedrifter.

Sametinget har tildelt i alt 10 stipend til høyere utdanning med følgende fordeling: et til lulesamisk, seks til sørsamisk, et til realfag, et til praktisk-estetiske fag og et til spesialpedagogikk

Sametinget har tildelt stipend til 415 elever som har samisk som fag i videregående opplæring, av disse har 192 elever samisk som førstespråk, 216 elever har samisk som andrespråk og sju elever har samisk som valgfag.

Konferanser

Sametinget har sammen med Samisk høyskole og fylkesmennene i Finnmark, Troms og Nordland arrangert samisk skolekonferanse på Værnes. Hovedtema for konferansen var tospråklighet og revitalisering av samisk språk. Det var ca 170 deltakere på konferansen.

Forlag og andre læremiddelprodusenter og leverandører av hjelpemidler til opplæring var invitert til å ha utstilling på konferansen. På konferansen om samisk oppvekst i Tromsø og på barnehagekonferansen i Harstad hadde Sametinget læremiddelutstilling.

Sametinget deltok i programkomiteen for Statsped's landskonferanse "Fagtorget 2007" som ble holdt i Tromsø.

Læremiddelutvikling

Sametinget gjennomfører etter rulleringsplan i det årlige budsjettet, evalueringer av sine tilskuddsordninger. Virkemidlene for læremiddelutvikling ble i 2000 overført fra Kunnskapsdepartementet til Sametinget. Sametinget har etter dette ikke foretatt store endringer i forvaltningen av midlene, med unntak av at egenproduksjon av læremidler ikke er videreført. Sametinget har siden 2000 høstet erfaringer som har medført bekymring for effektiviteten av produksjon, utvikling og ferdigstillelse av samiske læremidler. På oppdrag fra Sametinget utførte derfor Finnnot Consult AS, evaluering av tilskuddsordningen for samiske læremiddelutvikling for perioden 2000-2005. Denne evalueringen er en del av grunnlaget for Sametingets strategiske plan for fremtidig læremiddelutvikling og prioriteringer i Sametingets årlige budsjett. Arbeidet med strategisk plan er igangsatt.

Sametinget har jevnlig kontakt med læremiddelprodusenter og har i 2007 holdt samarbeidsmøter med fem forlag.

Der er ferdigstilt i alt 40 læremidleri 2007, av disse er sju digitale, resten er bøker eller temahefter. Åtte av læremidlene er på sørsamisk, to på lulesamisk og resten på nordsamisk.

Det er i 2007 tildelt midler til 48 prosjekter, fordelt på 14 digitale læremidler, resten er til trykte læremidler. Av disse er det 40 for grunnpoplæringen og 8 for barnehage. Det er igangsatt sju prosjekter på sørsamisk og fem på lulesamisk, resten er på nordsamisk. Innen to av de lulesamiske prosjektene skal det utvikles læremidler for flere årstrinn, i alt 7 nivåer i samisk som andrespråk. I et av de sørsamiske prosjektene utvikles det læremidler for 4 nivåer i samisk som andrespråk. Det største

prosjektet innen nordsamisk er utvikling av lærebøker og nettressurser for årstrinnene 5.-10. og for videregående opplæring for Vg1 og Vg2.

Opplæringsloven og forskrifter

Det er avgitt høringsuttalelse til forslag om endret formål for barnehagen og endring av formålet for opplæringen. Sametinget støtter at oppbyggingen av formålsparagrafen skal samsvare for barnehage og opplæring, og formålet skal ikke differensieres mellom grunnskole og videregående opplæring. Sametinget mener at foreldrenes grunnleggende rett og ansvar for sine barns oppdragelse og opplæring må vektlegges og tydeliggjøres tidlig i formålet.

Sametinget har avgitt høringsuttalelse til forslag om endringer i forskrift til opplæringsloven når det gjelder kompetansekrav for førskolelærere og lærere i grunnskolen.

Sametinget har overfor Kunnskapsdepartementet påpekt behov for revisjon av opplæringslovens kapittel 6 med hensyn til blant annet samiske barns individuelle rett til opplæring på samisk. Sametinget har deltatt i en arbeidsgruppe nedsatt av Kunnskapsdepartementet som har vurdert det fremtidige forvaltningsansvaret for de statlige samiske videregående skolene. Arbeidsgruppa har i tillegg til oppdraget, kommet med forslag til revisjon av opplæringslovens kapittel 6 om samisk opplæring og forskrifter til loven.

Sametinget har i samarbeid med fylkesmennene i de tre nordligste fylkene utarbeidet informasjonsbrosjyren ”Samiskopplæring i grunnopplæringen Kunnskapsløftet”. Brosjyren gir informasjon om rettigheter for opplæring i samisk, rutiner ved søknad om timer til samiskopplæring, alternative opplæringsformer og om læreplaner.

Samisk foreldrerepresentant i Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG)

Sametinget har ovenfor Kunnskapsdepartementet foreslått samisk representasjon i FUG siden det gis opplæring også etter eget samisk læreplanverk og foreldrenes hovedansvar for barnas utdannelse er klart definert i både barneloven og opplæringsloven. FUG skal arbeide for at disse lovbestemmelsene får et reelt innhold, og at skolen sørger for at foreldrene har reell medvirkningsmulighet.

Næring

Sterke og levende samfunn for stabil og allsidig næringsliv er en sentral målsetting for Sametinget. Tradisjonell næringsutøvelse må sikres, og nye næringer gis utviklingsmuligheter. Sametinget har i 2007 arbeidet for at næringslivet i de samiske områdene skal få bedret sine rammevilkår gjennom verdiskaping, kompetanse- og produktutvikling, sterkere markedsretting og salgstiltak, slik at næringene blir framtidsrettede og mer konkurransedyktige. Sametinget legger vekt på samarbeid for å styrke og utvikle det samiske næringsliv.

Dette søkes gjort både gjennom målrettet virkemiddelbruk og i direkte politisk kontakt med regionale og sentrale myndigheter med ansvar for tilrettelegging av næringspolitikken. I samarbeid med fylkene om de regionale utviklingsprogrammene og i politiske konsultasjoner på sentralt nivå, har en søkt å styrke rammevilkårene særlig innenfor de marine næringene, reindrift, jordbruk og duodji. Sametinget har sett på muligheten for en nasjonal samarbeidsavtale med Innovasjon Norge.

Gjennom aktiv og målrettet virkemiddelbruk har Sametinget prioritert næringsvirksomhet som er av vital betydning for bo- og sysselsettingen i samiske lokalsamfunn. Bruken av naturressursene i samiske områder må i første rekke komme bosettingen i de aktuelle distriktene til gode. Sametinget

ønsker derfor å ha reell innflytelse på utformingen av jordbruks-, reindrifts- og fiskeripolitikk og på forvaltningen av naturressursene i distriktene.

Gode rammevilkår for næringslivet i samiske områder gjelder ikke bare tradisjonelle næringstilpasninger, men også i høy grad arbeidsplasser knyttet til kultur-, informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Det er stor søkerpågang til Sametingets virkemidler til næringsformål. Den rammen som stilles til disposisjon er begrenset, slik at en må foreta prioriteringer innenfor en betydelig søkermasse. Det har vært nødvendig å prioritere støtte til investerings- og utviklingstiltak i næringslivet fremfor tiltak innenfor kultur- og andre samfunnsrelaterte områder. Innenfor jordbruket har det vært så stor pågang i forhold til avsatte midler at Sametinget så seg nødt til å gå utenfor avsatte budsjettammer i 2007. Det samme gjelder innenfor variert næringsliv hvor særlig støtte til etablering og utvikling av ulike servicenæringer står sentralt. Dette er en sektor hvor særlig sysselsetting av kvinner er betydelig representert. Etablering av arbeidsplasser for kvinner er en prioritert målsetting sett i et helhetlig samisk samfunnsperspektiv. Utvikling av entreprenørskap i småsamfunn er et viktig innsatsområde for å stimulere til etablering av kvinnelige servicearbeidsplasser.

Etablering av en hovedavtale for duodji har ført til at hovedparten av søkere i duodjiavtalen er kvinner. Duodji har tradisjonelt vært en virksomhet som har vært dominert av kvinner, og gjennom duodjiavtalen vil Sametinget øke lønnsomheten i duodji slik at det kan sysselsettes flere. Et annet tiltak er lærlingordningen der alle lærlingene var kvinner - totalt 16 lærlinger har vært med på lærlingordningen.

Næringslivet i samiske områder er preget av små bedrifter med få ansatte og enkeltmannsforetak. Disse bedriftene er sårbare og mangler ressurser med hensyn til egenkapital, kompetanse, spesialisering, omstilling og nyskaping. Sametinget prioriterer derfor virkemidler for å skape miljøer hvor næringsliv og kunnskapsinstitusjoner knyttes sammen for å utvikle læringsmiljøer hvor samarbeid, erfaringsutveksling og kunnskapsutvikling står sentralt.

Gjennom bruk av virkemidler til gründeropplæring og næringshager ønsker en å gi det lokale næringslivet et løft i form av kompetanseutvikling. Som eksempel kan nevnes at det er gitt midler til Indre Finnmark Utviklingsselskap hvor selskapet sammen med kompetanse- og FoU-miljøer vil samarbeide overfor bedrifter om kompetanseoppbygging, kartlegge veksthindringer, bygge nettverk og gi bedre generell bransjekunnskap for å oppnå vekst og utvikling i de lokale bedriftene.

Duodji

Utviklingen i duodjinæringen er i hovedsak knyttet til næringsavtalen for duodji. Organisasjonene Sámiid duodji og Duojáriid ealahussearvi kom ikke til enighet om å fremme et felles dokument under avtaleforhandlingene for 2007. Av den grunn var det ikke grunnlag for å starte forhandlinger. Sametinget valgte å forlenge avtalen fra 2007 til 2008. Den utgjør totalt 8,22 millioner kroner. Det er satt av midler til blant annet driftsstøtte, velferdsordninger, investeringer og utviklingstiltak.

Sametinget har fulgt opp de tiltak som avtalepartene ble enige om i 2006. To arbeidsstipend ble fordelt til duodjiutøvere som ville videreutvikle sine virksomheter. Støtte til duodji har i hovedsak gått til tradisjonelle etableringer. Utfordringen ligger i å finne nye produkter og et bedre markedsgrunnlag for duodjiprodukter. For å få bedret kvaliteten på prosjekter i duodjinæringen er det satt i gang etablereropplæring og arbeidet med merkevarebygging i duodji er så vidt startet. Den midlertidige lærlingordningen som skulle ha vært avsluttet i 2006 er videreført frem til de syv lærlingene er ferdige med sine kontrakter. Sametinget har påtatt seg ansvaret med å finansiere disse kontraktene som Opplæringskontoret for reindrift har gjort utover 2006.

Det er satt i gang en gjennomgang av utfordringene innen kompetanse og opplæring i duodji. I arbeidet inngår blant annet vurdering av lærlingordning, veiledning og bistand for duodjiutøvere og Duodjeinstituttas rolle, organisering og eierforhold. Sametinget fant det ikke formålstjenlig å senke kravet til duodjomsetning fra kr 50 000 til kr 30 000.

Totalt er 59 duodjiutøvere godkjent etter de kriterier som avtalepartene har satt. Opprinnelig skulle det etableres et nytt duodjiregister, men Datatilsynet må godkjenne etablering av et duodjiregister så lenge registeret er basert på etnisitet. Dette arbeidet ble ikke blitt fulgt opp som følge av at det ble brudd i avtaleforhandlingene.

Det er utarbeidet en rapport om duodjinæringens økonomiske situasjon i 2007 med regnskapstall fra 2006. Driftsresultatet viser et snitt på kr 94 670 i 2007 mot kr 37 138 i 2006. Hovedårsaken til denne økningen har vært at det er første året driftstilskudd til duodji er med i regnskapstallene. Gjennomsnittstilskuddet i 2006 utgjorde kr 50 317.

Reiseliv

Reiselivsnæringen i samiske områder består hovedsakelig av små bedrifter og aktiviteten er variert og mangfoldig. Samisk kultur har et stort potensiale i reiselivssammenheng. Den samiske kulturen som blir formidlet må ha en troverdighet som er i samsvar med samiske interesser, normer og skikker.

Næringen opplever en voksende interesse i markedet for å oppleve samisk kultur og øke kunnskapen om samene som urfolk. Det er en økende interesse også for å etablere og utvikle tilbud innen aktivitets- og opplevelsessturisme. I 2007 har Sametinget prioritert oppbygging av opplevelsesbaserte reiselivsprodukter fremfor utvidelse av overnattingskapasitet. En slik prioritering vil legge grunnlag for å bygge opp en mangfoldig og nyskapende reiselivsnæring som bidrar til arbeidsplasser og sikret bosetting i samiske områder.

Sametinget har gitt innspill til Regjeringens arbeid med nasjonal reiselivsstrategi. Sametinget understreket viktigheten av at samisk reiseliv må utvikles og etableres på samenes egne prinsipper. Dette har regjeringen fulgt opp i den nasjonale reiselivsstrategien.

Jordbruk

Sametinget har i 2007 utarbeidet en jordbruksmelding for de samiske bosettingsområdene. I meldingen understrekes det at jordbruket spiller en sentral rolle i å opprettholde samiske kulturtradisjoner og er en viktig sysselsettingsfaktor i samiske områder. Sametingets hovedmål for næringen er å opprettholde den sysselsettingen og bruksstrukturer vi har i dag.

Det er videre et mål at jordbruket i de samiske bosettingsområdene sikrer matforsyningen til disse områdene. Utviklingen for jordbruket i de samiske bosettingsområdene er imidlertid dramatisk, og rammevilkårene for jordbruket i samiske strøk har endret seg betraktelig de siste årene.

Samisk jordbruk er i løpet av de siste 30 - 40 årene blitt standardisert etter norsk landbrukspolitikk. Det er et mål å satse på mangfoldet i samisk jordbruk. Satsing på de samiske mattradisjonene kan gi lønnsomme kvalitetsnisjer som skaper nye arbeidsplasser og aktivitet på bygdene. Det er ikke bare reiselivsnæringen som etterspør lokal produsert mat og etnisk mat, men også lokalbefolkningen. Det ligger et stort potensial i å produsere for det lokale markedet i samiske områder.

Økende råvarepriser på verdensmarkedet, blant annet på melk og korn, kan gi større inntekter for jordbruket i samiske områder. Gårdbrukere kan med dette oppnå høyere pris for melk, men samtidig vil det føre til høyere kraftforpriser som igjen fører til økte kostnader. Global oppvarming fører til at klimaet blir mildere i de områder hvor samisk jordbruk drives. Det kan gi positive effekter ved at somrene blir lengre og gårdbrukerne kan av den grunn utvide vekstsesongen. Høyere

vintertemperatur fører til at jorda kan tas i bruk tidligere på året enn ellers. Ved at klimaet blir våtere er det til gunstig for tørkesvake områder.

Tendensen med at flere utbyggere starter med samdrift fortsetter. Det gir blant annet lavere byggekostnader og medlemmene i samdrifter har mulighet for mer fritid og lettere ferieavløsning. Salget av melkekvoter fortsetter å øke slik som i resten av landet. Konsekvensene av kvotesalg rammer imidlertid samiske områder sterkere i og med at jordbruksmiljøene allerede er små. Utfordringen er å ruste opp eksisterende gårdsbruk som er tilpasset framtidens krav til tekniske løsninger og som unge ønsker å overta.

Sametingets tilskuddsordning oppfordrer til samkjøp av landbruksutstyr, blant annet redskaper. Dette senker kostnadsnivået for næringen.

Forvaltning av anadrome og marine ressurser

Samene har drevet fiske så langt tilbake som det finnes historiske kilder. Samenes rett til ressursene i havet og elvene og retten til å utnytte disse er en avgjørende del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Sametinget vil prioritere arbeidet med å sikre samenes rettigheter til fiske, de marine ressursene og til bruken av elv og sjø. Sametinget er videre opptatt av at intensjonen om å fremme sak til Stortinget i inneværende periode om samer og andres rett til fiske blir fulgt.

Sametinget har i løpet av 2007 vært med på blant annet stortingsmeldingene om forvaltningen av kongekrabbe, strukturvirkemidler i fiskeflåten og ny havressurslov. Disse vil alle få stor betydning for det framtidige livsgrunnlaget i sjøsamiske områder. Sametinget har deltatt i prosessene rundt regulering av fiskeriene og særlig vern av kysttorsk.

Fiskeri- og kystdepartementet har i konsultasjonsprosessene om havressursloven konsekvent vist til at man avventer kystfiskeutvalgets konklusjoner. Kystfiskeutvalget for Finnmark skal avgi en utredning i form av en NOU i begynnelsen av 2008. Kystfiskeutvalgets utredning og oppfølgingen av denne er svært viktig for å komme videre i arbeidet med å sikre og anerkjenne samenes rett til fiske, sikre samisk deltakelse i forvaltningen av fiske, og sikre vektleggingen av samiske interesser ved beslutninger.

Sametinget har gjort det klart at det nå forventes at de problemstillinger som ligger utenfor kystfiskeutvalgets og samerettsutvalgets mandater aktivt og raskt følges opp av departementet i tiden som kommer.

Sametinget er fornøyd med at hovedforslagene i St.meld. nr 40 (2006-2007) Forvaltning av kongekrabbe i stor grad er i tråd med Sametingets syn på en fremtidig krabbeforvaltning. Sametinget oppfatter prinsippet om områdeforvaltningen i meldingen som et positivt ledd i en fremtidig krabbeforvaltning. Meldingen er også positiv ved at en søker å balansere økt beskatning/kommersiell fangst i det mest berørte områdene i Øst-Finnmark opp mot uttynning/begrensning/nedfisking i vestfylket.

I stortingsmeldingen om strukturpolitikken var Sametinget sterkt uenig i at det åpnes for strukturering i gruppen mellom 11 og 15 meter, og Sametinget var ikke fornøyd med at konsultasjonene med Sametinget ble avbrutt før meldingen ble lagt fram. Når det gjelder videreføring av kondemneringsordningen og tidsavgrensede kvoter på mer enn 15 år ble Sametingets standpunkter ikke tatt hensyn til. Samtidig fikk Sametinget gjennomslag for prinsippet om eierskapsbegrensninger i kystfiskeflåten.

I konsultasjonsprosessen rundt havressursloven har Sametinget anført at loven må være helhetlig og innenfor udiskutable folkerettslige rammer, altså at den også må inneholde bestemmelser som anerkjenner samenes rett til fiske, samt i å delta i forvaltningen av disse ressursene.

Departementet har til tross for Sametingets innvendinger valgt å fremme loven uten slike bestemmelser, men med henvisninger til at man avventer konklusjonene fra kystfiskeutvalget. Fra Sametingets side har man derfor tatt som subsidiært standpunkt at man ikke motsetter seg at loven fremmes men at det må komme frem i proposisjonen at loven ikke er annet enn en midlertidig løsning i påvente av kystfiskeutvalget. Videre må det fremgå av proposisjonen at departementet forplikter seg til et snarlig oppfølgende arbeid av kystfiskeutvalgets konklusjoner som fremmes som en sak for Stortinget i inneværende stortingsperiode.

Samlet sett har konsultasjonsprosessen resultert i at partene ikke har kommet til enighet om den nye havressursloven i denne omgang, men Sametinget reserverer seg muligheten til å ha en helhetlig behandling av både havressursloven og saken som skal fremmes for Stortinget som følge av kystfiskeutvalgets konklusjoner når det foreligger.

Sametinget er bekymret for det store antall rømninger i oppdrettsnæringen og krever at omfattende tiltak igangsettes, herunder gjenfangst av rømt oppdrettsfisk. Næringen må ikke true de naturlige fiskestammene og må ha en driftsform som tar hensyn til miljøet. Det er viktig at oppdrettsnæringen drives på en måte som ikke er til hinder for tradisjonelt fiske verken i sjø eller i elv. Reguleringene for villaksfisket må sikre samiske rettigheter og tradisjoner samtidig som bestandene forvaltes på en bærekraftig måte.

Laksefiske er et sentralt område for Sametingets arbeid. Sametinget har vært i konsultasjoner med Direktoratet for naturforvaltning og fylkesmannen i Finnmark om fastsettingen av nytt reguleringsregime for anadrome laksefisk i perioden 2008-2012. Sametinget har i den forbindelse påpekt at fremtiden for sjøsamisk fiske må sikres en spesiell beskyttelse i reguleringene.

Når det gjelder laksefiske i Tana og Neiden skal det nedsettes et utvalg som får i oppdrag å utarbeide forslag til organisering og regelverk. De forslag som utvalget fremmer må være i samsvar med allerede eksisterende rettigheter opparbeidet ved alders tids bruk og sedvane. Utvalget blir derfor i sitt arbeid nødt til å vurdere det nærmere innholdet i de lokale rettighetene. Sametinget er meget fornøyd med at det gjennom konsultasjonsprosessen er oppnådd enighet med Miljøverndepartementet om utvalgets mandat og sammensetning for Tanautvalget. Samtidig er Sametinget kritisk til at tilsvarende prosess i Neiden drar ut i tid.

Regulering og forvaltning av kystsel er et sentralt ledd i Sametingets kyst- og fiskeripolitikk. Det er viktig med en levedyktig selbestand i samiske områder, men det er like viktig at bestanden holdes på et slikt nivå, at den ikke reduserer bestanden av fisk og spesielt kysttorsken i fjordene som sjøsamene er så avhengige av

Sametinget ønsker en fremtidsrettet og helhetlig politikk hvor Sametinget er en av premissgiverne for utvikling av fiskeripolitikken i Norge. Sametinget ser på utprøving av lokale forvaltningsmodeller i fiskeforvaltning som en mulighet for å sikre bosetting og utvikling i samiske kystområder.

Reindrift

Revidert reindrifftslov ble vedtatt våren 2007. I forkant av vedtaket hadde Sametinget et møte med Stortingets næringskomité i forbindelse med et åpent høringsmøte i Alta. De mer grunnleggende rettighetsspørsmål var ikke gjenstand for revisjon. Dette ble begrunnet med at samerettsutvalget hadde som mandat å utrede spørsmålene omkring den samiske befolkningens rettslige stilling når det gjelder retten til, og disponering og bruk av, land og vann i de samiske områdene utenfor Finnmark fylke. Særlig skulle reindrifftsens arealbruk og rettigheter vurderes.

Sametinget mener at konklusjonene i samerettsutvalgets utredning gir grunnlag for ytterligere endringer i reindrifftsloven. Dette gjelder blant annet reindrifftsens arealvern, reindrifftsens erstatningsansvar og den fremtidige forvaltningen av reindrifften. Sametinget har forhåpninger om en

snarlig igangsetting av prosessen med å få på plass en ny og helhetlig reindriftslov. Loven trådte i kraft 1. juli 2007 og statlige myndigheter skal først ha informasjonsmøter for reindriftsnæringen i 2008. Dessuten er loven ennå ikke oversatt til samisk. Manglende informasjon og oversetting er uheldig når det gjelder implementeringen av loven.

I reindriftsforhandlinger har Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) i sine krav, og Sametinget i sine innspill, ved flere anledninger bedt om at skjevhetene på avgiftsordningene for reindrifta i forhold til jordbruket rettes opp. Staten ved Landbruks- og matdepartementet har gitt tilbakemelding på at avgiftsspørsmål ikke kan avklares under de årlige reindriftsforhandlingene. På bakgrunn av dette har Sametinget, i samråd med NRL, utarbeidet et innspill til prinsippmeldingen vedrørende avgiftsordningene i reindriftsnæringen. Dagens avgiftsordning er diskriminerende ettersom jordbruket har gunstigere avgiftsordning enn reindrifta ved investering og drift av driftskjøretøy i næringa. Utøverne av jordbruk og reindrift må ha like avgiftsordninger. Sametinget er fornøyd med at det fremkommer i Stortingets behandling av Sametingets årsmelding 2005 at dette også er Stortingets mål.

Sametinget deltar i styringsgruppen for et dialogprosjekt som har som mål å legge til rette for felles politikk i fjellområdene i Sør-Trøndelag og Hedmark. I dette området har det opp gjennom årene vært betydelige konflikter om bruken av utmarksarealene mellom reindrifta og grunneiere. Prosjektet tar sikte på å etablere økt forståelse for hverandres næringsinteresse og behov, samt å styrke dialogen mellom reindrifta og forvaltningen/ kommunene. Dette prosjektet har stor aksept fra alle berørte parter og har overførselsverdi til andre områder/ landsdeler dersom prosjektet lykkes.

Sametinget har oppnevnt områdestyrene for reindriftsnæringen 2008 – 2011. I denne prosessen har sametingsrådet vektlagt og tatt initiativet til at oppnevningene skal skje i samråd med de aktuelle fylkeskommunene slik at styrene får en sammensetning som har legitimitet i næringa. Sametinget er opptatt av at reindriftens styringsorganer har reindriftssamisk flertall og ledelse.

Sametinget har satt fokus på de utfordringene som reindriftsnæringen i Trollheimen står overfor. Reindrifta i Trollheimen drives på et område som ikke er regulert til reindriftformål etter reindriftlovens bestemmelser. Reindrifta er avhengig av avtaler med grunneierne, eller at staten eksproprierer reindriftretten. Sametinget vil arbeide for at reindriftas arealgrunnlag i Trollheimen sikres.

Sametinget ser en rekke andre utfordringer som reindriftsnæringen står overfor. Dette gjelder for eksempel avklaring av soneinndelingen i reindriften og særlig er presset stort i fellesbeiteområdene. I tillegg finnes det ikke noe meklingsystem som kan bistå næringen ved konflikter.

Verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv

Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen sagt at den vil prioritere et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og satse på samisk reiseliv. Sametinget har påtatt seg ansvaret med å administrere programmet. Det er behov for å ta vare på og videreutvikle samiske tradisjonelle næringskombinasjoner. Det første året skal det legges vekt på utmarksnæringer, samisk reiseliv og duodji. I programmet legges det også opp til kombinasjon med nye næringer slik at lokale ressurser, kompetanse og tradisjoner utnyttes til en positiv utvikling i samiske samfunn. Tiltak som retter seg mot nyskaping og entreprenørskap er viktige for å sikre levedyktige kombinasjoner.

Sametinget behandlet en melding om utvikling av utmarksnæringer i 2007. Oppfølging av denne skal skje gjennom verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner og samisk reiseliv. Det er utarbeidet strategier for utvikling av utmarksnæringer. Målet med satsingen er å øke verdiskapingen gjennom bedre utnyttelse av utmarksressurser. De satsingsområder som skal prioriteres er å bedre rammebetingelsene for å drive med utmarksnæring, kvalitetssikring, kompetanseheving og utviklingsarbeid, salg og markedsarbeid og nettverksdannelse. I denne satsingen inngår også

utmarksbasert reiseliv. Samtidig med at meldingen ble vedtatt avviklet Sametingets plenum en midlertidig driftsstøtteordning for utmarksnæringer i 2007.

I verdiskapingsprogrammet skal det også satses på å sikre rekruttering av unge til duodjinæringen gjennom en lærlingordning og bedre veiledningstjenesten i duodji.

Helse og sosial

Sametingets overordnede mål for helse- og sosialpolitikken er en helhetlig og likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk, på lik linje med den øvrige befolkning.

Sametinget mener at grunnlaget for å sikre målsettingen om en likeverdig tjeneste er kunnskap om og kompetanse i flerkulturell forståelse i samisk språk og kultur. Det er fortsatt et stort behov for dette hos helse- og sosialfaglig personell på alle nivå, og kvalitetssikringen av den samiske helse- og sosialtjenesten er i stor grad avhengig av enkeltpersoner. Sametinget mener derfor at dette arbeidet må prioriteres og forankres på et systemnivå.

Sametingets arbeid innenfor helse- og sosialtjenesten for 2007 har derfor vært rettet mot å skape forståelse for hvordan målet om en likeverdig tjeneste til det samiske folk kan oppnås, herunder å øke kunnskapen om samiske tjenestemottakeres rettigheter og behov. Det har også vært arbeidet for at ansvaret for å kvalitetssikre tilbudet til samiske pasienter skal løftes fra enkeltpersoner og til et overordnet nivå.

Samiske barns rettigheter

Sametinget har i møte med barne- og likestillingsministeren tatt opp utfordringene samiske barn og unge møter i kontakt med hjelpeapparatet. Det ble påpekt at samiske barn og unge har krav på et likeverdig og kulturelt tilpasset barnevernstjeneste og at dette innebærer at fagfolk, behandlingstilbud, og kommunale og offentlige organer må ta utgangspunkt i samiske barn og unges språklige og kulturelle identitet når hjelpetiltak planlegges.

Sametinget har videre i møte med barne- og likestillingsministeren og justisministeren tatt opp prosjektet "Barnas Hus", som omhandler en ny avhørsmodell av barn som har vært utsatt for overgrep m.m. Sametinget har påpekt betydningen av at samiske barns behov og rettsikkerhet ivaretas og sikres i dette arbeidet. Sametinget har bedt om at det legges til rette for et tilsvarende tilbud for samiske barn og unge, som har blitt utsatt for vold og overgrep. Sametinget har ikke mottatt tilbakemelding på saken og vil følge opp arbeidet.

Stortingsmelding om nasjonal strategi for å utjevne helseforskjeller i Norge

Sametinget har gitt innspill til arbeidet med stortingsmelding om nasjonal strategi for å utjevne helseforskjeller i Norge. Dette har medført at det i meldingen påpekes at det foreligger lite kunnskap om sammenhengen mellom sosiale forhold og helse i den samiske befolkning. Meldingen peker på at satsing på oppbygging av flerkulturell kompetanse innenfor helse- og sosialtjenesten og innenfor forskningsmiljøene er viktig. Sametinget anser det som viktig at mangelen på og behovet for dokumentert kunnskap er synliggjort og vil følge dette videre opp.

Internasjonalt engasjement

Sametinget ser behovet for økt internasjonalt engasjement når det gjelder urfolksrelaterte helse- og sosialpolitiske spørsmål. Samisk helse- og sosialarbeideres kompetansesenter i Nord-Finland og en delegasjon fra Helse- og sosialdepartementet i Australia har tatt kontakt for å få innføring i hvordan Sametinget jobber med til samiske helse- og sosialspørsmål.

I november deltok Sametinget på en internasjonal og grenseoverskridende helsekonferanse i regi av NOPUS (The Nordic Educational Programme for the Development of Social Services). Overordnet tema for konferansen var hvordan en kan samarbeide for å tilrettelegge samiske helse- og sosialtjenester over de nordiske grenser. Konkret ble det satt fokus på kultur- og språkkompetanse i tjenestene, samt rekruttere samisktalende helse- og sosialarbeidere til utdanninger og profesjonsyrker.

Samarbeidsorganet mellom Sametinget og regionale helseforetak

Samarbeidsorganet mellom Sametinget og regionale helseforetak skal være med på å sikre spesialisthelsetjenestens forpliktelser til å kvalitetssikre sine tjenester til det samiske folk. Etter påtrykk fra Sametinget har alle de regionale helseforetak fått i oppdrag å delta i samarbeidsorganet. Helse Sørøst RHF og Helse Vest RHF er nå representert i organet. Samarbeidsorganet har avholdt ett møte i 2007. En av de viktigste sakene for samarbeidsorganet fremover er informasjon til alle foretakene om samiske pasienters rettigheter og behov. I den forbindelse har det også vært avholdt et møte med Sosial- og helsedirektoratet for å diskutere informasjonsstrategier som kan bidra til ivaretagelse av samiske pasienters rett og behov for tilrettelegging. Deriblant er det viktig å sikre at kunnskap som samiske fagmiljøer besitter blir mer benyttet.

Seminarer og konferanser

Helse- og sosialkonferansen ble avholdt i oktober. Konferansen var et samarbeid mellom Sametinget, SANKS, Fylkesmannen i Finnmark, Senter for samisk helseforskning, Undervisningssykehjemmet i Karasjok og Samisk spesialistlegesenter. Helse- og sosialkonferansen avløste de tidligere prosjektlederseminarene som har vært avholdt siden år 2000. Målet med konferansen var å arbeide fram felles strategier for å nå målsettingen om et likeverdig helse- og sosialtilbud for det samiske folk. Konferansen hadde tverrfaglig deltagelse hvor rettigheter til helse, metoder innenfor klinisk hverdag, utfordringer innen forskning og utdanning, og forskningsresultater ble debattert.

Sørsamisk helse- og sosialseminar ble arrangert i november. Sametinget holdt et innlegg om Sametingets helse- og sosialpolitiske tiltaket i det sørsamiske området. Overordnet tema for seminaret var hvordan helse- og sosialtjenester kan tilrettelegges for sørsamiske brukere. Konkret ble det satt fokus på kultur- og språkkompetanse i tjenestene, og hvordan en kan drive opplæring i samisk språk, samt rekruttere sørsamiske helse- og sosialarbeidere til utdanninger og profesjonsyrker.

Evalueringen/omstruktureringen av profesjonsstudiet i medisin ved Universitetet i Tromsø

Universitetet i Tromsø (UiTø) har satt i gang en revidering og omstruktureringen av profesjonsstudiet i medisin. Sametinget har etterspurt hvordan universitetet møter de utfordringer samiske pasienter står ovenfor i den norske helse- og sosialtjenesten. Sametinget påpeker UiTøs ansvar overfor det samiske folk, og uttrykker bekymring over begrenset fokus på samisk språk- og kultur i medisinutdanningen.

Ivaretagelse av samiske pasienters rettigheter og behov innenfor spesialisthelsetjenesten

Sametinget ba om konsultasjoner om Regjeringens oppdragsdokumenter til regionale helseforetak. Formålet er å synliggjøre og sikre samiske pasienters rettigheter til en likeverdig helse og sosialtjeneste. Sametinget er i en prosess med Helse- og omsorgsdepartementet om oppdragsdokumentene

Oppfølging av nasjonal helseplan

Sametingsrådet har hatt møte med helse- og omsorgsministeren, hvor utfordringer i arbeidet med en likeverdig helse- og sosialtjeneste til den samiske befolkning ble drøftet. Sametingsrådet la vekt på at et likeverdig tjenestetilbud til samiske pasienter forutsetter at det på sentralt nivå settes klare rammer for hvordan dette skal nås. Sametinget viste til plenumsvedtak vedrørende Nasjonal helseplan (2007-

2010), og forventer at nasjonal helseplan sikrer en likeverdig helse- og sosialtjeneste til den samiske befolkning. Sametingsrådet ba om grundige prosesser rundt ivaretagelse av samiske pasienters rettigheter og behov i oppfølging av planen.

Prosjektmidlene

Sametinget disponerer midler til oppfølging av regjeringens handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning, Mangfold og likeverd. Største delen av midlene blir tildelt helse- og sosialprosjekter etter søknad.

I 2007 har Sametinget tildelt midler til helse og sosialprosjekter på i overkant av tre millioner ut i fra følgende prioriterte satsingsområder:

- utrednings- og prosjektarbeid med sikte på tilpasning av helse- og sosialtjenester til samisk virkelighet,
- metodeutvikling og tilretteleggelse av tiltak for ulike behov innenfor den ordinære helse- og sosialtjeneste i samiske områder.
- opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse.
- Prosjekt som har som formål og utvikle forslag til gode redskaper for å kunne måle og sikre kvalitet på helse og sosialtilbud til den samiske befolkning.

Sametinget har bidratt med prosjektmidler til mange gode prosjekter. Som et eksempel kan en nevne Storfjord kommunes to prosjekter i henholdsvis rusomsorgen og helsesektoren. Prosjektene har vært å implementere samisk språk og kultur i det kommunale helse- og sosialtilbudet. I september inviterte kommunen til en erfaringskonferanse hvor prosjektene ble presentert. Slik det har fremgått av rapporteringene og av selve presentasjonene på konferansen, har resultatene av tiltakene vært positive og gode. Sametinget holdt et innlegg og var representert på konferansen. Sametinget har også fordelt stipender i videreutdanning innenfor psykososialt arbeid blant barn og unge.

Vi har lite dokumentert kunnskap om samiske barns oppvekstvilkår. Vi vet at barnevernet i stor grad mangler samisk språk og kulturkompetanse. Dette medfører at samiske foreldre/foresatte kan synes at det er vanskelig å ta kontakt med barnevernet og hjelpeapparatet. Vi har heller ikke oversikt over hvor mange samiske barn som er i norske fosterhjem. Dette har Sametinget påpekt flere ganger ovenfor ansvarlige myndigheter, og vil fortsette å påpeke dette. Det kan også være grunn til å se nærmere på fylkesmannens tilsynsfunksjon når det gjelder ivaretagelse av samisk språk og kultur i tjenestene.

Likewise er det fortsatt mangel på samisk språk- og kulturkompetanse innenfor helse og sosialtjenesten generelt. Det er derfor viktig at dette ivaretas i de ulike helse- og sosialfaglige utdanningene.

Plan- og finanskomiteens innstilling:

Innledning

Komiteen mener at Sametingets årsmelding og regnskap gir en grundig beskrivelse av Sametingets arbeid i 2007. Årsmeldingen viser også til en del framtidige utfordringer. Sametinget forventer at Sametingets budsjett økes for å dekke inn budsjettbehovene som nevnt i Sametingets budsjett for 2008, kapittel 18 budsjettbehov 2009, samt at det kompenseres for mislighold mellom behov og bevilgning.

Komiteen vil bemerke særskilte utfordringer innenfor områdene samisk språk, kultur, næring, opplæring og forskning, miljø- og kulturvern, helse- og sosialtilbud, internasjonal solidaritet og urfolkspolitikk, oppfølging av lov- og vernearbeid, konsultasjonsavtalen, budsjettprosedyrer, samt utgifter i forbindelse med innføring av ny valgordning.

Folkeretten er grunnleggende i vurderingene av hvordan de budsjettmessige rammene til samiske formål fastsettes. Norge har tiltrådt flere internasjonale konvensjoner, erklæringer og avtaler som har betydning for rettstilstanden til urfolk og etniske minoriteter.

Sametingets visjon er: Mangfoldige samfunn med samisk verdigrunnlag, grunnleggende menneskerettigheter og internasjonal solidaritet. Og vårt overordnede mål er: Selvbestemmelse med grunnlag i samenes rettigheter som folk og urfolk.

Retten til selvbestemmelse anses som en grunnleggende kollektiv menneskerett. Det kommer til uttrykk i FN-paktens formål, uttrykt i artikkel 1 nr. 2. I tillegg kommer prinsippet til uttrykk i likelydende bestemmelser i FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 1 og i FN-konvensjon om økonomiske sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) artikkel 1. Sametinget er av den oppfatning at samene omfattes av retten til selvbestemmelse i henhold til artikkel 1 i SP og ØSK. I selvbestemmelsen inngår en rett til å bestemme over sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.

Det stilles stadig økende forventninger til Sametinget som politikktvikler og iverksetter av politikken i samiske samfunn. Et mer aktivt politisk arbeid fra Sametinget krever også høy faglig kompetanse på en rekke områder. Sametinget har de senere årene overtatt forvaltningen av virksomheter som tidligere ble utført av statlige organer, uten at det parallelt er tilført nye ressurser for politikktvikling og politikoppfølging innenfor disse områdene.

Sametinget er ikke tilført ressurser til økonomi- og personalstyring som står i forhold til de forvaltningsoppgaver som er overført. Skal det samiske samfunnet få tjenester på linje med det øvrige samfunnet, det være seg språk, lærebøker, kunst, kulturarv, og nærings- og kulturutvikling, må en samisk forvaltning under Sametingets demokratiske styring gis mulighet til å rekruttere og beholde mennesker med innsikt og kompetanse. For å kunne utvikle en samisk offentlighet kreves det evne til stadig å effektivisere forvaltningstjenestene, men det kreves også forståelse for og vilje til satsing med økte økonomiske ressurser.

For å oppfylle den rolle Sametinget er tillagt må det økonomiske driftsgrunnlaget være på et slikt nivå at forventningene fra det samiske folk blir innfridd på en tilfredsstillende måte. Sametinget mener derfor at budsjettet til samiske formål må styrkes betraktelig.

Merknader:

Komiteens flertall, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Åge Nordkild, Mikkel Nils A. Sara, Kirsti Guvsám, Miriam Paulsen, Ann-Mari Thomassen og Gunn Britt Retter (NSR/SjP), medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Magnhild Mathisen, Ronny Wilhelmsen, Sten Erling Jønsson, Willy Ørnebakk, Hilde Anita Nyvoll og Egil Olli og medlemmet fra Samefolkets parti (SjP) Anja Graven har følgende merknad:

Det samiske samarbeidet

Komiteens flertall vil trekke frem viktigheten av å styrke Samisk Parlamentarisk Råds rolle for at organet skal kunne fungere som et samarbeidsorgan mellom Sametingene i Norge, Sverige, Finland og samer i Russland. Komiteen er tilfreds med at finansieringen av Samisk Parlamentarisk Råd for øyeblikket synes løst, men vil fremheve viktigheten av at SPR sikres økonomisk for at organet skal kunne ha muligheter til å videreutvikle sin grenseoverskridende samiske rolle.

Anerkjennelse og lovfesting av samiske land – ressursrettigheter

Komiteens flertall forventer at den samiske rettighetsdimensjonen må behandles helhetlig og for hele det samiske bruks- og bosettingsområdet. De ulike lover som må komme som resultat av innstillingene fra Samerettsutvalget 2 og Kystfiskeutvalget, må ha klare bestemmelser som sikrer det samiske materielle kulturgrunnlaget, deltakelsen i den offentligrettslige forvaltningen og

vektleggingsregler som ivaretar samiske hensyn ved beslutninger. Lovene må også klart være innenfor folkeretten.

Rovviltforvaltning

Komiteens flertall har merket seg debatten om rovvilttap og hvorvidt erstatningsordningene dekker tapene, og at det er ulike syn i forhold til dette. Komiteens flertall merker seg at det stadig settes spørsmålstegn vedrørende riktigheten av innmeldte tap som følge av rovvilt. Næringen settes i et uheldig lys som følge av dette. Særlig er det et problem for reindriftsnæringen å dokumentere tap blant annet på grunn av store arealer til bruk i reindriften, varierende driftsforhold og dokumentasjonsforholdene. Komiteens flertall mener det bør satses på tiltak for å dokumentere de faktiske reelle tapene nettopp for å avdekke skader som følge av rovdyr. Dette kan bidra til forebyggende tiltak og forbedring av rapporteringssystemer. Dette kan også bidra til økt tillit mellom statlige myndigheter og særlig reindriftsnæringen hva gjelder det reelle faktiske tapsomfanget pga rovdyr.

Komiteens medlemmer fra NSRs sametingsgruppe og SáB fremmet følgende merknad:

Samiske barns rettigheter

I forbindelse med Samefolkets Partis spørsmål til Sametingsrådet under komitémøtet 13.02.08 kom det fram at det sittende Sametingsråd ikke ønsker et eget samisk barneombud og at Sametinget skal fortsette som ombud hva gjelder samiske barns rettigheter.

Dagens situasjon verner ikke om samiske barns rettigheter tilstrekkelig.

Komiteen anser derfor Sametingsrådets svar angående samisk barneombud som beklagelig.

Dette på grunn av at det er behov for et eget ombud som innehar både faglig kompetanse og samisk forståelse.

Saksomfanget og behovet for et samisk barneombud er såpass stort at dette ikke dekkes ved dagens ordninger.

Forslag:

Forslag fra *NSRs sametingsgruppe, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) og Samefolkets parti (S/P)*:

Forslag 1

Sametinget

Sametingsrådet endres til Sametinget.

Sametinget

Avsnitt 1: endring i nest siste setning:

Som urfolk har samene et folkerettslig krav på et særlig kulturvern og selvbestemmelse.

Samarbeidsavtalene

Ny 3. setning avsnitt 2:

Den reviderte avtalen med Troms har et forsterket fokus på næringsutvikling, arealspørsmål og gir ny satsing i forhold til barn og unge. Samtidig videreutvikles den brede satsingen innen samisk kultur, hvor også samiske kultursentra vil gis nye utviklingsmuligheter.

Samarbeidsavtalene

Ny siste setning i 1 avsnitt:

Begge parter må følge opp avtalene. Det er viktig med årlig status i arbeidet med å nå målene.

Forvaltningsreformen

Nytt avsnitt:

Sametinget har i konsultasjoner med regjeringen signalisert ønsket om sterkere regioner med overføring av større oppgaver til regionene. Dette gir gode muligheter for bedre planlegging ut fra helhetsperspektiv. Regionene kan styre ressursene fra flere sektorer i samme retning og skape muligheter for en regional planlegging som trekker i samme retning. Det er viktig at regionene sikres ressurser og kompetanse for å følge opp statens samepolitikk.

Det er viktig at Sametinget får en reell rolle i de styrende organ som forvalter ressursene i regioner med samiske tradisjonelle bruks og bosettingsområder, i henhold til ILO konvensjonen 169. Dette prinsippet må komme til anvendelse ved regional forvaltning av ressurser.

Årlige møter mellom sametingspresidentene og sameministrene

Tillegg 2. avsnitt:

Vedtaket er en historisk milepæl i arbeidet for anerkjennelsen av urfolks menneskerettigheter og friheter. Erklæringen bekrefter at urfolk er å anse som "folk" med samme verdighet og rettigheter som andre folk.

Nordområdeutvikling

Ny siste setning:

Sametinget har også gitt tilskudd til Riddu Ridđu senter til nordlige folk.

FN

Avsnitt 2 flyttes under Nordområdeutvikling.

FN

Avsnitt 3 flyttes til Næring.

FN

Avsnitt 4 flyttes til Barentssamarbeidet.

Rettigheter avsnitt

Endring første setning, 2. avsnitt:

Som Sametingets folkevalgte organ i Norge er Sametingets mål å arbeide for anerkjennelse av samenes grunnleggende rettigheter og implementering i lovverk og praktisk forvaltning som grunnlag for å ivareta og styrke samisk kultur, språk og samfunnsliv og eksistensen av ulike samiske tradisjoner.

Rettigheter avsnitt 2

Endring siste setning:

Endelige konklusjoner og beslutninger skal ikke treffes før Sametinget har sluttet seg til disse.

Selvbestemmelse

Tillegg i fjerde avsnitt:

Et viktig element i forhold til selvbestemmelse er at ingen store eller omfattende inngrep skal tillates i de samiske områder uten samenes uttrykkelige samtykke. Sametinget mener at prinsippet om at det bør forutsettes et frivillig avgitt samtykke basert på et informert grunnlag i tunge inngrepssaker er av sentral betydning og har støtte i folkeretten. Prinsippet er viktig i bestrebelsene for å sikre samenes materielle kulturgrunnlag.

Selvbestemmelse

Siste avsnitt omformuleres:

Sametinget mener det naturlige utgangspunkt og det mest konstruktive for debatten rundt selvbestemmelse vil være at man øker fokuset mot selvbestemmelsesrettens kjerneinnhold, nemlig at samene fritt skal kunne bestemme over sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling, og for sine egne formål fritt forføyde over sine egne naturressurser. Sametinget har merket seg at Regjeringen i flere sammenhenger har funnet det nødvendig å gi uttrykk for at urfolks rett til selvbestemmelse er avgrenset mot mulighetene for egen statsdannelse. Fra samisk hold blir det heller ikke, og det har aldri

vært, hevdet noe ønske om løsrivelse. Spørsmålsstillingen virker derfor hemmende for debatten i stedet for at den bidrar til å videreutvikle forståelsen og utviklingen av urfolks rett til selvbestemmelse generelt.

Utvikling og oppfølging av internasjonale folkerettsinstrumenter

Nest siste avsnitt, ny setning:

Sametinget etterlyser imidlertid Regjeringens posisjon i dette, og forventer at Norge er en pådriver overfor Finland og Sverige for å få på plass en Nordisk samekonvensjon.

Verneplaner

Ny setning etter 2. Avsnitt:

Konsultasjoner og dialog på flere forvaltningsnivå er ressurskrevende for Sametinget. Sametinget forventer økte ressurser for å ivareta disse oppgavene.

Klimaendringer

Nytt 3. avsnitt:

De samiske næringene drives under marginale forhold og deres økonomi er sårbar. Klimaendringene og miljøforurensning medfører nye utfordringer i forhold til drift, areal og kostnader. Økosystemene i nordområdene danner grunnlaget for våre næringer. Disse økosystemene er følsomme for forandringer, som igjen påvirker ressursgrunnlaget. Sårbarhetsanalyser og tilpasningsstrategier må ta utgangspunkt i næringenes tradisjonelle kunnskap.

Motorferdsel

Nest siste setning i første avsnitt endres:

Økt motorferdsel vil...(…), mens på den andre siden vil kunne være med på å styrke samisk kultur- og naturalhusholdning.

Kulturminnevern avsnitt 4

Stryk setning: Stortinget vil gjennom lov- og budsjettforslag samt behandling av stortingsmeldinger, fortsatt legge de overordnede føringene for en helhetlig kulturminnepolitikk i Norge.

Samefolkets fond

Nytt avsnitt 2:

Opprettelsen av Samefolkets fond er kun ett skritt i retning av å rette opp de tap og skader samene som folk er påført gjennom generasjoner. Fondet alene er ikke nok til å bøtene på skadene fornorskningen har medført. Det er fortsatt statens ansvar å rette opp de skader det samiske folk har lidt.

Kulturelle uttrykk

Avsnitt 5: Ny siste setning:

Sametinget fordoblet driftsstøtten til teatret i budsjettet for 2008.

Samiske institusjoner avsnitt 2

Ny setning 2:

Planen er utarbeidet på grunnlag av Sametingets vedtak av delutredningen om samisk museumsvirksomhet i Nordre Nordland og Troms der Sametinget la til grunn at Várdobáiki tillegges samisk museumsansvar for Sør-Troms/Nordre Nordland.

Samiske institusjoner

Setning 2 endres, 1 avsnitt s 18:

Navn på alle institusjoner strykes og erstattes med: ...en rekke samiske institusjoner”

Idrett

Siste avsnitt strykes.

Museer

Siste avsnitt endring setning:

Sametinget forventer at Várdobáiki samisk senter blir realisert etter at pågående utbygging av Ája er ferdigstilt.

Språk

Følgende settes inn mellom 1. og 2. setning i første avsnitt om språk:

”I de fleste kulturer er språk et av de viktigste elementer. Det samiske språket skaper identitet og samhørighet til arbeid for samenes eksistens og nedarvede rettigheter til sine tradisjonelle ressurser og land- og vannområder.

Det er videre et faktum at det samiske språk, i likhet med andre urfolkspråk, er svært truet. Samiske språk og dialekter står i fare for å forsvinne.

Opplæring

Nytt andre avsnitt:

Gávnos

Sametinget har fastsatt samisk innhold i svært mange nasjonale læreplaner for grunnopplæringen, og i den forbindelse henstilt Kunnskapsdepartementet om kompetanseheving i norske skoler. Dette har resultert i Utdanningsdirektoratets utarbeidelse av “Gávnos” i samarbeid med Samisk Høgskole. “Gávnos” er et faglig ressurshefte for lærere.

Opplæringsloven og forskrifter

Avsnitt 3, ny setning 2:

Sametinget har løftet Sametingets vedtak om at samiske barn utenfor forvaltningsområdet for samisk språk skal og må få retten til samisk opplæring også på samisk i grunn og videregående opplæring. Det må en endring i sameloven som sikrer rettighetene.

Duodji

Nytt avsnitt:

Sametinget har sett at duodjinæringen har et spesielt behov for tiltak for å sikre rekrutteringen i næringen. Sametinget vil prioritere oppbygging og drift av duodjiverksteder som tiltak for å styrke rekrutteringen til duodjinæringen.

Duodji

Stryk setningen:

Sametinget fant det ikke formålstjenlig å senke kravet til duosjioasetning fra kr 50 000 til kr 30 000.

Jordbruk avsnitt 4

Stryk følgende setninger:

Global oppvarming fører til at klimaet blir mildere i de områder hvor samisk jordbruk drives..... (..). og stryke resten av avsnittet.

Siste avsnitt under Jordbruk

Ny siste setning:

I tilskuddsordningen er det også prioritert nybygg og ombygginger av driftsbygg.

Reindrift

Den siste setningen i kapitlet strykes og erstattes med følgende:

I medhold av den nye reindriftsloven, kan områdestyret bestemme at det skal megles mellom to parter som ikke klarer å samarbeide om løsning av en konflikt.

Forslag fra *NSRs sametingsgruppe*:

Forslag 2

Konsultasjoner

Nytt 4. avsnitt:

Konsultasjonsordningen gir Sametinget mulighet til å ta aktivt del i lovprosesser og andre saker som har stor betydning for samene. Erfaringen hittil har vært at ordningen er blitt håndtert ulikt fra departement til departement, noe som blant annet har ført til at Sametinget ved flere konsultasjoner kun har hatt en begrenset mulighet til å legge frem sitt syn under utarbeidelsen av lovforslag. Dette har medført at sentrale samepolitiske prinsipper ikke har blitt tatt med i den videre prosess. I flere tilfeller har departementene møtt til konsultasjoner uten de nødvendige fullmakter. Dette har vanskeliggjort muligheten for å komme til omforente løsninger. Konsultasjonsprosessen har også lidt under manglende informasjon og dokumenter fra departementenes side, samt at problemstillinger knyttet til urfolksrettslige spørsmål er blitt skjøvet over i framtidige og parallelle prosesser som har gjort at sakene ikke får en helhetlig vurdering og behandling.

Forvaltning av anadrome og marine ressurser, siste avsnitt.

Tillegg til avsnittet:

Regjeringen brøt konsultasjonene med Sametinget i denne saken og fremmet meldingen uten å overholde en protokollert lovnad som å utarbeide et notat der det ble redegjort for hvordan strukturiltakene kan påvirke samiske interesser sett i forhold til folkerettslige forpliktelser.

Forslag fra *Finnmarkslista (FIN)*:

Forslag 3

Næring

1. avsnitt, 2. linje endres til:

Tradisjonell næringsutøvelse må sikres og videreutvikles,

5. avsnitt, 2. linje endres til:

”Mange bedrifter er sårbare og har ofte begrensede ressurser”

Miljøutfordringer:

Følgende avsnitt føyes til som første avsnitt under kapittel næring:

”Miljøforurensing og klimaendringer skaper stor usikkerhet i de samiske områder. Opphopning av miljøgifter i havet gir utfordringer i fiskerinæringen, økt oljevirksomhet kan true de marine ressurser, og en eventuell smelting av polene vil gi store ringvirkninger i på natur og samfunnsliv i nordområdene. Global oppvarming kan gi bønder og utmarksutøvere lengre sesonger, samtidig som nye arter kan komme inn og true de allerede eksisterende arter. Et ustabil klima og økt forurensning vil uansett gi store utfordringer, og krever evne til omstilling og kreativitet både i forhold til tradisjonelle og nye næringer som vokser frem”.

Nytt avsnitt, settes som nest siste avsnitt under næring:

Det er en utfordring at ”samiske områder” i næringsutviklingssammenheng defineres som de samme områder som Samisk Utviklingsfond (SUF) sitt virkeområde. SUFs virkeområde består av såkalte ”kjernesamiske områder” samt områder hvor en del kommuner har søkt om å bli tatt opp i virkemiddelordningen. Virkeområdet er etter hvert blitt utvidet, uten at det er kommet økte økonomiske virkemidler til næringsutvikling. I praksis betyr dette mindre økonomiske virkemidler til fordeling, og fravær av midler til den næringsutviklingen som skjer utenfor de ”kjernesamiske” områder. I utviklingsarbeid kan dette være til hinder for å få frem gode næringsetableringer i områder med en mindre samisk befolkning. Spesielt i kystområder vil den sjøsamiske befolkningen merke den skjeve fordelingen.

Komiteens tilrådning:

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og rår Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådet forslag til innstilling.

Forslag 4, representant Olaf Eliassen, Senterpartiet

Rettigheter 3. avsnitt

Sametinget ser med bekymring på at skolene i mange samiske lokalsamfunn legges ned på grunn av dårlig kommune økonomi.

Sametinget vil be myndighetene snarest å iverksette tiltak for å beholde skolene, som betyr alt for språket, kulturen og bosettingen i de ulike samiske samfunn i Sapmi.

Møtelederskapet gikk med at Toril Bakken fikk endret forslag 3 til å lyde som følgende.

Næring:

s. 24: 1. avsnitt, 2. linje:

Tradisjonell næringsutøvelse må sikres **og videreutvikles**,

s. 25: 5. avsnitt, 2. linje:

”Mange bedrifter er sårbare og **har ofte begrensede** ressurser

Nytt avsnitt, settes som nest siste avsnitt under næring:

*Det er en utfordring at ”samiske områder” i næringsutviklingsammenheng defineres som det samme området som **det geografiske virkeområdet for søkerbaserte tilskudd til næringsutvikling (tidligere ”Samisk Utviklingsfonds virkeområde”)**. Dette geografiske området består av såkalte ”kjernesamiske områder” samt områder hvor en del kommuner har søkt om å bli tatt opp i virkemiddelordningen. Virkeområdet er etter hvert blitt utvidet, uten at det er kommet økte økonomiske virkemidler til næringsutvikling. I praksis betyr dette mindre økonomiske virkemidler til fordeling, og fravær av midler til den næringsutviklingen som skjer utenfor de ”kjernesamiske” områder. I utviklingsarbeid kan dette være til hinder for å få frem gode næringsetableringer i områder med en mindre samisk befolkning. Spesielt i kystområder vil den sjøsamiske befolkningen merke den skjeve fordelingen.*

III Votering

Av 43 representanter var 37 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 4 ble enstemmig vedtatt.
- Forslag 3, første del, ble forkastet med 36. 1 stemte for.
- Forslag 3, andre del, ble enstemmig vedtatt.
- Forslag 2 fra NSRs sametingsgruppe ble vedtatt med 20 stemmer. 17 stemte mot.
- Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
- Plan- og finanskomiteens tilrådning ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Sten Erling Jønsson, saksordfører	
2	Ann-Mari Thomassen	Johan Mikkel Sara Tor Mikalsen Marianne Balto
	Ann-Mari Thomassen	
3	Willy Ørnebakk	Kirsti Guvsám Toril Bakken
	Willy Ørnebakk	
4	Randi A. Skum	Bjarne Store-Jakobsen Willy Ørnebakk Marianne Balto
	Randi A. Skum	
5	Toril Bakken	Willy Ørnebakk
	Toril Bakken	
6	Isak Mathis O. Hætta	Olaf Eliassen Marianne Balto Toril Bakken
	Isak Mathis O. Hætta	
7	Olaf Eliassen	Willy Ørnebakk Marianne Balto Ann-Mari Thomassen
8	Johan Mikkel Sara	Bjarne Store-Jakobsen Randi A. Skum
	Johan Mikkel Sara	
9	Per Andersen Bæhr	Egil Olli Jarle Jonassen Willy Ørnebakk
10	Mikkel Nils A. Sara	Vibeke Larsen Bjarne Store-Jakobsen Olaf Eliassen
	Mikkel Nils A. Sara	
11	Hilde Anita Nyvoll	
12	Kirsti Guvsám	
13	Bjarne Store-Jakobsen	
14	Tor Mikalsen	
15	Magnhild Mathisen	
16	Terje Tretnes	
17	Kjersti Myrnes Balto	
18	Berit Oskal Eira	
19	Randi A. Skum	
20	Johan Mikkel Sara	
21	Egil Olli	
22	Isak Mathis O. Hætta	

23	Willy Ørnebakk	
24	Bjarne Store-Jakobsen	
25	Marianne Balto	
26	Ann-Mari Thomassen	
	Ann-Mari Thomassen, til forretningsorden	
	Sten Erling Jønsson, saksordfører	
	Randi A. Skum, til forretningsorden	
	Tor Mikalsen, til forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Sametingets årsmelding 2007

Sametinget

Sametinget legger til grunn at den norske staten er etablert på territoriet til to folk: Samer og nordmenn. Begge folk har den samme rett og de samme krav til å utvikle sin kultur og sitt språk. Som urfolk har samene et folkerettslig krav på et særlig kulturvern og selvbestemmelse. Sametinget arbeider for vitalisering av samisk språk, kultur, nærings- og samfunnsliv.

Sametingets rolle som samenes eget parlament er å utvikle en politikk som gagnar de samiske samfunn. Samtidig må Sametinget få reell innflytelse til å iverksette denne politikken på områder som er viktig for de samiske samfunn. Sametinget må ha reell innflytelse når de politiske og økonomiske rammebetingelsene skal fastsettes.

Ny valgordning

Sametinget har fremmet et lovforslag til ny valgordning som er oversendt Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Lovforslaget tar utgangspunkt i fagutvalgets innstilling om valgordningen som ble lagt fram i april 2007. Omleggingen til en ny valgordning innebærer blant annet at antall valgkretser reduseres fra 13 til 7 og antallet representanter fra 43 til 39. Målene med omleggingen er primært å få økt proporsjonalitet mellom avgitte stemmer og hvem som blir valgt inn på Sametinget, samt å sikre at valgoppgjøret går raskere. Videre mener Sametinget at de nye valgkretsene bør få navn i sameloven. Derfor er det også fremsatt et forslag på samiske og norske navn på valgkretsene.

Sametinget har til Regjeringen foreslått at Sametinget tillegges forskriftskompetanse i forbindelse med gjennomføring av sametingsvalg. Det må være en forutsetning at Sametinget i størst mulig grad gis myndighet til å beslutte over gjennomføring av egne valg. Departementet mener at innføringen av en ny valgordning skal kunne la seg gjennomføre i tide til valget i 2009.

Likestilling

Likestilling er en integrert del av Sametingets politikk. Sametinget har som målsetning å integrere et likestillingsperspektiv som en gjennomgående del av alt arbeid i Sametinget.

Sametinget har gjennom dialog med ulike organisasjoner funnet prosjekter som kan fremme likestilling i samiske samfunn. Sametingets likestillingsmidler har delvis finansiert ulike prosjekter og konferanser. Sametinget vil spesielt vise til konferansen om ungdom og holdninger til seksualitet i Sápmi. Sametinget har også vært med på å finansiere seminaret om vold i nære relasjoner i samiske lokalmiljø, arrangert av Norgga-Sáráhkká. Sametinget har videre gitt tilskudd til mansforeningen Dievddut i Kautokeino.

Sammen med flere samiske organisasjoner har Sametinget arrangert Sámis – nordisk samisk likestillingskonferanse. Konferansens målsetting var å innlemme samisk likestillingsarbeid i det etablerte nordiske samarbeidet. Det ble satt fokus på kjønnslikestilling i samiske samfunn spesielt, og urfolkssamfunn generelt. Konferansen hadde deltakere fra Norge, Sverige og Finland, samt urfolksrepresentanter fra Grønland og Nordvest-Russland. Konferanserapporten konkluderer med at arbeidet med samisk likestilling må institusjonaliseres, og at det må arbeides med å koordinere samisk likestillingsarbeid i fire land.

Som en oppfølging av likestillingskonferansen ble det arrangert et miniseminar om likestilling for Sametingets representanter i mai. Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse ble samtidig lagt fram for Sametingets plenum. Sametingets likestillingspolitiske handlingsplan vil bli lagt fram i 2008.

Samisk statistikk

For å kunne ta gode politiske beslutninger må en ha kunnskap om utviklingen i samfunnet. Dette innebærer tallmateriale og kunnskapsbasert beslutningsgrunnlag som kan gi et bilde av hvor vi er. Statistikk og forskning er verktøy som både kan fortelle oss hvor vi er, og måle effekten av politiske tiltak. I dag finnes det lite statistikk om samiske samfunnsforhold.

Rammeavtalen mellom Sametinget og Statistisk sentralbyrå om produksjon av samiskrelatert statistikk er videreført i 2007. I februar 2008 blir andre utgave av samisk statistisk årbok utgitt. Utvalget til statistikken er geografisk basert og definert til å omfatte det geografiske virkeområdet (nord for Saltfjellet) for Sametingets søkerbaserte tilskudd til næringsutvikling. Statistisk sentralbyrå samarbeider med Samisk Høgskole/Nordisk Samisk Institutt om utarbeiding av statistikken.

Det ble i 2007 nedsatt en faglig analysegruppe som årlig skal avlegge en rapport om situasjon og utviklingstrekk i samiske samfunn. Dette i henhold til konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget.

Samarbeid

Det regionale samarbeidet

Samarbeidsavtalene

Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med alle fylkeskommuner i de samiske områdene. Samarbeidsavtalene er et redskap for å sikre mer stabile og forutsigbare rammebetingelser. Målet med samarbeidsavtalene er å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv. Det avholdes årlige møter på politisk nivå med de aktuelle fylkeskommunene. Det rapporteres årlig til fylkestingene og Sametinget over aktivitet, utvikling og midler som er brukt. Begge parter må følge opp avtalene. Det er viktig med årlig status i arbeidet med å nå målene.

Samarbeidsavtalene revideres og oppdateres jevnlig. Revidert samarbeidsavtale mellom Troms fylkeskommune og Sametinget ble vedtatt av plenum i november. Revidert samarbeidsavtale mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune er signert av partene og vil bli behandlet i 2008. Den reviderte avtalen med Troms har et forsterket fokus på næringsutvikling, arealspørsmål og gir ny satsing overfor barn og unge. Samtidig videreutvikles den brede satsingen innen samisk kultur, hvor

også samiske kultursentra vil gis nye utviklingsmuligheter. Avtalen inkluderer blant annet nye artikler om bærekraftig utvikling, Finnmarkseiendommen, arealforvaltning og folkehelse. Videre legger den til rette for en utvidet satsing på kultur, næringsutvikling og nordområdearbeid.

Det årlige møtet på politisk nivå mellom Sametinget og fylkeskommunene i sørsamisk område ble avholdt i mai. Hensikten med møtet var å gjennomgå status for tiltakene i samarbeidsavtalen som ble inngått i 2005. Prioriterte områder for 2008 vil være språkutviklingsprogrammet, samisk innhold i den videregående skole og skolenettverk. I tillegg er det ønskelig å få til samarbeid om rovvilt.

Sametinget vil arbeide for å videreutvikle samarbeidsavtalenes innhold og geografiske virkeområde. I første omgang vil et samarbeid med Oslo kommune være naturlig.

Forvaltningsreformen

Fra 2010 skal det gjennomføres en forvaltningsreform. Nye folkevalgte regioner skal erstatte dagens fylkeskommuner, ansvars- og oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene skal avklares og den regionale statlige forvaltningen skal gjennomgås.

Sametinget har vært opptatt av at oppgaveoverføringene ikke må svekke innflytelsen som Sametinget har i saksområdene. Dette innebærer at Sametinget ved oppgaveoverføringer til regionene fortsatt skal ha tilsvarende innflytelse som man har gjennom konsultasjonsavtalen.

Sametinget har i konsultasjoner med regjeringen signalisert ønsket om sterkere regioner med overføring av større oppgaver til regionene. Dette gir gode muligheter for bedre planlegging ut fra helhetsperspektiv. Regionene kan styre ressursene fra flere sektorer i samme retning og skape muligheter for en regional planlegging som trekker i samme retning. Det er viktig at regionene sikres ressurser og kompetanse for å følge opp statens samepolitikk. Det er viktig at Sametinget får en reell rolle i de styrende organ som forvalter ressursene i regioner med samiske tradisjonelle bruks- og bosettingsområder, i henhold til ILO-konvensjon nr. 169. Dette prinsippet må komme til anvendelse ved regional forvaltning av ressurser.

Det samiske samarbeidet

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et institusjonalisert samarbeid mellom sametingene i Finland, Sverige og Norge i saker som berører samer i flere stater eller samene som ett folk. Samene fra russisk side er permanente deltakere. SPR er den samiske stemmen internasjonalt.

Sametinget i Norge har i februar 2007 overtatt presidentvervet i SPR. SPR har vært opptatt av arbeidet med FNs urfolkserklæring og nordisk samekonvensjon.

Ved Permanent forums sesjon i mai 2007 hadde SPR et eget arrangement hvor arbeidet med Nordisk samekonvensjon ble tatt opp. Førut for sesjonen tok SPR initiativ til å arrangere en arktisk workshop med medlemmer fra statlige myndigheter, sametingene, urfolksorganisasjoner og eksperter. Det ble utferdiget en rapport fra workshopen til Permanent forum.

SPR anser likestillingsarbeidet som svært viktig for det samiske samfunnet og har derfor for første gang utdelt Nordisk likestillingspris i mars 2007. Prisen gikk til Ristenrauna Magga for hennes arbeid for samisk språk, samiske helsetjenester og sitt arbeid mot rusmisbruk.

Under Nordisk Råds åpningssesjon i Oslo i oktober fremhevet presidenten i SPR at språk, miljø og tradisjonelle kunnskaper som sentrale temaer for det samiske folket. Videre ble de nordiske stater utfordret til å sikre at en fremtidig nordisk samekonvensjon blir en realitet.

Årlige møter mellom sameministrene og sametingspresidentene

De nordiske ministrene ansvarlig for samiske saker og sametingspresidentene har hatt møte i Stockholm i november. Under møtet ble det konstatert at spørsmålet om finansiering av Samisk parlamentarisk råd for øyeblikket synes løst, ved at budsjettmidler vil bli stilt til rådighet i alle tre land. Videre ble det besluttet å redusere antall medlemmer i bedømningskomiteen for den samiske språkprisen "Gollegiella" fra sju til fem. Reduksjonen skjer ved at kun den regjering som har formannskapet skal være representert i bedømningskomiteen.

Ministrene og sametingspresidentene konstaterte med tilfredshet at FN's generalforsamling har vedtatt FN's urfolkserklæring. Urfolkserklæringen representerer et viktig bidrag i utformingen av samepolitikken i Finland, Norge og Sverige. Sverige har påtatt seg å oversette erklæringen til nordsamisk og svensk. Vedtaket er en historisk milepæl i arbeidet for anerkjennelsen av urfolks menneskerettigheter og friheter. Erklæringen bekrefter at urfolk er å anse som "folk" med samme verdighet og rettigheter som andre folk.

Interreg IV A Nord og delprogram Interreg IV A Sápmi

I det nye Interregprogrammet for programperioden 2007-2013, har Sametinget gått inn for videreføring av samisk programdeltakelse. Interreg IV A Sápmi skal dekke hele det samiske bosettingsområdet. Sametinget ved Samisk parlamentarisk råds norske delegasjon vil fortsatt foreslå representanter til den samiske beslutningsgruppen og til overvåkningskomiteen.

Det internasjonale samarbeidet

Nordområdeutvikling

For Sametinget er det svært viktig at urfolkene i nord skal ha en sterk posisjon og rolle i utviklingen av sin egen situasjon. Det er derfor viktig med jevnlig kontakt og dialog om nordområdespørsmål mellom Sametinget og statlige myndigheter. På de halvårige kontaktmøtene mellom Sametinget og Utenriksdepartementet har følgende tema vært drøftet: Nordområdestrategier, urfolksarbeidet innenfor rammen av Arktisk råd, Barentssamarbeidet, FN's urfolkserklæring, samiske programmer i EUs territorielle samarbeid, reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige, arbeidet med Nordisk samekonvensjon, samenes tradisjonelle kunnskaper, klimaendringer, informasjons- og kommunikasjonsprosjekt om muligheter og rammer for næringsutvikling i samiske områder og kulturdimensjonen i nordområdene samt finansiering av Sametingets internasjonale satsning. Siste møte ble avholdt i desember 2007.

Sametinget ser det som svært viktig at urfolksrettighetene inkluderes i Utenriksdepartementets arbeid med menneskerettighetene i Russland. Dette ga Sametinget innspill om til møtet mellom utenriksministrene i Norge og Russland i april 2007. Daværende sametingspresident deltok i Norges delegasjon under statsministerens besøk i Russlands i juni 2007. Energisamarbeid, klima og nordområdesatsing sto i sentrum for samtalene. Sametinget ba statsministeren spesielt opp utfordringer knyttet til Kola Saami Radio-Guoládaga Sámi Radio i møtet med guvernøren i Murmansk.

I forbindelse med urfolkenes internasjonale polarår har Sametinget ved flere anledninger framhevet at sikring av urfolksrettigheter som bidrar til ivaretagelse av tradisjonelle kunnskaper og naturressursene, også bidrar positivt med hensyn til klimautfordringene.

Sametinget har i 2007 bevilget midler til flere tiltak innenfor nordområdesatsning. SEG – Samisk nærings- og utredningssenter i Tana har fått tilskudd til prosjektet "Re-etablaring av familiebasert reindrift på Kola". Sametinget har tildelt midler til Árran i Tysfjord til utvikling av studieopplegg om urfolk i et nordområdeperspektiv. Nordland fylkeskommune, og samarbeidspartene Árran og Høgskolen i Bodø bidrar også til finansieringen. Sametinget har også gitt tilskudd til Riddu Riđđu senter for nordlige folk.

Sametinget ser behovet for snarlig å realisere et pilotprosjekt om samenes tradisjonelle kunnskaper i regi av Samiske institusjoners nordområdenettverk. Sametinget ser det som nødvendig at nordområdestrategiene konkretiseres ved å etablere et prosjekt om systematisk kartlegging, dokumentasjon og opprettholdelse av tradisjonelle kunnskaper.

Arktisk samarbeid

Sametinget har fulgt opp det norske formannskapet i Arktisk råd gjennom deltakelse i Norges delegasjoner på Senior Arctic Officials (SAO) møtene i 2007. SAO-møtene foregår på embetsmannsnivå, og forestår den løpende oppfølgingen av saker mellom ministermøtene. Klimaendringer og tilpasningsstrategier, helhetlig ressursforvaltning, styrket kunnskapsbase og mer effektivt samarbeid innen bærekraftig utvikling er blant sakene som det jobbes med. Det foregår prosjekter innenfor temaer som klima, energi, hav, helse og overvåking. Sametinget samarbeider tett med Samerådet, som er en av seks urfolksorganisasjoner som har status som permanent deltaker i Arktisk Råd. Sametingets plenum har foreslått at ministermøtet i april/mai 2009 legges til Kautokeino. Dette ble fulgt opp i møtet med UD i desember.

Det arktiske samarbeidet omfatter også samarbeid mellom de parlamentariske forsamlingene i de arktiske statene. De Arktiske parlamentarikerkonferansene arrangeres annet hvert år. I periodene mellom konferansene er samarbeidet ivaretatt gjennom en komité som møtes noen ganger i året. Det er Samisk parlamentarisk Råd (SPR) som følger møtene i Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region (SCPAR). På møtene har blant annet den Nordlige dimensjon, EUs maritime politikk, klimaendringer og helseproblemer stått på agendaen. I tillegg har det pågått planlegging av den åttende parlamentarikerkonferansen som finner sted i Alaska i august 2008.

Barentssamarbeidet

Sametinget anser det som viktig å styrke og videreutvikle Barentssamarbeidet som et satsingsområde innenfor nordområdesatsingen. Det er derfor Sametinget, som eneste aktør, bevilger årlig støtte til drift av urfolkskontoret i Murmansk. Urfolkskontoret er svært viktig for å bidra til å bedre samarbeidet for urfolk på russisk side.

Arbeidsgruppen for urfolk har utarbeidet et Handlingsprogram for urfolk for perioden 2005 – 2008. En av hovedutfordringene for å realisere tiltakene er finansiering. Sametingsrådet har tatt opp manglende finansiering med Utenriksdepartementet.

Barents Youth Seminar 2007 ble arrangert i Rovaniemi. Hovedtema for seminaret var aktivt medborgerskap og mangfold. Det ble utarbeidet en erklæring som ble lagt fram for utenriksministrene under ministermøtet i Rovaniemi november. I erklæringen ble det understreket at statene må sikre urfolkenes rettigheter i Barentsregionen ved å ratifisere ILO-konvensjon nr. 169, og bruke den nylig vedtatte FN-erklæringen om urfolks rettigheter i sitt arbeid.

Det ble avholdt et fellesmøte mellom Barents Regionale ungdomsråd (BRYC) og Barents Regionale Arbeidsgruppe for ungdomsspørsmål (RWGYI) under seminardagene. SUPU er representert som urfolkenes representant i BRYC, og Sametinget ved administrasjonen er representert som urfolkenes representant i RWGYI.

I forbindelse med revideringen av samarbeidsavtalene mellom Sametinget og fylkeskommunene i Troms og Finnmark er partene blitt formelt enige om å særskilt arbeide videre med spørsmål om urfolksrepresentasjon i Barentsrådet og Barents regionråd, samt om det skal avsettes midler til oppfølging av handlingsprogrammet for urfolk innenfor Barentssamarbeidet.

Sametinget understreker at urfolksperspektivet vektlegges når samarbeidsstrukturene i Barentssamarbeidet gjennomgås. Urfolkene må være en likeverdig part i det institusjonelle samarbeidet.

Europapolitisk forum

Sametinget deltar i Europapolitisk forum. På Europapolitisk forums møte i mars var ett av temaene "Urfolksdimensjonen i Europa - utfordringer og muligheter". Sametinget bidro også i forkant av møtet med forslag til innhold og bidragsyttere. Sametinget deltok også på møtet i november hvor temaet var energi og klima.

FN

Forente Nasjoners Permanente Forum (PFII) for urfolk avholdt sin 6. sesjon i mai 2007. Denne sesjonens hovedtema var urfolks landområder territorier og naturressurser. Sametingene, Samerådet, Grønlands hjemmestyre og ICC hadde utarbeidet en seminarrapport som ble forelagt FNs permanente forum på bakgrunn av Arctic Regional Workshop som ble avholdt i København i mars. Sametinget ser at det er store utfordringer knyttet til oppfølgingen av de prioriterte tiltakene i meldingen om internasjonale satsningsområder. Dette gjelder særlig meldingens overordnede strategier. Sametinget forventer at det raskt opprettes en fast rammebevilgning for Sametingets internasjonale arbeid over Utenriksdepartementets budsjett.

Rettigheter

På det overordnede planet berører Sametingets virksomhet alle typer rettsspørsmål innenfor alle samfunnsområder. Samer har ulike typer rettigheter; individbaserte, som eget folk og som urfolk. Samer har nedarvede rettigheter til sine tradisjonelle land- og vannområder og rett til ressursene i disse områdene som danner det felles materielle kulturgrunnlaget. Rettighetene knytter seg også til områder som språk, utdanning, helse og kulturminner. Rettsgrunnlaget finnes i internasjonale folkerettslige bindende konvensjoner, i intern norsk rett og i samenes sedvaner og rettsoppfatninger.

Som samenes folkevalgte organ i Norge er Sametingets mål å arbeide for anerkjennelse av samenes grunnleggende rettigheter og implementering i lovverk og praktisk forvaltning som grunnlag for å ivareta og styrke samisk kultur, språk og samfunnsliv og eksistensen av ulike samiske tradisjoner. Sametinget vil prioritere arbeidet med å sikre at pågående samiske rettighetsprosesser finner snarlige konklusjoner og løsninger i samsvar med samiske historiske rettigheter og folkeretten. Endelige konklusjoner og beslutninger skal ikke treffes før Sametinget har sluttet seg til disse.

Sametinget ser med bekymring på at skolene i mange samiske lokalsamfunn legges ned på grunn av dårlig kommune økonomi.

Sametinget vil be myndighetene snarest å iverksette tiltak for å beholde skolene, som betyr alt for språket, kulturen og bosettingen i de ulike samiske samfunn i Sápmi.

Selvbestemmelse

I september 2007 vedtok FNs generalforsamling erklæringen om urfolks rettigheter. Vedtaket er en historisk milepæl i arbeidet for anerkjennelsen av urfolks menneskerettigheter og grunnleggende friheter. Erklæringen anerkjenner uttrykkelig urfolks rett til selvbestemmelse, herunder det samiske folkets rett til fritt å bestemme over egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling og egne naturressurser, samt retten til å fritt bestemme over sin politiske stilling. Erklæringen understreker også samenes rett til å styrke sin politiske, rettslige og økonomiske institusjoner, herunder det folkevalgte Sametinget.

FNs menneskerettighetskomité har i sine spørsmål til Finland, Norge og Sverige i 1999 forutsatt at samene har status som folk med rett til selvbestemmelse i henhold til Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 1966 artikkel 1 (SP/ØSK artikkel 1). Dette forutsettes også av ekspertkomiteen som har utredet og foreslått en nordisk samekonvensjon. Regjeringen har ved godkjenningen av FNs urfolkserklæring

også uttrykt at de anser at samene har rett til selvbestemmelse. En naturlig og nødvendig forlengelse av erkjennelsen fra Regjeringen er at den også klart uttrykker den oppfatning at samene utgjør et folk med rett til selvbestemmelse i den betydning som følger av SP/ØSK artikkel 1, slik Sverige har gjort i sin rapport til FNs menneskerettighetskomité i 2006.

Det er fortolkningen av ordlyden i SP/ØSK artikkel 1 som danner det rettslige utgangspunkt og rammeverk rundt det materielle innholdet i selvbestemmelsesretten slik den er formulert i urfolkserklæringen og forslaget til nordisk samekonvensjon. Det materielle innholdet i selvbestemmelsesretten må i praksis utformes som et resultat av en gradvis og dynamisk internasjonal fortolkning av disse folkerettsinstrumentene. Sametinget kan ikke se at det foreligger noe folkerettslig grunnlag for å hevde at samenes rett til selvbestemmelse skal tolkes annerledes enn den retten til selvbestemmelse alle folk har etter folkeretten i tråd med disse folkerettsprinsipper. Sametinget ser prinsipielt at det materielle innholdet i selvbestemmelsesretten vil komme til uttrykk på ulike måter avhengig av situasjonen det angjeldende folk eller urfolk er i. Det er ikke opp til den enkelte land å fritt fortolke, avgrense og definere urfolks rett til selvbestemmelse i strid med det synet FNs medlemsstater har gitt uttrykk for i FN erklæringen for urfolks rettigheter. Dette ville i så fall kunne bidra til å undergrave selve meningen med både selvbestemmelsesretten og folkeretten som sådan.

Det konkrete innholdet i selvbestemmelsesretten vil måtte gjennomføres og konkretiseres blant annet gjennom nasjonal lovgiving. Lovarbeidsprosesser innenfor miljø-, ressurs- og landrettighetsfeltet vil her være sentralt, likeledes vil lovgiving knyttet til Sametingets formelle stilling og konsultasjonsrolle overfor statlige myndigheter være viktig ved gjennomføringen av selvbestemmelsesretten. Sametinget ser det som problematisk at Regjeringen på den ene siden uttrykker at samene har rett til selvbestemmelse, men på den andre siden konsekvent har unngått å foreta en reell konkretisering av denne retten i lovprosesser som har vært gjenstand for konsultasjoner i 2007, dette være seg plan- og bygningsloven, havressursloven, mineralloven, naturmangfoldsloven og sameloven. Et viktig element i forhold til selvbestemmelse er at ingen store eller omfattende inngrep skal tillates i de samiske områder uten samenes uttrykkelige samtykke. Sametinget mener at prinsippet om at det bør forutsettes et frivillig avgitt samtykke basert på et informert grunnlag i tunge inngrepssaker er av sentral betydning og har støtte i folkeretten. Prinsippet er viktig i bestrebelsene for å sikre samenes materielle kulturgrunnlag.

Sametinget mener det naturlige utgangspunkt og det mest konstruktive for debatten rundt selvbestemmelse vil være at man øker fokuset mot selvbestemmelsesrettens kjerneinnhold, nemlig at samene fritt skal kunne bestemme over sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling, og for sine egne formål fritt forføyde over sine egne naturressurser. Sametinget har merket seg at Regjeringen i flere sammenhenger har funnet det nødvendig å gi uttrykk for at urfolks rett til selvbestemmelse er avgrenset mot mulighetene for egen statsdannelse. Fra samisk hold blir det heller ikke, og det har aldri vært, hevdet noe ønske om løsrivelse. Spørsmålsstillingen virker derfor hemmende for debatten i stedet for at den bidrar til å videreutvikle forståelsen og utviklingen av urfolks rett til selvbestemmelse generelt.

Konsultasjoner

Det har vært flere konsultasjonssaker mellom statlige myndigheter og Sametinget i henhold til prosedyrer godkjent av Sametinget 1. juni 2005 og fastsatt ved kgl. res. 1. juli 2005. I 2007 har det vært fullført 13 konsultasjonssaker med departementene. Disse omfatter: plan- og bygningsloven, havressursloven, Norges posisjoner i arbeidet med urfolkserklæringa, tiltakene i stortingsmeldinga om strukturpolitikken for fiskeflåten, tiltakene i stortingsmeldinga om forvaltningen av kongekrabben, forskriften for Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark, Finnmarkskommisjonens sammensetning, mandat og sammensetning av utvalg for fisket i Tanavassdraget, retningslinjer for vernearbeid i samiske områder, verdiskapingsprogram for samiske næringskombinasjoner, verneplan for løvskog i Finnmark, oppdragsdokument til regionale helseforetak og læreplaner i 9 ulike fag i grunn- og videregående skoler. For lovforslaget om ny

reindrifftslov og tiltakene i stortingsmeldingen om strukturpolitikken for fiskeflåten ble det ikke fullført konsultasjoner før lovforslag og melding ble fremmet og det var heller ikke etablert enighet med Sametinget om forslagene. For havressurslovens del har Sametinget ikke motsatt seg at loven fremmes nå, men at det i proposisjonen framkommer at og hvordan Regjeringen raskt forplikter seg til å følge opp urfolksdimensjonen slik at loven i sin helhet vil være innefor udiskutable folkerettslige rammer. For de øvrige konsultasjonssakene som har vært avsluttet i 2007 har det i større eller mindre grad vært etablert enighet.

Det pågår i alt 9 konsultasjoner med departementene. Dette omfatter: mineralloven, naturmangfoldsloven, endringer av samelovens valgbestemmelser, forvaltningsreformen, framtidig samisk kulturminneforvaltning, vannkraftutbygging av Forsanvatnet i Nordland, tiltak i stortingsmeldinga om samepolitikken og Sametingets formelle stilling og budsjettprosedyrer. I tillegg til dette pågår flere konsultasjoner om verneplaner i henhold til retningslinjer for vernearbeid i samiske områder.

Konsultasjonsavtalen har virket til at Sametinget har kommet i en tydelig posisjon til statlige myndigheter når det gjelder lover og administrative tiltak av betydning for samiske samfunn. Beslutningene har i større grad ivaretatt samiske interesser og rettigheter og gitt de en breiere legitimitet. For Sametinget er det viktig å være tydelig på at de folkerettslige konsultasjonsforpliktelsene, som er konkretisert i konsultasjonsavtalen, blir fulgt. Dette også fordi ILOs ekspertkomite i forbindelse med den norske periodiske rapporten i november/desember 2003 slo fast at: ”Prosess og innhold uoppløselig er knyttet sammen i konvensjonens krav”.

Konsultasjonsordningen gir Sametinget mulighet til å ta aktivt del i lovprosesser og andre saker som har stor betydning for samene. Erfaringen hittil har vært at ordningen er blitt håndtert ulikt fra departement til departement, noe som blant annet har ført til at Sametinget ved flere konsultasjoner kun har hatt en begrenset mulighet til å legge frem sitt syn under utarbeidelsen av lovforslag. Dette har medført at sentrale samepolitiske prinsipper ikke har blitt tatt med i den videre prosess. I flere tilfeller har departementene møtt til konsultasjoner uten de nødvendige fullmakter. Dette har vanskeliggjort muligheten for å komme til omforente løsninger. Konsultasjonsprosessen har også lidt under manglende informasjon og dokumenter fra departementenes side, samt at problemstillinger knyttet til urfolksrettslige spørsmål er blitt skjøvet over i framtidige og parallelle prosesser som har gjort at sakene ikke får en helhetlig vurdering og behandling.

I forbindelse med utarbeidelsen av konsultasjonsprosedyrene mellom statlige myndigheter og Sametinget var det enighet mellom departementet og Sametinget om en egen prosess for å komme frem til prosedyrer i tilknytning til Sametingets budsjett, siden dette ville reise særskilte spørsmål og problemstillinger.

På konsultasjonsmøtet i desember 2005 mellom sametingspresidenten og arbeids- og inkluderingsministeren ble det enighet om å nedsette en administrativ arbeidsgruppe som skulle utrede og fremme forslag om Sametingets formelle stilling når det gjelder statens nye budsjettprosedyrer mellom Regjeringen og Sametinget. Arbeidsgruppen avleverte sin rapport i april 2007. Arbeidsgruppen foreslo egne budsjettprosedyrer hvor det blant annet fremmes krav og tilbud som det konsulteres om, og som leder fram til en egen stortingsproposisjon om budsjett for de overordnede økonomiske rammene for Sametingets virksomhet og til samiske formål for øvrig. Et enstemmig Sameting har gitt sin tilslutning til de foreslåtte budsjettprosedyrene. Sametinget konstaterer at Regjeringen så langt har signalisert at den ikke ønsker å følge opp arbeidsgruppens forslag, men heller vil utvikle møterutiner i forkant av Regjeringens budsjettkonferanser. Sametinget ser fram til å komme i gang med konsultasjoner om prosedyrer for budsjettkonsultasjoner. Sametinget anser det likevel som meget vanskelig å ivareta forpliktelsene som følger av ILO-konvensjon nr.169 artikkel 6 og 7 om det skal oppnås reelle budsjettkonsultasjoner i god tro, med målsetting om å oppnå enighet og med full informasjon på alle stadier når regjeringen vil søke å utforme prosedyrer som skal forholde seg til den ordinære budsjettprosessen i Regjeringen.

Sametingets formelle stilling

En administrativ arbeidsgruppe med medlemmer fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Justisdepartementet og Sametinget avleverte i april rapporten om Sametingets formelle stilling og budsjettprosedyrer. Rapporten konkluderer med at det bør foretas flere lovmessige tiltak for å bidra til å sikre Sametingets mer uavhengige stilling til Regjeringen, herunder at det i sameloven stadfestes at Sametinget er et eget rettssubjekt.

Sametinget vedtok enstemmig at den samepolitiske og samerettslige utviklingen siden vedtakelsen av sameloven i 1987 gjør det nødvendig å formelt og i lovs form klargjøre Sametingets selvstendighet og uavhengighet til regjeringen. En fastsetting av Sametinget som eget rettssubjekt i lov er det eneste reelle alternativet for å oppnå dette. Regjeringen har ikke fulgt opp dette med initiativ til konsultasjoner med Sametinget om en slik lovendring av sameloven i 2007, men har signaliser at den i 2008 vil starte et lovarbeid med sikte på å tydeliggjøre og lovkodifisere gjeldende rett hva angår Sametingets formelle stilling. Sametinget ser fram til at dette arbeidet kommer raskt i gang med sikte på en lovproposisjon i 2008.

Sametingets forvaltningsmyndighet etter kulturminneloven har vært en prøveordning siden 2001. I april 2005 ble det opprettet en administrativ arbeidsgruppe med medlemmer fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Miljøverndepartementet, Riksantikvaren og Sametinget. Arbeidsgruppen ferdigstilte sin rapport i august 2007. Arbeidsgruppens medlemmer fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Sametinget er enige om at Sametingets myndighet etter kulturminneloven fastsettes gjennom lov, men medlemmene fra Miljøverndepartementet og Riksantikvaren mener en slik myndighet bør departementsdelegeres Sametinget.

Spørsmålet om hvordan myndigheten til å forvalte den samiske kulturarven overføres Sametinget har berøringspunkter med en nærmere avklaring av Sametinget formelle stilling til Regjeringen. Miljøverndepartementet har derfor villet avvente en konsultasjon om den framtidige samiske kulturminneforvaltningen til dette spørsmålet er avklart.

Sametinget har enstemmig vedtatt at det forventer at Sametinget så snart som mulig gis myndighet i kulturminneloven for forvaltning av samiske kulturminner, som en helt sentral del av den samiske kulturarven. Videre har Sametinget vedtatt at det forventer at det må gis en nødvendig budsjettmessig styrking for en framtidsrettet og forsvarlig forvaltning av samiske kulturminner, og at det ikke det ikke vil foreligge et grunnlag for en samisk kulturminneforvaltning lagt til Sametinget om disse forventningene ikke følges opp på en forsvarlig måte. Sametinget ser det derfor som påkrevd at det raskt kommer til en avklaring om Sametingets framtidige myndighet for samiske kulturminner.

Utvikling og oppfølging av internasjonale folkerettsinstrumenter

Folkeretten er grunnsteinen ved lovgivingsarbeid som berører naturressurser, landrettigheter, miljø, språk, kultur og utdanning.

I september 2007 vedtok FNs Generalforsamling erklæringen om urfolks rettigheter. Dette er et arbeid som har pågått siden 1984. De samiske organisasjonene og sametingene i Norden har samarbeidet tett med det internasjonale urfolkssamfunnet for denne erklæringen. De nordiske statene har også arbeidet konstruktivt for erklæringen. Vedtaket er en milepæl i arbeidet for anerkjennelsen av urfolks menneskerettigheter. Erklæringen bekrefter at urfolk er å anse som "folk" med samme verdighet og rettigheter som alle andre folk. Erklæringen er viktig for å gjøre slutt på usynliggjøring og diskriminering av urfolk. Utviklingen av slike folkerettsinstrumenter som urfolkserklæringen er avgjørende viktig for folk som ikke når fram der alminnelig flertallsstyre regjerer. Verdier som retten til eget språk, egen kultur, kontroll over egne naturressurser og råderett over egne landområder er så grunnleggende at et flertall ikke skal kunne krenke dem. Slike begrensninger av flertallsstyret er en akseptert del av et demokrati. Sametinget er selv et resultat av folkeretten og ivaretagelsen av

minoritetshensynene innenfor det demokratiske styringssystemet. Sametinget er opptatt av at urfolkserklæringen følges opp og konkretiseres i den videre utviklingen av sameretten og samepolitikken i Norge. Sametinget ser derfor et behov for at Regjeringen og Sametinget i fellesskap foretar en gjennomgang av hvilke rettslige og politiske konsekvenser erklæringen vil ha overfor samene i Norge, og hvilke tiltak som eventuelt bør iverksettes.

Urfolkserklæringen må også være helt sentral i Norges utenriks- og bistandspolitikk overfor land med urfolk. Selv om erklæringen ikke er rettslig bindende på linje med en konvensjon, innebærer det likevel en politisk forpliktelse for staten Norge overfor samene som urfolk. Sametinget ser det som naturlig at Norge arbeider for at erklæringen utvikles gjennom FNs organer til en konvensjon.

Ekspertgruppen for Nordisk samekonvensjon avleverte sin rapport i november 2005. Det var den gang enighet om at denne rapporten skulle følges opp med konsekvensanalyser av forslaget når det gjelder nasjonal lovgiving og internasjonale menneskerettighetsforpliktelser. Disse analysene skal i sin tur kunne utgjøre et grunnlag for posisjoner og forhandlinger om en konvensjon. En felles administrativ arbeidsgruppe mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Justisdepartementet, Utenriksdepartementet og Sametinget i Norge avleverte 3. oktober en rapport med gjennomgang av utkastet til Nordisk samekonvensjon med tanke på gjeldende folkerettslige forpliktelser og intern rett. Tilvarende analyse er foretatt av den svenske regjeringen hvor Sametinget i Sverige har blitt informert om arbeidet. Den finske regjeringen har ikke ferdigstilt sitt analysearbeid, men vil gjøre dette i løpet av våren 2008. På minister- og sametingspresidentmøte i Stockholm 14. november ble det enighet om at det videre arbeidet med samekonvensjonen fortsetter når Finlands analyser er ferdigstilt våren 2008. Det nordiske embetsmannsorganet skal da sørge for raskt å utarbeide et forslag til hvordan forhandlingene om en samekonvensjon skal gjennomføres med sikte på en beslutning om dette på neste møte mellom ministrene og sametingspresidentene. Det er sametingspresidentene i Finland, Norge og Sverige sin felles posisjon at sametingene skal delta som selvstendige parter i forhandlingene, slik at det vil være snakk om 6 partsforhandlinger. Sametinget er opptatt av at Norge er en pådriver overfor Finland og Sverige for å få på plass en Nordisk samekonvensjon. Sametinget etterlyser imidlertid Regjeringens posisjon i dette, og forventer at Norge er en pådriver overfor Finland og Sverige for å få på plass en Nordisk samekonvensjon.

Den relativt breie vurderingen av ILO-konvensjon nr. 169 som er foretatt siden Norge ratifiserte konvensjonen i 1990, og den internasjonale praksisen som har vært av denne konvensjonen burde gjøre det uproblematisk at denne konvensjonen inkorporeres i menneskerettsloven på linje med blant annet FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen sagt at den vil inkorporere kvinnekonvensjonen i menneskerettsloven. Regjeringen bør samtidig sørge for at ILO-konvensjon nr. 169 tas med. Dermed vil de viktigste menneskerettighetskonvensjonene sikres lik status og et effektivt vern i norsk rett. Et slikt skritt vil også være enda mer påkrevd nå som Norge også har stemt for FNs urfolkserklæring.

Anerkjennelse og lovfesting av samiske land- og ressursrettigheter

Stortingets vedtak av finnmarksloven i 2005 var et langt og viktig skritt i retning av anerkjennelse av samiske landrettigheter og ressursrettigheter. Deler av loven ble implementert juli 2006. I den forbindelse var det påkrevd å få på plass retningslinjer for endret bruk av meahcci (utmark) i Finnmark fylke. På grunn av manglende tid til en omfattende høringsprosess for disse retningslinjer ble disse bare midlertidige og skulle gjelde for ett år. Endelige retningslinjer ble etter to omfattende høringsrunder, 7 folkemøter og egne drøftingsmøter med Finnmark fylkeskommune vedtatt av Sametinget i mai 2007. Retningslinjene ble godkjent av Arbeids- og inkluderingsdepartementet 11. juni 2007. Ved utformingen av retningslinjene la sametingsrådet til grunn det prinsipp som nå fremkommer av FNs urfolkserklæring om at endringer eller inngrep kun kan skje på grunnlag av et frivillig avgitt samtykke basert på god informasjon, og på grunnlag av fremforhandlede vilkår.

Sametinget har gjennomført konsultasjoner med Justis- og politidepartementet og kommet til enighet om forskrift om Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark. Forskriften utfyller reglene i finnmarkslovens kapittel om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter. Lovens kapittel 5 om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter har imidlertid trukket ut for iverksettelse. Sametinget ser det som viktig at kommisjonen ble oppnevnt ved årsskiftet 2007/2008.

Samerettsutvalget avga sin innstilling i desember 2007. Med avleveringen av denne innstillingen anser Sametinget at perioden med de store utredningene for utformingen av sameretten og samepolitikken i Norge for å være avsluttet. Sametinget ser det som viktig at det nå gjennomføres et grundig og målrettet arbeid for å sikre samiske eiendoms-, bruks- og deltakelsesrettigheter til grunn og ressurser. Samerettsutvalget har foreslått tre nye lover som gjelder en kartleggings- og anerkjennelseslov, en hålogalandsallmenningslov og en saksbehandlings- og konsultasjonslov. I tillegg foreslår samerettsutvalget endringer i fjelloven, bergverksloven, naturvernloven, plan- og bygningsloven, reindriftsloven og friluftslivsloven. Samerettsutvalget har også vurdert behov for lovendringer for kyst og fjordfiske, men overlater til kystfiskeutvalget å foreslå konkrete tiltak på dette området. Kystfiskeutvalget vil overlevere sin innstilling i februar 2008. Når det gjelder endringer med ny minerallov og naturmangfoldslov er det i 2007 allerede igangsatt konsultasjoner mellom departement og Sametinget. For endringer i plan- og bygningsloven er konsultasjonene avsluttet og enighet er oppnådd mellom Miljøverndepartementet og Sametinget.

Det er det samlede resultatet av de ulike lovprosessene sammenholdt med Norges folkerettslige forpliktelser som vil avgjøre om samiske rettigheter blir tilstrekkelig ivaretatt. Sametinget ser det derfor som viktig at de ulike lovforlagene behandles som en helhet, og at de samerettslige sidene fullt ut ivaretas for hele det tradisjonelle samiske området i de beslutningsprosessene som er i gang. Sametinget er videre opptatt av at intensjonen om å fremme sak til Stortinget det i inneværende periode om samer og andres rett til fiske blir fulgt.

Internasjonal politikonferanse

Sametinget deltok på den internasjonale politikonferansen "Annual Colloquium on Crime Prevention" som i år ble arrangert av ICPC (International Centre for Prevention of Crime) og Politidirektoratet. I forbindelse med dette ble det holdt et innlegg av sametingspresidenten om trygghet i urfolksområder.

Med dagens rekrutteringsproblemer, omlegging til mer sentralisering og sammenslåing av politidistrikter er Sametinget bekymret for at tilbudet og tilgjengeligheten i de samiske områdene blir dårligere. Sametinget ba om at det tilrettelegges for at politi som har kompetanse på samiske rettsoppfatninger, sedvaner og språk får mulighet til å tjenestegjøre i distrikt med spesielt behov for denne kunnskapen. Sametinget understreket at de samiske rettighetene som allerede foreligger må bli fulgt opp på en god måte av politiet. Videre fremhevet Sametinget utfordringene rundt utvikling av samisk juridisk terminologi, kvalitetssikring av tolker i rettssystemet og retten til å benytte samisk i kontakt med rettssystemet generelt. Rettssikkerhet for samer var et gjennomgående tema i innlegget.

Bærekraftig miljøforvaltning

Miljø er grunnlaget for våre liv og levemåter. Naturen er grunnlaget for tradisjonell næringsvirksomhet, rammen for livsområde, opplevelse av fortiden, kunnskap og levemåte. Endring i samspillet mellom mennesker og natur har alltid skjedd. For urfolk verden over oppleves dette særlig sterkt fordi levemåte, selvforståelse og kultur fremdeles er tett knyttet til bruken av naturen og naturgodene.

Tilpasninger til nye betingelser har vært nødvendig, og har vært en styrke for å opprettholde kontinuitet i kultur og identitet. I dag skjer endringer av livsgrunnlag og samfunn raskere og mer

omfattende enn noen gang før. Dette stiller store krav til kunnskap, kapasitet og myndighet for å kunne påvirke vår livssituasjon. Samiske samfunn står overfor utfordringer som krever dynamisk politikk og forvaltning som sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur. Det internasjonale arbeidet for utvikling av urfolks rettigheter, og nasjonal anerkjennelse av urfolks rettigheter er forutsetningen for en miljøvennlig utvikling i samiske områder. Rettighetsarbeid er derfor også miljøarbeid. Sametingsrådet vil legge fram en miljøpolitisk utredning for Sametinget.

Klimaendringer

Miljøutfordringene knyttet til klimaendringer krever handling fra verdenssamfunnet. Klimaendringene berører særlig urfolk som tradisjonelt har en nær avhengighet og tilknytning til naturen. Miljøpolitikken internasjonalt må derfor settes på den politiske dagsorden.

Urfolks tradisjonelle kunnskaper har vist seg nyttig med hensyn til arbeidet med klimaendringer og for å utvikle positive tilpasningsstrategier. Det er derfor behov for dokumentasjon om tradisjonell kunnskap for å finne nye tilpasningsstrategier. Slik dokumentasjon vil både supplere vitenskapelig kunnskap og bidra til å øke forutsigbarheten av de konsekvensene som ulike tiltak kan medføre. Sikring av urfolksrettigheter som bidrar til ivaretagelse av tradisjonelle kunnskaper og naturressurser bidrar positivt til klimautfordringene vi står ovenfor. God urfolkspolitikk er også god klimapolitikk.

De samiske næringene drives under marginale forhold og deres økonomi er sårbar. Klimaendringene og miljøforurensning medfører nye utfordringer i forhold til drift, areal og kostnader. Økosystemene i nordområdene danner grunnlaget for våre næringer. Disse økosystemene er følsomme for forandringer, som igjen påvirker ressursgrunnlaget. Sårbarhetsanalyser og tilpasningsstrategier må ta utgangspunkt i næringenes tradisjonelle kunnskap.

Arealvern

Arealgrunnlaget har stor betydning for samisk næringsutøvelse og bosetting, for kulturell tilhørighet, og for videreføring og utvikling av samfunnslivet. Tradisjonelle samiske næringsformer forutsetter bruk av store arealer. I forvaltning og utnyttelse av miljø og arealer er det to forhold som er bestemmende. Det ene er en avklaring av retten til grunnen, og det andre er lovverket for miljø- og ressursforvaltning.

Hvordan områdene utnyttes blir i stor grad styrt av miljø og ressurslovgivingen. Sametinget har derfor lagt mye arbeid i å få gjennomslag for sikringen av samiske interesser i en ny plan- og bygningslov. Sametinget har oppnådd enighet med Miljøverndepartementet om ny plandel i plan- og bygningsloven. Der skal arealplanlegging ha som formål å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringer og samfunnsliv. Sametinget gis innsigelsesmyndighet i saker som kan svekke dette formålet. Denne lovendringen er en viktig anerkjennelse av samiske utmarksnæringer.

Sametingets nye rolle i arealforvaltningen er avhengig av styrket saksbehandlingskapasitet og muligheten for å utarbeide egne samiske perspektiver i arealforvaltningen. Dette vil gi større forutsigbarhet for og økt hensynstaking fra de kommunale planmyndighetene. Sametinget har forventninger om å bli konsultert i det videre arbeidet med å utarbeide retningslinjer. Sametinget er nå i gang med konsultasjoner med Miljøverndepartementet om en ny naturmangfoldslov og med Fiskeri- og kystdepartementet om ny havressurslov. Dette er begge sentrale lover for å sikre det samiske materielle kulturgrunnlaget og den samiske deltakelsen i forvaltningsutøvelsen av våre naturressurser.

Verneplaner

Vern i samiske områder kan medvirke til å beskytte de materielle forutsetningene for opprettholdelse, utvikling og videreføring av samisk kultur. Dette forutsetter imidlertid at verneprosess, innhold og forvaltningsregime ikke virker fremmedgjørende, men styrkende for samisk kultur.

Avtalen om retningslinjene for verneplanarbeid i samiske områder av januar 2007, konkretiserer konsultasjonene mellom vernemyndigheten og lokale samiske interesser, og mellom vernemyndighetene og Sametinget. Avtalen innebærer at Sametinget på en forutsigbar, helhetlig og faglig forsvarlig måte skal konsultere tre ulike forvaltningsnivå. Samtidig skal man ha kontakt og dialog med samiske interesser og lokalsamfunn, og sikre lokal samisk deltakelse og premisslegging for alt verneplanarbeid i samiske bruks- og bosettingsområder.

Det har vært gjennomført konsultasjoner for nasjonalparker, landskapsvern og naturreservater etter at avtalen ble inngått. I tillegg har det vært gjennomført konsultasjoner om forvaltning og forvaltningsplaner.

Miljøverndepartementet og Sametinget har oppnådd enighet i vernesaker som har vært til behandling i Regjeringen og hos Direktoratet for naturforvaltning. Videre er det oppnådd enighet på lokalt-/regionalt nivå med fylkesmenn om etableringer av egne arbeidsutvalg for verneprosesser. Det er gjennomført en konsultasjon med Direktoratet for naturforvaltning om delegering av forvaltningsmyndigheten for to nasjonalparker (Varangerhalvøya og Seiland), hvor det ikke ble oppnådd enighet.

Sametinget mener å ha registrert økende grad av lydhørhet og forståelse fra vernemyndighetene for de synspunkter som fremmes fra Sametinget. Når det gjelder delegeringen av forvaltningsmyndigheten for nasjonalparker, mener Sametinget at for å oppnå en forvaltning som er innenfor de krav som følger av ILO-konvensjon nr. 169 art 15 nr. 1 om offentligrettslig deltaking ved bruk, forvaltning og vern av ressurser, må det etableres egne forvaltningsstyrer med representanter også oppnevnt av Sametinget. Sametinget vil fortsette å arbeide for etableringer av felles forvaltningsordninger.

Konvensjonen om biologisk mangfold

I 2007 har Sametinget deltatt på to arbeidsgruppemøter under konvensjonen om biologisk mangfold. Det ene møtet omhandlet forhandlinger om et internasjonalt regime for tilgang og fordeling av goder knyttet til genetiske ressurser. Det er vedtak på partsmøtet til konvensjonen om at forhandlingene skal gjennomføres innen år 2010. Genressurser er den tredje bærekjelken under konvensjonen om biologisk mangfold, de to første er bevaring og bærekraftig bruk av det biologiske mangfoldet. En rettferdig fordeling av godene knyttet til genressurser skal blant annet bidra til å bekjempe fattigdom i verden. Arbeidsgruppemøtet bar preg av at partene fremdeles står langt fra hverandre, og at det gjenstår vanskelige forhandlinger før et internasjonalt regime om genressurser er på plass.

Det andre arbeidsgruppemøtet omhandlet artikkel 8(j) i konvensjonen, som dreier seg om å respektere, bevare og opprettholde urfolks tradisjonelle kunnskaper. Artikkelen omhandler også fornying og utøvelsene av tradisjonelle kunnskaper som legitimerer tradisjonelle levemåter, som er relevant for en bærekraftig bruk og bevaring av det biologiske mangfoldet. Vedtakene fra dette møtet bar preg av at statene som stemte mot FN's erklæring om urfolksrettigheter, herunder Australia, New Zealand og Canada, benyttet anledningen til å gjøre vedtakene svakere med hensyn på urfolks rettigheter. Dette gjelder særlig tekst om informert samtykke fra ufolk og landrettigheter.

Rovviltforvaltning

Rovvilt forårsaker store tap av rein og sau i samiske områder. Det økonomiske grunnlaget for saue- og reindriftsnæringen skal ikke utarmes på grunn av rovvilt. Det kan ikke være riktig at den enkelte bonde og reineier skal bære det økonomiske ansvaret som skyldes en økologisk ubalansert forvaltning av rovvilt. Utfordringen er å beskytte næringsinteressene i områder med høye rovvilttap.

Overvåking og bestandsregistrering av rovvilt er fortsatt ikke tilfredsstillende. Sametinget har ikke tillit til registreringene som danner grunnlag for reguleringer av rovviltstammene. De reelle rovviltbestandene er høyere enn det som er registrert.

Sametinget mener at det må tildeles nødvendige ressurser til å effektivisere uttak av rovvilt. De aller fleste skadefellingstillatelser gir ikke felling av skadegjørere.

Det må satses mere på forskning for å utvikle kunnskaper. Reindrifta lever med rovvilt hver dag hele året. Særlig i områder med reindrift er det gjort lite på dette området.

Det må påbegynnes utvikling av en forvaltning av kongeørn. Dagens situasjon, med en passiv erstatningsutbetaling uten å gjøre noen tiltak eller reguleringer, kan ikke fortsette. For eksempel er det i Finnmark gjennom flere år dokumentert at kongeørn gjør omlag like stor skade som jerv.

Sametinget oppnevner et av fem medlemmer i de regionale rovviltnemndene i områder med samiske næringsinteresser. Sametinget er opptatt av at medlemmene skal ha en god dialog med næringsinteressene i området. Det må etableres faste møteplasser for organisasjoner og rovviltforvaltningen for å sikre dette.

Sametinget krever at det bevilges midler til bedre bestandsregistrering, bedre ordninger for uttak av skadedyr, mer forskning, utvikling av forvaltningsmetode for kongeørn, samt at det satses på bedre dialog mellom organisasjoner og forvaltning for å klare å gjennomføre vedtatt rovviltpolitikk. Inntil det gjøres tiltak på disse områdene, vil tap, skader og erstatningsutbetalinger bare fortsette å stige.

Energi og vindkraft

Sametinget og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) hadde i januar 2007 et møte om vindkraftutbygging og andre energisaker i samiske områder. Det var enighet om at NVE og Sametinget i fellesskap skal utarbeide kjøreregler/prosedyrer for behandling av energisaker når det gjelder konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget. NVE skal lage et utkast til slike kjøreregler/prosedyrer. Det vurderes om det skal avholdes faste halvårslige møter mellom NVE og Sametinget. NVE vil fortsatt avholde egne møter om energisaker hvis samiske interesser kan bli berørt av disse.

Det er flere store utbyggingssaker på gang innenfor samiske områder. Sametinget har framsatt krav om konsultasjoner når det gjelder den planlagte kraftlinja mellom Balsfjord og Hammerfest, det planlagte Nordkyn vindkraftverk i Lebesby og Gamvik kommuner samt i forbindelse med konsesjonssøknaden for Hamnefjell vindkraftverk i Båtsfjord kommune. Sametinget har også mottatt høringsbrev for 9 vindkraftverk på Fosen-halvøya med tilhørende nettilknytninger. Noen vannkraftsbygginger, blant annet i Finnmark og Nordland, vil komme i konflikt med reindriftnæringen. Det vil bli behov for konsultasjoner i flere av disse sakene. Sametinget ønsker derfor at den påbegynte prosessen med NVE om kjøreregler/prosedyrer sluttføres relativt raskt.

Motorferdsel

Motorisert ferdsel i utmark er en moderne måte å videreføre utmarksbruk og utmarkshøsting. Samtidig vet vi at motorferdsel på barmark kan bidra til skader på naturen. Slik sett vil barmarkskjøring på sikt kunne svekke naturgrunnet for samisk kultur. Økt motorferdsel vil på den ene siden kunne svekke naturgrunnet for samisk kultur, mens det på den andre siden vil kunne være med på styrke samisk kultur- og naturallusholdning. Dette gjør problematikken omkring barmarkskjøring til en krevende sak å håndtere.

Sametinget har avgitt høringsuttalelse om forslag til nytt regelverk for motorferdsel i utmark og vassdrag. Sametinget vil avvente konsultering om ny motorferdselslov til Miljøverndepartementet eventuelt tar saken til behandling. Sametinget har videre vektlagt at dokumentasjonsgrunnet for forslaget er svært svakt, og at det ikke er foretatt noen vurdering av hvilke verdier som ligger til grunn for bruk og forståelse av natur og landskap. Det etterlyses vurderinger opp mot internasjonal miljørett og menneskerettighetene, samt at det påpekes at forslaget ikke foretar en nærmere distinksjon mellom næringsvirksomhet, husbehovsmessig utnyttelse og fritidsbruk.

Kunnskap, kapasitet og myndighet

Kunnskap, kapasitet og myndighet er forutsetningen for at det samiske samfunnet skal kunne påvirke sin livssituasjon. Finnmarksloven skapte ny dynamikk i gjennomføringen av folkerettslige forpliktelser overfor samene i Norge. Sametinget har fått betydelige nye oppgaver å ivareta. Konsultasjonsavtalen, retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder, endringer i plan- og bygningsloven og egne rovviltnemnder med representanter oppnevnt av Sametinget, er eksempler på at Sametinget og samiske organisasjoner/lokalsamfunn har fått større deltakelse i forvaltningen av våre omgivelser. Det gjenstår likevel mye på myndighetsområdet.

Dersom Sametingets rolle skal være å ivareta samiske interesser og delta i miljøforvaltningen, må kapasiteten styrkes betydelig. Sentrale myndigheter har ikke styrket Sametinget ressursmessig på dette området. Sametinget ser svært alvorlig på dette.

De samiske kunnskapsmiljøene omkring miljø- og kulturkunnskap må styrkes både ved økte bevilgninger og strategisk samarbeid. En miljøvennlig utvikling som sikrer det samiske materielle kulturgrunnlaget er ikke bare spørsmål om å utforme mange gode enkelttiltak. Det gjelder også å bygge et rettslig, økonomisk og institusjonelt rammeverk som gir mulighet til deltakelse og resultater.

Kulturminnevern

Samiske kulturminner er en miljøressurs, ressurs for verdiskapning i samiske samfunn og et viktig dokumentasjonsmateriale for samisk historie og forhistorie. Kulturminnene vitner om hvordan man har forholdt seg til og utnyttet landskap og natur gjennom tidene, så vel som landskapet og naturens betydning for økonomiske, sosiale og religiøse forhold. Kulturminnene inngår i en samisk samtidssammenheng ved at de gir historisk kunnskap, kulturell tilhørighet og bevissthet om hvordan man både skal bruke og ferdes i naturen i dag.

Sametinget er delegert myndighet etter kulturminneloven til å forvalte samiske kulturminner. Sametinget har ansvar for et stort geografisk område som strekker seg over 6 fylkeskommuner og områder i Oppland og Møre og Romsdal. Sametinget har behandlet en stor mengde plansaker der kontakten med kommuner, tiltakshavere og andre ledd i kulturminneforvaltningen er sentralt. Som en del av myndighetsutøvelsen foretar Sametinget en rekke større og mindre befaringer. Gjennom aktivt arbeid med kulturminner og kulturmiljøer dokumenterer Sametinget den samiske historien på samenes egne premisser. Gjennom Sametingets tilskuddsordning til kulturminnevern har eiere og andre interesserte blitt gitt mulighet til skjøtsel, tilrettelegging og dokumentasjon av samiske kulturminner.

I løpet av det siste året er det foretatt større registreringsarbeid i Sætermoen, Mauken og i Reisa nasjonalpark. Det er blitt registrert mange automatisk fredete samiske kulturminner. I disse innlandsområdene er kultursporene i stor grad knyttet til eldre tids villreinfangst og reindrift. Kartlegging av kulturminner bidrar både til bedre vern av den samiske kulturarven og økt kunnskap om samisk historie.

Sametinget har i 2007 fulgt opp sin langtidsplan for skjøtsel av samiske kulturminner og bergkunst 2006-2020. Dette har skjedd gjennom sikring av urgravfelt ved Murgget/Klubben på grensen mellom Unjárgga giella/Nesseby kommune og Vadsø kommune, skjøtsel av helleristningene på Álda/Aldon i Unjárgga giella/Nesseby kommune og skjøtsel av samiske kulturminner i Gjerdalen i Hamarøy kommune, samt arkeologiske undersøkelser av gravplassen i Skoltebyen i Neiden i Sør-Varanger kommune.

Bygningsvernplanen til Sametinget er fulgt opp gjennom at det planlagte prosjektet-, Sirbmá, i Deatnu – Tana er startet opp. Målet med prosjektet er i tillegg til konkret vernearbeid, å utvikle vårt bygningsvernarbeid. Der har vært drevet dokumentasjon, restaurering og opplæring av lokale

håndverkere. Tana kommune, bygdelaget og skolen har vært involvert i arbeidet. Arbeidet har vært støttet av Riksantikvaren.

Sametinget ser behov for et kompetansemiljø for samisk båt- og båtbyggertradisjon. Fartøyversenteret skal være den ansvarlige institusjonen for dette fagområdet i nasjonal sammenheng.

Sametinget har arbeidet for å fremme Ccavccageadgi/Mortensnes som et område på Unescos verdensarvliste. Denne saken er tidligere fremmet til Miljøverndepartementet og diskutert i Sametingets plenum.

Sametinget behandlet i september 2007 saken om framtidig samisk kulturminneforvaltning. Det ble lagt vekt på at samene selv må forvalte sin kulturarv. De samiske kulturminnene er en viktig del av denne kulturarven. Sametinget, som det representative organ for samene, må i lov gis myndighet for forvaltningen av samiske kulturminner. Dette vil virkeliggjøre statens overordnede samepolitikk, der Sametinget skal gis økt innflytelse og avgjørelsesmyndighet i saker som er av spesiell interesse for den samiske befolkningen. Sametinget har framhevet at en framtidig kulturminneforvaltning betinger en nødvendig økning av ressursene.

Digital geografisk informasjon har de siste årene blitt mer og mer etterspurt. Sametinget og Finnmark fylkeskommune igangsatte i 2005 et samarbeidsprosjekt om innføring av geografiske informasjonssystemer (GIS) innen kulturminnevernet. I de to årene som prosjektet har løpt, har man fått på plass nye digitale rutiner hva gjelder geodata og har økt kompetansenivået betydelig innenfor organisasjonen. Prosjektet har på en god måte styrket samarbeidet med Finnmark fylkeskommune og kan betegnes som en suksess. I framtiden vil GIS kunne brukes innenfor andre fagfelt enn samisk kulturminnevern

Sametinget har som mål at alle fredete samiske kulturminner skal være registrert i Askeladden, den nasjonale databasen for kulturminner, og har hatt et eget prosjekt med dette som formål. Det meste av registreringene av samiske kulturminner for Finnmark, Troms og Nordre Nordland er lagt inn i databasen. I det sørsamiske området er registreringen i startfasen. Et eget prosjekt for registrering av samiske hus er satt i gang. Askeladden-prosjektene er delvis finansiert med støtte fra Riksantikvaren.

Sametinget har i løpet av året synliggjort Sametingets kulturvernarbeid i ulike fora. En slik synliggjøring bidrar til å skape ytterligere forståelse og legitimitet for det gode og omfattende arbeid som Sametinget utfører på dette fagfeltet.

Samefolkets fond

Stortinget har i Samefolkes fond avsatt 75 millioner kroner som kollektiv erstatning for skadene og den uretten fornorskningspolitikken har medført det samiske folk. Avkastningen fra fondet skal forvaltes av Sametinget.

Opprettelsen av Samefolkets fond er kun ett skritt i retning av å rette opp de tap og skader samene som folk er påført gjennom generasjoner. Fondet alene er ikke nok til å bote de skadene fornorskningen har medført. Det er fortsatt statens ansvar å rette opp de skader det samiske folk har lidt.

Sametingets vedtok i november å ta i bruk Samefolkets fond. I vedtaket ble det besluttet at Sametingets plenum er fondets styre, og at den nærmere bruken av avkastningen fastsettes av Sametinget i de årlige budsjettvedtak. Sametinget har vedtatt prioriteringer og satsingsområder for bruken av Samefolkets fond for perioden 2008-2009. Deler av fondsmidlene skal brukes på språkutviklingstiltak, litteratur og dokumentasjon av og formidling av tradisjonell kunnskap.

Kultur

Kulturlivet er en viktig kraft for å styrke identiteten, samtidig som den bidrar til levende lokalsamfunn hvor folk vil bo. En sterk samisk kultur gir trygghet og viktige ringvirkninger i form av trivsel og livskvalitet. Kultur er også de arenaene og møteplassene der kunsten og kulturen formidles, og i en videre forstand inkluderes i tillegg idrett, museer, bibliotek og media.

Lokale, regionale og nasjonale samiske institusjoner og kulturelle arenaer og møteplasser er viktige for utviklingen av samiske samfunn. Uttrykk som kommer frem via film, musikk, litteratur, kunst og teater er med på å synliggjøre samisk kultur.

Kulturelle uttrykk

Samisk musikk bidrar til å synliggjøre og løfte samisk kultur, både i den samiske befolkningen og i verden for øvrig. Det er viktig å styrke og utvikle samisk musikkmiljø og å gi mulighet for å formidle samisk musikk. Gjennom samarbeidsavtalene med fylkeskommunene skal Sametinget bidra til å legge til rette for produksjon og formidling av samisk musikk. Sametinget vil vurdere opprettelse av et etnomusikksenter, og vil arbeide aktivt for formidling av joik og annen samisk musikk.

Sametinget er opptatt av at rammevilkårene for utvikling av samisk film blir bedre. Økt aktivitet i utvikling og produksjon av samisk film vil kreve bedre økonomiske rammer og utvikling av flere arenaer for fremme av samisk film. I den forbindelse ser Sametinget meget positivt på de planene som foreligger om opprettelse av et internasjonalt samisk filmsenter i Kautokeino. Et slikt filmsenter vil kunne bidra til bedre utviklingsmuligheter for samisk film, bedre samarbeid over landegrensene og nye muligheter for utvikling av film i et urfolksperspektiv.

Rammevilkårene for utgivelse av samisk skjønnlitteratur og driftsstøtte til samiske forlag har over mange år vært lite tilfredsstillende. Sametinget har imidlertid de to siste årene hatt mulighet til å prioritere dette høyere, men fremdeles er det et stort antall ferdigstilte skjønnlitterære manuskript som er klare for utgivelse. Sametinget vil bruke en del av midlene fra Samefolkets fond for realisering av en del av disse prosjektene. Dette er også fulgt opp i budsjettet for 2008.

De samiske teatrene spiller en viktig rolle som arenaer for formidling og opplevelse av scenekunst. Sametinget har som målsetting å sikre teatrene bedre økonomiske rammevilkår, slik at de kan gi tilbud til hele det samiske bosettingsområdet. Sametinget har prioritert å styrke driftsfinansieringen til Beavváš Sámi Teáhter. Sametinget har hatt møter med KKD om bygging av en samisk nasjonal scene i Kautokeino.

Åarjelhsaemien Teatre har en viktig funksjon for å styrke sørsamisk språk, kultur og identitet. Fra og med 2006 har teateret fått fast driftstilskudd over Sametingets budsjett. Samfinansiering av Åarjelhsaemien Teatre har vært drøftet med partene i samarbeidsavtalen i sørsameområdet. Sametinget fordoblet driftsstøtten til teatret i budsjettet for 2008.

Kunstneravtalen Sametinget inngikk i 2004, en samarbeidsavtale med Sámi Dáiddárráđđi/Samisk kunstneråd (SDR). Sametinget har i 2007 ført forhandlinger med disse angående ny avtale for 2008. Disse forhandlingene endte med brudd, og ble derfor fastsatt gjennom Sametingets budsjett for 2008. Gjeldende ramme på de postene som omfattes av kunstneravtalen for 2008 er kr. 4 350 000, den samme som for 2007.

Kulturelle arenaer og møteplasser

Samiske institusjoner

Sametinget prioriterer større satsning på samisk kultur og har derfor som mål å møte alle samiske kulturinstitusjoner og -organisasjoner. Sametinget har hatt møte med en rekke samiske institusjoner.

Saker som har vært drøftet, er oppfølgingen av samarbeidsavtalene med fylkeskommunene blant annet om muligheter for å bruke samiske tegn i databaser og finansiering av kostnader ved tospråklighet.

Várdobáiki samisk senter har utarbeidet rom- og funksjonsplan for kombinasjon av samisk senter – kulturhus. Planen er utarbeidet på grunnlag av Sametingets vedtak av delutredningen om samisk museumsvirksomhet i Nordre Nordland og Troms, der Sametinget la til grunn at Várdobáiki tillegges samisk museumsansvar for Sør-Troms/Nordre Nordland. Planen skisserer behov for et kulturhus som rommer et komplett museum, kontorer, møte- og kursrom samt lokaler for felles aktiviteter.

Sametinget legger til grunn at museumsvirksomheten i Troms og nordre Nordland skal utvikles som en del av de eksisterende kultursentrene. Dette betyr at Ája Samiske Senter tillegges samisk museumsansvar for Nord-Troms og nordlige Midt-Troms. Det skal utvikles et samisk museum, som blir underlagt Sametingets forvaltning. Museumsutbyggingen blir en del av den planlagte utbygging ved Ája Samiske senter.

Idrett

Sametinget ønsker å motivere samisk ungdom til å satse på idrett. Sametinget har derfor opprettet en idrettspris for samiske idrettsutøvere. Prisen ble for første gang utdelt i 2007 til Oda Utsi Onstad i friidrett og Siv Anja Mienna i taekwondo.

Sametinget har i flere år arbeidet aktivt for økte økonomiske rammer for samisk idrett. Dette er viktig for at samisk idrett kan utøves og videreutvikles både på bredde- og toppidrettsnivå. I 2007 fikk samisk idrett en andel av spillemidlene på kr. 500 000. Midlene forvaltes av Sametinget, og Sametinget har stilt dem til disposisjon for Sámiid valáštallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N). Målsettingen er at forholdene legges til rette for samisk idrettsutøvelse, spesielt for barn og unge.

Sámiid Valáštallanlihttu/Samenes idrettsforbund (SVL) organiserer idrettsaktiviteter i samiske bosettingsområder, sett i et grenseoverskridende perspektiv. SVL-N og Sámi spábbačiekčanlihttu/Samisk fotballforbund (SSL) er de forbundene tilsluttet SVL som organiserer aktiviteten i Norge. SVL organiserer samiske mesterskap og samiske landslag og er på den måten en viktig og verdifull bidragsyter til å styrke og utvikle den samhörigheten som eksisterer mellom samene på tvers av landegrensene. SVL tar ut deltakere til Arctic Winter Games, som blir arrangert annethvert år. Dette er en positiv arena som forener idrett og urfolksungdom på et internasjonalt plan.

I februar 2007 var samisk idrett, i regi av SVL, i fokus i Tromsø med fotballandskamp for damer mellom Sápmi og Åland, ski/lassomesterskap, idrettsgalla og NM i reinkappkjøring.

Kirke

Sametinget hadde møte med Samisk kirkeråd i februar 2007, der Samisk kirkeråd informerte om sin virksomhet og om viktige saker som rådet behandler. Kirkelivet har en sentral plass hos mange samer, og Sametinget ser derfor på funksjonen til Samisk kirkeråd som viktig. Sametinget vil holde løpende kontakt med Samisk kirkeråd angående aktuelle saker.

Museer

Sametinget har hatt fokus på museumsreformen i 2007. I 2006 ble Saemien Sijte og Nordvestsamisk museumssiida etablert som konsoliderte enheter i henholdsvis sørsamisk og nordsamisk område. I 2007 har arbeidet vært konsentrert om konsolideringen av Tana og Varanger museumssiida. I Troms og nordre Nordland har det blitt laget en egen delutredning for hvordan reformen skal gjennomføres.. Denne ble vedtatt i plenum i februar 2007. Med utgangspunkt i et helhetlig samisk perspektiv har Sametinget gått inn for at samisk museumsvirksomhet utvikles som en del av de eksisterende kultursentrene i området. Kultursentrene må imidlertid selv arbeide fram et grunnlag for museumsvirksomhet, og Sametinget har i den anledning gitt tilskudd til utviklingsprosjekter til Árran lulesamisk senter, Várdobáiki samisk senter og Ája samisk senter.

Nordvestsamisk museumssida fikk i 2006 tildelt ansvaret som nettverkskoordinator for det nasjonale samiske museumsnettverket. Det ble i den forbindelse utarbeidet og undertegnet en nettverksavtale mellom Sametinget og Nordvestsamisk museumssida, som beskriver deres ansvar, rolle og plikter i henhold til nettverket. Nordvestsamisk museumssida sto som arrangør for oppstartsseminar av det nasjonale samiske museumsnettverket i desember 2007. Sametinget deltok med innlegg på seminaret.

Det er skuffende at de samiske museene ikke får ta del i den økonomiske styrkingen som har skjedd i forhold til norske museer. De samiske museene har blitt tilgodesett med en økning på 2 millioner kroner i perioden 2002-2007, noe som må regnes som en symbolsk sum. Denne økningen er imidlertid ikke tilstrekkelig for å kunne dekke de store behovene og utfordringene som de samiske museene står overfor. Museumsinstitusjonene og Samisk museumslag har spesielt tatt opp museumsreformen og de økonomiske forutsetningene for de samiske museene. Sametinget har stor forståelse for bekymringene til de samiske museene, og fremmet museumsreformen som sak på møtet med kommunal- og forvaltningskomiteen på Stortinget i november. Sametinget har bedt om møte med statsråden for å diskutere økonomien til de samiske museene. Dette møtet finner sted 22. januar 2008.

Sametinget har ikke egne midler til bygging av samiske kulturhus og museer. Sametinget arbeider imidlertid, i samarbeid med utbyggerne politisk mot bevilgende myndigheter. I 2007 startet endelig byggingen av Østsamisk museum i Neiden - samisk tusenårssted. Realiseringen av museumsbygget fører arbeidet med å styrke det østsamiske samfunnet over i en ny fase. Etableringen av en egen østsamisk institusjon er en viktig forutsetning for å kunne arbeide med å utvikle språk, kultur, næringsliv og rettigheter for østsamene. Sametinget har, sammen med Sør-Varanger kommune, gitt driftsstøtte til museumsprosjektet siden 2003.

Saemien Sijte er et annet byggeprosjekt som Sametinget har prioritert. I 2007 ble det klart at det blir utbygging av Saemien Sijte. Sametinget vil berømme Nord-Trøndelag fylkeskommune, som både har jobbet politisk og stilt garantier for finansiering av bygget. Sørsamiske samfunn har behov for et sterkt kultursenter. Dette skal fungere som møteplass og skal dokumentere og formidle historie forskning, kultur og samfunnsliv. Saemien Sijte er tenkt å fylle denne rollen.

Sametinget har gitt sin tilslutning til prosjekt for bygging av samisk kunstmuseum. Ansvaret for prosjektet er gitt Nordvestsamisk museumssida, som har sendt søknad om planleggingsmidler til Kultur- og kirkedepartementet (KKD). Det er imidlertid ikke bevilget midler i forbindelse med statsbudsjettet for 2008. For å få fortgang i saken har Sametinget derfor innvilget midler til forprosjekt i 2008. Sametinget har oppfordret både regionale og sentrale myndigheter om å bidra til en fullfinansiering av forprosjektet.

Stortinget har bevilget 3 millioner kroner til byggeprosjektet Ája samisk Senter. Sametinget har ambisjon om å være den sentrale tilrettelegger i den samiske institusjonsutviklingen. Med utgangspunkt i at Sametinget trolig vil være den største tilskuddsyteren til drift i etterkant av utbyggingen, vil det være naturlig at Sametinget er representert administrativt i prosjektets kontaktgruppe.

Sametinget forventer at Vardobáiki samisk senter blir realisert etter at pågående utbygging av Ája er ferdigstilt.

Recalling Ancestral Voices – Tilbakeføring av samisk kulturarv

Interreg-prosjektet "Recalling Ancestral Voices -Tilbakeføring av samisk kulturarv" ble avsluttet i 2007. Prosjektets målsetting har vært å kartlegge den samiske kulturarven som finnes på institusjoner i Norden og Europa. Prosjektet har vært et samarbeidsprosjekt mellom Varanger Samiske Museum, Siida-museet i Finland og Ájtte i Sverige. Sametinget har arbeidet for å fullfinansiere prosjektet. I forbindelse med prosjektet ble det holdt en internasjonal konferanse i Enare i oktober. Sametinget

holdt innlegg på konferansen, med fokus på at Sametinget må ha forvaltningsansvaret for samisk gjenstandsmateriale. På konferansen kom det også fram at Norsk folkemuseum har vedtatt at de vil åpne for tilbakeføring av samisk gjenstandsmateriale.

Grenselosene

Det har vært arbeidet lenge for at grenselosene i Tysfjord skal få sin oppreisning. I statsbudsjettet 2006 ble det bevilget midler til Sametinget for å etablere en forsknings- og dokumentasjonsvirksomhet om grenselosene i Tysfjord, som knyttes til Árran lulesamisk senter. I den forbindelse fattet Sametingets plenum vedtak i saken, og der går fram at Árran lulesamiske senter gis ansvar for etableringen, i samsvar med St.prp. nr 1 (2005-2006). I 2007 er det avsatt kr 1 mill til Árran til dette formål. Med bakgrunn i vedtaket ble det utarbeidet en avtale mellom Sametinget og Árran i 2007, avtalen beskriver hvordan virksomheten skal gjennomføres.

Samarbeid mellom Sametinget og ABM-utvikling

Sametinget har i 2007 arbeidet for å etablere et formalisert samarbeid med ABM-utvikling (statens senter for arkiv, bibliotek og museum). Sametingsrådet hadde møte med ABM-utvikling i mars, og dette ble fulgt opp av nytt samarbeidsmøte i november. ABM-utvikling har lang erfaring og faglig tyngde innenfor fagfeltene bibliotek og museum. Dette er bakgrunnen for at Sametinget ønsker å etablere faste årlige møter med dem.

Media

Medier er viktig i det samiske samfunnet. For å sikre god kvalitet på medietilbudet er rammevilkårene viktige. Samiskspråklige medier har en særskilt rolle i synliggjøringen av det samiske skriftspråket og de fungerer ofte som språkmodeller. Sametinget er fornøyd med at det er blitt en økning på fem millioner kroner til samiske aviser, noe som gir mulighet for etablering av samisk dagsavis. På møtet med Kulturdepartementet ga Sametinget uttrykk for at høyere utgifter til samiskspråklige aviser bør kompenseres. Dette bør gjenspeiles i fordelingen av midlene.

Språk

En sentral forutsetning for den samiske kulturens fremtid er befolkningens mulighet til å bruke sitt eget språk. I de fleste kulturer er språk et av de viktigste elementer. Det samiske språket skaper identitet og samhørighet til arbeid for samenes eksistens og nedarvede rettigheter til sine tradisjonelle ressurser og land- og vannområder. Det er videre et faktum at det samiske språk, i likhet med andre urfolkspråk, er svært truet. Samiske språk og dialekter står i fare for å forsvinne. Bevaring og utvikling av det samiske språket må skje kontinuerlig.

Sametinget har avsluttet et stort treårig prosjekt, Divvun, som er et korrekturprogram for nord- og lulesamisk. Programmet består av stavekontroll og orddeling for nordsamisk og stavekontroll for lulesamisk. Det vil heretter bli mye lettere å skrive samisk, og dette er et viktig skritt for å ta vare på det samiske språket. Verktøyene er gratis tilgjengelige for alle. Sametinget starter nå et nytt tilsvarende prosjekt for sørsamisk, som planlegges å være ferdig om tre år.

Tysfjord kommune er fra 1. januar 2007 innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. På grunn av en del startvansker, har kommunen ikke kommet i gang med lovpålagte oppgaver før mot slutten av året. Kommunen sliter blant annet med å få tilsatt språkkonsulent og annet samisktalende personell.

Høsten 2007 ble det klart at Snåsa kommune skal innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk fra 01.01.08. Det betyr at også Nord-Trøndelag fylkeskommune innlemmes fra samme dato. Snåsa

kommune vil være den første kommunen i Norge som har sørsamisk som forvaltningspråk, likestilt med norsk. Sametinget er meget fornøyd med at Regjeringen i budsjettet for 2008 har satt av midler til den vedtatte utvidelsen av forvaltingsområdet.

Sametinget gir tilskudd til i alt ni samiske språksentre. Språksentrene representerer både sør-, lule- og nordsamisk språkområde. Sametinget er fornøyd med det arbeidet som gjøres ved de samiske språksentrene, og ser på arbeidet som skjer der som et meget viktig fundament for bevaringen og utviklingen av samisk språk. Språksentrene møtes og avholder et felles seminar en gang i året. Målet med dette er utveksling av erfaringer og ideer. Sametinget er meget fornøyd med at en på denne måten i fellesskap møtes for å utvikle arbeidet med å fremme bruken av samisk språk.

Sametinget avsetter årlig språkprosjektmidler til tiltak både innenfor og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Formålet med språkprosjektmidlene er å styrke samisk språk. I 2007 ble følgende prioriteringer valgt for områdene innenfor forvaltingsområdet for samisk språk: innsamling, utvikling og registrering av terminologi, innsamling av samiske stedsnavn, prosjekter som gir barn og unge et tilbud om arenaer hvor samisk språk høres og synes, og som gir positive relasjoner til språket og satsing på alternative arenaer utenom skole og barnehage. For området utenfor forvaltingsområdet for samisk språk ble følgende prioriteringer valgt: utvikling av alternative språkarenaer for samiske barn og unge, samiske stedsnavn og innsamling, utvikling og registrering av terminologi.

Sametinget ser det som viktig at arbeidet med fremme av samisk språk skjer på tvers av landegrensene, og har derfor i 2007 tatt initiativ overfor Samisk Parlamentarisk Råd (SPR) til at det opprettes en arbeidsgruppe som skal utrede framtidig organisering, finansiering og rollefordeling av samisk språkarbeid innenfor Sametingenes og SPRs ansvarsområde. I tillegg skal arbeidsgruppen vurdere strategier for opprettelse av et forsknings- og ressurscenter for samisk språk.

Sametinget har i samarbeid med ulike aktører, blant annet partene i samarbeidsavtalen for sørsameområdet, arbeidet for å sikre Elgå oppvekstsenter videre drift. Sametinget har tidligere vært med på å finansiere et svært vellykket språkmotiveringsprosjekt ved oppvekstsenteret.

Sametingets språkstyre er et rådgivende organ for Sametinget angående saker som gjelder samisk språk. Språkstyret velges for fire år av gangen. Språkstyret har i 2007 behandlet saker som blant annet gjelder godkjenning av offentlige navn, rapporter fra kommuner, fylkeskommuner og språksentra, bruken av samefolkets fond og opprettelsen av et ressurscenter for de samiske språk.

Barnehage

Sametinget arbeider for at samiske barn får et barnehage tilbud tilpasset sitt samiske språk og kulturbakgrunn. Sametinget forvalter det særskilte tilskuddet til samiske barnehager. I 2007 er tilskuddet tildelt samiske barnehager og norske barnehager med samiske barn. Sametinget har avholdt møter med noen av søkerkommunene. Bakgrunnen for møtene var at noen av søknadene var ufullstendige og at Sametinget ønsker dialog med kommunene og barnehagene om tilbudet i samisk språk og kultur i barnehagene. Sametinget har gitt veiledning til både samiske og norske barnehager, blant annet til søknad om tilskudd, barnehagens innhold og samisktalende ansatte.

Det er utarbeidet en ny strategisk plan for samiske barnehager 2008-2011. Planen ble vedtatt i Sametingets plenum i september 2007.

Sametinget har avholdt den årlige samiske barnehagekonferansen. Tema for årets konferanse var blant annet tospråklighet og rammeplan for barnehager. Sametinget har også arrangert flere nettverksmøter for ulike grupper ansatte i barnehager med samiske barn. Det er bevilget midler til læremiddelutvikling og prosjektarbeid for barnehagesektoren, blant annet til prosjekter for utvikling av samiske utelekeområder og språkprosjekter.

Det er bevilget midler til læremiddelutvikling og prosjektarbeid for barnehagesektoren. Sametinget har utgitt to utgaver av barnehagetidsskriftet "Stullán". Tidsskriftet er et gratis fagtidsskrift og distribueres til barnehager med samiske barn og andre interesserte.

Sametinget har sammen med Barne- og likestillingsdepartementet avholdt konferanse om samisk oppvekst. Konferansen hadde søkelys på ulike sider ved det å vokse opp med samisk identitet og tilhørighet til samisk kultur i dag. Sametingsrådet har videre deltatt under Guovssahas samiske barnehages offisielle åpning i Tromsø.

Gjennom samarbeid med foreldre, barnehager og barnehageeiere har Sametinget arbeidet for at samisk språk og kultur blir en del av barnehagetilbudet til samiske barn. Utfordringene fremover vil være informasjon til barnehager og foreldre om samiske innhold i barnehagetilbudet, kompetanseheving for barnehageansatte, rekruttering av ansatte og læremidler tilpasset samiske barns behov.

Opplæring

Kunnskap og kompetanse er grunnlaget for ethvert samfunn. Det har vært et mål for Sametinget å arbeide for at samiske barn og unge får en god kvalitetsmessig opplæring.

Gávnos

Sametinget har fastsatt samisk innhold i svært mange nasjonale læreplaner for grunnopplæringen, og i den forbindelse henstilt Kunnskapsdepartementet om kompetanseheving i norske skoler. Dette har resultert i Utdanningsdirektoratets utarbeidelse av "Gávnos" i samarbeid med Samisk Høgskole. "Gávnos" er et faglig ressurshefte for lærere.

Kunnskapsløftet – Samisk

Sametinget har lagt ned et betydelig arbeid i utvikling av forskrifter (læreplaner) for Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet – Samisk. Kunnskapsløftet er tatt i bruk grunnskole og i videregående opplæring på Vg1 og Vg2 nivå, og skal fra høsten 2008 være tatt i bruk i hele grunnopplæringen.

I 2007 har Sametingets arbeid med Kunnskapsløftet i særlig grad vært konsentrert om "Prinsipper for opplæringen – Samisk" og utvikling og fastsetting av læreplaner for videregående opplæring. Prinsipper for opplæringen for Kunnskapsløftet - Samisk ble vedtatt i Sametingets plenum i mai 2007. Den 3. juli 2007 fastsatte Kunnskapsdepartementet "Prinsipper for opplæringen - Samisk" i tråd med Sametingets vedtak. Prinsippene utdyper den samiske skolens og lærebedriftens ansvar for å legge tilrette for at elevene/lærlingene får en kvalitetsmessig god opplæring med basis i samisk språk, kultur og samfunnsliv og gjelder fra skoleåret 2007/2008.

Sametinget har i 2007 utarbeidet og fastsatt forskrift om læreplan i fordypning i samisk for grunnskolen. For videregående opplæring har Sametinget utarbeidet og fastsatt følgende fem særskilte samiske læreplaner: læreplan for design og duodji/duodje/duedtie, læreplan for reindrift på Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogrammer og læreplaner for programfagene samisk historie og samfunn, samisk visuell kultur og samisk musikk og scene i studieforberedende utdanningsprogrammer.

Sametinget har utarbeidet forslag til samiske parallelle likeverdige læreplaner for fellesfagene samfunnsfag, historie, geografi og religion og etikk for studieforberedende utdanningsprogrammer, og Kunnskapsdepartementet fastsatte disse etter konsultasjoner med Sametinget våren/høsten 2007.

Sametinget har fastsatt samisk innhold i forskrifter til nasjonale læreplaner for yrkesfaglige utdanningsprogrammer Vg2 i 14 fag. Sametinget har også igangsatt arbeid med forslag til samisk innhold i sju nasjonale læreplaner for fagopplæring i arbeidslivet/Vg3 i skole.

Sametinget har foreslått for Kunnskapsdepartementet at det utvikles nye læreplaner for særskilte samiske fag i videregående opplæring innen følgende yrkesfaglige utdanningsprogrammer: studieforberevende medier og kommunikasjon, reiseliv, studieforberevende naturforvaltning, samisk utmarksnæring/naturbruk som valgfritt programfag innen utdanningsprogram for naturbruk. Sametinget har dessuten fremmet forslag om forsøk med programfagenheter i samisk naturbruk/naturforvaltning som særskilt programfag i programområdet for samfunnsfag og økonomi i utdanningsprogram for studiespesialisering.

Sametinget har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet oversatt og kvalitetssikret læreplanene i Læreplanverket Kunnskapsløftet – Samisk til nordsamisk. Alle fastsatte læreplaner er oversatt til nordsamisk og læreplanene i faget samisk er også oversatt til sør- og lulesamisk.

Kompetanseheving

Sametinget har mottatt en tilleggsbevilgning fra Utdanningsdirektoratet til kompetanseutvikling i forbindelse med Kunnskapsløftet – Samisk. Formålet med bevilgningen er å stimulere til kompetanseheving som kan fremme samisk språk og kultur. I samarbeid med Samisk høyskole er det igangsatt arbeid med planlegging av etterutdanningstilbud for lærere i grunn- og videregående opplæring og faglige ledere og instruktører i lærebedrifter.

Sametinget har tildelt i alt ti stipend til høyere utdanning med følgende fordeling: et til lulesamisk, seks til sørsamisk, et til realfag, et til praktisk-estetiske fag og et til spesialpedagogikk

Sametinget har tildelt stipend til 415 elever som har samisk som fag i videregående opplæring, av disse har 192 elever samisk som førstespråk, 216 elever har samisk som andrespråk og sju elever har samisk som valgfag.

Konferanser

Sametinget har sammen med Samisk høyskole og fylkesmennene i Finnmark, Troms og Nordland arrangert samisk skolekonferanse på Værnes. Hovedtema for konferansen var tospråklighet og revitalisering av samisk språk. Det var ca 170 deltakere på konferansen.

Forlag og andre læremiddelprodusenter og leverandører av hjelpemidler til opplæring var invitert til å ha utstilling på konferansen. På konferansen om samisk oppvekst i Tromsø og på barnehagekonferansen i Harstad hadde Sametinget læremiddelutstilling.

Sametinget deltok i programkomiteen for Statsped's landskonferanse "Fagtorget 2007" som ble holdt i Tromsø.

Læremiddelutvikling

Sametinget gjennomfører, etter rulleringsplan i det årlige budsjettet, evalueringer av sine tilskuddsordninger. Virkemidlene for læremiddelutvikling ble i 2000 overført fra Kunnskapsdepartementet til Sametinget. Sametinget har etter dette ikke foretatt store endringer i forvaltningen av midlene, med unntak av at egenproduksjon av læremidler ikke er videreført. Sametinget har siden 2000 høstet erfaringer som har medført bekymring for effektiviteten av produksjon, utvikling og ferdigstillelse av samiske læremidler. På oppdrag fra Sametinget utførte derfor Finnnot Consult AS, evaluering av tilskuddsordningen for samiske læremiddelutvikling for perioden 2000-2005. Denne evalueringen er en del av grunnlaget for Sametingets strategiske plan for

fremtidig læremiddelutvikling og prioriteringer i Sametingets årlige budsjett. Arbeidet med strategisk plan er igangsatt.

Sametinget har jevnlig kontakt med læremiddelprodusenter og har i 2007 holdt samarbeidsmøter med fem forlag.

Der er ferdigstilt i alt 40 læremidler i 2007, av disse er sju digitale, resten er bøker eller temahefter. Åtte av læremidlene er på sørsamisk, to på lulesamisk og resten på nordsamisk.

Det er i 2007 tildelt midler til 48 prosjekter, fordelt på 14 digitale læremidler, resten er til trykte læremidler. Av disse er det 40 for grunnopplæringen og 8 for barnehage. Det er igangsatt sju prosjekter på sørsamisk og fem på lulesamisk, resten er på nordsamisk. Innen to av de lulesamiske prosjektene skal det utvikles læremidler for flere årstrinn, i alt 7 nivåer i samisk som andrespråk. I et av de sørsamiske prosjektene utvikles det læremidler for 4 nivåer i samisk som andrespråk. Det største prosjektet innen nordsamisk er utvikling av lærebøker og nettressurser for årstrinnene 5.-10. og for videregående opplæring for Vg1 og Vg2.

Opplæringsloven og forskrifter

Det er avgitt høringsuttalelse til forslag om endret formål for barnehagen og endring av formålet for opplæringen. Sametinget støtter at oppbyggingen av formålsparagrafen skal samsvare for barnehage og opplæring, og formålet skal ikke differensieres mellom grunnskole og videregående opplæring. Sametinget mener at foreldrenes grunnleggende rett og ansvar for sine barns oppdragelse og opplæring må vektlegges og tydeliggjøres tidlig i formålet.

Sametinget har avgitt høringsuttalelse til forslag om endringer i forskrift til opplæringsloven når det gjelder kompetansekrav for forskolelærere og lærere i grunnskolen.

Sametinget har overfor Kunnskapsdepartementet påpekt behov for revisjon av opplæringslovens kapittel 6 med hensyn til blant annet samiske barns individuelle rett til opplæring på samisk. Sametinget har løftet Sametingets vedtak om at samiske barn utenfor forvaltningsområdet for samisk språk skal og må få retten til samisk opplæring også på samisk i grunn og videregående opplæring. Det må en endring i sameloven som sikrer rettighetene. Sametinget har deltatt i en arbeidsgruppe nedsatt av Kunnskapsdepartementet som har vurdert det fremtidige forvaltningsansvaret for de statlige samiske videregående skolene. Arbeidsgruppa har, i tillegg til oppdraget, kommet med forslag til revisjon av opplæringslovens kapittel 6 om samisk opplæring og forskrifter til loven.

Sametinget har i samarbeid med fylkesmennene i de tre nordligste fylkene utarbeidet informasjonsbrosjyren "Samiskopplæring i grunnopplæringen Kunnskapsløftet". Brosjyren gir informasjon om rettigheter for opplæring i samisk, rutiner ved søknad om timer til samiskopplæring, alternative opplæringsformer og om læreplaner.

Samisk foreldrerepresentant i Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG)

Sametinget har ovenfor Kunnskapsdepartementet foreslått samisk representasjon i FUG, siden det gis opplæring også etter eget samisk læreplanverk og foreldrenes hovedansvar for barnas utdanning er klart definert i både barneloven og opplæringsloven. FUG skal arbeide for at disse lovbestemmelsene får et reelt innhold, og at skolen sørger for at foreldrene har reell medvirkningsmulighet.

Næring

Styrke og levende samfunn for stabil og allsidig næringsliv er en sentral målsetting for Sametinget. Tradisjonell næringsutøvelse må sikres og videreutvikles, og nye næringer gis utviklingsmuligheter. Sametinget har i 2007 arbeidet for at næringslivet i de samiske områdene skal få bedret sine rammevilkår gjennom verdiskaping, kompetanse- og produktutvikling, sterkere markedsretting og salgstiltak, slik at næringene blir framtidrettede og mer konkurransedyktige. Sametinget legger vekt på samarbeid for å styrke og utvikle det samiske næringsliv.

Dette søkes gjort både gjennom målrettet virkemiddelbruk og i direkte politisk kontakt med regionale og sentrale myndigheter med ansvar for tilrettelegging av næringspolitikken. I samarbeid med fylkene om de regionale utviklingsprogrammene og i politiske konsultasjoner på sentralt nivå, har en søkt å styrke rammevilkårene, særlig innenfor de marine næringene, reindrift, jordbruk og duodji. Sametinget har sett på muligheten for en nasjonal samarbeidsavtale med Innovasjon Norge.

Gjennom aktiv og målrettet virkemiddelbruk har Sametinget prioritert næringsvirksomhet som er av vital betydning for bo- og sysselsettingen i samiske lokalsamfunn. Bruken av naturressursene i samiske områder må i første rekke komme bosettingen i de aktuelle distriktene til gode. Sametinget ønsker derfor å ha reell innflytelse på utformingen av jordbruks-, reindrifts- og fiskeripolitikk og på forvaltningen av naturressursene i distriktene.

Gode rammevilkår for næringslivet i samiske områder gjelder ikke bare for tradisjonelle næringstilpasninger, men også i høy grad for arbeidsplasser knyttet til kultur-, informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Det er stor søkerpågang til Sametingets virkemidler til næringsformål. Den rammen som stilles til disposisjon er begrenset, slik at en må foreta prioriteringer innenfor en betydelig søkermasse. Det har vært nødvendig å prioritere støtte til investerings- og utviklingstiltak i næringslivet fremfor tiltak innenfor kultur- og andre samfunnsrelaterte områder. Innenfor jordbruket har det vært så stor pågang i forhold til avsatte midler at Sametinget så seg nødt til å gå utenfor avsatte budsjetterammer i 2007. Det samme gjelder innenfor variert næringsliv, hvor særlig støtte til etablering og utvikling av ulike servicenæringer står sentralt. Dette er en sektor hvor særlig sysselsetting av kvinner er betydelig representert. Etablering av arbeidsplasser for kvinner er en prioritert målsetting, sett i et helhetlig samisk samfunnsperspektiv. Utvikling av entreprenørskap i småsamfunn er et viktig innsatsområde for å stimulere til etablering av kvinnelige servicearbeidsplasser.

Etablering av en hovedavtale for duodji har ført til at hovedparten av søkere i duodjiavtalen er kvinner. Duodji har tradisjonelt vært en virksomhet som har vært dominert av kvinner, og gjennom duodjiavtalen vil Sametinget øke lønnsomheten i duodji slik at det kan sysselsettes flere. Et annet tiltak er lærlingordningen der alle lærlingene var kvinner - totalt 16 lærlinger har vært med på lærlingordningen.

Næringslivet i samiske områder er preget av små bedrifter med få ansatte og enkeltmannsforetak. Mange bedrifter er sårbare og har ofte begrensede ressurser med hensyn til egenkapital, kompetanse, spesialisering, omstilling og nyskaping. Sametinget prioriterer derfor virkemidler for å skape miljøer hvor næringsliv og kunnskapsinstitusjoner knyttes sammen for å utvikle læringsmiljøer hvor samarbeid, erfaringsutveksling og kunnskapsutvikling står sentralt.

Gjennom bruk av virkemidler til gründeropplæring og næringshager ønsker en å gi det lokale næringslivet et løft i form av kompetanseutvikling. Som eksempel kan nevnes at det er gitt midler til Indre Finnmark Utviklingsselskap, hvor selskapet sammen med kompetanse- og FoU-miljøer vil samarbeide overfor bedrifter om kompetanseoppbygging, kartlegge veksthindringer, bygge nettverk og gi bedre generell bransjekunnskap for å oppnå vekst og utvikling i de lokale bedriftene.

Sametinget vil intensivere arbeidet med å få etablert et fireårig informasjons- og kommunikasjonsprosjekt om muligheter og rammer for næringsutvikling i samiske områder. Prosjektets målsetting vil være å kommunisere muligheter, rammer og krav som gjelder næringsutvikling, og ved å etablere informasjonskanaler.

Duodji

Utviklingen i duodjinæringen er i hovedsak knyttet til næringsavtalen for duodji. Organisasjonene Sámiid duodji og Duojáriid ealáhussearvi kom ikke til enighet om å fremme et felles dokument under avtaleforhandlingene for 2007. Av den grunn var det ikke grunnlag for å starte forhandlinger. Sametinget valgte å forlenge avtalen fra 2007 til 2008. Den utgjør totalt 8,22 millioner kroner. Det er satt av midler til blant annet driftsstøtte, velferdsordninger, investeringer og utviklingstiltak.

Sametinget har fulgt opp de tiltak som avtalepartene ble enige om i 2006. To arbeidsstipend ble fordelt til duodjiutøvere som ville videreutvikle sine virksomheter. Støtte til duodji har i hovedsak gått til tradisjonelle etableringer. Utfordringen ligger i å finne nye produkter og et bedre markedsgrunnlag for duodjiprodukter. For å få bedret kvaliteten på prosjekter i duodjinæringen, er det satt i gang etablereroppfølging, og arbeidet med merkevarebygging i duodji er så vidt startet. Den midlertidige lærlingordningen, som skulle ha vært avsluttet i 2006, er videreført frem til de syv lærlingene er ferdige med sine kontrakter. Sametinget har påtatt seg ansvaret med å finansiere disse kontraktene som Opplæringskontoret for reindrift har gjort utover 2006.

Det er satt i gang en gjennomgang av utfordringene innen kompetanse og opplæring i duodji. I arbeidet inngår blant annet vurdering av lærlingordning, veiledning og bistand for duodjiutøvere og Duodjeinstituttas rolle, organisering og eierforhold.

Totalt er 59 duodjiutøvere godkjent etter de kriterier som avtalepartene har satt. Opprinnelig skulle det etableres et nytt duodjiregister, men Datatilsynet må godkjenne etablering av et duodjiregister så lenge registeret er basert på etnisitet. Dette arbeidet ble ikke blitt fulgt opp, som følge av at det ble brudd i avtaleforhandlingene.

Det er utarbeidet en rapport om duodjinæringens økonomiske situasjon i 2007 med regnskapstall fra 2006. Driftsresultatet viser et snitt på kr 94 670 i 2007 mot kr 37 138 i 2006. Hovedårsaken til denne økningen har vært at det er første året driftstilskudd til duodji er med i regnskapstallene. Gjennomsnittstilskuddet i 2006 utgjorde kr 50 317.

Sametinget har sett at duodjinæringen har et spesielt behov for tiltak for å sikre rekrutteringen i næringen. Sametinget vil prioritere oppbygging og drift av duodjiverksteder som tiltak for å styrke rekrutteringen til duodjinæringen.

Reiseliv

Reiselivsnæringen i samiske områder består hovedsakelig av små bedrifter og aktiviteten er variert og mangfoldig. Samisk kultur har et stort potensiale i reiselivssammenheng. Den samiske kulturen som blir formidlet må ha en troverdighet som er i samsvar med samiske interesser, normer og skikker.

Næringen opplever en voksende interesse i markedet for å oppleve samisk kultur og øke kunnskapen om samene som urfolk. Det er en økende interesse også for å etablere og utvikle tilbud innen aktivitets- og opplevelsesferie. I 2007 har Sametinget prioritert oppbygging av opplevelsesbaserte reiselivsprodukter fremfor utvidelse av overnattingskapasitet. En slik prioritering vil legge grunnlag for å bygge opp en mangfoldig og nyskapende reiselivsnæring, som bidrar til arbeidsplasser og sikret bosetting i samiske områder.

Sametinget har gitt innspill til Regjeringens arbeid med nasjonal reiselivsstrategi. Sametinget understreket viktigheten av at samisk reiseliv må utvikles og etableres på samenes egne prinsipper. Dette har Regjeringen fulgt opp i den nasjonale reiselivsstrategien.

Jordbruk

Sametinget har i 2007 utarbeidet en jordbruksmelding for de samiske bosettingsområdene. I meldingen understrekes det at jordbruket spiller en sentral rolle i å opprettholde samiske kulturtradisjoner og er en viktig sysselsettingsfaktor i samiske områder. Sametingets hovedmål for næringen er å opprettholde den sysselsettingen og de bruksstrukturer vi har i dag.

Det er videre et mål at jordbruket i de samiske bosettingsområdene sikrer matforsyningen til disse områdene. Utviklingen for jordbruket i de samiske bosettingsområdene er imidlertid dramatisk, og rammevilkårene for jordbruket i samiske strøk har endret seg betraktelig de siste årene.

Samisk jordbruk er i løpet av de siste 30 - 40 årene blitt standardisert etter norsk landbrukspolitikk. Det er et mål å satse på mangfoldet i samisk jordbruk. Satsing på de samiske mattradisjonene kan gi lønnsomme kvalitetsnisjer som skaper nye arbeidsplasser og aktivitet på bygdene. Det er ikke bare reiselivsnæringen som etterspør lokal produsert mat og etnisk mat, men også lokalbefolkningen. Det ligger et stort potensial i å produsere for det lokale markedet i samiske områder.

Økende råvarepriser på verdensmarkedet, blant annet på melk og korn, kan gi større inntekter for jordbruket i samiske områder. Gårdbrukere kan med dette oppnå høyere pris for melk, men samtidig vil det føre til høyere kraftforpriser som igjen fører til økte kostnader.

Tendensen med at flere utbyggere starter med samdrift fortsetter. Det gir blant annet lavere byggekostnader og medlemmene i samdrifter har mulighet for mer fritid og lettere ferieavløsning. Salget av melkekvoter fortsetter å øke slik som i resten av landet. Konsekvensene av kvotesalg rammer imidlertid samiske områder sterkere, i og med at jordbruksmiljøene allerede er små. Utfordringen er å ruste opp eksisterende gårdsbruk som er tilpasset framtidens krav til tekniske løsninger og som unge ønsker å overta.

Sametingets tilskuddsordning oppfordrer til samkjøp av landbruksutstyr, blant annet redskaper. Dette senker kostnadsnivået for næringen. I tilskuddsordningen er det også prioritert nybygg og ombygginger av driftsbygg.

Forvaltning av anadrome og marine ressurser

Samene har drevet fiske så langt tilbake som det finnes historiske kilder. Samenes rett til ressursene i havet og elvene, og retten til å utnytte disse, er en avgjørende del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Sametinget vil prioritere arbeidet med å sikre samenes rettigheter til fiske, de marine ressursene og til bruken av elv og sjø. Sametinget er videre opptatt av at intensjonen om å fremme sak til Stortinget i inneværende periode om samer og andres rett til fiske blir fulgt.

Sametinget har i løpet av 2007 vært med på blant annet stortingsmeldingene om forvaltningen av kongekrabbe, strukturvirkemidler i fiskeflåten og ny havressurslov. Disse vil alle få stor betydning for det framtidige livsgrunnlaget i sjøsamiske områder. Sametinget har deltatt i prosessene rundt regulering av fiskeriene og særlig vern av kysttorsk.

Fiskeri- og kystdepartementet har i konsultasjonsprosessene om havressursloven konsekvent vist til at man avventer kystfiskeutvalgets konklusjoner. Kystfiskeutvalget for Finnmark skal avgi en utredning i form av en NOU i begynnelsen av 2008. Kystfiskeutvalgets utredning og oppfølgingen av denne er svært viktig for å komme videre i arbeidet med å sikre og anerkjenne samenes rett til fiske, sikre

samisk deltakelse i forvaltningen av fiske, og sikre vektleggingen av samiske interesser ved beslutninger.

Sametinget har gjort det klart at det nå forventes at de problemstillinger som ligger utenfor kystfiskeutvalgets og samerettsutvalgets mandater aktivt og raskt følges opp av departementet i tiden som kommer.

Sametinget er fornøyd med at hovedforslagene i St.meld. nr 40 (2006-2007) Forvaltning av kongekrabbe i stor grad er i tråd med Sametingets syn på en fremtidig krabbeforvaltning. Sametinget oppfatter prinsippet om områdeforvaltningen i meldingen som et positivt ledd i en fremtidig krabbeforvaltning. Meldingen er også positiv ved at en søker å balansere økt beskatning/kommersiell fangst i det mest berørte områdene i Øst-Finnmark opp mot uttynning/begrensning/nedfisking i vestfylket.

I stortingsmeldingen om strukturpolitikken var Sametinget sterkt uenig i at det åpnes for strukturering i gruppen mellom 11 og 15 meter, og Sametinget var ikke fornøyd med at konsultasjonene med Sametinget ble avbrutt før meldingen ble lagt fram. Når det gjelder videreføring av kondemneringsordningen og tidsavgrensede kvoter på mer enn 15 år, ble Sametingets standpunkter ikke tatt hensyn til. Samtidig fikk Sametinget gjennomslag for prinsippet om eierskapsbegrensninger i kystfiskeflåten.

I konsultasjonsprosessen rundt havressursloven har Sametinget anført at loven må være helhetlig og innenfor udiskutable folkerettslige rammer, altså at den også må inneholde bestemmelser som anerkjenner samenes rett til fiske, samt i å delta i forvaltningen av disse ressursene. Departementet har, til tross for Sametingets innvendinger, valgt å fremme loven uten slike bestemmelser, men med henvisninger til at man avventer konklusjonene fra kystfiskeutvalget. Fra Sametingets side har man derfor tatt som subsidiært standpunkt at man ikke motsetter seg at loven fremmes men at det må komme frem i proposisjonen at loven ikke er annet enn en midlertidig løsning i påvente av kystfiskeutvalget. Videre må det fremgå av proposisjonen at departementet forplikter seg til et snarlig oppfølgende arbeid av kystfiskeutvalgets konklusjoner, som fremmes som en sak for Stortinget i inneværende stortingsperiode.

Samlet sett har konsultasjonsprosessen resultert i at partene ikke har kommet til enighet om den nye havressursloven i denne omgang, men Sametinget reserverer seg muligheten til å ha en helhetlig behandling av både havressursloven og saken som skal fremmes for Stortinget som følge av kystfiskeutvalgets konklusjoner når det foreligger.

Sametinget er bekymret for det store antall rømninger i oppdrettsnæringen og krever at omfattende tiltak igangsettes, herunder gjenfangst av rømt oppdrettsfisk. Næringen må ikke true de naturlige fiskestammene og må ha en driftsform som tar hensyn til miljøet. Det er viktig at oppdrettsnæringen drives på en måte som ikke er til hinder for tradisjonelt fiske verken i sjø eller i elv. Reguleringene for villaksfisket må sikre samiske rettigheter og tradisjoner, samtidig som bestandene forvaltes på en bærekraftig måte.

Laksefiske er et sentralt område for Sametingets arbeid. Sametinget har vært i konsultasjoner med Direktoratet for naturforvaltning og fylkesmannen i Finnmark om fastsettingen av nytt reguleringsregime for anadrome laksefisk i perioden 2008-2012. Sametinget har i den forbindelse påpekt at fremtiden for sjøsamisk fiske må sikres en spesiell beskyttelse i reguleringene.

Når det gjelder laksefiske i Tana og Neiden skal det nedsettes et utvalg som får i oppdrag å utarbeide forslag til organisering og regelverk. De forslag som utvalget fremmer må være i samsvar med allerede eksisterende rettigheter, opparbeidet ved alders tids bruk og sedvane. Utvalget blir derfor i sitt arbeid nødt til å vurdere det nærmere innholdet i de lokale rettighetene. Sametinget er meget fornøyd med at det gjennom konsultasjonsprosessen er oppnådd enighet med Miljøverndepartementet om utvalgets

mandat og sammensetning for Tanautvalget. Samtidig er Sametinget kritisk til at tilsvarende prosess i Neiden drar ut i tid.

Regulering og forvaltning av kystsel er et sentralt ledd i Sametingets kyst- og fiskeripolitikk. Det er viktig med en levedyktig selbestand i samiske områder, men det er like viktig at bestanden holdes på et slikt nivå, at den ikke reduserer bestanden av fisk, og spesielt kysttorsken i fjordene, som sjøsamene er så avhengige av.

Sametinget ønsker en fremtidsrettet og helhetlig politikk hvor Sametinget er en av premissgiverne for utvikling av fiskeripolitikken i Norge. Sametinget ser på utprøving av lokale forvaltningsmodeller i fiskeforvaltning som en mulighet for å sikre bosetting og utvikling i samiske kystområder. Regjeringen brøt konsultasjonene med Sametinget i denne saken og fremmet meldingen uten å overholde en protokollert lovnad, som å utarbeide et notat der det ble redegjort for hvordan strukturtiltakene kan påvirke samiske interesser sett i forhold til folkerettslige forpliktelser.

Reindrift

Revidert reindrifftslov ble vedtatt våren 2007. I forkant av vedtaket hadde Sametinget et møte med Stortingets næringskomité i forbindelse med et åpent høringsmøte i Alta. De mer grunnleggende rettighetsspørsmål var ikke gjenstand for revisjon. Dette ble begrunnet med at samerettsutvalget hadde som mandat å utrede spørsmålene omkring den samiske befolkningens rettslige stilling når det gjelder retten til, og disponering og bruk av, land og vann i de samiske områdene utenfor Finnmark fylke. Særlig skulle reindriffts arealbruk og rettigheter vurderes.

Sametinget mener at konklusjonene i samerettsutvalgets utredning gir grunnlag for ytterligere endringer i reindrifftsloven. Dette gjelder blant annet reindriffts arealvern, reindriffts erstatningsansvar og den fremtidige forvaltningen av reindriffta. Sametinget har forhåpninger om en snarlig igangsetting av prosessen med å få på plass en ny og helhetlig reindrifftslov. Loven trådte i kraft 1. juli 2007 og statlige myndigheter skal først ha informasjonsmøter for reindrifftsnaeringen i 2008. Dessuten er loven ennå ikke oversatt til samisk. Manglende informasjon og oversetting er uheldig når det gjelder implementeringen av loven.

I reindrifftsforhandlinger har Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) i sine krav, og Sametinget i sine innspill, ved flere anledninger bedt om at skjevhetene på avgiftsordningene for reindriffta i forhold til jordbruket rettes opp. Staten ved Landbruks- og matdepartementet har gitt tilbakemelding på at avgiftsspørsmål ikke kan avklares under de årlige reindrifftsforhandlingene. På bakgrunn av dette har Sametinget, i samråd med NRL, utarbeidet et innspill til prinsippmeldingen vedrørende avgiftsordningene i reindrifftsnaeringen. Dagens avgiftsordning er diskriminerende ettersom jordbruket har gunstigere avgiftsordning enn reindriffta ved investering og drift av driftskjøretøy i næringa. Utøverne av jordbruk og reindrift må ha like avgiftsordninger. Sametinget er fornøyd med at det fremkommer i Stortingets behandling av Sametingets årsmelding 2005 at dette også er Stortingets mål.

Sametinget deltar i styringsgruppen for et dialogprosjekt som har som mål å legge til rette for felles politikk i fjellområdene i Sør- Trøndelag og Hedmark. I dette området har det opp gjennom årene vært betydelige konflikter om bruken av utmarksarealene mellom reindriffta og grunneiere. Prosjektet tar sikte på å etablere økt forståelse for hverandres næringsinteresse og behov, samt å styrke dialogen mellom reindriffta og forvaltningen/ kommunene. Dette prosjektet har stor aksept fra alle berørte parter og har overfølelsesverdi til andre områder/ landsdeler dersom prosjektet lykkes.

Sametinget har oppnevnt områdestyrene for reindrifftsnaeringen 2008 – 2011. I denne prosessen har sametingsrådet vektlagt og tatt initiativet til at oppnevningene skal skje i samråd med de aktuelle fylkeskommunene slik at styrene får en sammensetning som har legitimitet i næringa. Sametinget er opptatt av at reindriffts styringsorganer har reindriftssamisk flertall og ledelse.

Sametinget har satt fokus på de utfordringene som reindriftsnæringen i Trollheimen står overfor. Reindriffta i Trollheimen drives på et område som ikke er regulert til reindrifftformål etter reindrifftlovens bestemmelser. Reindriffta er avhengig av avtaler med grunneierne, eller at staten eksproprierer reindrifftretten. Sametinget vil arbeide for at reindrifftas arealgrunnlag i Trollheimen sikres.

Sametinget ser en rekke andre utfordringer som reindriftsnæringen står overfor. Dette gjelder for eksempel avklaring av soneinndelingen i reindriffta og særlig er presset stort i fellesbeiteområdene. I medhold av den nye reindrifftsloven, kan områdestyret bestemme at det skal megles mellom to parter som ikke klarer å samarbeide om løsning av en konflikt.

Verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv

Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen sagt at den vil prioritere et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og satse på samisk reiseliv. Sametinget har påtatt seg ansvaret med å administrere programmet. Det er behov for å ta vare på og videreutvikle samiske tradisjonelle næringskombinasjoner. Det første året skal det legges vekt på utmarksnæringer, samisk reiseliv og duodji. I programmet legges det også opp til kombinasjon med nye næringer slik at lokale ressurser, kompetanse og tradisjoner utnyttes til en positiv utvikling i samiske samfunn. Tiltak som retter seg mot nyskaping og entreprenørskap er viktige for å sikre levedyktige kombinasjoner.

Sametinget behandlet en melding om utvikling av utmarksnæringer i 2007. Oppfølging av denne skal skje gjennom verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner og samisk reiseliv. Det er utarbeidet strategier for utvikling av utmarksnæringer. Målet med satsingen er å øke verdiskapingen gjennom bedre utnyttelse av utmarksressurser. De satsingsområder som skal prioriteres er å bedre rammebetingelsene for å drive med utmarksnæring, kvalitetssikring, kompetanseheving og utviklingsarbeid, salg og markedsarbeid og nettverksdannelse. I denne satsingen inngår også utmarksbasert reiseliv. Samtidig med at meldingen ble vedtatt avviklet Sametingets plenum en midlertidig driftsstøtteordning for utmarksnæringer i 2007.

I verdiskapingsprogrammet skal det også satses på å sikre rekruttering av unge til duodjinæringen gjennom en lærlingordning og bedre veiledningstjenesten i duodji.

Helse og sosial

Sametingets overordnede mål for helse- og sosialpolitikken er en helhetlig og likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk, på lik linje med den øvrige befolkning.

Sametinget mener at grunnlaget for å sikre målsettingen om en likeverdig tjeneste er kunnskap om og kompetanse i flerkulturell forståelse i samisk språk og kultur. Det er fortsatt et stort behov for dette hos helse- og sosialfaglig personell på alle nivå, og kvalitetssikringen av den samiske helse- og sosialtjenesten er i stor grad avhengig av enkeltpersoner. Sametinget mener derfor at dette arbeidet må prioriteres og forankres på et systemnivå.

Sametingets arbeid innenfor helse- og sosialtjenesten for 2007 har derfor vært rettet mot å skape forståelse for hvordan målet om en likeverdig tjeneste til det samiske folk kan oppnås, herunder å øke kunnskapen om samiske tjenestemottakeres rettigheter og behov. Det har også vært arbeidet for at ansvaret for å kvalitetssikre tilbudet til samiske pasienter skal løftes fra enkeltpersoner og til et overordnet nivå.

Samiske barns rettigheter

Sametinget har i møte med barne- og likestillingsministeren tatt opp utfordringene samiske barn og unge møter i kontakt med hjelpeapparatet. Det ble påpekt at samiske barn og unge har krav på et likeverdig og kulturelt tilpasset barnevernstjeneste og at dette innebærer at fagfolk, behandlingsinstitusjoner, og kommunale og offentlige organer må ta utgangspunkt i samiske barn og unges språklige og kulturelle identitet når hjelpetiltak planlegges.

Sametinget har videre i møte med barne- og likestillingsministeren og justisministeren tatt opp prosjektet "Barnas Hus", som omhandler en ny avhørsmodell av barn som har vært utsatt for overgrep med mere. Sametinget har påpekt betydningen av at samiske barns behov og rettsikkerhet ivaretas og sikres i dette arbeidet. Sametinget har bedt om at det legges til rette for et tilsvarende tilbud for samiske barn og unge, som har blitt utsatt for vold og overgrep. Sametinget har ikke mottatt tilbakemelding på saken og vil følge opp arbeidet.

Stortingsmelding om nasjonal strategi for å utjevne helseforskjeller i Norge

Sametinget har gitt innspill til arbeidet med stortingsmelding om nasjonal strategi for å utjevne helseforskjeller i Norge. Dette har medført at det i meldingen påpekes at det foreligger lite kunnskap om sammenhengen mellom sosiale forhold og helse i den samiske befolkning. Meldingen peker på at satsing på oppbygging av flerkulturell kompetanse innenfor helse- og sosialtjenesten og innenfor forskningsmiljøene er viktig. Sametinget anser det som viktig at mangelen på og behovet for dokumentert kunnskap er synliggjort og vil følge dette videre opp.

Internasjonalt engasjement

Sametinget ser behovet for økt internasjonalt engasjement når det gjelder urfolksrelaterte helse- og sosialpolitiske spørsmål. Samisk helse- og sosialarbeideres kompetansesenter i Nord-Finland og en delegasjon fra Helse- og sosialdepartementet i Australia har tatt kontakt for å få innføring i hvordan Sametinget jobber med til samiske helse- og sosialspørsmål.

I november deltok Sametinget på en internasjonal og grenseoverskridende helsekonferanse i regi av NOPUS (The Nordic Educational Programme for the Development of Social Services). Overordnet tema for konferansen var hvordan en kan samarbeide for å tilrettelegge samiske helse- og sosialtjenester over de nordiske grenser. Konkret ble det satt fokus på kultur- og språkkompetanse i tjenestene, samt rekruttere samisktalende helse- og sosialarbeidere til utdanninger og profesjonsyrker.

Samarbeidsorganet mellom Sametinget og regionale helseforetak

Samarbeidsorganet mellom Sametinget og regionale helseforetak skal være med på å sikre spesialisthelsetjenestens forpliktelser til å kvalitetssikre sine tjenester til det samiske folk. Etter påtrykk fra Sametinget har alle de regionale helseforetak fått i oppdrag å delta i samarbeidsorganet. Helse Sørøst RHF og Helse Vest RHF er nå representert i organet. Samarbeidsorganet har avholdt ett møte i 2007. En av de viktigste sakene for samarbeidsorganet fremover er informasjon til alle foretakene om samiske pasienters rettigheter og behov. I den forbindelse har det også vært avholdt et møte med Sosial- og helsedirektoratet for å diskutere informasjonsstrategier som kan bidra til ivaretagelse av samiske pasienters rett og behov for tilrettelegging. Deriblant er det viktig å sikre at kunnskap som samiske fagmiljøer besitter blir mer benyttet.

Seminarer og konferanser

Helse- og sosialkonferansen ble avholdt i oktober. Konferansen var et samarbeid mellom Sametinget, SANKS, Fylkesmannen i Finnmark, Senter for samisk helseforskning, Undervisningssykehjemmet i Karasjøk og Samisk spesialistlegesenter. Helse- og sosialkonferansen avløste de tidligere prosjektlederseminarene som har vært avholdt siden år 2000. Målet med konferansen var å arbeide

fram felles strategier for å nå målsettingen om et likeverdig helse- og sosialtilbud for det samiske folk. Konferansen hadde tverrfaglig deltagelse hvor rettigheter til helse, metoder innenfor klinisk hverdag, utfordringer innen forskning og utdanning, og forskningsresultater ble debattert.

Sørsamisk helse- og sosialseminar ble arrangert i november. Sametinget holdt et innlegg om Sametingets helse- og sosialpolitiske tiltaket i det sørsamiske området. Overordnet tema for seminaret var hvordan helse- og sosialtjenester kan tilrettelegges for sørsamiske brukere. Konkret ble det satt fokus på kultur- og språkkompetanse i tjenestene, og hvordan en kan drive opplæring i samisk språk, samt å rekruttere sørsamiske helse- og sosialarbeidere til utdanninger og profesjonsyrker.

Evalueringen/omstruktureringen av profesjonsstudiet i medisin ved Universitetet i Tromsø

Universitetet i Tromsø (UiTø) har satt i gang en revidering og omstruktureringen av profesjonsstudiet i medisin. Sametinget har etterspurt hvordan universitetet møter de utfordringer samiske pasienter står ovenfor i den norske helse- og sosialtjenesten. Sametinget påpeker UiTøs ansvar overfor det samiske folk, og uttrykker bekymring over begrenset fokus på samisk språk- og kultur i medisnutdanningen.

Ivaretagelse av samiske pasienters rettigheter og behov innenfor spesialisthelsetjenesten

Sametinget ba om konsultasjoner om Regjeringens oppdragsdokumenter til regionale helseforetak. Formålet er å synliggjøre og sikre samiske pasienters rettigheter til en likeverdig helse og sosialtjeneste. Sametinget er i en prosess med Helse- og omsorgsdepartementet om oppdragsdokumentene

Oppfølging av nasjonal helseplan

Sametingsrådet har hatt møte med helse- og omsorgsministeren, hvor utfordringer i arbeidet med en likeverdig helse- og sosialtjeneste til den samiske befolkning ble drøftet. Sametingsrådet la vekt på at et likeverdig tjenestetilbud til samiske pasienter forutsetter at det på sentralt nivå settes klare rammer for hvordan dette skal nås. Sametinget viste til plenumsvedtak vedrørende Nasjonal helseplan (2007-2010), og forventer at nasjonal helseplan sikrer en likeverdig helse- og sosialtjeneste til den samiske befolkning. Sametingsrådet ba om grundige prosesser rundt ivaretagelse av samiske pasienters rettigheter og behov i oppfølging av planen.

Prosjektmidlene

Sametinget disponerer midler til oppfølging av Regjeringens handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning, Mangfold og likeverd. Største delen av midlene blir tildelt helse- og sosialprosjekter etter søknad.

I 2007 har Sametinget tildelt midler til helse og sosialprosjekter på i overkant av tre millioner ut i fra følgende prioriterte satsingsområder:

- utrednings- og prosjektarbeid med sikte på tilpasning av helse- og sosialtjenester til samisk virkelighet,
- metodeutvikling og tilretteleggelse av tiltak for ulike behov innenfor den ordinære helse- og sosialtjeneste i samiske områder.
- opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse.
- Prosjekt som har som formål å utvikle forslag til gode redskaper for å kunne måle og sikre kvalitet på helse og sosialtilbud til den samiske befolkning.

Sametinget har bidratt med prosjektmidler til mange gode prosjekter. Som et eksempel kan en nevne Storfjord kommunes to prosjekter i henholdsvis rusomsorgen og helsesektoren. Prosjektene har vært å implementere samisk språk og kultur i det kommunale helse- og sosialtilbudet. I september inviterte kommunen til en erfaringskonferanse hvor prosjektene resultater ble presentert. Slik det har

fremgått av rapporteringene og av selve presentasjonene på konferansen, har resultatene av tiltakene vært positive og gode. Sametinget holdt et innlegg og var representert på konferansen. Sametinget har også fordelt stipender i videreutdanning innenfor psykososialt arbeid blant barn og unge.

Vi har lite dokumentert kunnskap om samiske barns oppvekstvilkår. Vi vet at barnevernet i stor grad mangler samisk språk og kulturkompetanse. Dette medfører at samiske foreldre/foresatte kan synes at det er vanskelig å ta kontakt med barnevernet og hjelpeapparatet. Vi har heller ikke oversikt over hvor mange samiske barn som er i norske fosterhjem. Dette har Sametinget påpekt flere ganger ovenfor ansvarlige myndigheter, og vil fortsette å påpeke dette. Det kan også være grunn til å se nærmere på fylkesmannens tilsynsfunksjon når det gjelder ivaretagelse av samisk språk og kultur i tjenestene.

Likewise er det fortsatt mangel på samisk språk- og kulturkompetanse innefor helse og sosialtjenesten generelt. Det er derfor viktig at dette ivaretas i de ulike helse- og sosialfaglige utdanningene.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.02.08 kl. 17.20.

Sak 07/08

Samarbeidsavtale mellom Finnmark fylkeskommune og Sametinget

Arkivsaknr.
07/3801

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	11.12.07	R 135/07
Plan- og finanskomiteen	12. - 14.02.08	
Sametingets plenum	26. - 29.02.08	07/08

Saken påbegynt torsdag 28. februar 2008 kl. 09.10

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	11.12.07	Sametingsrådet	Sak R 135/07 Samarbeidsavtale mellom Finnmark fylkeskommune og Sametinget
2	23.11.2007		Samarbeidsavtale mellom Finnmark fylkeskommune og Sametinget – underskrevet 23.11.07
3			Samarbeidsavtale mellom Finnmark fylkeskommune og Sametinget – vedtatt 2003

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget godkjenner samarbeidsavtalen med Finnmark fylkeskommune slik den foreligger undertegnet den 23.11. 2007 av fylkesvaraordfører i Finnmark fylkeskommune Ann-Solveig Sørensen og sametingspresident Egil Olli.

Plan- og finanskomiteens innstilling:

Innledning

Den første samarbeidsavtalen mellom Finnmark fylkeskommune og Sametinget ble inngått i 2003. Mange av saksfeltene er gjennomført samtidig som det har skjedd en utvikling innenfor mange av områdene, det var derfor behov for å få avtalen revidert og oppdatert. Denne prosessen blir avsluttet og avtalen trer i kraft når Finnmark fylkesting og Sametinget vedtar avtalen. Sametingsrådet legger fram årlige rapporter over aktiviteten som er gått over samarbeidsavtalen.

Den nye samarbeidsavtalen mellom Finnmark fylkeskommune og Sametinget ble signert i november av fylkesvaraordfører Ann-Solveig Sørensen og sametingspresident Egil Olli. Avtalens overordnede mål er å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv i Finnmark fylke.

Merknader:

Komiteen, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Åge Nordkild, Mikkel Nils A. Sara, Kirsti Guvsám, Miriam Paulsen, Ann-Mari Thomassen og Gunn Britt Retter (NSR/SfP), medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Magnhild Mathisen, Ronny Wilhelmsen, Sten Erling Jønsson, Willy Ørnebakk, Hilde Anita Nyvoll og Egil Olli, medlemmet fra Samefolkets parti (SfP) Anja Graven og medlemmet fra Finnmarkslista (FIN) Toril Bakken fremmer følgende merknad:

Bærekraftig utvikling artikkel 4 – Opprettelse av nasjonalparker og forvaltning av disse

I samarbeidsavtalens artikkel 4 heter det blant annet at: “Partene vil involvere lokalsamfunn og samiske interesser i forbindelse med opprettelse og forvaltning av nasjonalparker i Finnmark.” (4. avsnitt, siste setning)

Dette er i tråd med Sametingets og Miljøverndepartementets retningslinjer for verneplanarbeid etter naturvernloven i samiske områder. Avtalen sikrer lokal samisk deltagelse gjennom arbeidsutvalg, og premisslegging for alt verneplanarbeid i samiske bruks- og bosetningsområder. Samt at utformingen av forvaltningen i verneområder skal skje i samsvar med konsultasjonsavtalen mellom staten og Sametinget.

Komiteen viser til retningslinjene og ber partene sikre at avtalen er kjent for forvaltningen slik at verneområder ikke kommer til hinder for samiske tradisjonelle næringsvirksomheter.

Kulturarenaer artikkel 10 – opprettelse av etnomusikksenter

Samarbeidsavtalen uttrykker at partene vil vurdere å opprette et etnomusikksenter. Det bør prioriteres og igangsatte forprosjekt for etablering av etnomusikksenter. Forprosjektet foreslås finansiert med midler fra Fylket og Sametinget, eventuelt Kulturdepartementet.

Medlemmene fra NSRs sametingsgruppe fremmer følgende merknad:

Fotballstadion i Alta

NSRs sametingsgruppe oppfordrer Finnmark fylkeskommune og Sametinget å søke samarbeid med andre partnere for å søke løsninger for at etablering av ny fotballstadion i Alta muliggjøres.

En fotballstadion i Alta vil være med på å muliggjøre fotball som idrett på landets øverste nivå i Finnmark, som vil bidra til å opprettholde bosettinga og gjøre regionen mer attraktiv for barn og unge. Dette vil bidra til å styrke grunnlaget for både samisk og Finnmarks øvrige befolknings samfunnsliv. I neste omgang vil det virke motiverende for bredden til å fortsette sin frivillige innsats innenfor idrett.

Komiteens tilrådning:

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og rår Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig sametingsrådet forslag til innstilling.

III Votering

Av 43 representanter var 37 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plan- og finanskomiteens tilrådning ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Gunn-Britt Retter, saksordfører	
2	Ronny Wilhelmsen	
3	Johan Mikkel Sara	
4	Olaf Eliassen	
5	John Harald Skum	
6	Egil Olli	
	Gunn-Britt Retter, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Sametinget godkjenner samarbeidsavtalen med Finnmark fylkeskommune slik den foreligger undertegnet den 23.11.2007 av fylkesvaraordfører i Finnmark fylkeskommune Ann-Solveig Sørensen og sametingspresident Egil Olli.

Behandlingen av saken ble avsluttet 28.02.08 kl. 09.40.

Sak 08/08 Samiske videregående opplæring - forvaltningsmodell

Arkivsaknr.
06/2901

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	16.10.07	R 119/07
Oppvekst- og utdanningskomiteen	12. - 14.02.08	02/08
Sametingets plenum	26. - 29.02.08	08/08

Saken påbegynt torsdag 28.02.08 kl. 09.40

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	16.10. 2007	Sametingsrådet	Sak R 119/07 Samisk videregående opplæring - forvaltningsmodell
2	05. 07. 2007	Kunnskapsdepartementet	De statlige samiske videregående skoler – Vurdering av fremtidig forvaltningsansvar
3	Juni 2007	Arbeidsgruppe med medlemmer fra Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og Sametinget	Rapport: De statlige samiske videregående skolene – vurdering av fremtidig forvaltningsansvar
4	Ratifisert 20. juni 1990 Oversettelse 8. mai 2007		ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater
5	12.12. 2003		Reglement for økonomistyring i staten

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

1. Sametingsrådet innleder konsultasjoner med Kunnskapsdepartementet om gjennomføring av arbeidsgruppens tilrådninger og anbefalinger.
2. Sametinget prioriterer gjennomføring av arbeidsgruppens anbefalinger om revisjon av opplæringslovens kapittel 6 og forskrifter til loven og utarbeiding av plan for organisering og oppfølging av forvaltningsansvaret for det samiske i grunnopplæringen i nord-, sør- og lulesamiske områder, jf. arbeidsgruppas anbefalinger nr 1 og 6.
3. Staten skal fortsatt ha det overordnede ansvar for virksomheten ved de samiske videregående skolene. Overføring av forvaltningsansvaret til fylkeskommunen, herunder sammenslåing av skolene, kan vurderes når skolenes fremtidige rolle og plass i et helhetlig videregående tilbud til den samiske befolkning er avklart.

Oppvekst- og utdanningskomiteens innstilling:

Innledning

Det har i lang tid vært et bærende prinsipp at staten ikke skal drive virksomhet som hører under fylkeskommunens ansvarsområder, herunder videregående skoler. Forvaltningsansvaret for de to statlige samiske videregående skolene ble utredet av Kvalvikutvalget i 2002. Sametinget ønsket imidlertid ikke å overta ansvaret for skolene, og saken kom ikke til noen avslutning.

I et møte 28. juni 2006 var det enighet om at Sametinget skulle delta i arbeidet med å finne den mest hensiktsmessige tilknytningsformen for skolene. Kunnskapsdepartementet inviterte i brev av 30.08.06 Sametinget og Utdanningsdepartementet til å delta i en arbeidsgruppe. Kunnskapsdepartementet oversendte gruppas rapport til Sametinget ved brev av 05.07.07 med spørsmål om Sametinget ønsket konsultasjon om saken, og med anmodning om uttalelse fra Sametinget så snart som råd.

Komiteens tilrådning:

Merknader:

Komiteen, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Synnøve Solbakken-Härkönen, Jon Harald Skum, Rita-Alise Porsanger, Tone Finnesen, Kjersti Myrnes Balto, Susanne A. Andersen og Jarle Jonassen, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Per-Ivar Henriksen, Edvard Pedersen, Vibeke Larsen, Marianne Balto og Arne Dag Isaksen og medlemmet fra Klar samisk røst (KSR) János Trósten mener at Sametingets rolle som samenes eget parlament er å utvikle en politikk som gagnar de samiske samfunnene. Målet er å få en reell innflytelse til å iverksette denne politikken på områder som er viktige for de samiske samfunnene. Dette gjelder selvfølgelig også skole- og opplæringssektoren. Sametinget har i dag kun en rådgivende funksjon i forhold til Kunnskapsdepartementet i skole- og opplærings spørsmål, i tillegg til administrasjon av læremiddelproduksjon. En overtakelse av forvaltningsansvaret for de samiske videregående skolene betinger at Sametinget får reell innflytelse på samiske skole- og opplærings saker. Det må dessuten være etablert en forhandlingsordning mellom statlige bevilgningsmyndigheter og Sametinget. Det er også nødvendig å bygge opp et eget organ under Sametinget som skal forvalte samiske skole- og opplærings saker, dette for å få et klart skille mellom Sametinget som parlament og politikktutvikler og Sametinget som forvaltningsorgan.

Komiteen mener videre at videregående opplæring for samer skal gi samiske elever opplæring som er forankret i samisk språk, kultur og samfunnsliv. Skolene må tjene det samiske samfunnet og være et redskap for å realisere Sametingets politikk og mål med hensyn til utvikling av det samiske samfunnet. Samisk videregående opplæring blir dermed et uttrykk for enkeltindividers rettigheter til utdanning som for alle andre, men også for et urfolks rett til egne institusjoner for å sikre og utvikle sin egenart.

Komiteen vil at de samiske videregående skolene må utvikles til nasjonale ressurs- og kompetansesentra for samisk videregående opplæring (jf. Sametingets vedtak i sak 45/03). En utvikling av skolene som kompetansesentra forutsetter et nært samarbeid mellom skolene. Det må dessuten legges opp til et allsamisk og grenseoverskridende samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner som gir videregående opplæring tilpasset samiske elever. Samarbeidet må omfatte bl.a. utvikling av samiske opplæringstilbud, læremidler, etterutdanning av lærere og arenaer for samhandling og samarbeid.

Forslag:

Forslag fra komiteen:

Sametingsrådets forslag utgår i sin helhet og erstattes med følgende:

Forslag 1

Sametingsrådet innleder konsultasjoner med Kunnskapsdepartementet om gjennomføring av arbeidsgruppens tilrådninger nr. 2-9 og arbeidsgruppen anbefalinger som alle er uavhengige av forvaltningsalternativ.

Sametinget ber sametingsrådet snarest om å utrede en forvaltningsmodell med Sametinget som forvaltningsansvarlig for de statlige samiske videregående skolene, herunder oppretting av et eget organ under Sametinget for forvaltning av samiske skole- og opplærings spørsmål.

Sametinget går inn for at de statlige samiske videregående skolene forblir tilknyttet Utdanningsdirektoratet inntil en forvaltningsmodell med Sametinget som forvaltningsansvarlig er utredet, og Sametinget er klar til å påta seg ansvaret for forvaltningen av skolene, jf. ILO-konvensjon nr. 169 art. 27.2.

Komiteens tilrådning:

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag.

Forslag 2, representant Terje Tretnes, Samefolkets Parti

Samiske videregående opplæring - forvaltningsmodell

Sametinget overtar forvaltningsansvaret for de to samiske videregående skoler i Karasjok og Kautokeino, samt gjennomfører arbeidsgruppens tilrådning nr.2-9.med følgende tillegg:

Sametinget skal ha årlige konsultasjon(er) med staten (Dep) vedrørende det påfølgende års budsjett og økonomiske situasjon for de aktuelle skolene.

Punkt 2 i arbeidsgruppens tilrådning effektueres straks og Sametinget oppnevner et midlertidig utvalg som ivaretar skolens drift. Dette utvalget skal bestå av 3 personer som både gjenspeiler, sikrer og ivaretar de nasjonale aspektene ved skolene. Rektorene ved skolene møter i dette utvalget som saksbehandlere.

Sametinget ber sametingsrådet snarest om å utrede oppretting av et eget organ under Sametinget for forvaltning av samiske skole- og opplærings spørsmål.

Sametinget går inn for at de statlige samiske videregående skolene forblir tilknyttet Utdanningsdirektoratet inntil en forvaltningsmodell med Sametinget som forvaltningsansvarlig er utredet, og Sametinget er klar til å påta seg ansvaret for forvaltning av skolene, jf. ILO-konvensjon nr. 169 art. 27.2.

III Votering

Av 43 representanter var 40 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 2 ble forkastet med 38 stemmer. 2 stemte for.
- Forslag 1 ble vedtatt med 39 stemmer. 1 stemte mot.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

Innlegg	Replikk
1 Synnøve Solbakken-Härkönen, saksordfører	
2 Willy Ørnebakk	Jørn Are Gaski
Willy Ørnebakk	
3 John Harald Skum	Jørn Are Gaski
John Harald Skum	Willy Ørnebakk
4 Sten Erling Jønsson	Jørn Are Gaski
5 Kjersti Myrnes Balto	Marianne Balto
	Sten Erling Jønsson
	Jørn Are Gaski
Kjersti Myrnes Balto	
6 Egil Olli	Klemet Erland Hætta
	Synnøve Solbakken-Härkönen
	Bjarne Store-Jakobsen
Egil Olli	
7 Toril Bakken	
8 Jarle Jonassen	
9 Per Andersen Bæhr	
10 Jørn Are Gaski	
11 Johan Mikkel Sara	
12 Terje Tretnes	
13 Synnøve Solbakken-Härkönen	
14 Sten Erling Jønsson	
15 Tone Finnesen	
16 Willy Ørnebakk	
Synnøve Solbakken-Härkönen, saksordfører	
Toril Bakken, til forretningsorden	
Marianne Balto, til forretningsorden	
Synnøve Solbakken-Härkönen, til forretningsorden	
Willy Ørnebakk, til forretningsorden	
Terje Tretnes, til forretningsorden	
Toril Bakken, til forretningsorden	
Jarle Jonassen, til forretningsorden	
Terje Tretnes, til forretningsorden	

Terje Tretnes, til forretningsorden	
Isak Mathis O. Hætta, til forretningsorden	
Jarle Jonassen	
Terje Tretnes, til forretningsorden	
Toril Bakken, til forretningsorden	
Terje Tretnes, til forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Sametingsrådet innleder konsultasjoner med Kunnskapsdepartementet om gjennomføring av arbeidsgruppens tilrådninger nr. 2-9 og arbeidsgruppen anbefalinger som alle er uavhengige av forvaltningsalternativ.

Sametinget ber sametingsrådet snarest om å utrede en forvaltningsmodell med Sametinget som forvaltningsansvarlig for de statlige samiske videregående skolene, herunder oppretting av et eget organ under Sametinget for forvaltning av samiske skole- og opplærings spørsmål.

Sametinget går inn for at de statlige samiske videregående skolene forblir tilknyttet Utdanningsdirektoratet inntil en forvaltningsmodell med Sametinget som forvaltningsansvarlig er utredet, og Sametinget er klar til å påta seg ansvaret for forvaltningen av skolene, jf. ILO-konvensjon nr. 169 art. 27.2.

Behandlingen av saken ble avsluttet 28.02.08 kl. 13.40.

Sak 09/08 Revisjon av retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre

Arkivsaknr.
08/151

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	15.01.08	R 010/08
Nærings- og kulturkomiteen	12. - 14.02.08	
Sametingets plenum	26. - 29.02.08	09/08

Saken påbegynt torsdag 28.02.08 kl. 13.40

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	15.01.08	Sametingetsrådet	Sak R 010/08 Revisjon av retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre
2	25.5.2000	Sametinget	Sak 23/00 Ansvar og administrasjon. Utredning om framtidig organisering av virksomheten til Sametingets underliggende råd
3	9.11.2000	Sametinget	Sak 44/00 Retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre
4	23.5.2005	Sametinget	Sak 17/05 Ansvar og myndighet for økonomiforvaltningen i Sametinget
5	27.9.2007	Sametinget	Sak 43/07 Overordnede retningslinjer for Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget vedtar følgende retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre:

1. Formål og oppgaver

Sametingets tilskuddsstyre er Sametingets forvaltningsorgan for de tilskuddsmidler som Sametingets plenum delegerer til Sametingets tilskuddsstyre å fordele.

Sametingets tilskuddsstyre forvalter Sametingets tilskuddsordninger i henhold til de målsettinger og prioriteringer som fremkommer i Sametingets årlige budsjettvedtak.

2. Oppnevning

Sametingets plenum oppnevner tilskuddstyret av og blant Sametingets representanter og vararepresentanter. Det velges 7 medlemmer, herunder leder og nestleder, med personlige

varamedlemmer for en valgperiode. Valget skjer som forholdstallsvalg. Sametingets tilskuddsstyre er beslutningsdyktig når minst 4 av styrets medlemmer er til stede.

3. Delegering

Sametingets tilskuddsstyre kan delegere vedtaksmyndighet til Sametingets administrasjon i samsvar med Sametingets årlige budsjettvedtak.

4. Administrasjon

Sametingets administrasjon skal forberede saker til tilskuddsstyret. Administrasjonen skal også følge opp tilskuddsstyrets vedtak.

5. Klageordning

Vedtak fattet av Sametingets tilskuddsstyre kan påklages til Sametingsrådet.

6. Rapportering

Sametingets tilskuddsstyre skal oversende en årlig rapport til Sametinget om forvaltningen av tilskuddsmidlene.

7. Ikrafttreden og endring

Disse retningslinjene trer i kraft 1.3.2008 og erstatter retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre fastsatt 9.11.2000.

Sametingets plenum kan foreta endringer av retningslinjene.

Nærings- og kulturkomiteens innstilling:

Innledning

Nåværende retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre ble vedtatt i sak 44/00. Overordnede retningslinjer for Sametingets søkerbaserte tilskuddforvaltning ble revidert i sak 43/07. Dette medførte at strukturen i budsjettet for 2008 ble endret i forhold til tidligere. Sametingets ulike søkerbaserte tilskuddordninger ivaretas nå gjennom et felles overordnet reglement. Som en følge av endringene må også retningslinjene for tilskuddsstyret endres slik at disse harmoniserer med sak 43/07 og budsjettet.

Forslag 1

Forslag fra hele komiteen, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Lene Hansen, Randi A. Skum, Klemet Erland Hætta og Tor Mikalsen, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Berit Oskal Eira, Knut Store, Jørn Are Gaski, Bjarne Store-Jakobsen, Marie Therese N. Aslaksen og Per Edvind Varsi, medlemmet fra Senterpartiet (SP) Olaf Eliassen, medlemmet fra Sør-lista (SL) Laila Wilks, medlemmet fra Flyttsamelista (FSL) Per A. Bøhr og medlemmet fra Fastboendes liste (KFL) Isak Mathis O. Hætta:

Tillegg til siste setning i pkt 1 Formål og oppgaver:

”samt i henhold til regelverk for Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger.”

Setningen blir da å lyde som følger:

Sametingets tilskuddsstyre forvalter Sametingets tilskuddsordninger i henhold til de målsettinger og

prioriteringer som fremkommer i Sametingets årlige budsjettvedtak, samt i henhold til regelverk for Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger.

Komiteens tilrådning:

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og rår Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

III Votering

Av 43 representanter var 37 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
- Nærings- og kulturkomiteens tilrådning ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Tor Mikalsen, saksordfører	
2	Per Edvin Varsi	
3	Ann-Mari Thomassen	Egil Olli Willy Ørnebakk
	Ann-Mari Thomassen	
4	Terje Tretnes	Egil Olli
	Terje Tretnes	
5	Olaf Eliassen	
	Tor Mikalsen, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Sametinget vedtar følgende retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre:

1. Formål og oppgaver

Sametingets tilskuddsstyre er Sametingets forvaltningsorgan for de tilskuddsmidler som Sametingets plenum delegerer til Sametingets tilskuddsstyre å fordele.

Sametingets tilskuddsstyre forvalter Sametingets tilskuddsordninger i henhold til de målsettinger og prioriteringer som fremkommer i Sametingets årlige budsjettvedtak, samt i henhold til regelverk for Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger.

2. Oppnevning

Sametingets plenum oppnevner tilskuddstyret av og blant Sametingets representanter og vararepresentanter. Det velges 7 medlemmer, herunder leder og nestleder, med personlige

varamedlemmer for en valgperiode. Valget skjer som forholdstallsvalg. Sametingets tilskuddsstyre er beslutningsdyktig når minst 4 av styrets medlemmer er til stede.

3. Delegering

Sametingets tilskuddsstyre kan delegere vedtaksmyndighet til Sametingets administrasjon i samsvar med Sametingets årlige budsjettvedtak.

4. Administrasjon

Sametingets administrasjon skal forberede saker til tilskuddsstyret. Administrasjonen skal også følge opp tilskuddsstyrets vedtak.

5. Klageordning

Vedtak fattet av Sametingets tilskuddsstyre kan påklages til Sametingsrådet.

6. Rapportering

Sametingets tilskuddsstyre skal oversende en årlig rapport til Sametinget om forvaltningen av tilskuddsmidlene.

7. Ikrafttreden og endring

Disse retningslinjene trer i kraft 1.3.2008 og erstatter retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre fastsatt 9.11.2000.

Sametingets plenum kan foreta endringer av retningslinjene.

Behandlingen av saken ble avsluttet 28.02.08 kl. 14.00.

Sak 10/08

Programbeskrivelse for verdiskaping i næringskombinasjoner og samisk reiseliv

Arkivsaknr.
08/137

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	15.01.08	R 003/08
Nærings- og kulturkomiteen	12. - 14.02.08	
Sametingets plenum	26. - 29.02.08	10/08

Saken påbegynt torsdag 28.02.08 kl. 14.00

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	15.01.08	Sametingsrådet	Sak R 003/08 Verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv
2	29.11.07	Sámediggi	Sak 65/07 Melding om utvikling av utmarksnæringer - sluttbehandling
3	21.01.08	Duojáriid ealáhussearvi og Goahtegearret	Cealkámuš Árvohahkanprográmma birra ealáhuskombinášuvnnaide (Høring om verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner)
4	21.01.08	Duojáriid ealáhussearvi	Mearkkašumit Sámedikki lotnolasealáhus árvohahkanprográmma evttohusii (Merknader til forslag til Sametingets verdiskapingsprogram)
5	22.01.08	Tana videregående skole	Innspill til Sametingets verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner
6	23.01.08	Sámiid duodji	SD momenter angående fellesverksteder og veilederstillinger
7	20.01.08	Sámi bivdo- ja meahcástansearvi	1. Notáhta meacce-ealáhus gelbbolašvuodaguovddáš (Notat om kompetansesenter for næringskombinasjoner) 2. Notat til Sametinget angående driftsstotte til utmarksnæringer
8	21.01.08	Goahtegearret	Verdiskapingsprogrammet for kombinasjonsnæringer i samiske bosettingsområder – møte med Sametinget 21.01.08
9	17.04.07	Goahtegearret	Åpen møte ang. stortingsmelding om samepolitikk m. Statsråd Bjarne H. Hansen
10		Duojáriid ealáhussearvi og Goahtegearret	Verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner
11		Goahtegearret	Samisk næringslov Fundament for fremtidig samisk kulturutøvelse

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget gir sin tilslutning til den framlagte programbeskrivelsen for verdiskaping i næringskombinasjoner og samisk reiseliv.

1. Mål og rammer

Bakgrunn

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2008 uttalte Stortingets kommunal- og forvaltningskomité (Budsjett innstilling S. nr. 5 (2007-2008)) følgende:

”Flertallet vil fremheve at det i tråd med Soria Moria-erklæringen foreslås etablert et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner i samiske strøk. Sametinget vil få ansvar for å administrere programmet. Flertallet støtter at det bevilges 6,5 mill. kroner til etableringen av et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner.

Flertallet har merket seg behovet for å ivareta tradisjonelle samiske næringskombinasjoner. Samtidig ser flertallet behovet for at tradisjonelle samiske næringer også kan kombineres med nye næringer slik at lokale ressurser, kompetanse og tradisjoner utnyttes til en positiv utvikling i samiske samfunn, og hvor også ungdom og kvinner kan være med på næringsutvikling og trygging av bosettingen i lokalsamfunnene. Entreprenørskap knyttet til utnyttelse av de samlede muligheter for næringskombinasjoner bør stimuleres, herunder kombinasjoner av tradisjonelle næringstilpasninger med eksempelvis reiseliv, kunst og kultur, service og tjenesteyting og kunnskapsbasert tjenesteyting.

Flertallet er opptatt av at Sametinget gir muligheter for aktive samiske næringsorganisasjoner knyttet til utmarksnæringene.”

Rammer

For 2008 har Sametingsrådet satt av kr 4 875 000 til selve programmet, kr 650 000 til en stilling (10 %) og kr 975 000 til drift av programmet blant annet et faglig forum (15 %).

Sametinget behandlet Melding om utvikling av utmarksnæringer 27.11-30.11.07. En rekke av disse satsningene er innarbeidet i dette programmet. Nærings- og kulturkomiteen bemerket at meldingen bør danne grunnlaget for å lage en næringsavtale for utmarksnæringer.

Hovedmål

Målet med verdiskapingsprogrammet er å øke verdiskapingen gjennom satsning og utvikling på innovative næringskombinasjoner og samisk reiseliv.

I gjennomføring av programmet skal det tas hensyn til miljø og likestilling mellom kjønnene.

Delmål

Delmål

Legge til rette for utvikling av nye produkter innenfor næringskombinasjoner og samisk reiseliv

Delmål

Bidra til å bedre rammebetingelsene for etablering og utøvelse av utmarksnæringsvirksomhet

Delmål

Stimulere til nettverk innen utmarksnæringer og samisk reiseliv

Delmål

Identifisere og bidra til å løse flaskehalser ved utvikling og videreføring av primærnæringsprodukter

Delmål

Heve kompetansen blant de som vil etablere nye virksomheter

Delmål

Styrke veiledningsvirksomheten i duodji og rekruttere unge til duodjinæringen

2. Omfang og avgrensning

Programmet finansieres over Sametingets budsjett slik det kommer frem i statsbudsjettet for 2008 kap 680 post 50 Sametinget. Verdiskapingsprogrammet kan samfinansieres med andre tilskuddsmidler utenfor Sametingssystemet.

Programmet består av både søkerbaserte ordninger og prosjekter som Sametinget initierer. I tillegg består en vesentlig del av arbeidet av prosjekter, som blant annet innebærer kommunikasjon med offentlige myndigheter. Søkerbaserte ordninger skal annonseres samtidig med andre ordninger som har med næringsutvikling å gjøre.

Programmet er avgrenset til det samme området som Sametingets satsing på næringsutvikling.

3. Organisering

Ansvarsforhold

Sametinget skal gjennomføre et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv. Sametingsrådet fungerer som styre for programmet og fatter beslutninger og setter rammer som har betydning for programmet. Rådet skal godkjenne de årlige planene i programmet. Plenum fastsetter budsjett for programmet.

Eventuelle tilskudd til næringsvirksomhet forvaltes av tilskuddsstyret etter de retningslinjer som gjelder for andre tilskudd til næringsutvikling. Utredningsprosjekter og andre tiltak som ikke har med næringsutvikling å gjøre er et ansvar for Sametingsrådet å avgjøre.

Programansvarlig/prosjektleder skal være fritatt for andre vanlige oppgaver i Sametinget. Avdelingsdirektøren har ansvaret for at de involverte i verdiskapingsprogrammet blir fritatt for andre oppgaver slik at disse er i stand til å oppfylle intensjonene med programmet. Programansvarlig skal oppfylle programmets mål innenfor de gitte rammer. Vedkommende har veiledningsansvar for eventuelle programdeltakere. Programansvarlig skal ha fullt styringsansvar for programmet i gjennomføringen. Programansvarlig har ansvaret for kommunikasjon innad i Sametinget og informasjon utad til berørte parter og media.

Rapportering skjer gjennom avdelingsledelsen og til Sametingsrådet.

Faglig forum

Det skal etableres et faglig forum der følgende inviteres til å delta; Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Innovasjon Norge, fylkesmannens landbruksavdeling, fylkeskommunen, Bioforsk, Samisk høyskole og Sametinget. AID kan trekke inn andre departementer hvis det er behov for det.

Forumet skal samles en gang i året for å gi faglige innspill til programmet og gi tilbakemeldinger på gjennomføringen av programmet. Forumet fatter ingen vedtak, men kan komme med forslag til tiltak i programmet. Forumet skal utveksle gjensidig informasjon om offentlige tiltak og prosjekter som har relevans for verdiskapingsprogrammet.

På grunnlag av en underreisevaluering skal forumet få forelagt en statusrapport om framdriften i programmet.

Utviklingsforum

Samiske næringsorganisasjoner så som Goahtegearret, Sámi bivdo- ja meahcástansearvi, Duojáriid ealáhussearvi, Sámiid duodji, Bivdi, som er involvert i programmet skal høres ved utarbeidelse av budsjett og andre større endringer i programbeskrivelsen. Det skal avholdes minst to møter i året med disse. Forumet skal også fungere som en referansegruppe for programmet.

Utviklingsforumet skal sikre den samiske dimensjonen og samisk naturforståelse i utviklingsarbeidet.

4. Avgrensning mot andre programmer og satsinger

Ved gjennomføring av verdiskapingsprogrammet er det viktig å dra vekslere av andre satsinger som gjennomføres av andre myndigheter.

Verdiskapingsprogram for mat og tilleggsnæringer i jordbruk (Innovasjon Norge)

Landbruksdepartementet satte i gang et verdiskapingsprogram for mat i 2001. Programmet er avgrenset til mat fra landbruket. Målet er å bidra til at næringsmiddelbedriftene styrker konkurransekraften og øker lønnsomheten. Prioriterte arbeidsområder er markedsadgang og produktutvikling. I samiske områder er det få gårdbrukere som har fått nytte av disse midlene. Det kan være flere årsaker til dette. En årsak kan være at det ikke har vært tradisjon å drive med videreutvikling av gårdsprodukter til et kommersielt marked. En annen årsak kan være at det finnes få næringsmiddelbedrifter i samiske områder. Verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner skal kunne finansiere tiltak som gårdbrukere setter i gang. Øvrige tiltak der næringsmiddelbedrifter står for det skal finansieres over det VSP mat.

Foruten VSP-mat har Innovasjon Norge særskilte satsinger på andre tilleggsnæringer til jordbruk så som turisme, besøksgårder, Inn på tunet etc.

Handlingsplan for innlandsfiske

Landbruks- og matdepartementet skal i et 5-årig program prioritere prosjekter innen fisketurisme i ferskvann, næringsfiske og oppdrett av innlandsfisk. Målet er å etablere 150 virksomheter som tilbyr fiske til turister, 2-3 oppdrettsanlegg og 10 virksomheter som bruker innlandsfisk til å skape lønnsom drift.

Hovedavtale for duodji

Sametinget har inngått en hovedavtale med duodjiorganisasjonene. Hvert år forhandles det om en næringsavtale. De tiltak som inkluderes i VSP-programmet er avgrenset til lærlingordning og etablering av en veiledningstjeneste i duodji. Øvrige satsinger og investeringer etc må inkluderes i næringsavtalen.

Verdiskapingsprogram for tradisjonelt håndverk

Kultur- og kirkedepartementet har utarbeidet en rapport om tradisjonelt håndverk i januar 2008. Av de konkrete forslagene som kan angå samiske næringer er igangsetting av et verdiskapingsprogram for tradisjonelt håndverk. For Sametinget er det viktig å koordinere denne med Sametingets satsing på og utvikle duodji som næring.

Reindriftens utviklingsfond og Verdiskapingsprogrammet for rein

Reindriftens utviklingsfond skal bidra til å utvikle økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i reindriften. Det skal stimulere til oppbygging av stabile miljøer og strukturer i næringen som resulterer i utvikling av menneskelige ressurser, balansert bruk av naturgrunnlaget og full utnyttelse av produksjonspotensialet i reinflokkene. Det støtte bl.a. kjøp av livdyr, gjeterhytter, gjerder, tap av rein i ulykker, innløsning av driftsenheter, utdanningsstipend.

Verdiskapingsprogrammet for rein skal øke verdiskapingen i reindriftsnæringen. Det har som formål å styrke næringen ved å utløse kreativitet og entreprenørskap tuftet på næringens kultur og særpreg. VSP-rein har som krav at tilleggsnæringen skal ha direkte utspring fra rein.

VSP-næringskombinasjoner bør ikke prioritere støtte til reinkjøtt og videreføring av reinkjøtt.

Nasjonale marine programmer

Regjeringens ferskfiskstrategi fokuserer på Norges fortrinn når det gjelder tilgang til fersk fisk av god kvalitet. Målet er at det skal være jevn tilførsel av råstoff gjennom hele året, høy kvalitet på råvaren og produktene i markedene.

Innovasjon Norges marine verdiskapingsprogram har som formål å styrke marint næringsliv og skal etablere markedsrettede bedriftsnettverk. Støtte går til bedrifter på nettverksbygging, kompetanse og traineeordning. Fra 2008 skal et datterselskap under Innovasjon Norge forvalte et investeringsfond på 500 millioner kroner i marin sektor. Fondet skal særlig være for små og mellomstore bedrifter og er for alle virksomheter relatert til marin næringsutvikling. Fondet skal foreta direkte kapitalinvesteringer og utøve aktivt eierskap i investeringsprosjektene.

Det marine verdiskapingsprogrammet som retter seg mot bedrifter har et stort potensial for samisk kyst- og fjordfiske også, men på grunn av svake kommersielle miljøer er dette et tilbud som nok først og fremst retter seg mot andre målgrupper. Imidlertid skal et program særlig for områder med særskilte omstillingsbehov lanseres for 2008, og dette kan i større grad ha relevans for fiskeriene i samiske kyst- og fjordområder og knyttes mot verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner. Et fond for desimering av kongekrabbe er også på trappene.

Satsinger i reiseliv

Regjeringen har laget en nasjonal reiselivsstrategi i desember 2007. I det programmet heter det bl.a.

”Regjeringen ser det som viktig å utvikle en reiselivsnæring basert på natur og samisk kultur i samiske områder der samene selv legger premissene for presentasjon og formidling av samisk kultur. Regjeringen har foreslått at det fra 2008 etableres et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner i samiske strøk. Sametinget får ansvaret for å

administrere programmet. Gjennom dette gis Sametinget muligheter til å være med å utvikle samisk reiseliv i kombinasjon med andre næringer.”

VSP - programmet må ses i sammenheng med dette arbeidet.

Reiselivsmiljøet i Finnmark har satt i gang et treårig prosjekt i 2006 for å styrke innovasjon og lønnsomhet innen natur- og kulturbasert reiseliv i Finnmark. Målene er å etablere flere lønnsomme bedrifter i klyngen, øke markedsandelene i de internasjonale markedene, etablere et internasjonalt ledende fagmiljø, styrke innovasjonsevnen innen reiselivsnæringen og oppnå deltakelse i programmet ”Norwegian Centers of Expertise”.

ReiselivsArena Finnmark er et resultat av et samarbeid mellom reiselivsnæringen i fylket (representert ved Finnmark Reiseliv), Høgskolen i Finnmark, Samisk høgskole og Norut NIBR Finnmark, Origo Nord, Finnmark fylkeskommune og Innovasjon Norge. Gjennom programmet gis det støtte til analysearbeid, etablering og utvikling av møteplasser for næringen og fagmiljø, igangsetting av utviklingsprosjekter etc. Prosjektet har et budsjett på kr. 3,6 mill. i 2007.

Programmet har et samisk innsatsområde og det er inngått et samarbeid med Samisk høgskole i Kautokeino.

Verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner og samisk reiseliv vil være supplement som går parallelt med ReiselivsArena Finnmark.

5. SOFT-analyse

Beskrivelse av nå-situasjonen – sterke og svake sider ved næringslivet i samiske områder

Sterke:

Nærhet til ressurser

Lange tradisjoner med å forvalte ressurser på en bærekraftig måte

Kunnskap om natur og forvaltning av naturressurser

Lange tradisjoner med å kombinere ulike næringer og utnytte ulike ressurser i naturen

Høy realkompetanse

Høy samisk kulturell kompetanse

Samisk kultur som merkevare

Sterke slektsbånd

Vide utmarks- og ressursområder

Lokal og regional markedet etterspør lokale matprodukter (gjeddekaker, etc)

Svake:

Manglende infrastruktur

Små bedrifter som har lav egenkapital

Arbeidsintensiv

Lite FoU-virksomhet

Dårlig distribusjonsapparat

Lav formell kompetanse som er egnet til bedriftsetablering

Manglende velferdsordninger for selvstendig næringsdrivende

Utfordringer – muligheter og trusler ved næringslivet i samiske områder

Muligheter:

Arktiske produkter lite påvirket av forurensning og kunstige næringsmidler

Samiske/etniske produkter etterspørres

Økoturisme og geoturisme kan med letthet tilpasses samiske forhold

Unyttige utmarksressurser

Kan bruke tradisjonell kunnskap i næringsutviklingsarbeidet
Eksklusive nisjeprodukter
Sunne produkter

Trusler:

Lav pris på oppdrettsfisk kan svekke markedet for innlandsfisk
Endring av rammebetingelser ved bruk av utmark i næringsøyemed (eksempel fjerning av 5 km grensen for fiske i fiskevann)
Konkurransen om kultiverte fiskevann
Manglende lokalt eierskap i reiselivsvirksomheter som bruker utmark
Manglende muligheter for kunnskapsutvikling
Tradisjonell kunnskap i ferd med å gå tapt
Unge får ikke opplæring i tradisjonell bruk av utmark

6. Kritiske suksessfaktorer

Nok egenkapital blant etablerere
Gode omsetningsforhold for utmarksprodukter
Stabil levering av utmarksprodukter året rundt
Klimabetingete faktorer
At programmet inkluderer områder utenfor Finnmark
Personer eller miljøer som ser egeninteresse i å drive fram prosjekter slik at disse kan videreføres etter at prosjektperioden er over.
Gode betingelser for å starte med nye virksomheter
At det er et godt faglig støtteapparat
At tilgang på veiledning om verdiskapingsprogrammet er god til næringsaktørene
At det er god kommunikasjon mellom aktørene og Sametinget

7. Strategier ved drift av programmet

Bruke media, internett og informasjonsmøter for å nå målgruppen; utøvere og etablerere
Målrettet bruk av virkemidler
Åpen dialog og nettverksbygging med andre aktører som virkemiddelaktører og kompetansemiljøer
Aktiv og pådrivende rolle i gjennomføring av programmet
Tydelig og konkret kommunikasjon til målgruppen
Fokusere på miljø og bærekraftig naturbruk i programmet
Styrke samarbeidet med utdanningsinstitusjonene som har ansvar for duodjiopplæring
Dra nytte av tradisjonell kunnskap slik at det kan danne grunnlag for næringsutvikling

8. Beslutningspunkter og evaluering

Krav til statusmøter

Det skal avholdes et statusmøte med Sametingsrådet hvert år. Til dette møtet skal det utarbeides statusrapport på grunnlag av en underveisevaluering, som knyttes til Sametingets budsjett. Statusrapporten skal også forelegges faglig forum til diskusjon. I rapporten skal det bl.a. gå frem om det er nødvendig med større endringer i programmet eller i pågående prosjekter.

Krav til beslutningspunkter

I forbindelse med budsjettarbeidet kan større endringer i programmet gjøres. Plenum vedtar budsjett for programmet der prioriteringer for neste år kommer fram.

Programmet skal evalueres etter tre år.

9. Sametingets budsjettvedtak for 2008

I Sametingets budsjett for 2008 er følgende prioriteringer satt:

Tabell 7.3.2 Verdiskapningsprogram for næringskombinasjon

(i 1000 kr)

Post 300	Benevnelse	RR 2006	Bud 2007	Rev 2007	Bud 2008	+/- 08-Rev 07	Avvik i %
30060	Næringskombinasjoner	0	0	0	3 375	3 375	-
30061	Duodji - veilederstillinger og lærlinger	0	0	0	1 500	1 500	-
Sum		0	0	0	4 875	4 875	-

a) Ved statsbudsjettet for 2008 ble det avsatt midler på kr 6 500 000 til Verdiskapningsprogram for næringskombinasjon. Av dette er 10% overført til administrasjonen for å forvalte dette programmet og 15% overført til spesielle prosjekter til blant annet etablering av faglig forum for programmet.

Punkt 7.3.2.1 Næringskombinasjoner

Tabell 7.3.2.1 Næringskombinasjoner

Post 300	Benevnelse	RR 2006	Bud 2007	Rev 2007	Bud 2008	+/- 08-Rev 07	Avvik i %
30060	Næringskombinasjoner	0	0	0	3 375	3 375	-
Sum		0	0	0	3 375	3 375	-

Mål for tilskuddsordningen:

- Levedyktige kombinasjonsvirksomheter

Målgruppe for tilskuddsordningen

- Etablerere som vil starte med utmarksbaserte virksomheter
- Utøvere som vil kombinere primærnæringer med annen virksomhet
- Samiske reiselivsaktører som vil bruke utmark inkludert fjordområder som ressurs i reiselivssammenheng
- Småskala matprodusenter i kombinasjon med fiske, reindrift, jordbruk eller utmark

Kriterier for måloppnåelse:

- Antall utmarksvirksomheter
- Antall reiselivsvirksomheter med basis i utmark
- Antall småskala matprodusenter

Prioriteringer for 2008:

- Produktutvikling og kvalitetssikring av utmarksprodukter
- Salgs- og markedtiltak innenfor utmarksnærings
- Utvikle opplevelsesbaserte reiselivsvirksomheter

Tildelingskriterier:

- Søknadsfristene er 1. februar, 1. april og 1. september 2008
- Prosjektet skal igangsettes i budsjettåret tilskuddet bevilges og ferdigstilles senest 2 år etter tilskuddsbrevets dato
- Tiltak som i minst mulig grad påvirker natur, kultur og miljø på en negativ måte
- Virksomheter i utmark som er i samsvar med samisk naturbruk
- Reiseliv med fokus på opplevelse og økoturisme

- For prosjekter initiert av Sametinget kan det ytes inntil 100 % av kostnadsoverslaget
- For øvrig gjelder regelverket fastsatt av Sametinget i sak 43/07 Revisjon av Sametingets søkerbaserte tilskuddsforvaltning, og krav gitt i Sametingets budsjettdokument for 2008, kapittel 3.2 søkerbaserte tilskudd

Beregningsregler:

- Inntil 30 % tilskudd av godkjente kostnader. Ved samfinansiering inntil 20 %. Den totale offentlige investeringsstøtte kan ikke overskride 60 % av kostnadsoverslaget
- Maksimalt tilskudd er generelt kr 300 000. I samarbeidstiltak som har stor betydning for den lokale samiske befolkning er maksimalt tilskudd kr 500 000
- Sametinget deltar vanligvis ikke i finansiering av prosjekter som overskrider et kostnadsoverslag på kr 5 000 000
- Minimumstilskudd er kr 30 000

Sametingets midler til næringskombinasjoner forvaltes av Sametingets tilskuddsstyre

For 2008 avsettes det kr 3 375 000 til næringskombinasjoner.

Punkt 7.3.2.2 Duodji - veilederstillinger og lærlingordning

Tabell 7.3.2.2 Duodji - veilederstillinger og lærlinger

(i 1000 kr)

Post 300	Benevnelse	RR 2006	Bud 2007	Rev 2007	Bud 2008	+/- 08-Rev 07	Avvik i %
30060	Duodji - veilederstillinger og lærlinger	0	0	0	1 500	1 500	-
Sum		0	0	0	1 500	1 500	-

Mål for tilskuddsordningen:

- Flere duodjiutøvere

Målgruppe for tilskuddsordningen:

- Duodjiutøvere og -bedrifter
- Aktuelle opplæringsinstitusjoner

Kriterier for måloppnåelse:

- Antall duodjilærlinger
- Antall duodjiveiledere

Prioriteringer for 2008:

- Veilederstillinger
- Bedrifter som tar inn lærlinger

Tildelingskriterier:

- Søknadsfristene er 1. februar og 1. september 2008
- Tiltaket skal igangsettes i budsjettåret tilskuddet bevilges og ferdigstilles senest 2 år etter tilskuddsbrevets dato
- Tilskuddsmottaker skal dokumentere realkompetanse eller formell kompetanse i samisk duodji
- Lærlingekontraktene skal godkjennes av Yrkesopplæringsnemnda
- For øvrig gjelder regelverket fastsatt av Sametinget i sak 43/07 Revisjon av Sametingets søkerbaserte tilskuddsforvaltning, og krav gitt i Sametingets budsjettdokument for 2008, kapittel 3.2 søkerbaserte tilskudd

Beregningsregler:

- For hver lærling ytes kr 50 000 til administrasjon av lærlingkontraktene
- For hver lærling ytes lærlingbedriften kr 100 000 i tilskudd til lærlinglønn
- For hver lærling ytes lærlingbedriften kr 50 000 i tilskudd til administrative utgifter
- Det kan maksimalt opprettes 5 lærlingkontrakter
- Det settes av kr 500 000 til veiledning i duodji. Veiledningsvirksomheten skal knyttes til Duodjeinstituttta

Sametingets midler til Duodji - veilederstillinger og lærlingordning forvaltes av Sametingets tilskuddsstyre.

For 2008 avsettes det kr 1 500 000 til duodji - veilederstillinger og lærlingordning.

Punkt 17.3.6 Verdiskapingsprogrammet

I forbindelse med verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner settes det av midler til blant annet etablering av et faglig forum.

For 2008 settes det av kr 975 000 til drift av et verdiskapingsprogram.

10. Tiltaksdel med prioriteringer for 2008 og senere

Administrative gjøremål

Annonsering ordningen i januar, april og august

Ansette en medarbeider innen 01.03.08

Drift	2008	2009
1. Forankre verdiskapingsprogrammet i virkemiddelapparatet og i næringen	200 000	200 000
Andre kostnader		
SUM drift	975 000	975 000

Tiltak	2008	2009
2. Rekruttering til verdiskapingsprogrammet	400 000	
3. Kompetanseheving for etablerere og etablerte virksomheter og etablererstipend	500 000	1 000 000
4. Etablere veilednings- og produksjonsverksteder for duodji	500 000	500 000
5. Permanent lærlingordning for duodji	1 000 000	1 000 000
6. Bedre rammebetingelser for utmarksnæring og definere veksthindre		
7. Kvalitetssikring i hele verdikjeden	300 000	1 000 000
8. Kompetanseheving og produktutvikling innen utmarksnæringer	500 000	1 300 000
9. Salg og markedsarbeid innen utmarksnæringer	300 000	300 000
10. Få til et nettverk og et bedre samarbeid mellom utmarksutøvere	200 000	200 000
11. Etablere kvinnelige arbeidsplasser der utmark inngår i kombinasjon med annen virksomhet		500 000
12. Utvikling av småskala reiseliv i samiske områder	700 000	1 000 000
13. Utvikle opplevelsesreiselivet uten å gå på bekostning av reindrifts- og jordbruksnæringen	200 000	500 000
14. Kongekrabbefangst som turistnæring	50 000	200 000
15. Utvikling av fjordfiske som del av samisk reiseliv	225 000	500 000
16. Vurdere behovet for et kompetansesenter for utmarksnæringer		100 000
SUM tiltak	4 875 000	8 500 000

Foruten nevnte tiltak er det satt av kr. 650.000 til en stilling av 6,5 millioner kroner.

Tiltak 1	Forankre verdiskapingsprogrammet i virkemiddelapparatet og i næringen		
Bakgrunn	<p>Verdiskapingsprogrammet favner om flere næringer og fagområder. Programmet er avhengig av å ha et bredest mulig fagspekter å spille på for å kunne realisere målene med programmet. Et faglig forum skal sikre at det gis faglige innspill til programmet. Et faglig forum kan variere i sammensetning, men både departementer, finansierer og kompetansemiljøer bør være med.</p> <p>Utviklingsforumet skal sikre at næringslivet involveres i iverksettingen av programmet. Forankring av programmet i næringslivet er avgjørende for at programmet skal nå sine mål. Flere av de andre tiltakene betinger at næringslivet er med når disse skal settes i verk.</p>		
Strategi	Involvere eksterne aktører for å sikre faglig utvikling i programmet		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etablere et faglig forum 2. Informasjon om verdiskapingsprogrammet 3. Etablere et utviklingsforum 		
Ansvarlig	Sametinget		
Budsjett	2008: kr 200.000	2009: kr. 200.000	2010: kr. 200.000

Tiltak 2	Rekruttering til verdiskapingsprogrammet		
Bakgrunn	<p>Programmet er en nyskaping, og det er ingen offentlig myndighet som har ansvar for næringskombinasjoner og utvikling av utmarksnæringer. I startfasen er det behov for å forankre programmet slik at utøvere som akter å delta i programmet er kjent med igangsettingen.</p> <p>En rekke utmarksutøvere har ikke registrert seg som selvstendig næringsdrivende. Det finnes ingen oversikt over antall utmarksutøvere og omsetning i næringen. Programmet må satse bevisst for å mobilisere interesserte i å få i stand næringsutvikling der utmark er basis.</p>		
Strategi	Mobilisere utmarksutøvere slik at de fatter interesse for næringsutvikling		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mobiliseringsprosjekt som skal fange opp potensielle utmarksutøvere. 2. Annonser ordningen i februar, april og august 2008 		
Ansvarlig	Sametinget i samarbeid med eksterne aktører		
Budsjett	2008: kr. 400.000	2009:	2010:

Tiltak 3	Kompetanseheving for etablerere og etablerte virksomheter og etablererstipend		
Bakgrunn	<p>Samiske etablerere har behov for mer tilrettelagte kompetansehevings kurs. Det gjelder ikke bare at tilbudet kan skje på samisk, men også at det er behov for å tilby grundigere kompetansehevende kurs enn vanlig. Det har bl.a. sammenheng med ensidig næringsliv der primærnæringer dominerer og at det i liten grad finnes miljøer som initierer innovasjoner. Samiske bedriftsetablerere vil ha behov for særskilt støtte til bruk av tradisjonell kunnskap i produktutvikling og produktbearbeiding, evt. vitalisering av tradisjonell kunnskap.</p> <p>Småskala næringsutøvere har lite økonomiske og arbeidsressurser til salg og markedsføring. Det ligger store utfordringer i å sørge for at produkter fra småskala næringsvirksomhet kan kvalitetssikres og selges på nye markeder.</p> <p>Dette gjelder produktutvikling, utvikling av nisjeprodukter, nettverksbygging mellom aktører, sikring av kvalitet, markedsføring, distribusjon av produkter, kompetanseutvikling og utvikling av design</p>		
Strategi	Tilpasse kompetansehevingskurs fra etablerernivå til bransjenivå		

Aktivitet	1. Utvidet etablereropplæring og oppfølging som er tilpasset samisk språklige kombinasjonsutøvere 2. Vurdere å innføre etablererstipend for utøvere som vil starte med næringskombinasjoner eller samisk reiseliv		
Ansvarlig	Sametinget og næringslivet		
Budsjett	2008: 0,5 million kr.	2009: 1,5 million kr.	2010: 1,5 million kr.

Tiltak 4	Etablere veilednings- og produksjonsverksteder for duodji		
Bakgrunn	<p>Det skal etableres en regional veiledertjeneste som skal gi et grunnlag for å utvikle duodji som kultur og næring. Økt tilgang til veiledning, maskiner og utstyr vil bidra til å øke rekrutteringen og bedre lønnsomheten for duodjinæringen.</p> <p>Veilederne skal drive faglig veiledning av duodjiutøvere. Det innebærer veiledning i forbindelse med innkjøp og bearbeiding av råvarer, i bruk av verktøy og utstyr, produktvurdering, råd om bedriftsetablering, m.m. De skal videre veilede utøverne om produktutvikling, salg og markedsføring, og bistå i forbindelse med prosjektsøknader, kalkyler, og budsjetter, samt vurdere og gi råd om forretningsidéer, m.m.</p> <p>Veilederne skal også arbeide med testing av metoder for produksjon, produktvurdering og kvalitetssikring av produktene, samt tilrettelegge for opplæring og kompetanseheving gjennom forskjellige former for kursvirksomhet.</p> <p>Det er allerede etablert veiledningstjenester ved Duodjeinstituhtta i Kautokeino og Snåsa. Veiledningsvirksomheten skal knyttes til Duodjeinstituhtta</p>		
Strategi	Etablere nettverk av duodjiverksteder i samiske områder		
Aktivitet	Finansiere duodjiverksteder og stillinger		
Ansvarlig	Duodjeinstituhtta		
Budsjett	2008: 0,5 millioner kroner	2009: 0,5 millioner kroner	2010: 1,0 millioner kroner

Tiltak 5	Permanent lærlingordning for duodji		
Bakgrunn	<p>En undersøkelse blant duodjiutøvere utført i 2007 viste et driftsresultat på kr. 94 670. Med en så lav lønnsomhet har ikke utøverne økonomi til å bære lønnsutgiftene til lærlingene selv om de får ekstra tilskudd fra fylket. For å sikre rekruttering til duodjinæringen er det derfor nødvendig å etablere en fast ordning med lønnstilskudd til lærlingene. Mye av læringen i duodji skjer fortsatt i hjemmene. På den måten overfører den eldre generasjonen kunnskap om tradisjonell duodji og terminologi til den yngre. Mange produkter og mye design er knyttet til slekta, og opplæringen må også av den grunn skje hjemme.</p> <p>En lærling i duodji vil ikke kunne produsere for salg før vedkommende har lært de ulike teknikkene og produksjonsformene. Mye råstoff vil gå til spille for en lærling før en duodji-lærling er fullt utlært, og før produksjonen kan gi inntjening.</p> <p>Det er nødvendig også å sette av midler for å administrere en lærlingordning. Tilskuddet skal dekke kostnader for å finne bedrifter, gjøre avtaler, følge opp ordningen og sørge for utbetaling av lønn.</p>		
Strategi	Sikre rekruttering til duodji ved å etablere en lærlingordning		
Aktivitet	Finansiere 5 lærlinger og administrere lærlingene		
Ansvarlig	Lærebedrift eventuelt et opplæringskontor		
Budsjett	2008: 1,0 millioner kr.	2009: 1,0 millioner kroner	2010: 1,0 millioner kr.

Tiltak 6	Bedre rammebetingelser for utmarksnæring og definere veksthindre
Bakgrunn	<p>Flere regelverk er til hinder for å drive utmarksnæring så som begrensninger i barmarkskjøring og vinterkjøring, begrensninger i bruken av fiskevann. Utfordringen er å fjerne hindringer for å drive med utmarksvirksomhet i samiske områder samtidig som man sikrer en bærekraftig miljø- og naturbruk. I den sammenheng er det viktig å ha for øye å sikre et tett samarbeid med reindrifts- og jordbruksnæringen der disse interesser er i bildet.</p> <p>Eventuelle kultiveringstiltak og andre fysiske tiltak betinger et nært samarbeid med Finnmarkseiendommen og med andre grunneiere utenom Finnmark. Utmarksutøvere som setter i gang virksomheter må ha en viss forutsigbarhet og langsiktighet ved planlegging og ved investeringer. Det å få tilgang til fiskevann på langsiktige vilkår vil være avgjørende spesielt der det er investert mye i markedsarbeid og i kultivering.</p>
Strategi	Sikre utmarksutøvere tilgang til utmarksressursene på en bærekraftig måte. Sikre gode transportmuligheter for utmarksnæringene
Aktivitet	Ha kontakt med lovgivende myndigheter og fylkesmennene
Ansvarlig	Sametinget i samarbeid med utmarksutøvere
Budsjett	Administrative kostnader

Tiltak 7	Kvalitetssikring i hele verdikjeden		
Bakgrunn	Ved kvalitetssikring er det viktig å se hele verdikjeden i utmarksnæringen under ett fra innhøsting, redskapsbruk, transport, mottak, bearbeiding, markedsføring og til salg. Om det svikter i ett ledd vil det få konsekvenser for resten av verdikjeden. Det gjelder spesielt der mat er inne i bildet og der mat hygiene er avgjørende for matvaresikkerheten. Samarbeid med Mattilsynet er en forutsetning for at gamle samiske produksjonsmetoder av mat kan videreføres samtidig som produksjonen ikke går på bekostning av matvaresikkerhet. Mottak må kunne ta i mot råvarer når innhøstingen skjer. Mottaket må samtidig vite at de har sikre leveranser fra råvareleverandørene. Forutsetning for å få oppegående mottaksanlegg er å finne personer eller interessenter som tar ansvar og vil drive mottak. Kvalitetssikring gjelder ikke bare selve produktet, men også de tilleggstjenester som er knyttet til utmarksproduktet så som service, transport etc.		
Strategi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kvalitetssikre tiltak i alle ledd i verdikjeden i utmarksnæringen 2. Koordinere mottak av utmarksprodukter for å sikre matvarekvaliteten. 3. Videreføre og videreutvikle samiske mattradisjoner i samarbeid med Mattilsynet. 		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sette i gang et pilotprosjekt der 4 utmarksutøvere får direkte oppfølging fra råvaren høstes til det er levert et mottak eller solgt til kunden. 2. Profesjonalisere mottak i produktutvikling, markedsføring og salg. 3. Plukke ut utmarksprodukter som er egnet for kommersialisering. 		
Ansvarlig	Utmarksutøvere, FoU-miljøer og Mattilsynet		
Budsjett 1	2008:	2009: 0,5 million kr.	2010: 0,5 million kr.
Budsjett 2	2008: 0,3 million kr.	2009: 0,2 million kr.	2010:
Budsjett 3	2008:	2009: 0,3 million kr.	2010:

Tiltak 8	Kompetanseheving og produktutvikling innen utmarksnæringer		
Bakgrunn	<p>Det er behov for kompetanseheving på en rekke områder – alt i fra ordinær etablereropplæring til produktutvikling. Ved behandling av utmarksprodukter er kvalitet og hygiene avgjørende ved salg og videreforedling av disse produktene. Det er liten kunnskap om markedsforståelse der utmark inngår i reiselivssatsningen. Fiskeguiding er et nytt begrep i Norge – det er behov for å utdanne flere fiskeguider der også samisk kulturforståelse og næringsliv inngår.</p> <p>Ved omfattende inngrep eller endret ressursforvaltning i utmark er det nødvendig å ha fokus på forskning og utvikling. Det er nødvendig for å ha et faglig grunnlag for å vurdere å gjennomføre slike tiltak. FoU må ha som fokus på etablering av nye arbeidsplasser basert på utmarksressurser.</p> <p>Det har skjedd lite produktutvikling innen utmarksnæringer. Større grad av produktutvikling er ofte en betingelse for å drive med videreforedling. Ved økt videreforedling vil en kunne øke inntjeningen og verdiskapningen i en bedrift. Nye produksjonsteknikker og metoder kan effektivisere produksjonen. Det kan være hermetisering, vakuumpakking etc.</p>		
Strategi	Styrke kompetansen blant utmarksutøvere slik at disse er i stand til å produsere utmarksprodukter av god kvalitet		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nyskappingsprosjekt for utmarksutøvere 2. Legge til rette for kompetanseheving innen fiskeguiding 3. Videreforedle innlandsfiskeprodukter som det lokale og regionale markedet vil ha. 4. Produktutvikling av ville bær for å bedre kunne ta vare på næringsstoffer ved videreforedling. 		
Ansvarlig	Sametinget i samarbeid med videregående skoler og FoU-miljøer		
Budsjett (1)	2008: kr. 400.000	2009:	2010:
Budsjett (2)	2008: kr. 100.000	2009: kr. 500.000	2010: kr. 500.000
Budsjett (3)	2008:	2009: kr. 300.000	2010: kr. 300.000
Budsjett (4)	2008:	2009: kr. 500.000	2010:

Tiltak 9	Salg og markedsarbeid innen utmarksnæringer		
Bakgrunn	<p>Det er ulike utfordringer innen de ulike verdikjedene for det som har med salg å gjøre. Småskala næringsutøvere har verken økonomiske eller arbeidsressurser til å drive med salg og markedsføring. Utfordringen ligger i å sørge for at produkter fra småskala næringsvirksomhet kan selges på nye markeder på en rimelig måte. Konkurransen innen villfisk er stor fra oppdrettsnæringen. Lavere pris fra oppdrettsfisk og god kvalitet på slik fisk skaper store utfordringer for villfisk. Lavere pris har også betydning for bær som importeres fra utlandet. I denne sammenheng er det naturlig å trekke fram sik som er vanskelig å selge til områder eller til tilreisende som ikke er vant med hvit fisk.</p> <p>I markedsføring av utmarksbaserte reiselivsprodukter må det ha fokus på bærekraftig utvikling både økonomisk og miljømessig. Det må legges spesielt mye vekt på hensynet til samiske tradisjoner. En slik strategi vil være i samsvar med samisk naturbruk og bidra til en bærekraftig utvikling innen naturbruk.</p> <p>Organisering av salget av rypejakta er tilfeldig. Ved å kanalisere rypejegere til områder hvor jakttrykket er mindre vil en kunne garantere sikrere fangst og derved få en høyere pris for produktet. Ved å gi slike garantier vet markedet hvilke forventninger de kan ha ved kjøp av slike tjenester.</p>		

Strategi	1. Fokuserer på utmarksprodukter både som økologiske og arktiske produkter for å oppnå høyere pris. 2. Utvide tilbudet av utmarksprodukter utenom de vanlige sesongene.		
Aktivitet	1. Profilerer av råvarer fra arktiske områder innen restaurantbransjen 2. Formalisere kontakten med Finnmarkseiendommen		
Ansvarlig	1. Utmarksutøvere og matprodusenter i samarbeid med restaurantbransjen 2. Sametinget i samarbeid med Finnmarkseiendommen		
Budsjett (1)	2008: kr. 300.000	2009: kr. 300.000	2010: kr. 300.000
Budsjett (2)	2008: Administrative kostnader		

Tiltak 10	Få til et nettverk og et bedre samarbeid mellom utmarksutøvere		
Bakgrunn	<p>Utmarksutøvere er en liten og uensarta gruppe. Det er behov for å etablere nettverk mellom disse slik at disse interesser blir ivaretatt. Det gjelder både i felles redskapsbruk, samarbeid om mottak og felles transport der det er mulig å koordinere. Det gjelder ikke minst et samarbeid om salg og markedsføring av utmarksprodukter. Som følge av at det er få som driver med utmarksnæring er det nødvendige å samarbeide for å øke verdiskapningen i utmarksnæring.</p> <p>Det finnes noe kompetanse i Norge om utmarksnæring. Utfordringen ligger i å etablere kontakt mellom disse miljøene og samiske utmarksutøvere.</p> <p>Satsningen på utmarksbaserte reiselivsprodukter betinger at det etableres kontakt med norske aktører som allerede er på markedet. Det gjelder både aktører som har spesialisert seg på jakt og fiske, andre utmarksprodukter og det øvrige reiselivet i regionen.</p>		
Strategi	Nettverk og samarbeid for å øke verdiskapningen i utmarksnæringen.		
Aktivitet	Få i stand et samarbeid mellom utmarksutøverne seg i mellom og med etablerte miljøer i resten av landet		
Ansvarlig	Sametinget i samarbeid med nærings- og interesseorganisasjonene		
Budsjett	2008: kr. 200.000 og admin. kostnader	2009: kr 200.000	

Tiltak 11	Etablere kvinnelige arbeidsplasser der utmark inngår i kombinasjon med annen virksomhet		
Bakgrunn	Fokuset på bruken av utmarka har vært på typiske mannlige virksomheter som jakt og fiske. For å synliggjøre kvinnenes bruk av utmark må det vies spesiell oppmerksomhet på dette. Det gjelder både innen typiske mannlige virksomheter og virksomheter som ikke er blitt fokusert på tidligere i stor nok grad. Potensialet for næringsutvikling innen viltvoksende urter og bær er langt fra utnyttet.		
Strategi	Stimulere kvinner til å drive med innovasjoner og produktutvikling med basis i utmarksprodukter		
Aktivitet	Særskilt innovasjons-/motivasjonsprogram for kvinner		
Ansvarlig	Sametinget		
Budsjett	2008:	2009: kr. 500.000 og admin. kostnader	

Tiltak 12	Utvikling av småskala reiseliv i samiske områder		
Bakgrunn	<p>Potensialet for kulturbasert turisme er fortsatt økende. Samiske motiver, symboler og samiske elementer brukes i dag i markedsføringen av reiselivsvirksomheter. En viktig betingelse for videreutvikling av reiselivet i samiske områder er at det skjer på samiske premisser og er basert på ekthet.</p> <p>En vesentlig del av reiselivsaktivitetene i nord skjer i korte perioder på en til to måneder. For å sikre et bedre inntektsgrunnlag må de lokale reiselivsaktørene gi et mer variert produkttilbud både i innhold og tid enn det som er tilfelle i dag. Markedet må bearbeides slik at det er mulig å selge reiselivsprodukter i skuldersesongene dvs. utenom de vanlige sesongene.</p> <p>Innen fjordfisketurisme må det en bedre organisering til og kravene til båtsertifisering må senkes for mindre foretak.</p>		
Strategi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utvikling av reiseliv i samiske områder må skje på samiske premisser. 2. Fokuserer på bærekraftig utvikling innen reiselivsnæringen der tas spesielt hensyn til samisk kultur og samiske næringer. 3. Utvide reiselivstilbudet utenom de vanlige sesongene. 		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etablere samarbeid og nettverk mellom samiske reiselivsaktører internt og med det øvrige reiselivet i samiske områder 2. Arrangere reiselivsseminar 3. Finansiere vinteraktiviteter 		
Ansvarlig	Samiske reiselivsaktører		
Budsjett	2008: kr. 700.000	2009: 1.000.000	2010: kr. 1.000.000

Tiltak 13	Utvikle opplevelsesreiselivet uten å gå på bekostning av reindriffts- og jordbruksnæringen		
Bakgrunn	<p>Reindrifftsbasert turisme har et stort potensial både på det nasjonale og internasjonale markedet. I likhet med annen reiselivsvirksomhet må en eventuell større satsning på reindrifftsbasert turisme skje uten at det får konsekvenser for den tradisjonelle driften og de områder som nyttes i reindriften. Dette gjelder også fisketurisme i forhold til tradisjonell bruk og turisme i tradisjonelle jordbruksområder.</p> <p>Utfordringene ligger i at turistene skal bruke de samme områder som reindriftnæringen og saueholdet bruker. Det må utvikles strategier for hvordan sikre at det ikke oppstår arealkonflikter mellom reiseliv og primærnæringene. Reindrifftsturisme må ikke gå på bekostning av den tradisjonelle bruken av området. Når samene skal selge sin kultur må det ikke skje på en slik måte at den særpregete levemåten blir gjennomkommersialisert - ekthet og troverdighet er to sentrale begreper.</p>		
Strategi	Legge til rette for opplevelsesturisme der ekthet og troverdighet er i fokus		
Aktivitet	Finansiere innovative prosjekter		
Ansvarlig	Etablerere		
Budsjett	2008: kr. 200.000	2009: kr. 500.000	2010: kr. 500.000

Tiltak 14	Kongekrabbefangst som turistnæring		
Bakgrunn	<p>Kongekrabbebestanden langs kysten av Finnmark har økt betydelig de siste 10-15 årene. Det er et overordnet målsetting om å i størst mulig grad begrense en videre spredning av kongekrabbe i norske havområder, og sikre en lavest mulig bestand av kongekrabbe utenfor avgrenset fangstområde. Innenfor et avgrenset område er fangsten av kongekrabbe regulert med kvoter. Båter med deltakeradgang kan fiske på tildelt kvote, og fartøy under 11 meter fra Øst-Finnmark forventes å få fri deltakelse. Kongekrabben har status som ressurs innenfor dette område. Kongekrabben vandrer i stadig større grad utover avgrenset område til Vest-Finnmark. I dette området er det fri fangst av kongekrabbe, og det foreslås opprettet et fond for desimeringsfangst av arten.</p> <p>Fangst av kongekrabbe er ment som et supplerende driftsgrunnlag for flåten, og for den minste flåtegruppen er den et viktig bidrag, i særdeleshet for utøvere som driver kombinasjonsnæringsutøvelse.</p> <p>For denne gruppen vil bidraget kunne sikres ved at det gis mulighet for at turister kan være med fartøy og delta i fangsten. Turistene betaler selv for deltakelse og eventuelt medbrakt fangst. Utenfor avgrenset område kan turistene delta om bord i fartøy og fangste fritt etter kongekrabbe. I dette området er det foreslått økonomiske tiltak for uttak av krabben.</p> <p>Det må legges til rette for at reiselivsnæringen kan formidle turistene om deltakelse om bord i fartøy for fangst etter kongekrabbe. Det må og legges til rette for at det gis nødvendig sikkerhetsopplæring for turister som skal delta om bord i fartøyene.</p>		
Strategi	Nettverk og samarbeid for å øke verdiskapningen i kyst- og fjordområdene.		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Få i stand et samarbeid mellom utøverne av kongekrabbefisket og reiselivsnæringen. 2. Legge til rette for at reiselivsnæringen bruker fangst av kongekrabbe som et attraktivt tilbud for turistene. 3. Sikkerhetsopplæring for turister som skal delta om bord i fartøyene. 		
Ansvarlig	Nærings- og reiselivsorganisasjonene		
Budsjett	2008: kr. 50.000	2009: kr. 200 000	2010: kr. 200.000

Tiltak 15	Utvikle fjordfiske som del av samisk reiseliv		
Bakgrunn	<p>Potensialet for samisk opplevelsesbasert turisme i tilknytning til fjordfiske er stort. Samisk lokalhistorie og kultur kan formidles på en unik måte gjennom fiskeguiding eller båtturer på fjorden. En viktig betingelse for videreutvikling av reiseliv i samiske fjordområder er at det skjer på samiske premisser og er basert på ekthet.</p> <p>En vesentlig del av reiselivsaktiviteter skjer i korte perioder på en til to måneder i sommersesongen. Regjeringens nasjonale reiselivsstrategi åpner for at yrkesfiskere kan benytte fiskebåten til turisme i sommermånedene gjennom en ordning hvor turisten kan fiske på fiskerens kvote. Viktig for samisk reiseliv på fjorden er at turisten får en samisk opplevelse basert på samiske tradisjoner og kultur for fiske, matlaging og naturopplevelser. En flaskehals her er sikkerhetssertifisering som bedrifter må investere i for å kunne drive turisme på en sikker måte. I tillegg må aktørene som tilbyr en opplevelse for turister eller grupper inneha kompetanse på samisk kultur generelt og spesielt på lokal samisk kultur og historie.</p> <p>For å sikre et bedre inntektsgrunnlag må de lokale reiselivsaktørene gi et mer variert produkttilbud både i innhold og tid enn det som er tilfelle i dag. Aktører bør</p>		

	tilby turer og guiding på fjorden som en del av en opplevelsespakke med overnatting og andre tilbud i sammenheng med de andre opplevelsene, og gjerne også utenfor sommersesongen. Dette krever samarbeid med andre kultur- og reiselivsaktører i samme område.		
Strategi	Utvikling av reiseliv i samiske fjordområder må skje på samiske premisser.		
Aktivitet	1. Samarbeide med den nasjonale reiselivsstrategien og de marine verdiskapingsprogrammene om å løse flaskehalser i forhold til guiding på fjorden 2. Finansierte innovative prosjekter (2009 og utover) 3. Utvide reiselivstilbudet i pakker også utenom de vanlige sesongene og i samarbeid med andre reiselivs- og kulturaktører. 4. Legge til rette for opplevelsesturisme der ekthet og troverdighet er i fokus.		
Ansvarlig	Samiske kultur- og reiselivsaktører og fiskeribedrifter		
Budsjett	2008: 225 000 og admin. kostnader	2009: 500 000	2010: 500 000

Tiltak 16	Vurdere behovet for et kompetansesenter for utmarksnæringer		
Bakgrunn	Bioforsk er et kompetansesenter for nordnorsk landbruk og innlandsfisk. Bioforsk har også engasjert seg i arbeidet med å kommersialisere ville bær og urter. For verdiskapingsprogrammet er det viktig å benytte den kompetansen som finnes. Utfordringen er å sikre at det samiske perspektivet legges til grunn for utvikling av nye kombinasjoner. For å sikre en god utvikling og at samiske verdier og syn blir ivarettatt, er det nødvendig å vurdere hvordan sikre FoU-arbeid. Andre forhold som bør vurderes er hvordan sikre: a) dokumentasjon og systematisering av samisk kunnskap b) kartlegging og utvikling av markeder c) produktutvikling d) utvikling av infrastruktur e) analyse og kartlegging av juridiske rammevilkår f) tilrettelegging av veiledning og kompetanseheving.		
Strategi	Involvere aktuelle parter i vurderingen		
Aktivitet	Kartlegge kompetansebehovet blant utmarksutøvere		
Ansvarlig	Sametinget, eventuelt andre aktører		
Budsjett	2008:	2009: kr. 100.000	2010:

Nærings- og kulturkomiteens innstilling:

Innledning

Sametinget har i næringspolitikken prioritert næringer som drives i kombinasjon med hverandre. Dette er i tråd med samisk tradisjon hva gjelder næringstilpasninger. Bakgrunnen for dette har vært at ressursene i samiske områder i mange sammenhenger ikke er tilstrekkelige til å gi helårig virksomhet. Av den grunn er Sametingets næringspolitikk basert på etablering av virksomheter som gir både deltids- og helårige arbeidsplasser. Utnyttelse av utmarksressurser er en del av denne politikken, samtidig som bruken av utmarka har vært et sentralt tema i forbindelse med avklaringen av samiske rettigheter i disse områdene. Gjennom verdiskapingsprogrammet vil det bli gitt muligheter til å utvikle disse næringer, samt å kombinere tradisjonelle næringer med nye næringstiltak.

Sametingets vedtak i sak 60/07 Sametingets budsjett og sak 65/07 Melding om utvikling av utmarksnæringer - sluttbehandling, samt stasbudsjettet for 2008, danner det politiske og økonomiske grunnlaget for igangsetting av et verdiskapningsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv.

Merknader:

Medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Lene Hansen, Randi A. Skum, Klemet Erland Hætta og Tor Mikalsen, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Berit Oskal Eira, Knut Store, Jørn Are Gaski, Bjarne Store-Jakobsen, Marie Therese N. Aslaksen og Per Edvind Varsi, medlemmet fra Senterpartiet (SP) Olaf

Eliassen, medlemmet fra Sør-lista (SL) Laila Wilks, medlemmet fra Flyttsamelista (FSL) Per A. Bæhr, mener det er viktig å sikre ressursutnyttningen i samiske fjordområder. I denne sammenheng vil komiteen spesielt nevne sjølaksefiske som utgjør en levende tradisjon i disse områdene og som ikke har blitt tatt tilstrekkelig hensyn til av statlige myndigheter.

Tilsvarende mener komiteen at det også er viktig å sikre ressursutnyttelsen i de mange lakseelver som ligger innefor samiske bosettingsområder.

Komiteen mener småskalaforedling av tradisjonelt fjordfiske må inngå i verdiskapningsprogrammet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Kautokeino fastboendes liste (KFL) Isak Mathis O. Hætta, ber rådet se til at det faglige forumet sammensettes slik at det er representativt i forhold til programmets målgrupper og at det avspeiler det geografiske området programmet skal virke i. Videre anser komiteen det rimelig at Landbruksdepartementets representasjon sikres gjennom dets næringsfaglige organer

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Kautokeino fastboendes liste (KFL) Isak Mathis O. Hætta og Flyttsamelista (KFL) Per A. Bæhr, viser til at mange i det samiske bosetningsområdet har tradisjonelt sett drevet med kombinasjon av næringer. Det er i dag også mulig å kombinere primærnæringer med nye næringer. Bevaring og utvikling av næringskombinasjoner er viktig for bosetning og kultur i samiske bygdesamfunn.

Utøvere av næringskombinasjoner faller ofte utenfor utviklingstiltak og program. I tillegg må de forholde seg til flere regelverk og offentlige organer enn eneyrkes utøvere. Det er viktig å jobbe med å bygge ned hindere for folk som vil drive med næringskombinasjoner.

Ved å bevare muligheten for at å drive næringskombinasjoner vil man også ta vare på viktig tradisjonell kunnskap. Det må legges til rette for etablering og utvikling av tradisjonelle og nye typer kombinasjoner av næringer.

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR), Sør-lista (SL), Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap), Senterpartiet (SP) og Flyttsamelista (FSL) :

Forslag 1

Tillegg siste setning i Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametingets plenum godkjenner de årlige rammeplaner og fastsetter budsjett for programmet, men Sametingsrådet gis fullmakt til å foreta eventuelle justeringer i programmet innenfor de planer plenum har fastsatt.

Under 1. Mål og rammer, bakgrunn, føyes inn ny setning etter 4. avsnitt;

Sametinget har i budsjettet for 2008, tabell 7.3.3., samiske næringsorganisasjoner, avsatt midler til styrking av aktiviteten i samiske næringsorganisasjoner.

Under avsnitt Rammer, første setning;

For 2008 har Sametingsrådet..

Endres til: For 2008 har Sametinget satt av osv..

Forslag 2

Pkt. 3. Organisering:

Ansvarsforhold:

Pkt.3 Faglig Forum:

I første setning endres fylkesmannens landbruksavdeling, fylkeskommunen til: landbruksavdelingene i de fylkeskommuner som omfattes av Sametingets satsing på næringsutvikling, fylkeskommunene i de samme områdene, osv..

Ny siste setning i første avsnitt, under punkt 3 Organisering:

Sametinget skal godkjenne de årlige planene i programmet.

3 avsnitt strykes i sin helhet.

4 avsnitt endres til å lyde som følger:
Rapportering skjer til Sametingsrådet.

Pkt. 3 "Utviklingsforum "

Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) og samisk representasjon fra landbruksorganisasjonene" inngår i oppramsingen av organisasjonene som skal delta i utviklingsforumet.

Pkt. 3: nytt 3. avsnitt under "Utviklingsforum":

Sametinget skal støtte eventuelle initiativ fra samiske reiselivsaktører for å etablere organisasjon for samisk reiseliv. En eventuell organisasjon for samisk reiseliv skal kunne delta på utviklingsforum på lik linje som de andre samiske næringsorganisasjonene.

Forslag 3

Tilleggsforslag til pkt.4, "Avgrensning mot andre programmer og satsninger, som siste avsnitt i "Reindriftens utviklingsfond og Verdiskapningsprogrammet for rein":

Verdiskapningsprogrammet for næringskombinasjoner skal kunne finansiere tiltak som reindriftsutøvere setter i gang.

Tilføyes til pkt. 4: Avgrensning mot andre programmer og satsninger:

Sametinget bør være representert i de andre verdiskapningsprogrammene og nasjonale satsingene, som nevnt i pkt. 4.

Pkt. 4 "Reindriftens utviklingsfond og Verdiskapningsprogrammet for rein",

Siste setning strykes. "VSP-næringskombinasjoner bør ikke prioritere støtte til reinkjøtt og videreforedling av reinkjøtt".

Forslag 4

Pkt. 10 Tiltaksdel med prioriteringer for 2008 og senere:

Tillegg i tiltak 2:

Bakgrunn (Tillegg, andre avsnitt, ny andre og tredje setning) "Det finnes heller ikke noen oversikt over hvor mange som driver næringskombinasjon. Programmet må satse bevisst på å mobilisere interesse i å få i stand næringsutvikling der utmark og næringskombinasjoner er basis"

Ny strategi tiltak 2: Bekjentgjøre ordningen for potensielle utøvere av næringskombinasjon

Aktivitet 1: (tillegg): og utøvere som driver næringskombinasjon.

Tiltak 3 Kompetanseheving for etablerere og etablerte virksomheter og etablererstipend, andre setning endres til:

Det gjelder ikke bare at tilbudet kan skje på samisk, men også at slike kurs tilpasses samiske forhold og situasjonen for samiske bedrifter.

Tiltak 12:

Følgende tilføyes til første avsnitt siste setning; og samisk kulturforståelse.

I tillegg tilføyes; "og primærnæringsutøvere" til andre setning bak ordet: lokale reiselivsaktørene.

Forslag 5

Forslag fra Fastboendes liste Isak Mathis O. Hætta:

Sametinget skal opprette ulike ordninger med direkte støtte til utmarksnæring og tilskudd til investeringer i tiltak som nødvendig utstyr, anlegg, hytter m.m., og også ordninger med støtte til utviklingstiltak, forskning og formål av generell betydning for utmarksnæring og samisk kultur.

Sametinget, og derigjennom de økonomiske virkemidlene, er de viktigste redskapene for å følge opp målene og retningslinjene i utmarksnæringspolitikken i samisk samfunn.

Tilskuddet skal bidra til å fremme en bærekraftigutmarksnæring, kvalitet, produktivitet, heve inntekten samt virke utjevnende mellom enheter i næringen.

Generelle viktige deler i forbindelse med å utvikle utmarksnæring

Tilskuddordning til nødvendig driftsutstyr, tilskudd til utmarkshytter, andre driftsanlegg, midler til mottaks anlegg, utdanningsstipend og tilskudd til særlig utmarkstilbud i barnehager.

Sametinget vil også støtte utviklings- og investeringstiltak i utmarksnæring generelt som ligger innenfor fondets formål og virkeområde.

Sametinget ser viktigheten i at utmarksutøvere får bygge næringshytter og anlegg i forbindelse med sin virksomhet der de er har sine baser.

Tilskuddsordning som gjelder driftstilskudd, produksjonstilskudd, frakttilskudd og ektefelltilllegg gjelder inntil næringsavtalen er på plass, og man er klar til å forhandle om evt. andre ordninger for utmarksnæring.

Følgende tilskudds ordning skal fungere som en overgangsordning inntil tilskuddsordningen for utmarksnæring er på plass.

Driftstilskudd

Driftstilskudd utgjør kr 10.000,- pr. person innen aktiv bedrift.

Bedrifter hvor kvinner står som største delen av gis driftstilskuddet kr 25 000,- pr. kvinnelig arbeider.

Bedrifter som drives av ungdom under 30 år utgjør driftstilskuddet kr 25 000,- pr. ansatt.

Produksjonstilskudd

Produksjonspremie beregnes med 50 % av avgiftspliktig salg. Det utbetales ikke produksjonspremie for avgiftspliktig inntekt som overstiger kr 600.000,- pr. ansatt i virksomheten som gjelder utmark..

Frakttilskudd

Frakt tilskudd gis kr 18,- pr. kg innlandsfisk innrapportert til sametinget i henhold til gjeldende regelverk.

Ektefelltilllegg

Der begge ektefeller utøver aktiv utmarksnæring fellesskap skal det innvilges et ekstra driftstilskudd med en sats på kr 35.000

Velferdsordninger

På lik linje med andre selvstendige næringsdrivende, har ikke utmarksutøvere de samme rettighetene som lønsmottakere når det gjelder velferd og velferdsordninger. For å bidra til en bedre velferdssituasjon og sosial sikkerhet må det utarbeides egne velferdsordninger.

Forslag 6

Tiltak 17. Arbeide med næringsavtale:

Bakgrunn:

Sametinget ser viktigheten med å arbeide aktivt med næringsavtale for utmarksnæring- og kombinasjonsnæring. Man vil løfte statusen for utmarksnæring- og kombinasjonsnæringen opp på samme nivå som de andre samiske primærnæringer, og avtalen bør gi gode økonomiske vilkår for utmarksutøvere.

Aktivitet: sametinget igangsetter arbeidet, og er en pådriver for at næringsavtale blir laget.

Budsjett 2008: 200 000 2009: etter behov i årene fremover.

Tiltak 18. Tilskudd til utmarksorganisasjoner

Bakgrunn:

I den samiske samfunn har vi i dag 2 aktive organisasjoner som fremmer utmarksnæring/bruk.

I denne sammenheng ser sametinget organisasjonene som viktige resurser, og Sametinget tar ansvar

å bidra med nødvendige midler slik at de kan være med å bidra i forhold til

verdiskapningsprogrammet for kombinasjonsnæringer. Sametinget setter nødvendige midler til

rådighet for de samiske organisasjoner som ikke har fast bevilgning fra staten.

Samiske organisasjoner som ikke får statstilskudd:

Budsjett 2008:300 000 2009:300 000 neste årene etter behov.

Tiltak 19. Rettigheter for utmarksutøvere/brukere

Bakgrunn:

Utmarksbrukere har ikke lovbeskyttelse, og grunnlaget for utmarksnæringen/kombinasjonsnæringen er truet, i denne sammenheng er det fare for at språk, kultur, kunnskap etc. forsvinner.

Sametinget vil ta ansvar for å sikre, opprettholde, fremme og utvikle rettigheter for

kombinasjonsnæring, og man ser at det er viktig å arbeide med lovbeskyttelse for den samiske befolkningen som bruker utmarka.

Budsjett 2008: 200 000 Etter behov de neste årene.

Komiteens tilrådning:

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og rår Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets/Møtelederskapets forslag til innstilling.

III Votering

Av 43 representanter var 38 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Representant Isak Mathis O. Hætta fremmet forslag om endringer i sitt forslag i komiteens innstilling etter § 6, 4. setning i forretningsorden. Forslaget ble forkastet med 32 stemmer. 6 stemte for.
- Forslag 5 del 1 ble forkastet med 34 stemmer. 4 stemte for.
- Forslag 5 del 2 ble forkastet med 36 stemmer. 2 stemte for.
- Forslag 5 del 3 ble forkastet med 35 stemmer. 3 stemte for.
- Forslag 5 del 4 ble forkastet med 35 stemmer. 3 stemte for.
- Forslag 5 del 5 ble forkastet med 37 stemmer. 1 stemte for.
- Forslag 5 del 6 ble forkastet med 37 stemmer. 1 stemte for.
- Forslag 5 del 7 ble forkastet med 35 stemmer. 3 stemte for.
- Forslag 5 del 8 ble forkastet med 35 stemmer. 3 stemte for.
- Forslag 5 del 9 ble forkastet med 34 stemmer. 4 stemte for.
- Forslag 1 – 4 ble enstemmig vedtatt
- Nærings- og kulturkomiteens tilrådning ble enstemmig vedtatt

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Bjarne Store-Jakobsen, saksordfører	Tor Mikalsen
	Bjarne Store-Jakobsen	
2	Klemet Erland Hætta	Per Andersen Bæhr Marianne Balto
3	Isak Mathis O. Hætta	Klemet Erland Hætta Berit Oskal Eira Terje Tretnes
	Isak Mathis O. Hætta	
4	Olaf Eliassen	
5	Terje Tretnes	Isak Mathis O. Hætta
	Terje Tretnes	
6	Berit Oskal Eira	
7	Per Andersen Bæhr	
8	Tor Mikalsen	
9	Toril Bakken	
10	Johan Mikkell Sara	
11	Marianne Balto	
12	Isak Mathis O. Hætta	
13	Magnhild Mathisen	
14	Terje Tretnes	
15	Per Edvin Varsi	
16	Klemet Erland Hætta	
17	Willy Ørnebakk	
18	Isak Mathis O. Hætta	
	Bjarne Store-Jakobsen	
	Isak Mathis O. Hætta, til forretningsorden	
	Terje Tretnes, til forretningsorden	
	Jarle Jonassen, til forretningsorden	
	Johan Mikkell Sara, til forretningsorden	
	Terje Tretnes, til forretningsorden	
	Randi A. Skum, til forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Sametinget gir sin tilslutning til den framlagte programbeskrivelsen for verdiskaping i næringskombinasjoner og samisk reiseliv. Sametingets plenum godkjenner de årlige rammeplaner og fastsetter budsjett for programmet, men Sametingsrådet gis fullmakt til å foreta eventuelle justeringer i programmet innenfor de planer plenum har fastsatt.

1. Mål og rammer

Bakgrunn

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2008 uttalte Stortingets kommunal- og forvaltningskomité (Budsjett innstilling S. nr. 5 (2007-2008)) følgende:

”Flertallet vil fremheve at det i tråd med Soria Moria-erklæringen foreslås etablert et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner i samiske strøk. Sametinget vil få ansvar for å administrere programmet. Flertallet støtter at det bevilges 6,5 mill. kroner til etableringen av et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner.

Flertallet har merket seg behovet for å ivareta tradisjonelle samiske næringskombinasjoner. Samtidig ser flertallet behovet for at tradisjonelle samiske næringer også kan kombineres med nye næringer slik at lokale ressurser, kompetanse og tradisjoner utnyttes til en positiv utvikling i samiske samfunn, og hvor også ungdom og kvinner kan være med på næringsutvikling og trygging av bosettingen i lokalsamfunnene. Entreprenørskap knyttet til utnyttelse av de samlede muligheter for næringskombinasjoner bør stimuleres, herunder kombinasjoner av tradisjonelle næringstilpasninger med eksempelvis reiseliv, kunst og kultur, service og tjenesteyting og kunnskapsbasert tjenesteyting.

Flertallet er opptatt av at Sametinget gir muligheter for aktive samiske næringsorganisasjoner knyttet til utmarksnæringene.”

Sametinget har i budsjettet for 2008, tabell 7.3.3., samiske næringsorganisasjoner, avsatt midler til styrking av aktiviteten i samiske næringsorganisasjoner.

Rammer

For 2008 har Sametinget satt av kr 4 875 000 til selve programmet, kr 650 000 til en stilling (10 %) og kr 975 000 til drift av programmet blant annet et faglig forum (15 %).

Sametinget behandlet Melding om utvikling av utmarksnæringer 27.11-30.11.07. En rekke av disse satsningene er innarbeidet i dette programmet. Nærings- og kulturkomiteen bemerket at meldingen bør danne grunnlaget for å lage en næringsavtale for utmarksnæringer.

Hovedmål

Målet med verdiskapingsprogrammet er å øke verdiskapingen gjennom satsning og utvikling på innovative næringskombinasjoner og samisk reiseliv.

I gjennomføring av programmet skal det tas hensyn til miljø og likestilling mellom kjønnene.

Delmål

Delmål

Legge til rette for utvikling av nye produkter innenfor næringskombinasjoner og samisk reiseliv

Delmål

Bidra til å bedre rammebetingelsene for etablering og utøvelse av utmarksnæringsvirksomhet

Delmål

Stimulere til nettverk innen utmarksnæringer og samisk reiseliv

Delmål

Identifisere og bidra til å løse flaskehalser ved utvikling og videreføring av primærnæringsprodukter

Delmål

Heve kompetansen blant de som vil etablere nye virksomheter

Delmål

Styrke veiledningsvirksomheten i duodji og rekruttere unge til duodjinæringen

2. Omfang og avgrensning

Programmet finansieres over Sametingets budsjett slik det kommer frem i statsbudsjettet for 2008 kap 680 post 50 Sametinget. Verdiskapingsprogrammet kan samfinansieres med andre tilskuddsmidler utenfor Sametingssystemet.

Programmet består av både søkerbaserte ordninger og prosjekter som Sametinget initierer. I tillegg består en vesentlig del av arbeidet av prosjekter, som blant annet innebærer kommunikasjon med offentlige myndigheter. Søkerbaserte ordninger skal annonseres samtidig med andre ordninger som har med næringsutvikling å gjøre.

Programmet er avgrenset til det samme området som Sametingets satsing på næringsutvikling.

3. Organisering

Ansvarsforhold

Sametinget skal gjennomføre et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv. Sametingsrådet fungerer som styre for programmet og fatter beslutninger og setter rammer som har betydning for programmet. Rådet skal godkjenne de årlige planene i programmet. Plenum fastsetter budsjett for programmet. Sametinget skal godkjenne de årlige planene i programmet.

Eventuelle tilskudd til næringsvirksomhet forvaltes av tilskuddsstyret etter de retningslinjer som gjelder for andre tilskudd til næringsutvikling. Utredningsprosjekter og andre tiltak som ikke har med næringsutvikling å gjøre er et ansvar for Sametingsrådet å avgjøre.

Rapportering skjer til Sametingsrådet.

Faglig forum

Det skal etableres et faglig forum der følgende inviteres til å delta; Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Innovasjon Norge, landbruksavdelingene i de fylkeskommuner om omfattes av Sametingets satsing på næringsutvikling, fylkeskommunene i de samme områdene, Bioforsk, Samisk høyskole og Sametinget. AID kan trekke inn andre departementer hvis det er behov for det.

Forumet skal samles en gang i året for å gi faglige innspill til programmet og gi tilbakemeldinger på gjennomføringen av programmet. Forumet fatter ingen vedtak, men kan komme med forslag til tiltak i programmet. Forumet skal utveksle gjensidig informasjon om offentlige tiltak og prosjekter som har relevans for verdiskapingsprogrammet.

På grunnlag av en underveisevaluering skal forumet få forelagt en statusrapport om framdriften i programmet.

Utviklingsforum

Samiske næringsorganisasjoner så som Goahtegearret, Sámi bivdo- ja meahcástansearvi, Duojáriid ealáhussearvi, Sámiid duodji, Bivdi, Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) og samisk representasjon fra landbruksorganisasjonene som er involvert i programmet skal høres ved utarbeidelse av budsjett og andre større endringer i programbeskrivelsen. Det skal avholdes minst to møter i året med disse. Forumet skal også fungere som en referansegruppe for programmet.

Utviklingsforumet skal sikre den samiske dimensjonen og samisk naturforståelse i utviklingsarbeidet.

Sametinget skal støtte eventuelle initiativ fra samiske reiselivsaktører for å etablere organisasjon for samisk reiseliv. En eventuell organisasjon for samisk reiseliv skal kunne delta på utviklingsforum på lik linje som de andre samiske næringsorganisasjonene.

4. Avgrensning mot andre programmer og satsinger

Ved gjennomføring av verdiskapingsprogrammet er det viktig å dra vekslere av andre satsinger som gjennomføres av andre myndigheter.

Verdiskapingsprogram for mat og tilleggsnæringer i jordbruk (Innovasjon Norge)

Landbruksdepartementet satte i gang et verdiskapingsprogram for mat i 2001. Programmet er avgrenset til mat fra landbruket. Målet er å bidra til at næringsmiddelbedriftene styrker konkurransekraften og øker lønnsomheten. Prioriterte arbeidsområder er markedsadgang og produktutvikling. I samiske områder er det få gårdbrukere som har fått nytte av disse midlene. Det kan være flere årsaker til dette. En årsak kan være at det ikke har vært tradisjon å drive med videreutvikling av gårdsprodukter til et kommersielt marked. En annen årsak kan være at det finnes få næringsmiddelbedrifter i samiske områder. Verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner skal kunne finansiere tiltak som gårdbrukere setter i gang. Øvrige tiltak der næringsmiddelbedrifter står for det skal finansieres over det VSP mat.

Foruten VSP-mat har Innovasjon Norge særskilte satsinger på andre tilleggsnæringer til jordbruk så som turisme, besøksgårder, Inn på tunet etc.

Handlingsplan for innlandsfiske

Landbruks- og matdepartementet skal i et 5-årig program prioritere prosjekter innen fisketurisme i ferskvann, næringsfiske og oppdrett av innlandsfisk. Målet er å etablere 150 virksomheter som tilbyr fiske til turister, 2-3 oppdrettsanlegg og 10 virksomheter som bruker innlandsfisk til å skape lønnsom drift.

Hovedavtale for duodji

Sametinget har inngått en hovedavtale med duodjiorganisasjonene. Hvert år forhandles det om en næringsavtale. De tiltak som inkluderes i VSP-programmet er avgrenset til lærlingordning og

etablering av en veiledningstjeneste i duodji. Øvrige satsinger og investeringer etc må inkluderes i næringsavtalen.

Verdiskapingsprogram for tradisjonelt håndverk

Kultur- og kirke departementet har utarbeidet en rapport om tradisjonelt håndverk i januar 2008. Av de konkrete forslagene som kan angå samiske næringer er igangsetting av et verdiskapingsprogram for tradisjonelt håndverk. For Sametinget er det viktig å koordinere denne med Sametingets satsing på og utvikle duodji som næring.

Reindriftens utviklingsfond og Verdiskapingsprogrammet for rein

Reindriftens utviklingsfond skal bidra til å utvikle økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i reindriften. Det skal stimulere til oppbygging av stabile miljøer og strukturer i næringen som resulterer i utvikling av menneskelige ressurser, balansert bruk av naturgrunnet og full utnyttelse av produksjonspotensialet i reinflokkene. Det støtte bl.a. kjøp av livdyr, gjeterhytter, gjerdar, tap av rein i ulykker, innløsning av driftsenheter, utdanningsstipend.

Verdiskapingsprogrammet for rein skal øke verdiskapingen i reindriftnæringen. Det har som formål å styrke næringen ved å utløse kreativitet og entreprenørskap tuftet på næringens kultur og særpreg. VSP-rein har som krav at tilleggsnæringen skal ha direkte utspring fra rein.

Verdiskapningsprogrammet for næringskombinasjoner skal kunne finansiere tiltak som reindriftnæring setter i gang.

Nasjonale marine programmer

Regjeringens ferskfiskstrategi fokuserer på Norges fortrinn når det gjelder tilgang til fersk fisk av god kvalitet. Målet er at det skal være jevn tilførsel av råstoff gjennom hele året, høy kvalitet på råvaren og produktene i markedene.

Innovasjon Norges marine verdiskapingsprogram har som formål å styrke marint næringsliv og skal etablere markedsrettede bedriftsnettverk. Støtte går til bedrifter på nettverksbygging, kompetanse og traineeordning. Fra 2008 skal et datterselskap under Innovasjon Norge forvalte et investeringsfond på 500 millioner kroner i marin sektor. Fondet skal særlig være for små og mellomstore bedrifter og er for alle virksomheter relatert til marin næringsutvikling. Fondet skal foreta direkte kapitalinvesteringer og utøve aktivt eierskap i investeringsprosjektene.

Det marine verdiskapingsprogrammet som retter seg mot bedrifter har et stort potensial for samisk kyst- og fjordfiske også, men på grunn av svake kommersielle miljøer er dette et tilbud som nok først og fremst retter seg mot andre målgrupper. Imidlertid skal et program særlig for områder med særskilte omstillingsbehov lanseres for 2008, og dette kan i større grad ha relevans for fiskeriene i samiske kyst- og fjordområder og knyttes mot verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner. Et fond for desimering av kongekrabbe er også på trappene.

Satsinger i reiseliv

Regjeringen har laget en nasjonal reiselivsstrategi i desember 2007. I det programmet heter det bl.a.

”Regjeringen ser det som viktig å utvikle en reiselivsnæring basert på natur og samisk kultur i samiske områder der samene selv legger premissene for presentasjon og formidling av samisk kultur. Regjeringen har foreslått at det fra 2008 etableres et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner i samiske strøk. Sametinget får ansvaret for å administrere programmet. Gjennom dette gis Sametinget muligheter til å være med å utvikle samisk reiseliv i kombinasjon med andre næringer.”

VSP - programmet må ses i sammenheng med dette arbeidet.

Reiselivsmiljøet i Finnmark har satt i gang et treårig prosjekt i 2006 for å styrke innovasjon og lønnsomhet innen natur- og kulturbasert reiseliv i Finnmark. Målene er å etablere flere lønnsomme bedrifter i klyngen, øke markedsandelene i de internasjonale markedene, etablere et internasjonalt ledende fagmiljø, styrke innovasjonsevnen innen reiselivsnæringen og oppnå deltakelse i programmet "Norwegian Centers of Expertise".

ReiselivsArena Finnmark er et resultat av et samarbeid mellom reiselivsnæringen i fylket (representert ved Finnmark Reiseliv), Høgskolen i Finnmark, Samisk høgskole og Norut NIBR Finnmark, Origo Nord, Finnmark fylkeskommune og Innovasjon Norge. Gjennom programmet gis det støtte til analysearbeid, etablering og utvikling av møteplasser for næringen og fagmiljø, igangsetting av utviklingsprosjekter etc. Prosjektet har et budsjett på kr. 3,6 mill. i 2007.

Programmet har et samisk innsatsområde og det er inngått et samarbeid med Samisk høgskole i Kautokeino.

Verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner og samisk reiseliv vil være supplement som går parallelt med ReiselivsArena Finnmark.

Sametinget bør være representert i de andre verdiskapningsprogrammene og nasjonale satsingene, som nevnt i pkt. 4.

5. SOFT-analyse

Beskrivelse av nå-situasjonen – sterke og svake sider ved næringslivet i samiske områder

Sterke:

Nærhet til ressurser

Lange tradisjoner med å forvalte ressurser på en bærekraftig måte

Kunnskap om natur og forvaltning av naturressurser

Lange tradisjoner med å kombinere ulike næringer og utnytte ulike ressurser i naturen

Høy realkompetanse

Høy samisk kulturell kompetanse

Samisk kultur som merkevare

Sterke slektsbånd

Vide utmarks- og ressursområder

Lokal og regional markedet etterspør lokale matprodukter (gjeddekaker, etc)

Svake:

Manglende infrastruktur

Små bedrifter som har lav egenkapital

Arbeidsintensiv

Lite FoU-virksomhet

Dårlig distribusjonsapparat

Lav formell kompetanse som er egnet til bedriftsetablering

Manglende velferdsordninger for selvstendig næringsdrivende

Utfordringer – muligheter og trusler ved næringslivet i samiske områder

Muligheter:

Arktiske produkter lite påvirket av forurensning og kunstige næringsmidler

Samiske/etniske produkter etterspørres

Økoturisme og geoturisme kan med letthet tilpasses samiske forhold

Unyttige utmarksressurser

Kan bruke tradisjonell kunnskap i næringsutviklingsarbeidet
Eksklusive nisjeprodukter
Sunne produkter

Trusler:

Lav pris på oppdrettsfisk kan svekke markedet for innlandsfisk
Endring av rammebetingelser ved bruk av utmark i næringsøyemed (eksempel fjerning av 5 km grensen for fiske i fiskevann)
Konkurransen om kultiverte fiskevann
Manglende lokalt eierskap i reiselivsvirksomheter som bruker utmark
Manglende muligheter for kunnskapsutvikling
Tradisjonell kunnskap i ferd med å gå tapt
Unge får ikke opplæring i tradisjonell bruk av utmark

6. Kritiske suksessfaktorer

Nok egenkapital blant etablerere
Gode omsetningsforhold for utmarksprodukter
Stabil levering av utmarksprodukter året rundt
Klimabetingete faktorer
At programmet inkluderer områder utenfor Finnmark
Personer eller miljøer som ser egeninteresse i å drive fram prosjekter slik at disse kan videreføres etter at prosjektperioden er over.
Gode betingelser for å starte med nye virksomheter
At det er et godt faglig støtteapparat
At tilgang på veiledning om verdiskapingsprogrammet er god til næringsaktørene
At det er god kommunikasjon mellom aktørene og Sametinget

7. Strategier ved drift av programmet

Bruke media, internett og informasjonsmøter for å nå målgruppen; utøvere og etablerere
Målrettet bruk av virkemidler
Åpen dialog og nettverksbygging med andre aktører som virkemiddelaktører og kompetansemiljøer
Aktiv og pådrivende rolle i gjennomføring av programmet
Tydelig og konkret kommunikasjon til målgruppen
Fokusere på miljø og bærekraftig naturbruk i programmet
Styrke samarbeidet med utdanningsinstitusjonene som har ansvar for duodjiopplæring
Dra nytte av tradisjonell kunnskap slik at det kan danne grunnlag for næringsutvikling

8. Beslutningspunkter og evaluering

Krav til statusmøter

Det skal avholdes et statusmøte med Sametingsrådet hvert år. Til dette møtet skal det utarbeides statusrapport på grunnlag av en underveisevaluering, som knyttes til Sametingets budsjett. Statusrapporten skal også forelegges faglig forum til diskusjon. I rapporten skal det bl.a. gå frem om det er nødvendig med større endringer i programmet eller i pågående prosjekter.

Krav til beslutningspunkter

I forbindelse med budsjettarbeidet kan større endringer i programmet gjøres. Plenum vedtar budsjett for programmet der prioriteringer for neste år kommer fram.

Programmet skal evalueres etter tre år.

9. Sametingets budsjettvedtak for 2008

I Sametingets budsjett for 2008 er følgende prioriteringer satt:

Tabell 7.3.2 Verdiskapningsprogram for næringskombinasjon

(i 1000 kr)

Post 300	Benevnelse	RR 2006	Bud 2007	Rev 2007	Bud 2008	+/- 08-Rev 07	Avvik i %
30060	Næringskombinasjoner	0	0	0	3 375	3 375	-
30061	Duodji - veilederstillinger og lærlinger	0	0	0	1 500	1 500	-
Sum		0	0	0	4 875	4 875	-

a) Ved statsbudsjettet for 2008 ble det avsatt midler på kr 6 500 000 til Verdiskapningsprogram for næringskombinasjon. Av dette er 10% overført til administrasjonen for å forvalte dette programmet og 15% overført til spesielle prosjekter til blant annet etablering av faglig forum for programmet.

Punkt 7.3.2.1 Næringskombinasjoner

Tabell 7.3.2.1 Næringskombinasjoner

Post 300	Benevnelse	RR 2006	Bud 2007	Rev 2007	Bud 2008	+/- 08-Rev 07	Avvik i %
30060	Næringskombinasjoner	0	0	0	3 375	3 375	-
Sum		0	0	0	3 375	3 375	-

Mål for tilskuddsordningen:

- Levedyktige kombinasjonsvirksomheter

Målgruppe for tilskuddsordningen

- Etablerere som vil starte med utmarksbaserte virksomheter
- Utøvere som vil kombinere primærnæringer med annen virksomhet
- Samiske reiselivsaktører som vil bruke utmark inkludert fjordområder som ressurs i reiselivssammenheng
- Småskala matprodusenter i kombinasjon med fiske, reindrift, jordbruk eller utmark

Kriterier for måloppnåelse:

- Antall utmarksvirksomheter
- Antall reiselivsvirksomheter med basis i utmark
- Antall småskala matprodusenter

Prioriteringer for 2008:

- Produktutvikling og kvalitetssikring av utmarksprodukter
- Salgs- og markedtiltak innenfor utmarksnærings
- Utvikle opplevelsesbaserte reiselivsvirksomheter

Tildelingskriterier:

- Søknadsfristene er 1. februar, 1. april og 1. september 2008
- Prosjektet skal igangsettes i budsjettåret tilskuddet bevilges og ferdigstilles senest 2 år etter tilskuddsbrevets dato
- Tiltak som i minst mulig grad påvirker natur, kultur og miljø på en negativ måte
- Virksomheter i utmark som er i samsvar med samisk naturbruk
- Reiseliv med fokus på opplevelse og økoturisme

- For prosjekter initiert av Sametinget kan det ytes inntil 100 % av kostnadsoverslaget
- For øvrig gjelder regelverket fastsatt av Sametinget i sak 43/07 Revisjon av Sametingets søkerbaserte tilskuddsforvaltning, og krav gitt i Sametingets budsjettdokument for 2008, kapittel 3.2 søkerbaserte tilskudd

Beregningsregler:

- Inntil 30 % tilskudd av godkjente kostnader. Ved samfinansiering inntil 20 %. Den totale offentlige investeringsstøtte kan ikke overskride 60 % av kostnadsoverslaget
- Maksimalt tilskudd er generelt kr 300 000. I samarbeidstiltak som har stor betydning for den lokale samiske befolkning er maksimalt tilskudd kr 500 000
- Sametinget deltar vanligvis ikke i finansiering av prosjekter som overskrider et kostnadsoverslag på kr 5 000 000
- Minimumstilskudd er kr 30 000

Sametingets midler til næringskombinasjoner forvaltes av Sametingets tilskuddsstyre

For 2008 avsettes det kr 3 375 000 til næringskombinasjoner.

Punkt 7.3.2.2 Duodji - veilederstillinger og lærlingordning

Tabell 7.3.2.2 Duodji - veilederstillinger og lærlinger

(i 1000 kr)

Post 300	Benevnelse	RR 2006	Bud 2007	Rev 2007	Bud 2008	+/- 08-Rev 07	Avvik i %
30060	Duodji - veilederstillinger og lærlinger	0	0	0	1 500	1 500	-
Sum		0	0	0	1 500	1 500	-

Mål for tilskuddsordningen:

- Flere duodjiutøvere

Målgruppe for tilskuddsordningen:

- Duodjiutøvere og -bedrifter
- Aktuelle opplæringsinstitusjoner

Kriterier for måloppnåelse:

- Antall duodjilærlinger
- Antall duodjiveiledere

Prioriteringer for 2008:

- Veilederstillinger
- Bedrifter som tar inn lærlinger

Tildelingskriterier:

- Søknadsfristene er 1. februar og 1. september 2008
- Tiltaket skal igangsettes i budsjettåret tilskuddet bevilges og ferdigstilles senest 2 år etter tilskuddsbrevets dato
- Tilskuddsmottaker skal dokumentere realkompetanse eller formell kompetanse i samisk duodji
- Lærlingekontraktene skal godkjennes av Yrkesopplæringsnemnda
- For øvrig gjelder regelverket fastsatt av Sametinget i sak 43/07 Revisjon av Sametingets søkerbaserte tilskuddsforvaltning, og krav gitt i Sametingets budsjettdokument for 2008, kapittel 3.2 søkerbaserte tilskudd

Beregningsregler:

- For hver lærling ytes kr 50 000 til administrasjon av lærlingkontraktene
- For hver lærling ytes lærlingbedriften kr 100 000 i tilskudd til lærlinglønn
- For hver lærling ytes lærlingbedriften kr 50 000 i tilskudd til administrative utgifter
- Det kan maksimalt opprettes 5 lærlingkontrakter
- Det settes av kr 500 000 til veiledning i duodji. Veiledningsvirksomheten skal knyttes til Duodjeinstituttta

Sametingets midler til Duodji - veilederstillinger og lærlingordning forvaltes av Sametingets tilskuddsstyre.

For 2008 avsettes det kr 1 500 000 til duodji - veilederstillinger og lærlingordning.

Punkt 17.3.6 Verdiskapingsprogrammet

I forbindelse med verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner settes det av midler til blant annet etablering av et faglig forum.

For 2008 settes det av kr 975 000 til drift av et verdiskapingsprogram.

10. Tiltaksdel med prioriteringer for 2008 og senere

Administrative gjøremål

Annonsering ordningen i januar, april og august

Ansette en medarbeider innen 01.03.08

Drift	2008	2009
1. Forankre verdiskapingsprogrammet i virkemiddelapparatet og i næringen	200 000	200 000
Andre kostnader		
SUM drift	975 000	975 000

Tiltak	2008	2009
2. Rekruttering til verdiskapingsprogrammet	400 000	
3. Kompetanseheving for etablerere og etablerte virksomheter og etablererstipend	500 000	1 000 000
4. Etablere veilednings- og produksjonsverksteder for duodji	500 000	500 000
5. Permanent lærlingordning for duodji	1 000 000	1 000 000
6. Bedre rammebetingelser for utmarksnæring og definere veksthindre		
7. Kvalitetssikring i hele verdikjeden	300 000	1 000 000
8. Kompetanseheving og produktutvikling innen utmarksnæringer	500 000	1 300 000
9. Salg og markedsarbeid innen utmarksnæringer	300 000	300 000
10. Få til et nettverk og et bedre samarbeid mellom utmarksutøvere	200 000	200 000
11. Etablere kvinnelige arbeidsplasser der utmark inngår i kombinasjon med annen virksomhet		500 000
12. Utvikling av småskala reiseliv i samiske områder	700 000	1 000 000
13. Utvikle opplevelsesreiselivet uten å gå på bekostning av reindrifts- og jordbruksnæringen	200 000	500 000
14. Kongekrabbefangst som turistnæring	50 000	200 000
15. Utvikling av fjordfiske som del av samisk reiseliv	225 000	500 000
16. Vurdere behovet for et kompetansesenter for utmarksnæringer		100 000
SUM tiltak	4 875 000	8 500 000

Foruten nevnte tiltak er det satt av kr. 650.000 til en stilling av 6,5 millioner kroner.

Tiltak 1	Forankre verdiskapingsprogrammet i virkemiddelapparatet og i næringen		
Bakgrunn	<p>Verdiskapingsprogrammet favner om flere næringer og fagområder. Programmet er avhengig av å ha et bredest mulig fagspekter å spille på for å kunne realisere målene med programmet. Et faglig forum skal sikre at det gis faglige innspill til programmet. Et faglig forum kan variere i sammensetning, men både departementer, finansiører og kompetansemiljøer bør være med.</p> <p>Utviklingsforumet skal sikre at næringslivet involveres i iverksettingen av programmet. Forankring av programmet i næringslivet er avgjørende for at programmet skal nå sine mål. Flere av de andre tiltakene betinger at næringslivet er med når disse skal settes i verk.</p>		
Strategi	Involvere eksterne aktører for å sikre faglig utvikling i programmet		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etablere et faglig forum 2. Informasjon om verdiskapingsprogrammet 3. Etablere et utviklingsforum 		
Ansvarlig	Sametinget		
Budsjett	2008: kr 200.000	2009: kr. 200.000	2010: kr. 200.000

Tiltak 2	Rekruttering til verdiskapingsprogrammet		
Bakgrunn	<p>Programmet er en nyskaping, og det er ingen offentlig myndighet som har ansvar for næringskombinasjoner og utvikling av utmarksnæringer. I startfasen er det behov for å forankre programmet slik at utøvere som akter å delta i programmet er kjent med igangsettingen.</p> <p>En rekke utmarksutøvere har ikke registrert seg som selvstendig næringsdrivende. Det finnes heller ikke noen oversikt over hvor mange som driver næringskombinasjon. Programmet må satse bevisst for å mobilisere interesse i å få i stand næringsutvikling der utmark og næringskombinasjoner er basis.</p>		
Strategi	Bekjentgjøre ordningen for potensielle utøvere av næringskombinasjon		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mobiliseringsprosjekt som skal fange opp potensielle utmarksutøvere og utøvere som driver næringskombinasjon 2. Annonserer ordningen i februar, april og august 2008 		
Ansvarlig	Sametinget i samarbeid med eksterne aktører		
Budsjett	2008: kr. 400.000	2009:	2010:

Tiltak 3	Kompetanseheving for etablerere og etablerte virksomheter og etablererstipend		
Bakgrunn	<p>Samiske etablerere har behov for mer tilrettelagte kompetansehevings kurs. Det gjelder ikke bare at tilbudet kan skje på samisk, men også at slike kurs tilpasses samiske forhold og situasjonen for samiske bedrifter. Det har bl.a. sammenheng med ensidig næringsliv der primærnæringer dominerer og at det i liten grad finnes miljøer som initierer innovasjoner. Samiske bedriftsetablerere vil ha behov for særskilt støtte til bruk av tradisjonell kunnskap i produktutvikling og produktbearbeiding, evt. vitalisering av tradisjonell kunnskap.</p> <p>Småskala næringsutøvere har lite økonomiske og arbeidsressurser til salg og markedsføring. Det ligger store utfordringer i å sørge for at produkter fra småskala næringsvirksomhet kan kvalitetssikres og selges på nye markeder.</p> <p>Dette gjelder produktutvikling, utvikling av nisjeprodukter, nettverksbygging mellom aktører, sikring av kvalitet, markedsføring, distribusjon av produkter, kompetanseutvikling og utvikling av design</p>		

Strategi	Tilpasse kompetansehevingskurs fra etablerernivå til bransjenivå		
Aktivitet	1. Utvidet etablereropplæring og oppfølging som er tilpasset samisk språklige kombinasjonsutøvere 2. Vurdere å innføre etablererstipend for utøvere som vil starte med næringskombinasjoner eller samisk reiseliv		
Ansvarlig	Sametinget og næringslivet		
Budsjett	2008: 0,5 million kr.	2009: 1,5 million kr.	2010: 1,5 million kr.

Tiltak 4	Etablere veilednings- og produksjonsverksteder for duodji		
Bakgrunn	<p>Det skal etableres en regional veiledertjeneste som skal gi et grunnlag for å utvikle duodji som kultur og næring. Økt tilgang til veiledning, maskiner og utstyr vil bidra til å øke rekrutteringen og bedre lønnsomheten for duodjinæringen.</p> <p>Veilederne skal drive faglig veiledning av duodjiutøvere. Det innebærer veiledning i forbindelse med innkjøp og bearbeiding av råvarer, i bruk av verktøy og utstyr, produktvurdering, råd om bedriftsetablering, m.m. De skal videre veilede utøverne om produktutvikling, salg og markedsføring, og bistå i forbindelse med prosjektsøknader, kalkyler, og budsjetter, samt vurdere og gi råd om forretningsidéer, m.m.</p> <p>Veilederne skal også arbeide med testing av metoder for produksjon, produktvurdering og kvalitetssikring av produktene, samt tilrettelegge for opplæring og kompetanseheving gjennom forskjellige former for kursvirksomhet.</p> <p>Det er allerede etablert veiledningstjenester ved Duodjeinstituhtta i Kautokeino og Snåsa. Veiledningsvirksomheten skal knyttes til Duodjeinstituhtta</p>		
Strategi	Etablere nettverk av duodjiverksteder i samiske områder		
Aktivitet	Finansiere duodjiverksteder og stillinger		
Ansvarlig	Duodjeinstituhtta		
Budsjett	2008: 0,5 millioner kroner	2009: 0,5 millioner kroner	2010: 1,0 millioner kroner

Tiltak 5	Permanent lærlingordning for duodji		
Bakgrunn	<p>En undersøkelse blant duodjiutøvere utført i 2007 viste et driftsresultat på kr. 94 670. Med en så lav lønnsomhet har ikke utøverne økonomi til å bære lønnsutgiftene til lærlingene selv om de får ekstra tilskudd fra fylket. For å sikre rekruttering til duodjinæringen er det derfor nødvendig å etablere en fast ordning med lønnstilskudd til lærlingene. Mye av læringen i duodji skjer fortsatt i hjemmene. På den måten overfører den eldre generasjonen kunnskap om tradisjonell duodji og terminologi til den yngre. Mange produkter og mye design er knyttet til slekta, og opplæringen må også av den grunn skje hjemme.</p> <p>En lærling i duodji vil ikke kunne produsere for salg før vedkommende har lært de ulike teknikkene og produksjonsformene. Mye råstoff vil gå til spille for en lærling før en duodji-lærling er fullt utlært, og før produksjonen kan gi inntjening.</p> <p>Det er nødvendig også å sette av midler for å administrere en lærlingordning. Tilskuddet skal dekke kostnader for å finne bedrifter, gjøre avtaler, følge opp ordningen og sørge for utbetaling av lønn.</p>		
Strategi	Sikre rekruttering til duodji ved å etablere en lærlingordning		
Aktivitet	Finansiere 5 lærlinger og administrere lærlingene		
Ansvarlig	Lærebedrift eventuelt et opplæringskontor		
Budsjett	2008: 1,0 millioner kr.	2009: 1,0 millioner kroner	2010: 1,0 millioner kr.

Tiltak 6	Bedre rammebetingelser for utmarksnæring og definere veksthindre
Bakgrunn	<p>Flere regelverk er til hinder for å drive utmarksnæring så som begrensninger i barmarkskjøring og vinterkjøring, begrensninger i bruken av fiskevann. Utfordringen er å fjerne hindringer for å drive med utmarksvirksomhet i samiske områder samtidig som man sikrer en bærekraftig miljø- og naturbruk. I den sammenheng er det viktig å ha for øye å sikre et tett samarbeid med reindrifts- og jordbruksnæringen der disse interesser er i bildet.</p> <p>Eventuelle kultiveringstiltak og andre fysiske tiltak betinger et nært samarbeid med Finnmarkseiendommen og med andre grunneiere utenom Finnmark. Utmarksutøvere som setter i gang virksomheter må ha en viss forutsigbarhet og langsiktighet ved planlegging og ved investeringer. Det å få tilgang til fiskevann på langsiktige vilkår vil være avgjørende spesielt der det er investert mye i markedsarbeid og i kultivering.</p>
Strategi	Sikre utmarksutøvere tilgang til utmarksressursene på en bærekraftig måte. Sikre gode transportmuligheter for utmarksnæringene
Aktivitet	Ha kontakt med lovgivende myndigheter og fylkesmennene
Ansvarlig	Sametinget i samarbeid med utmarksutøvere
Budsjett	Administrative kostnader

Tiltak 7	Kvalitetssikring i hele verdikjeden		
Bakgrunn	Ved kvalitetssikring er det viktig å se hele verdikjeden i utmarksnæringen under ett fra innhøsting, redskapsbruk, transport, mottak, bearbeiding, markedsføring og til salg. Om det svikter i ett ledd vil det få konsekvenser for resten av verdikjeden. Det gjelder spesielt der mat er inne i bildet og der mat hygiene er avgjørende for matvaresikkerheten. Samarbeid med Mattilsynet er en forutsetning for at gamle samiske produksjonsmetoder av mat kan videreføres samtidig som produksjonen ikke går på bekostning av matvaresikkerhet. Mottak må kunne ta i mot råvarer når innhøstingen skjer. Mottaket må samtidig vite at de har sikre leveranser fra råvareleverandørene. Forutsetning for å få oppegående mottaksanlegg er å finne personer eller interessenter som tar ansvar og vil drive mottak. Kvalitetssikring gjelder ikke bare selve produktet, men også de tilleggstjenester som er knyttet til utmarksproduktet så som service, transport etc.		
Strategi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kvalitetssikre tiltak i alle ledd i verdikjeden i utmarksnæringen 2. Koordinere mottak av utmarksprodukter for å sikre matvarekvaliteten. 3. Videreføre og videreutvikle samiske mattradisjoner i samarbeid med Mattilsynet. 		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sette i gang et pilotprosjekt der 4 utmarksutøvere får direkte oppfølging fra råvaren høstes til det er levert et mottak eller solgt til kunden. 2. Profesjonalisere mottak i produktutvikling, markedsføring og salg. 3. Plukke ut utmarksprodukter som er egnet for kommersialisering. 		
Ansvarlig	Utmarksutøvere, FoU-miljøer og Mattilsynet		
Budsjett 1	2008:	2009: 0,5 million kr.	2010: 0,5 million kr.
Budsjett 2	2008: 0,3 million kr.	2009: 0,2 million kr.	2010:
Budsjett 3	2008:	2009: 0,3 million kr.	2010:

Tiltak 8	Kompetanseheving og produktutvikling innen utmarksnæringer		
Bakgrunn	<p>Det er behov for kompetanseheving på en rekke områder – alt i fra ordinær etablereropplæring til produktutvikling. Ved behandling av utmarksprodukter er kvalitet og hygiene avgjørende ved salg og videreforedling av disse produktene. Det er liten kunnskap om markedsforståelse der utmark inngår i reiselivssatsningen. Fiskeguiding er et nytt begrep i Norge – det er behov for å utdanne flere fiskeguider der også samisk kulturforståelse og næringsliv inngår.</p> <p>Ved omfattende inngrep eller endret ressursforvaltning i utmark er det nødvendig å ha fokus på forskning og utvikling. Det er nødvendig for å ha et faglig grunnlag for å vurdere å gjennomføre slike tiltak. FoU må ha som fokus på etablering av nye arbeidsplasser basert på utmarksressurser.</p> <p>Det har skjedd lite produktutvikling innen utmarksnæringer. Større grad av produktutvikling er ofte en betingelse for å drive med videreforedling. Ved økt videreforedling vil en kunne øke inntjeningen og verdiskapningen i en bedrift. Nye produksjonsteknikker og metoder kan effektivisere produksjonen. Det kan være hermetisering, vakuumpakking etc.</p>		
Strategi	Styrke kompetansen blant utmarksutøvere slik at disse er i stand til å produsere utmarksprodukter av god kvalitet		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nyskappingsprosjekt for utmarksutøvere 2. Legge til rette for kompetanseheving innen fiskeguiding 3. Videreforedle innlandsfiskeprodukter som det lokale og regionale markedet vil ha. 4. Produktutvikling av ville bær for å bedre kunne ta vare på næringsstoffer ved videreforedling. 		
Ansvarlig	Sametinget i samarbeid med videregående skoler og FoU-miljøer		
Budsjett (1)	2008: kr. 400.000	2009:	2010:
Budsjett (2)	2008: kr. 100.000	2009: kr. 500.000	2010: kr. 500.000
Budsjett (3)	2008:	2009: kr. 300.000	2010: kr. 300.000
Budsjett (4)	2008:	2009: kr. 500.000	2010:

Tiltak 9	Salg og markedsarbeid innen utmarksnæringer		
Bakgrunn	<p>Det er ulike utfordringer innen de ulike verdikjedene for det som har med salg å gjøre. Småskala næringsutøvere har verken økonomiske eller arbeidsressurser til å drive med salg og markedsføring. utfordringen ligger i å sørge for at produkter fra småskala næringsvirksomhet kan selges på nye markeder på en rimelig måte. Konkurransen innen villfisk er stor fra oppdrettsnæringen. Lavere pris fra oppdrettsfisk og god kvalitet på slik fisk skaper store utfordringer for villfisk. Lavere pris har også betydning for bær som importeres fra utlandet. I denne sammenheng er det naturlig å trekke fram sik som er vanskelig å selge til områder eller til tilreisende som ikke er vant med hvit fisk.</p> <p>I markedsføring av utmarksbaserte reiselivsprodukter må det ha fokus på bærekraftig utvikling både økonomisk og miljømessig. Det må legges spesielt mye vekt på hensynet til samiske tradisjoner. En slik strategi vil være i samsvar med samisk naturbruk og bidra til en bærekraftig utvikling innen naturbruk.</p> <p>Organisering av salget av rypejakta er tilfeldig. Ved å kanalisere rypejegere til områder hvor jakttrykket er mindre vil en kunne garantere sikrere fangst og derved få en høyere pris for produktet. Ved å gi slike garantier vet markedet hvilke forventninger de kan ha ved kjøp av slike tjenester.</p>		

Strategi	1. Fokuserer på utmarksprodukter både som økologiske og arktiske produkter for å oppnå høyere pris. 2. Utvide tilbudet av utmarksprodukter utenom de vanlige sesongene.		
Aktivitet	1. Profilering av råvarer fra arktiske områder innen restaurantbransjen 2. Formalisere kontakten med Finnmarkseiendommen		
Ansvarlig	1. Utmarksutøvere og matprodusenter i samarbeid med restaurantbransjen 2. Sametinget i samarbeid med Finnmarkseiendommen		
Budsjett (1)	2008: kr. 300.000	2009: kr. 300.000	2010: kr. 300.000
Budsjett (2)	2008: Administrative kostnader		

Tiltak 10	Få til et nettverk og et bedre samarbeid mellom utmarksutøvere		
Bakgrunn	<p>Utmarksutøvere er en liten og uensarta gruppe. Det er behov for å etablere nettverk mellom disse slik at disse interesser blir ivaretatt. Det gjelder både i felles redskapsbruk, samarbeid om mottak og felles transport der det er mulig å koordinere. Det gjelder ikke minst et samarbeid om salg og markedsføring av utmarksprodukter. Som følge av at det er få som driver med utmarksnæring er det nødvendige å samarbeide for å øke verdiskapningen i utmarksnæring.</p> <p>Det finnes noe kompetanse i Norge om utmarksnæring. Utfordringen ligger i å etablere kontakt mellom disse miljøene og samiske utmarksutøvere.</p> <p>Satsningen på utmarksbaserte reiselivsprodukter betinger at det etableres kontakt med norske aktører som allerede er på markedet. Det gjelder både aktører som har spesialisert seg på jakt og fiske, andre utmarksprodukter og det øvrige reiselivet i regionen.</p>		
Strategi	Nettverk og samarbeid for å øke verdiskapningen i utmarksnæringen.		
Aktivitet	Få i stand et samarbeid mellom utmarksutøverne seg i mellom og med etablerte miljøer i resten av landet		
Ansvarlig	Sametinget i samarbeid med nærings- og interesseorganisasjonene		
Budsjett	2008: kr. 200.000 og admin. kostnader	2009: kr 200.000	

Tiltak 11	Etablere kvinnelige arbeidsplasser der utmark inngår i kombinasjon med annen virksomhet		
Bakgrunn	Fokuset på bruken av utmarka har vært på typiske mannlige virksomheter som jakt og fiske. For å synliggjøre kvinnenes bruk av utmark må det vies spesiell oppmerksomhet på dette. Det gjelder både innen typiske mannlige virksomheter og virksomheter som ikke er blitt fokusert på tidligere i stor nok grad. Potensialet for næringsutvikling innen viltvoksende urter og bær er langt fra utnyttet.		
Strategi	Stimulere kvinner til å drive med innovasjoner og produktutvikling med basis i utmarksprodukter		
Aktivitet	Særskilt innovasjons-/motivasjonsprogram for kvinner		
Ansvarlig	Sametinget		
Budsjett	2008:	2009: kr. 500.000 og admin. kostnader	

Tiltak 12	Utvikling av småskala reiseliv i samiske områder		
Bakgrunn	<p>Potensialet for kulturbasert turisme er fortsatt økende. Samiske motiver, symboler og samiske elementer brukes i dag i markedsføringen av reiselivsvirksomheter. En viktig betingelse for videreutvikling av reiselivet i samiske områder er at det skjer på samiske premisser og er basert på ekthet og samisk kulturforståelse.</p> <p>En vesentlig del av reiselivsaktivitetene i nord skjer i korte perioder på en til to måneder. For å sikre et bedre inntektsgrunnlag må de lokale reiselivsaktørene og primærnæringsutøvere gi et mer variert produkttilbud både i innhold og tid enn det som er tilfelle i dag. Markedet må bearbeides slik at det er mulig å selge reiselivsprodukter i skuldersesongene dvs. utenom de vanlige sesongene.</p> <p>Innen fjordfisketurisme må det en bedre organisering til og kravene til båsertifisering må senkes for mindre foretak.</p>		
Strategi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utvikling av reiseliv i samiske områder må skje på samiske premisser. 2. Fokusere på bærekraftig utvikling innen reiselivsnæringen der tas spesielt hensyn til samisk kultur og samiske næringer. 3. Utvide reiselivstilbudet utenom de vanlige sesongene. 		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etablere samarbeid og nettverk mellom samiske reiselivsaktører internt og med det øvrige reiselivet i samiske områder 2. Arrangere reiselivsseminar 3. Finansiere vinteraktiviteter 		
Ansvarlig	Samiske reiselivsaktører		
Budsjett	2008: kr. 700.000	2009: 1.000.000	2010: kr. 1.000.000

Tiltak 13	Utvikle opplevelsesreiselivet uten å gå på bekostning av reindrifts- og jordbruksnæringen		
Bakgrunn	<p>Reindriftsbasert turisme har et stort potensial både på det nasjonale og internasjonale markedet. I likhet med annen reiselivsvirksomhet må en eventuell større satsning på reindriftsbasert turisme skje uten at det får konsekvenser for den tradisjonelle driften og de områder som nyttes i reindriften. Dette gjelder også fisketurisme i forhold til tradisjonell bruk og turisme i tradisjonelle jordbruksområder.</p> <p>Utfordringene ligger i at turistene skal bruke de samme områder som reindriftnæringen og saueholdet bruker. Det må utvikles strategier for hvordan sikre at det ikke oppstår arealkonflikter mellom reiseliv og primærnæringene. Reindrifsturisme må ikke gå på bekostning av den tradisjonelle bruken av området. Når samene skal selge sin kultur må det ikke skje på en slik måte at den særpregete levemåten blir gjennomkommersialisert - ekthet og troverdighet er to sentrale begreper.</p>		
Strategi	Legge til rette for opplevelsesturisme der ekthet og troverdighet er i fokus		
Aktivitet	Finansiere innovative prosjekter		
Ansvarlig	Etablerere		
Budsjett	2008: kr. 200.000	2009: kr. 500.000	2010: kr. 500.000

Tiltak 14	Kongekrabbefangst som turistnæring		
Bakgrunn	<p>Kongekrabbebestanden langs kysten av Finnmark har økt betydelig de siste 10-15 årene. Det er et overordnet målsetting om å i størst mulig grad begrense en videre spredning av kongekrabbe i norske havområder, og sikre en lavest mulig bestand av kongekrabbe utenfor avgrenset fangstområde. Innenfor et avgrenset område er fangsten av kongekrabbe regulert med kvoter. Båter med deltakeradgang kan fiske på tildelt kvote, og fartøy under 11 meter fra Øst-Finnmark forventes å få fri deltakelse. Kongekrabben har status som ressurs innenfor dette område. Kongekrabben vandrer i stadig større grad utover avgrenset område til Vest-Finnmark. I dette området er det fri fangst av kongekrabbe, og det foreslås opprettet et fond for desimeringsfangst av arten.</p> <p>Fangst av kongekrabbe er ment som et supplerende driftsgrunnlag for flåten, og for den minste flåtegruppen er den et viktig bidrag, i særdeleshet for utøvere som driver kombinasjonsnæringsutøvelse.</p> <p>For denne gruppen vil bidraget kunne sikres ved at det gis mulighet for at turister kan være med fartøy og delta i fangsten. Turistene betaler selv for deltakelse og eventuelt medbrakt fangst. Utenfor avgrenset område kan turistene delta om bord i fartøy og fangste fritt etter kongekrabbe. I dette området er det foreslått økonomiske tiltak for uttak av krabben.</p> <p>Det må legges til rette for at reiselivsnæringen kan formidle turistene om deltakelse om bord i fartøy for fangst etter kongekrabbe. Det må og legges til rette for at det gis nødvendig sikkerhetsopplæring for turister som skal delta om bord i fartøyene.</p>		
Strategi	Nettverk og samarbeid for å øke verdiskapningen i kyst- og fjordområdene.		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Få i stand et samarbeid mellom utøverne av kongekrabbefisket og reiselivsnæringen. 2. Legge til rette for at reiselivsnæringen bruker fangst av kongekrabbe som et attraktivt tilbud for turistene. 3. Sikkerhetsopplæring for turister som skal delta om bord i fartøyene. 		
Ansvarlig	Nærings- og reiselivsorganisasjonene		
Budsjett	2008: kr. 50.000	2009: kr. 200 000	2010: kr. 200.000

Tiltak 15	Utvikle fjordfiske som del av samisk reiseliv		
Bakgrunn	<p>Potensialet for samisk opplevelsesbasert turisme i tilknytning til fjordfiske er stort. Samisk lokalhistorie og kultur kan formidles på en unik måte gjennom fiskeguiding eller båtturer på fjorden. En viktig betingelse for videreutvikling av reiseliv i samiske fjordområder er at det skjer på samiske premisser og er basert på ekthet.</p> <p>En vesentlig del av reiselivsaktiviteter skjer i korte perioder på en til to måneder i sommersesongen. Regjeringens nasjonale reiselivsstrategi åpner for at yrkesfiskere kan benytte fiskebåten til turisme i sommermånedene gjennom en ordning hvor turisten kan fiske på fiskerens kvote. Viktig for samisk reiseliv på fjorden er at turisten får en samisk opplevelse basert på samiske tradisjoner og kultur for fiske, matlaging og naturopplevelser. En flaskehals her er sikkerhetsertifisering som bedrifter må investere i for å kunne drive turisme på en sikker måte. I tillegg må aktørene som tilbyr en opplevelse for turister eller grupper inneha kompetanse på samisk kultur generelt og spesielt på lokal samisk kultur og historie.</p> <p>For å sikre et bedre inntektsgrunnlag må de lokale reiselivsaktørene gi et mer variert produkttilbud både i innhold og tid enn det som er tilfelle i dag. Aktører bør tilby turer og guiding på fjorden som en del av en opplevelsespakke med</p>		

	overnatting og andre tilbud i sammenheng med de andre opplevelsene, og gjerne også utenfor sommersesongen. Dette krever samarbeid med andre kultur- og reiselivsaktører i samme område.		
Strategi	Utvikling av reiseliv i samiske fjordområder må skje på samiske premisser.		
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samarbeide med den nasjonale reiselivsstrategien og de marine verdiskapingsprogrammene om å løse flaskehalser i forhold til guiding på fjorden 2. Finansierte innovative prosjekter (2009 og utover) 3. Utvide reiselivstilbudet i pakker også utenom de vanlige sesongene og i samarbeid med andre reiselivs- og kulturaktører. 4. Legge til rette for opplevelsesturisme der ekthet og troverdighet er i fokus. 		
Ansvarlig	Samiske kultur- og reiselivsaktører og fiskeribedrifter		
Budsjett	2008: 225 000 og admin. kostnader	2009: 500 000	2010: 500 000

Tiltak 16	Vurdere behovet for et kompetansesenter for utmarksnæringer		
Bakgrunn	<p>Bioforsk er et kompetansesenter for nordnorsk landbruk og innlandsfisk. Bioforsk har også engasjert seg i arbeidet med å kommersialisere ville bær og urter. For verdiskapingsprogrammet er det viktig å benytte den kompetansen som finnes. Utfordringen er å sikre at det samiske perspektivet legges til grunn for utvikling av nye kombinasjoner. For å sikre en god utvikling og at samiske verdier og syn blir ivarettatt, er det nødvendig å vurdere hvordan sikre FoU-arbeid. Andre forhold som bør vurderes er hvordan sikre: a) dokumentasjon og systematisering av samisk kunnskap b) kartlegging og utvikling av markeder c) produktutvikling d) utvikling av infrastruktur e) analyse og kartlegging av juridiske rammevilkår f) tilrettelegging av veiledning og kompetanseheving.</p>		
Strategi	Involvere aktuelle parter i vurderingen		
Aktivitet	Kartlegge kompetansebehovet blant utmarksutøvere		
Ansvarlig	Sametinget, eventuelt andre aktører		
Budsjett	2008:	2009: kr. 100.000	2010:

Behandlingen av saken ble avsluttet 28.02.08 kl. 16.50.

Sak 11/08

Tilsetting av direktør i Sametinget

Arkivsaknr.
07/4797

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	13.02.08	R 014/08
Sametingets plenum	26. - 29.02.08	011/08

Saken påbegynt fredag 29.02.08 kl. 11.30

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	13.02.08	Sametingsrådet	Sak R 014/08

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling:

1. Rune Sverre Fjellheim tilsettes som direktør i Sametinget i åremål for perioden 01.06. 2008 til 31.05.2014.
2. Stillingene plasseres i stillingskode 1062 Direktør.
3. Tilsettingen skjer på de vilkår som er nevnt i personalreglementet for Sametinget av 31. mai 2005, lov av 04.03.83 om statens tjenestemenn. Lov av 18.07.58 om tjenestetvister. Lov av 28.07.49 om statens pensjonskasse og Lov av 21.12.56 om aldersgrense for offentlige tjenestemenn.

III Votering

Av 43 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Sametingsrådets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Egil Olli, saksordfører	
2	Gunn-Britt Retter	
3	Willy Ørnebakk	

VI Sametingets vedtak

1. Rune Sverre Fjellheim tilsettes som direktør i Sametinget i åremål for perioden 01.06.2008 til 31.05.2014.
2. Stillingene plasseres i stillingskode 1062 Direktør.
3. Tilsetningen skjer på de vilkår som er nevnt i personalreglementet for Sametinget av 31. mai 2005, lov av 04.03.83 om statens tjenestemenn. Lov av 18.07.58 om tjenestetvister. Lov av 28.07.49 om statens pensjonskasse og Lov av 21.12.56 om aldersgrense for offentlige tjenestemenn.

Behandlingen av saken ble avsluttet 29.02.08 kl. 11.40.

Sak 12/08

Sametingets møteplan 2008 - endringer

Arkivsaknr.
07/1499

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Møtelederskapet	25.02.08	001/08
Sametingets plenum	26. - 29.02.08	12/08

Saken påbegynt fredag 29.02.08 kl. 11.40

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	25.02.08	Møtelederskapet	Sak 01/08 Sametingets møteplan 2008 - endringer
2	3.-6.10.2006		SPR S 50 § Den andre konferansen for samiske parlamentarikere

II Forslag og merknader

Møtelederskapets innstilling:

Sametinget vedtar følgende endringer i Sametingets møteplan for 2008:

Sametingets plenumsmøte i uke 39 i september 2008 flyttes til uke 44 i oktober 2008.
Sametingets komitémøter i uke 37 i september 2008 flyttes til uke 39 i september 2008.

III Votering

Av 43 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

Innlegg	Replikk
1 Jarle Jonassen, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Endringer i Sametingets møteplan for 2008:

Sametingets plenumsmøte i uke 39 i september 2008 flyttes til uke 44 i oktober 2008.

Sametingets komitémøter i uke 37 i september 2008 flyttes til uke 39 i september 2008.

Behandlingen av saken ble avsluttet 29.02.08 kl. 11.45.

Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Karášjohka 01.03.2010

Møtelederskapet

Jarle Jonassen
leder

Inger Jørstad

Tone Finnesen

Per Edvin Varsi

Susanne Amalie Andersen